

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - ပဉ္စမတွဲ

ဝိပဿနာပိုင်း နှင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

မားအောက်တောရဆရာတော်

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - ပဉ္စမတွဲ

ဝိပဿနာပိုင်း နှင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

မားအောက်တောရဆရာတော်

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ

နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - ပဉ္စမတွဲ

ဝိပဿနာပိုင်း နှင့် သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ဟားအောက်တောရဆရာတော်

သမ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ၊
သမ္ဗရသံ ဓမ္မရသော ဇိနာတိ။
သမ္ဗရတိ ဓမ္မရတိ ဇိနာတိ၊
တဏှက္ခယော သမ္ဗဒုက္ခံ ဇိနာတိ။

ဒါနအားလုံးကို ဓမ္မဒါနက အောင်နိုင်၏။
အရသာအားလုံးကို တရားအရသာက အောင်နိုင်၏။
ဓမ္မလျော်ဖွယ်အားလုံးကို တရား၌ ဓမ္မလျော်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။
ဒုက္ခအားလုံးကို တဏှာကုန်ခြင်းက အောင်နိုင်၏။

စိရံ တိဋ္ဌတု သဒ္ဓမ္မော၊ ဓမ္မေ ဟောန္တု သဂါရဝါ။

ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမ သာသနာတော်သည်
အခွန်ရှည်စွာ တည်ပါစေသတည်း။
သဒ္ဓမ္မသုံးဖြာ၌ ရိုသေလေးစားခြင်း ရှိကြပါစေကုန်သတည်း။

ဓမ္မဒါန

ပားအောက်တောရ၌ ဓမ္မဒါနအဖြစ် အသုံးပြုရန် အတွက်သာ ပြစ်သည်။

ဤကျမ်းစာကို မည်သူမဆို ကူးယူခွင့် ပုံနှိပ်ခွင့် ရှိသည်။

First Edition
Copyright ©1998 Pa Auk Sayadaw

This book belongs to the Public Domain and may be reproduced without any further permission from the author.

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - ပဉ္စမတွဲ

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

စာမျက်နှာ

နိဒါနကဏ္ဍ

A

ဝိပဿနာပိုင်း

မဂ္ဂိမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ

သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

ကလာပသမ္မသန ခေါ် နယဝိပဿနာ	1	ဩဠာရိက ဝေဒနာ - သုခုမ ဝေဒနာ	34
ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာက စပါ	6	ဇာတိ = ဇာတ်၏ အစွမ်းဖြင့်	
သတိပြု၍ မှတ်သားပါ	7	ဩဠာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံ	34
အကြောင်း ဥပါယ်တံမျဉ်	7	သဘာဝ၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက	
ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးနည်းအားဖြင့် ရှုနည်း	9	သုခုမ ဖြစ်ပုံ	37
လက္ခဏာရေး သုံးတန်	9	လှုပ်ရှားမှု - ချောက်ချားမှု	38
အနိစ္စလက္ခဏာက စ၍ ရှုပုံ	13	ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက	
သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်	14	သုခုမ ဖြစ်ပုံ	38
ဒုက္ခလက္ခဏာ	15	လောကီ လောကုတ္တရာ၏ အစွမ်းဖြင့်	
အနတ္တလက္ခဏာ	15	ဩဠာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံ	39
နာမ်တရားများကို ဝိပဿနာ ရှုပုံ	17	ရှောင်ရှားသင့်သော အချက်	39
ရံခါ အဇ္ဈတ္တ, ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ	18	အချင်းချင်း ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍	
ရံခါ အဇ္ဈတ္တ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ, ရံခါ ရုပ်တရား		ဩဠာရိက သုခုမ ယူပုံ	40
ရံခါ နာမ်တရား	19	တစ်နည်း ဩဠာရိက သုခုမ ခွဲပုံ	41
သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးသို့ ဝင်သွားပုံ	21	ဟိန - ပဏီတ = အယုတ် - အမြတ်	43
အထူးသတိပြုရန်အချက်	22	ဒူရ - သန္တိက = အဝေး - အနီး	43
ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်	22	သင်္ခါရက္ခန္ဓာ	43
အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၌		အကျိုးဝင်နိုင်ပုံ	44
ဝိပဿနာရှုပုံ	22	နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး	45
ခန္ဓာ (၅) ပါး ရှုနည်း	25	ရူပက္ခန္ဓာ၌ ခွဲ၍ ရှုပုံ	45
ဩဠာရိကရုပ် - သုခုမရုပ်	29	လက္ခဏာဝဂ္ဂတ္ထာန ဝါရ = အနိစ္စသမ္မသန,	
ဟိနရုပ် - ပဏီတရုပ်	30	ဒုက္ခသမ္မသန, အနတ္တသမ္မသန	47
ဒူရရုပ် - သန္တိကရုပ်	31	သီဟောပမသုတ္တန်	47

သင်္ခါရဒုက္ခသည်သာ လိုရင်းဖြစ်သည်	50	နာမ်တရားတို့၏ အသုဘသဘော	72
သမ္မသနအပြား	50	အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ သတ်မှတ်ချက်	73
အနိစ္စာနုပဿနာ ပရိယာယ်	51	ရုပ်-နာမ် တွဲ၍လည်း ရှုပါ	74
ရှုပုံစနစ်	52	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်များ	75
အာယတန (၁၂) ပါးနည်း၊		တော (၄၀) ရှုကွက်	76
ဓာတ် (၁၈) ပါးနည်း	52	အနိစ္စလက္ခဏာ (၁၀) ချက်	76
သဠာယတနဝဂ္ဂသယုတ်ပါဠိတော်ရှုကွက်များ	53	၁။ အနိစ္စတော	77
သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်ထုံး ဥပဒေသများ	54	၂။ ပလောကတော	77
ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်	55	၃။ စလတော	78
လွယ်ကူသော စနစ်တစ်ခု	56	၄။ ပဘင်္ဂတော	78
စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်	57	၅။ အဒ္ဓါဝတော	78
ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်	57	၆။ ဝိပရိဏာမဓမ္မတော	79
အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်	58	၇။ အသာရကတော	79
အသုဘ ဘာဝနာ	58	၈။ ဝိဘဝတော	79
သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာနှင့်		၉။ မရဏဓမ္မတော = မစ္စု	80
မူလဋီကာ အဖွင့်	58	၁၀။ သင်္ခိတတော	80
အနုပါဒိန္ဒြက ပက္ခ	59	ဒုက္ခလက္ခဏာ (၂၅) ချက်	81
စေတိယပဗ္ဗတဝါသီ မဟာတိဿထေရ်	60	၁။ ဒုက္ခတော	82
အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူပုံ	61	ဝိပဿနာ မဟုတ်သေးသည်ကို သတိပြုပါ	83
သဝိညာဏကအသုဘ - အဝိညာဏက		၂။ ရောဂတော	84
အသုဘ	62	၃။ အယတော	85
သမထနှင့် ဝိပဿနာ	62	၄။ ဂဏ္ဍတော	85
ဟတ္ထေဂဟိတပဉ္စဝတ္ထု = လက်ကိုကိုင်၍		၅။ သလ္လတော	86
ပြောပြသော ဝတ္ထု	62	၆။ အာဗာဓတော	87
သဘာဂ - ဝိသဘာဂ	62	၇။ ဥပဒ္ဒတော	87
ဝိပဿနာပိုင်း အဝိညာဏကအသုဘ =		၈။ ဘယတော	88
သေအသုဘ ရှုကွက်	64	၉။ ဤတိတော	88
သူသေကောင် (၉) မျိုး	66	၁၀။ ဥပသဂ္ဂတော	89
လက္ခဏာယာဉ် တင်ပါ	67	၁၁။ အတာဏတော	90
ခြွင်းချက် အနည်းငယ်	67	၁၂။ အလေဏတော	91
အခက်အခဲတစ်ရပ်	68	၁၃။ အသရဏတော	91
ရာဂကိုတိုက်ဖျက်ရေး	68	၁၄။ ဝကေတော	91
သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘရှုကွက်	69	၁၅။ အယမူလတော	92
ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်း အသုဘရှုပုံ	70	၁၆။ အာဒီနတော	92
အာဒီနဝါနုပဿနာ	71	၁၇။ သာသဝတော	93
သမထနှင့် ဝိပဿနာ	71		

၁၈။ မာရာမိသတော	93	၂။ ဝယောဇနုတ္တင်္ဂမအားဖြင့် ရှုနည်း	135
၁၉။ ဇာတိဓမ္မတော, ၂၀။ ဇရာဓမ္မတော,		“ကြွ - ဆောင် - လွှဲ - လွှတ် - ချ - ဖိ”	137
၂၁။ ဗျာဓိဓမ္မတော	94	ဓာတ်လွန် - ဓာတ်ယုတ်	138
၂၂။ သောကဓမ္မတော, ၂၃။ ပရိဒေဝဓမ္မတော,		၃။ အာဟာရမယရုပ် - ရှုနည်း	139
၂၄။ ဥပါယာသဓမ္မတော,	95	၄။ ဥတုမယရုပ် - ရှုနည်း	140
၂၅။ သံကိလေသိကဓမ္မတော	95	၅။ ကမ္မဇရုပ် - ရှုနည်း	140
အနတ္တလက္ခဏာ (၅) ချက်	96	၆။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် - ရှုနည်း	140
၁။ အနတ္တတော	97	၇။ ဓမ္မတာရုပ် - ရှုနည်း	143
၂။ ပရတော	97	အရူပသတ္တက ဝိပဿနာ ရှုနည်း	144
၃။ ရိတ္တတော	98	၁။ ကလာပအားဖြင့် ရှုနည်း	144
၄။ တုတ္တတော	98	ရွှေစိတ် - နောက်စိတ်	145
၅။ သုညတော	99	၂။ ယမက = အစုံအားဖြင့် ရှုနည်း	149
ကိုယ့်တွက်ကိုယ်တာ ကျင့်ကြံပါ	100	၃။ ခဏိကအားဖြင့် ရှုနည်း	149
ဣန္ဒြေထက်မြက်ကြောင်းတရား (၉) ပါး	101	၄။ ပဋိပါဠိ = အစဉ်အားဖြင့် ရှုနည်း	150
ရှုလို့ရနိုင်ပါသလား	105	၅။ ဒိဋ္ဌိဥဿါဒန = ဒိဋ္ဌိကို ခွာသော	
အရူပနိဗ္ဗတ္တိပဿနာကာရ(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၅၂။)	106	အားဖြင့် ရှုနည်း	151
ဉာဏ်၏ အာနုဘော် ကြီးမားပုံ	108	၆။ မာနဥဿါဒန = မာနကို ခွာသော	
ပညာဘာဝနာ ပြည့်စုံနိုင်ပါသည်	110	အားဖြင့် ရှုနည်း	151
ရှေးဟောင်းလမ်းရိုးကြီးသာ ဖြစ်သည်	110	၇။ နိကန္တိပရိယာဒါန = တဏှာ (= နိကန္တိ)	
အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ဒေသနာတော်	112	ကုန်အောင် မဖြစ်အောင် ရှုနည်း	152
အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်		ဒိဋ္ဌိဥဿါဒန - မာနဥဿါဒန -	
ဒေသနာတော် မြန်မာပြန်	114	နိကန္တိပရိယာဒါန (၅ - ၆ - ၇။)	152
အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်မထေရ်မြတ်ကြီး	119	အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ	153
အရှင်သာရိပုတ္တကိုယ်တော်မြတ်ကြီး	120	ဟုတ္တာ အဘာဝဋ္ဌေန အနိစ္စာ	154
အရှင်အာနန္ဒာကိုယ်တော်မြတ်ကြီး	121	ဥပ္ပါဒဝယပဋိပိဋနဋ္ဌေန ဒုက္ခာ	155
အာနန္ဒသုတ္တန် ဒေသနာတော်	121	လိုရင်းအကျဉ်းချုပ်မှတ်သားရန်	156
အာနန္ဒသုတ္တန် မြန်မာပြန်	121	ပဂုဏ ဖြစ်လေပြီ	158
အသိဉာဏ်၌ မထင်လာသောတရားများ	127	မဟာဝိပဿနာ (၁၈) မျိုး	158
အနိစ္စသုတ္တန်	129	အနိမိတ္တာနုပဿနာ အပ္ပဏီဟိတာနုပဿနာ	
အနုလောမိကာခန္တိ	130	သုညတာနုပဿနာ	161
ရူပသတ္တကရှုနည်း	131	အနိမိတ္တာနုပဿနာ	161
၁။ အာဒါနနိက္ခေပနအားဖြင့် ရှုနည်း	131	အပ္ပဏီဟိတာနုပဿနာ	164
အနိစ္စအခြင်းအရာ	131	သုညတာနုပဿနာ	165
ဒုက္ခအခြင်းအရာ	133	အဓိပညာဓမ္မဝိပဿနာ	165
အနတ္တ အခြင်းအရာ	134	ယထာဘူတဉာဏဒဿန	165
အနှစ်တစ်ရာဟူသည်	135		

ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ခန်း

ဥဒယဗ္ဗယဒဿန (၂) မျိုး	167	ပဋိသန္ဓေ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌	
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌		ဥဒယရှုပုံ (ပထမနည်း)	199
ဟောကြားထားတော်မူပုံ	167	ပဋိသန္ဓေ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌	
ပစ္စုပ္ပန်ဟူသည်မှာ	168	ဥဒယရှုပုံ (ဒုတိယနည်း)	199
စဉ်းစားရန် အချက်များ	172	ပဋိသန္ဓေ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	200
ဤ၌ ဆိုလိုသော သဘောတရား	173	ဘဝင် - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	200
အဓိပ္ပါယ်ယူဆပုံ	175	ဘဝင် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	201
ဘဝကို အဆုံးထား၍ ဟောကြားတော်		ဘဝင် - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	202
မူရခြင်း	177	ဘဝင် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌	
ရှုပုံစနစ်	179	ဥဒယရှုပုံ (ပထမနည်း)	202
လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ပါ	180	ဘဝင် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌	
တူညီပုံကို ဤသို့ သဘောပေါက်ပါ	185	ဥဒယရှုပုံ (ဒုတိယနည်း)	202
မြတ်သောအသက်ရှင်ခြင်း	186	ဘဝင် - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	203
ဥဒယဗ္ဗယ အကျယ် ရှုပွားနည်း -	187	ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	203
ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ - ပါဠိတော်	187	ရူပါရုံလိုင်း - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း -	
ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ - ပါဠိတော်	187	ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	203
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ - ပါဠိတော်	187	ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	204
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ - ပါဠိတော်	187	ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	
သညာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ - ပါဠိတော်	188	(ပထမနည်း)	204
သညာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ - ပါဠိတော်	188	ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ - ပါဠိတော်	188	(ဒုတိယနည်း)	204
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ - ပါဠိတော်	188	ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	205
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ - ပါဠိတော်	189	စက္ခုဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	205
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ - ပါဠိတော်	189	စက္ခုဝိညာဏ် - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	205
နိဗ္ဗတ္တိလက္ခဏာ	192	စက္ခုဝိညာဏ် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ -	
အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ ရူပနိရောဓာ	193	(ပထမနည်း)	206
အရဟတ္တမဂ်ကို ရရှိမည့် အချိန်	193	စက္ခုဝိညာဏ် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	
ဥပ္ပါဒနိရောဓ - အနုပ္ပါဒနိရောဓ	196	(ဒုတိယနည်း)	206
နိရောဓ (၅) မျိုး	196	စက္ခုဝိညာဏ် - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	206
သမုဒယဓမ္မာနုပဿီပိုင်း - ဥဒယဒဿန =		သမ္ပဋိစ္ဆိင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	207
အပြစ်သက်သက် ရှုနည်း		သမ္ပဋိစ္ဆိင်း - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	207
ပဋိသန္ဓေ - ရူပက္ခန္ဓာ	197	သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌	
ပဋိသန္ဓေ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	198	ဥဒယရှုပုံ (ပထမနည်း)	207
ပဋိသန္ဓေ - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	199	သမ္ပဋိစ္ဆိင်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌	
		ဥဒယရှုပုံ (ဒုတိယနည်း)	208

သမ္ပုဋ္ဌိစုံ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	208	ပဋိသန္ဓေ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယ-ဝယရှုပုံ	225
စက္ခုဒွါရဝီထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော		ဘဝင် ရူပက္ခန္ဓာ စသည့် ရူပက္ခန္ဓာ၌	
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	209	ဥဒယ-ဝယရှုပုံ	226
ရူပါရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - မဟာကုသိုလ်		ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ အဆို	228
ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ	209	မဟာဋီကာ၏ ပြန်လည်ချေပချက်	229
ဝယဓမ္မာနုပဿီပိုင်း		ထပ်မံ ရှင်းလင်းချက်	231
ဝယဓမ္မာနုပဿီဟူသည်	210	အဋ္ဌကထာကြီးများနှင့် နှိုင်းနှိုင်းမိပါသည်	234
ပဋိသန္ဓေ - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	211	သစ္စ - ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် - နယ - လက္ခဏာတို့	
ပဋိသန္ဓေ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	212	ထင်ရှားပြီ - သစ္စာလေးပါး ထင်ရှားပုံ	236
ပဋိသန္ဓေ - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	212	ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရား ထင်ရှားလာပုံ	239
ပဋိသန္ဓေ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ		နည်းလေးပါး ထင်ရှားလာပုံ	240
(ပထမနည်း)	212	လက္ခဏာ ငါးပါး ထင်ရှားလာပုံ	242
ပဋိသန္ဓေ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ		တရုဏ ဝိပဿနာဉာဏ်	245
(ဒုတိယနည်း)	213	သစ္စကအမေး - ဘုရားရှင်အဖြေ	245
ပဋိသန္ဓေ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	213	သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ် - တတိယဆင့်	248
စက္ခုဝိညာဏ် - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	214	ဝိပဿနပုတ္တိလေသ (၁၀) ပါး	249
စက္ခုဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	214	ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြား	
စက္ခုဝိညာဏ် - သညာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	215	ထားတော်မူပုံ	250
စက္ခုဝိညာဏ် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ		၁။ သြဘာသ = အရောင်အလင်း	251
(ပထမနည်း)	215	မဟာနာဂမထေရ်	254
စက္ခုဝိညာဏ် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ		၂။ ဉာဏ = ဝိပဿနာဉာဏ်	256
(ဒုတိယနည်း)	215	၃။ ပီတိ = ဝိပဿနာပီတိ	256
စက္ခုဝိညာဏ် - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	216	၄။ ပဿဒ္ဓိ = ဝိပဿနာပဿဒ္ဓိ	256
ယေဘုယျ အကြံပေးချက်	216	၅။ သုခ = ဝိပဿနာသုခ	258
သောတဝိညာဏ် - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	217	၆။ အဓိမောက္ခ = သဒ္ဓါဓိမောက္ခ	259
သောတဝိညာဏ် - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	217	၇။ ပဂ္ဂဟ = ဝိပဿနာဝီရိယ	259
သောတဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	218	၈။ ဥပဋ္ဌာန = ဝိပဿနာသတိ	259
သောတဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	218	၉။ ဥပေက္ခာ = ဝိပဿနပေက္ခာ +	
သောတဝိညာဏ် - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယရှုပုံ	218	အာဝဇ္ဇနပေက္ခာ	260
သောတဝိညာဏ် - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ဝယရှုပုံ	219	အာဝဇ္ဇန်း၏ ထက်မြက်မှု	261
သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီပိုင်း		၁၀။ နိကန္တိ = ဝိပဿနာနိကန္တိ	261
သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီဟူသည်	221	ဥပက္ခိလေသနှင့် ဥပက္ခိလေသဝတ္ထု	262
ပဋိသန္ဓေ - ရူပက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယ-ဝယ ရှုပုံ	222	အရိယမဂ် ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို	
ပဋိသန္ဓေ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယ-ဝယ ရှုပုံ	223	ပိုင်းခြားမှတ်သားခြင်း	263
ပဋိသန္ဓေ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ဥဒယ-ဝယရှုပုံ		အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်	266
(ဒုတိယနည်း)	224		

ပဋိပဒါဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ

ဥပက္ကိလေသမှ လွတ်မြောက်သွားသော	တဇ္ဇာပညတ်	273
ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်	လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ပါ	275
လက္ခဏာရေး သုံးတန် မထင်မှု ထင်မှု	ဣရိယာပထ - သမ္ပဇည ရှုကွက်	276

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်ဟူသည်	278	(၁) ပထမ စတုတ္ထ	309
ဥပ္ပါဒ - ဌိတိ - ပဝတ္ထ	279	(၂) ဒုတိယ စတုတ္ထ	310
နိမိတ္တ	281	(က) ပီတိ ပဋိသံဝေဒီ	311
ချုပ်မှုဟူသည်	283	(ခ) သုခ ပဋိသံဝေဒီ	311
ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ		(ဂ) စိတ္တသင်္ခါရ ပဋိသံဝေဒီ	313
ပရမတ်တရားများ	284	(ဃ) ပဿန္တယံ စိတ္တသင်္ခါရံ	313
အချုပ်မှတ်သားရန်	285	ဝေဒနာနုပဿနာ	314
လက္ခဏာရေး သုံးတန်	286	ဝေဒနာ တစ်ခုတည်းကိုပင် ရှုရမည်လော?	314
ရှုစိတ်ဟူသည်	287	(၃) တတိယ စတုတ္ထ	314
ရှုကွက်ပုံစံများ	287	(က) စိတ္တ ပဋိသံဝေဒီ	315
ဘင်္ဂါဉာဏ်၏ မှတ်ကျောက် တစ်ခု	288	(ခ) အဘိပ္ပမောဒယံ စိတ္တံ	316
သတိပဋ္ဌာန်လေးပါး = အနုပဿနာလေးပါး	291	(ဂ) သမာဒဟံ စိတ္တံ	317
ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝေဒနာ	293	(ဃ) ဝိမောစယံ စိတ္တံ	318
ဝတ္ထု + အာရုံ + ဝိညာဏ်	293	ဒိဋ္ဌိ - အဒိဋ္ဌ တရား	320
ဝတ္ထု + အာရုံ + ဖဿ	293	စိတ်တစ်ခုတည်းကိုပင် ရှုရမည်လော?	321
ဝိပဿနာရှုသည့် ဉာဏ်	294	(၄) စတုတ္ထ စတုတ္ထ	321
အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်	295	(က) အနိစ္စာနုပဿီ	322
လက္ခဏာယာဉ်ကို တင်ပါ	296	(ခ) ဝိရာဂါနုပဿီ	324
ဝိပဿနာ အခိုက် သမုဒယ ချုပ်ပုံ	297	(ဂ) နိရောဓာနုပဿီ	325
အနွယ်ဉာဏ်ဖြင့် မှန်းဆရှုပုံ	297	(ဃ) ပဋိနိဿဂ္ဂါနုပဿီ	325
ခွာနိုင် ပယ်နိုင်သည်	300	သုဒ္ဓဝိပဿနာနှင့် သမထဝိပဿနာ	326
အကျိုးအာနိသင် (၈) ပါးဖြင့် ခြံရံအပ်သော		သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်စဉ် စတုတ္ထဆင့်သို့ ဆိုက်ပြီ	327
ဘင်္ဂါနုပဿနာဉာဏ်	308	ဣရိယာပထ - သမ္ပဇည ရှုကွက်	328
သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးသို့ သက်ဝင်ပုံ	309	သေသူ - ရှင်သူ = လူသေ နှင့် လူရှင်	329

ဘယတုပဋ္ဌာနဉာဏ်ခန်း

ဘယဉာဏ်ဟူသည်	330	ကြောက်မက်ဖွယ် ဘယသဘောအားဖြင့်	
ဘယဉာဏ်သည် ကြောက်တတ်ပါသလော?	330	ထင်ပုံ	332
ပစ္စုပ္ပန်ဟူသည်	331	ဘယဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရား	333
လောကဥပမာများ	331		

အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်	334	ဒုက္ခ - သာမိသ - သင်္ခါရ	337
ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြား		ဉာဏ် (၁၀) ပါး	339
ထားတော်မူပုံ	335		

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

နိဗ္ဗိဒါနုပဿနာဉာဏ် = နိဗ္ဗိဒ္ဓဉာဏ်	340	တရားကိုယ် အနက်သဘောတူသော	
		ဉာဏ်သုံးပါး	341

မုဉ္ဇိတုကမုတာဉာဏ်ခန်း

သင်္ခါရတရားတို့မှ လွတ်မြောက်			
လိုသောဉာဏ်	342		

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်ခန်း

ပဋိသင်္ခါနုပဿနာဉာဏ်	343	အနတ္တဟု ရှုပုံ	346
အနိစ္စဟု ရှုပုံ	344	လောကဥပမာ တစ်ရပ်	347
ဒုက္ခဟု ရှုပုံ	344	ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၏	
အသုဘဟု ရှုပုံ	346	ဟောကြားတော်မူချက်	347

သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်ခန်း

ဒွိကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ	349	(၄၂) ပါးသော အခြင်းအရာ	358
စတုကောဋိကာ သုညတာနုပဿနာ	350	ရှင်သေမင်း မမြင်နိုင်သူ	359
၁။ နာဟံ ကွစနိ	351	ဘယနှင့် နန္ဒီ	359
၂။ ကဿစိ ကိဉ္စနတသ္မိံ	351	ငြိမ်နေတတ်ပုံ	361
အတ္တ အတ္တနိယ သုညတ	352	အရေးအကြီးဆုံးသော အချိန်တစ်ချိန်	362
၃။ န စ (မမ) ကွစနိ	352	ဣရိယာပထ - သမ္ပဇဉ ရှုကွက် အမြက်	363
၄။ မမ ကိသ္မိဉ္စိ ကိဉ္စနတတ္ထိ	352	မျက်စိဖွင့်၍ ရှုကြည့်ပါ	363
ဆကောဋိက - ဆဟာကာရ-		ဘာဝနာစိတ်သည် ငြိမ်ဝပ်စွာ သင်္ခါရအာရုံ၌	
သုညတာနုပဿနာ	353	ကပ်၍ တည်နေခဲ့သော်	364
အဋ္ဌ အာကာရ = အဋ္ဌကောဋိက-		ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ	364
သုညတာနုပဿနာ	354	ယုဂနန္ဒသုတ္တန် (အံ-၁-၄၇၅။)	366
ဒသဟာကာရ = ဒသကောဋိက		ဘာသာပြန်နှင့် အဓိပ္ပါယ် ရှင်းလင်းချက်	367
သုညတာနုပဿနာ	354	ဒိသာကာက - ကျီး	372
ဒွါဒသဟာကာရ သုညတာနုပဿနာ	355	ဝိမောက္ခမုခ (၃) မျိုး	374
ဒွါစက္ကာလီသာ အာကာရ-		အနိစ္စာနုပဿနာ = အနိမိတ္တဝိမောက္ခ	374
သုညတာနုပဿနာ	356	သဒ္ဓိန္ဒြေ အဖြစ်များပုံ	375

ဒုက္ခာနုပဿနာ = အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ	376	တွန့်လိပ်သော စိတ်ထားရှိသူ	404
အနတ္တာနုပဿနာ = သုညတဝိမောက္ခ	377	ဗောဇ္ဈင် - မဂ္ဂင် - ဈာန်င် - ပဋိပဒါ -	
မုချနှင့် ပရိယာယ်	378	ဝိမောက္ခ - ထူးခြားမှု	404
သုညတ အမည်ရပုံ	379	၁။ ပထမထွေရဝါဒ - ပါဒကဇ္ဈာနဝါဒ	405
အပ္ပဏိဟိတ အမည်ရပုံ	381	၂။ ဒုတိယထွေရဝါဒ = သမ္မုသိတဈာနဝါဒ	408
လက္ခဏာရေး သုံးတန်	382	၃။ တတိယထွေရဝါဒ =	
အရိယပုဂ္ဂိုလ် (၇) မျိုး - ဝေဖန်ပုံ	384	ပုဂ္ဂလဇ္ဈာသယ ဈာနဝါဒ	409
မေးမြန်းဖွယ် အချက်	384	တိပိဋကစူဠာနာဂမထေရ်၏ဝါဒ၌ စိစစ်ချက်	410
မုချအားဖြင့် ယူပုံ	385	မောရဝါပီဝါသီ မဟာဒတ္တမထေရ်၏ ဝါဒ၌	
နိပ္ပရိယာယ = မုချအားဖြင့် ယူပုံ -		စိစစ်ချက်	412
ပုဂ္ဂိုလ် (၇) မျိုး	386	တိပိဋကစူဠာဘယမထေရ်၏ဝါဒ၌ စိစစ်ချက်	413
သုံးမည်ရ ဉာဏ်	387	ပဋိပဒါ (၄) မျိုး	415
ဝုဠာနဂါမိနိပဿနာ	388	အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၏ သုံးသပ်ချက်	415
မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၏ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝီထိ	389	အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့ နှစ်သက်သည့်ဝါရ	416
တိက္ခပညပုဂ္ဂိုလ်၏ သောတာပတ္တိမဂ္ဂဝီထိ	389	၁။ ပထမ - ရူပါရူပပရိဂ္ဂဟ ဝါရ	416
ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ၏ အာရုံ	390	၂။ ဒုတိယ - နာမရူပဝေဒနာပန ဝါရ	417
အဘိနိဝေသနှင့် ဝုဠာန အမျိုးအစား	391	၃။ တတိယ - ပစ္စယပရိဂ္ဂဟ ဝါရ	418
တေဘူမက ကမ္မဋ္ဌာနိက ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်ကြီး	395	၄။ စတုတ္ထ - လက္ခဏပဋိဝေဓ ဝါရ	418
ပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစား	396	၅။ ပဉ္စမ - နိကန္တိပရိယာဒါနဝါရ	418
ဥပမာ (၁၂) ရပ်	397	အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့	
၁။ ဝဂ္ဂုလိ = လင်းနို့	397	နှစ်သက်တော်မူသော ဝါရ	419
၂။ ကဏ္ဍသပ္ပ = မြွေဟောက်	398	မဟာဋီကာဆရာတော်၏ သုံးသပ်ချက်	419
၃။ ဃရံ = အိမ်	399	ပဋိပဒါ ကွဲပြားမှု တူညီမှု	420
၄။ ဂေါ = နွား	400	တစ်နည်းအရိယမဂ်ဉာဏ်၏အမည်များ ရရှိပုံ	422
၅။ ယက္ခိ = ဘီလူးမ	400	ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးနိုင်သည့်	
၆။ ဒါရက = သူငယ်	401	သင်္ခါရပေက္ခာမျိုး	424
ကြွင်းဥပမာ (၆) ရပ်	401	အရေးအကြီးဆုံးသော အချိန်	426
အမတရသံ ကာယဂတာသတိဘောဇနံ	402	သောတာနုဂတသုတ္တန်	426

အနုလောမဉာဏ်ခန်း

သစ္စာနုလောမိကဉာဏ်	433	၅။ ပါရိသုဒ္ဓိပဓာနိယင်္ဂ	441
ဝုဠာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ၏ အမည်များ	437	၆။ မုဇ္ဈိတုကမျတာဉာဏ် + ပဋိသင်္ခါ-	
၁။ အတမ္မယတာ	437	နုပဿနာဉာဏ် + သင်္ခါရပေက္ခာဉာဏ်	441
၂။ နိဗ္ဗိဒါ	439	၇။ အနုလုံ ဂေါတြဘူ ဝေါဒါန်	442
၃။ ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်	439	၈။ ပဋိပဒါဉာဏဒဿန ဝိသုဒ္ဓိ	442
၄။ သညဂ္ဂ	441	နိမိတ္တနှင့် ပဝတ္ထမှ ထပုံ ဖြတ်ထုံး	443

၁။ မဟာပညပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝီထိ	444	သောတာပန် သုံးမျိုး	450
၂။ မဇ္ဈိမပညပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝီထိ	444	သတ်မှတ်ပေးသောတရား	450
၃။ မန္တပညပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ္ဂဝီထိ	444	ထပ်မံ ရှင်းလင်းချက်များ	451
အနုပါဒိန္နက ဝုဋ္ဌာန = အနုပါဒိန္နက		သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၏	
ခန္ဓာအစဉ်မှ ထပုံ	448	ဖွင့်ဆိုချက်	452
ဥပါဒိန္နက ဝုဋ္ဌာန = ဥပါဒိန္နက ခန္ဓာအစဉ်မှ		အထက်မဂ် သုံးပါးတို့ ပဝတ္တမှ ထပုံ	453
ထပုံ	449	အနုပဒဓမ္မ ဝိပဿနာ	457
(၇) ဘဝ အယူအဆ	449	အဝိဇ္ဇာနှင့် ဝိဇ္ဇာ	460

ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ

ပထမမဂ်ဉာဏ် = သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်	463	ဥပမာ ဥပမေယျ နှိုးနှောချက်	500
သောတာပန် ပုဂ္ဂိုလ်	466	သစ္စာအနက် (၁၆) ချက်	501
ဒုတိယမဂ်ဉာဏ်ပိုင်း	469	ဒုက္ခသစ္စာအနက် (၄) ချက်	501
ကိလေသာ ခေါင်းပါးမှု	469	မှတ်သားထားရန် ထူးခြားချက်	504
တစ်ကြိမ်သာပြန်လာသူ	470	သမုဒယသစ္စာအနက် (၄) ချက်	504
တတိယမဂ်ဉာဏ်ပိုင်း	471	နိရောဓသစ္စာအနက် (၄) ချက်	505
စတုတ္ထမဂ်ဖိုလ် = အရဟတ္တမဂ်ဖိုလ်	472	မဂ္ဂသစ္စာအနက် (၄) ချက်	507
သတိပဋ္ဌာန် လေးပါး ပြည့်စုံပြီ	473	စောဒနာဖွယ် အချက်များ	510
ဗောဓိပက္ခိယတရား (၃၇) ပါး	474	ပရိညာဘိသမယ	513
အရိယမဂ်ခဏ၌ ဗောဓိပက္ခိယတရား		ပဟာနာဘိသမယ	515
(၃၇) ပါး ဖြစ်ပုံ	479	မဟာဝိပဿနာ (၁၈) မျိုး	516
တရားကိုယ် ကောက်ယူပုံ	481	သန္တိကိရိယာဘိသမယ	518
နိမိတ္တ-ပဝတ္တမှ ထပုံ ဝုဋ္ဌာနပိုင်း	483	ဘာဝနာဘိသမယ	520
ဂေါတြဘုဉာဏ်	484	ပညာဘာဝနာ၏ အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်	522
ဥဘတောဝုဋ္ဌာန - မဂ်ဉာဏ်	485	ဖလသမာပတ္တိကထာ	522
သမထဗလ ဝိပဿနာဗလ =		အသိစိတ် မချုပ်ပါ	528
သမထစွမ်းအား ဝိပဿနာစွမ်းအား	489	အရှည်တည်တံ့ရန် အကြောင်း သုံးမျိုး	531
ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်၌ ဟောကြားထားပုံ	489	ဖလသမာပတ်မှ ထနိုင်ခြင်း၏	
အရိယမဂ်တရားက ပယ်ရှားသည့်ကိလေသာ	490	အကြောင်း နှစ်မျိုး	532
ဘူမိလဒ္ဓပ္ပန္န ကိလေသာ	492	ဝိပဿနာ သုံးမျိုး	535
ဘူမိအမည် မရနိုင်သည့် ခန္ဓာ	495	ဘုရားရှင်၏ တိုက်တွန်းချက် ဥယျောဇဉ်	536
မည်သည့် ခန္ဓာ၌ ကိန်းသနည်း?	495	အာနာပါနဿတိ၏ အကျိုးဂုဏ်အင်	
သစ္စာလေးပါးကို တစ်ပြိုင်နက် သိပုံ	497	အာနိသင်	537
ယုတ္တိသာဓက ပါဠိတော်	499		

သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း

ရည်ညွှန်းချက် အာသီသ	540	အမှတ် (၂) ပုဂ္ဂိုလ်မှ အမှတ် (၈) ပုဂ္ဂိုလ်	568
ကမ္မဋ္ဌာန်း အမျိုးအစား	540	စရိုက်နှင့် လျော်စွာ ဟောကြားတော်မူပုံ	569
သဗ္ဗတ္ထက - ပါရိဟာရိယ	541	အဇ္ဈတ္တိ ရူပသညီ - ဟု ဟောတော်မူခြင်း	570
သဗ္ဗတ္ထကကမ္မဋ္ဌာန်း	541	ဩဒါတကသိုဏ်း	572
အကျိုးဂုဏ်အင် အာနိသင်	541	နိမိတ္တဝဓုနနယ = နိမိတ်ကို တိုးပွားအောင်	
စတုရာရက္ခ ကမ္မဋ္ဌာန်း = အစောင့်လေးပါး		ပြုလုပ်နည်း	576
ကမ္မဋ္ဌာန်း	543	အထူးသတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်	580
ပါရိဟာရိယကမ္မဋ္ဌာန်း = မူလကမ္မဋ္ဌာန်း	543	နိမိတ်သုံးမျိုးနှင့် ဘာဝနာသုံးမျိုး	581
ဥပစာရကမ္မဋ္ဌာန်း - အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာန်း	544	ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး	583
(၃၂) ကောဋ္ဌာသ	545	ဒုတိယဈာန်သို့	584
ဗဟိဒ္ဓလောကသို့ စိတ်ကို စေလွှတ်ကြည့်ပါ	549	တတိယဈာန်သို့	585
စိတ်ဓာတ်၏ ထက်မြက်သော စွမ်းအင်သတ္တိ	549	စတုတ္ထဈာန်သို့	585
လုပ်ငန်းခွင်စတင်ပုံ	549	အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များ၌	
လမ်းသုံးသွယ်	550	ဖြစ်တတ်ပုံ	587
ပဋိကူလမနသိကာရ	552	နီလကသိုဏ်း = အညိုရောင်ကသိုဏ်း	588
မဟာတိဿမထေရ်မြတ်ကြီး	553	ဝိတကသိုဏ်း = အဝါရောင်ကသိုဏ်း	589
သံဃရက္ခိတမထေရ်မြတ်ကြီး၏		ပန်းပိတောက်နှင့် ငှက်ရွှေ့ပါ	590
အလုပ်အကျွေး သာမဏေ	554	လောဟိတကသိုဏ်း = အနီရောင်ကသိုဏ်း	590
မလ္လကမထေရ်မြတ်	556	ပထဝီကသိုဏ်း = မြေကသိုဏ်း	591
အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်း	557	အာပေါကသိုဏ်း = ရေကသိုဏ်း	594
ဈာန်အင်္ဂါ ငါးပါး	558	တေဇောကသိုဏ်း = မီးကသိုဏ်း	595
ဗဟိဒ္ဓသို့	559	ဝါယောကသိုဏ်း = လေကသိုဏ်း	597
မေးမြန်းတတ်သော မေးခွန်းတစ်ရပ်	560	အာလောကကသိုဏ်း = အလင်းရောင်	
အရိုးစု ကမ္မဋ္ဌာန်း (၂) မျိုး	560	ကသိုဏ်း	597
အဘိဘာယတနဈာန်	562	အာကာသကသိုဏ်း = ကောင်းကင်ကသိုဏ်း	599
အမှတ် (၁) ပုဂ္ဂိုလ်	566		

အရူပါဝစရဈာန်ပိုင်း

အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်	601	အာကိဉ္စညာယတနဈာန်	607
ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်	605	နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်	610

ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသပိုင်း

မေတ္တာဘာဝနာ	616	ကရုဏာဘာဝနာ	627
ပွားများပုံ	617	မုဒိတာဘာဝနာ	628
ဈာန်အင်္ဂါငါးပါး	619	ဥပေက္ခာဘာဝနာ	629
သီမာသမ္ဘေဒ = အပိုင်းအခြားဖြိုရန်	621	လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန်	631
အနောဓိသောဖရဏာ မေတ္တာ		ဗုဒ္ဓါနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း	634
စေတောဝိမုတ္တိ (၅) မျိုး	623	အဝိညာဏက အသုဘ ကမ္မဋ္ဌာန်း (၁၀) မျိုး	635
ဩဓိသောဖရဏာ မေတ္တာ		အာဒိနဝါနုပဿနာ	637
စေတောဝိမုတ္တိ (၇) မျိုး	624	မရဏဿတိ = မရဏာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း	638
ပွားများအားထုတ်ပုံ အစီအစဉ်	625	အောင်မြင်မှု ရရှိနေသော ကျင့်စဉ်	640
ဒိသာဖရဏာ မေတ္တာ		ဥပသမာနုဿတိကမ္မဋ္ဌာန်း	642
စေတောဝိမုတ္တိ (၁၀) မျိုး	625	မှတ်သားဖွယ်ရာ အက္ခရာစဉ် အညွှန်း	645
မေတ္တာဈာန်၏ အကျိုး (၁၁) ပါး	626		

မာတိကာ ပြီး၏။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဒ္ဒိပဒါ - ပဉ္စမတွဲ

နိဒါနကထာ

အကြောင်းပြစာတမ်းလွှာ

ယောကျာ်းမြတ်တို့၏ အကြံ

မြတ်စွာဘုရားရှင်သည် တစ်ဝါ ရတော်မူပြီးနောက် ပထမအကြိမ် ကပိလဝတ်နေပြည်တော်သို့ ကြွရောက်တော်မူပြီးလျှင် ထိုမှ ရာဇဂြိုဟ်မြို့ ဝေဠုဝန်ကျောင်းတိုက်တော်သို့ ပြန်လည် ကြွချီတော်မူလာရာ လမ်းခုလတ် တစ်နေရာ၌ တည်ရှိသော အနုပိယသရက်ဥယျာဉ် တောအုပ်ကြီးအတွင်း၌ ခေတ္တသီတင်းသုံးနေတော်မူစဉ် အနုရုဒ္ဓမင်းသား၊ ဘဒ္ဒိယမင်းသား၊ အာနန္ဒမင်းသား၊ ဘဂုမင်းသား၊ ကိမ္ဗိလမင်းသား၊ ဒေဝဒတ္တမင်းသား - ဤမင်းညီမင်းသား ခြောက်ဦးတို့သည် ဥပါလိဆေတ္တာသည်နှင့် အတူတကွ မြတ်စွာဘုရားရှင်၏ ထံတော်မှောက်သို့ လာရောက်၍ ရှင်ရဟန်း ပြုကြလေသည်။

ထိုခုနစ်ပါးတို့အနက် အရှင်ဘဒ္ဒိယမထေရ်သည် ထိုဝါတွင်းမှာပင် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူလေသည်။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်သည် လောကီဈာန်သမာပတ် ရှစ်ပါးနှင့်တကွ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်ကို ဖြစ်စေတော်မူလေသည်။ အရှင်ဒေဝဒတ်မထေရ်သည် လောကီဈာန်သမာပတ် ရှစ်ပါးတို့နှင့်အတူတကွ လောကီ အဘိညာဏ်တို့ကို ရရှိတော်မူလေသည်။ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်သည် သောတာပတ္တိဖိုလ်၌ တည်တော်မူလေသည်။ အရှင်ဘဂုမထေရ်၊ အရှင်ကိမ္ဗိလမထေရ်တို့ကား နောက်အခါမှာမှ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူကြလေသည်။

အထူးသဖြင့် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် ရဟန်းပြုတော်မူပြီးနောက် ထိုပထမဝါတွင်းမှာပင် လောကီဈာန်သမာပတ် ရှစ်ပါးတို့ကို ရရှိတော်မူကာ လောကဓာတ် စကြဝဠာတိုက်ပေါင်း တစ်ထောင်ကို ရှုမြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ် အသိဉာဏ်ကို ရရှိတော်မူခဲ့လေသည်။ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းတော်မူရာ ထိုဝါတွင်း၌ အောင်မြင်မှု မရ ဖြစ်နေ၏။ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် တစ်နေ့သ၌ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်မြတ်ထံသို့ သွားရောက်ပြီးလျှင် ဤသို့ လျှောက်ထားတော်မူ၏။ -

၁။ အရှင်ဘုရား သာရိပုတ္တရာ . . . တပည့်တော်သည် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော၊ လူတို့၏ မျက်စိအမြင်ကို လွန်သော နတ်မျက်စိနှင့်တူသော ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဏ်မျက်စိဖြင့် တစ်ထောင်သော လောကဓာတ်ကို မြင်နိုင်စွမ်းရှိပါ၏။

၂။ တပည့်တော်သည် တွန့်ဆုတ်မှုမရှိဘဲ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့၌ အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း လုံ့လ ဝီရိယကို အားထုတ်အပ်ပါ၏။ ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ အမည်ရသော အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို သိမ်းဆည်းတတ်သော သတိသည် မေ့ပျောက်ခြင်း မရှိမူ၍ ထင်နေပါ၏။ ကိုယ်စိတ်သည် ပူပန်ခြင်းမရှိ ငြိမ်းအေးပါ၏။ စိတ်သည် တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်ဖြစ်၍ ကောင်းစွာ တည်ကြည်ပါ၏။

၃။ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်လည်း တပည့်တော်၏ စိတ်သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့၌ တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် “ငါ-ငါဟာ” ဟု မစွဲလမ်းမူ၍ အာသဝေါတရားတို့မှ မလွတ်ကင်းသေးပါ ဘုရား - ဟူ၍ -

ဤသို့ လျှောက်ထားလေ၏။ ထိုအခါ အရှင်သာရိပုတ္တရာမထေရ်မြတ်ကြီးက အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တော်-
မြတ်ကို ဤသို့ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ —

၁။ ငါ့ရှင် အနုရုဒ္ဓါ . . . “ငါသည် အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော လူတို့၏ မျက်စိအမြင်ကို လွန်သော နတ်
မျက်စိနှင့် တူသော ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဏ် မျက်စိဖြင့် တစ်ထောင်သော လောကဓာတ်ကို မြင်နိုင်စွမ်း
ရှိပါ၏”ဟု ဤသို့ အကြံဖြစ်ခြင်းသည်ပင် သင့်သန္တာန်ဝယ် မာနဖြစ်၍ နေ၏။

၂။ ငါ့ရှင် အနုရုဒ္ဓါ . . . “ငါသည် တွန့်ဆုတ်မှုမရှိဘဲ သမထ ဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့၌ အပြင်းအထန် ကြိုးစား
အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဝီရိယကို အားထုတ်အပ်ပါ၏။ ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ အမည်ရသော အကြောင်း-
တရားနှင့်တကွသော သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို သိမ်းဆည်း-
တတ်သောသတိသည် မေ့ပျောက်ခြင်းမရှိမူ၍ ထင်နေပါ၏။ ကိုယ်စိတ်သည် ပူပန်ခြင်းမရှိ ငြိမ်းအေးပါ၏။
စိတ်သည် တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်ဖြစ်၍ ကောင်းစွာ တည်ကြည်ပါ၏” ဟု ဤသို့ အကြံ ဖြစ်ခြင်း
သည်ပင် သင့်သန္တာန်ဝယ် စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း = ဥဒ္ဓစ္စ ဖြစ်၍ နေ၏။

၃။ ငါ့ရှင် အနုရုဒ္ဓါ . . . “ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက်လည်း ငါ၏ စိတ်သည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး သင်္ခါရတရားတို့၌
တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် ‘ငါ-ငါဟာ’ဟု မစွဲလမ်းမူ၍ အာသဝေါတရားတို့မှ မလွတ်ကင်းသေးပါ”ဟု ဤသို့
အကြံဖြစ်ခြင်းသည်ပင် သင့်သန္တာန်ဝယ် တွေးတော ပူပန်မှု သံသယကုက္ကုစ္စ ဖြစ်၍ နေ၏။

ငါ့ရှင် အနုရုဒ္ဓါ . . . တပည့်တော် တိုက်တွန်းတောင်းပန်စကား ပြောကြားလိုသည်မှာ အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည်
မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်ပွားနေသော ဤ မာန၊ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ကုက္ကုစ္စ တရားသုံးမျိုးတို့ကို ပယ်စွန့်၍ ဤတရားသုံးမျိုးတို့ကို
နှလုံးမသွင်းဘဲ အမြိုက်နိဗ္ဗာန်ဓာတ်သို့ = မသေရာအမြိုက် နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်ဖြစ်သည့် သမထ
အာရုံ ဝိပဿနာအာရုံသို့ မိမိ၏ စိတ်ကို ပို့ဆောင်စေချင်ပါသည် ဘုရား — ဟူ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်းတရားကို ပြင်ပေး-
တော်မူလေသည်။ (အံ-ဋ္ဌ-၃-၂၂၅။)

အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သင်ယူပြီးနောက် မြတ်စွာဘုရားရှင်ကို ပန်ကြား လျှောက်-
ထားပြီးလျှင် စေတီတိုင်းသို့ သွားရောက်ကာ ထိုစေတီတိုင်းဝယ် အရှေ့ဝါးတောအရပ်၌ နေထိုင်သီတင်းသုံးတော်
မူ၍ ရဟန်းတရားကို ပွားများအားထုတ်တော်မူလေသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဘုရားရှင်သည် ဘဂ္ဂတိုင်း သုဿမာရ-
ဂိရိမြို့ကို ဆွမ်းခံရွာအဖြစ် အမှီပြု၍ သားတို့ကို ဘေးမဲ့ပေးရာ ဘေသကဠာဝန အမည်ရသော တောအုပ်ကြီး
အတွင်း ဘေသကဠာဝနကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူ၏။ ဘုရားရှင် သီတင်းသုံးတော်မူရာ ဘဂ္ဂတိုင်း
ဘေသကဠာဝန တောအုပ်မှာ အနောက်ဘက်တွင် တည်ရှိ၍ အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ် သီတင်းသုံးတော်မူရာ
စေတီတိုင်း ဝါးတော အရပ်မှာ အရှေ့ဘက်တွင် တည်ရှိနေပေသည်။

အရှင်အနုရုဒ္ဓါကိုယ်တော်မြတ်သည် တစ်ဆယ့်ငါးရက် = လဝက်ပတ်လုံး မအိပ်မနေ စင်္ကြံသွား၍ သမထ
ဝိပဿနာဘာဝနာတရားတို့ကို အပြင်းအထန်ကြိုးစားအားထုတ်တော်မူလေသည်။ မထေရ်မြတ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်း
အလုပ် အားထုတ်မှု ဒဏ်ချက် ပြင်းထန်စွာ နှိပ်စက်အပ်ရကား ပင်ပန်း နွမ်းနယ်သော ကိုယ်ရှိသည် ဖြစ်၍
ဝါးရုံတစ်ခု၏ အောက်ဝယ် မြက်သစ်ရွက်တို့ကို စုရုံးလျက် အခင်းပြုကာ အပေါ်မှ အခင်းတစ်ခု ထပ်ခင်းလျက်
ထိုအခင်းထက်၌ ခေတ္တ အပန်းဖြေ ထိုင်နေတော်မူလေသည်။ ထိုအခါ အရှင်အနုရုဒ္ဓါ မထေရ်မြတ်၏ စိတ်အစဉ်-
ဝယ် **မဟာပုရိသဝိတက္က** အမည်ရသော ယောက်ျားမြတ်တို့၏ အကြံများသည် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပွားလာလေသည်။
အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် မဟာပုရိသဝိတက်ကြီး ခုနစ်မျိုးတို့ကို ကြံစည်စဉ်းစားဆင်ခြင်ပြီးနောက် ရွှေသို့

တစ်ဆင့်တက်၍ ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော မဟာပုရိသဝိတက်ကြီးကို ဆက်လက်၍ ကြံစည်ဆင်ခြင်ရန် ပင်ပန်းလျက် ရှိလေ၏။ မှန်ပေသည် — သာဝကတို့အဖို့ရာ ပညာတိုင်အောင်သော ခုနစ်မျိုးသော မဟာပုရိသဝိတက်တို့ကို စဉ်းစားဆင်ခြင် ပြီးသောအခါ ထို့ထက် အထက်သို့ တက်၍ တရားတစ်မျိုးကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန် ဝန်လေးမြဲ ပင်ပန်းမြဲ ဓမ္မတာဖြစ်လေသည်။ သာဝကတို့အဖို့ရာ ပညာတွင်ရွှေသာ တရားဆုံး၍နေမြဲ ဓမ္မတာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် အရှင်အနုရုဒ္ဓါမထေရ်မြတ်သည် ခုနစ်ခုမြောက် ပညာနှင့်စပ်သော မဟာပုရိသဝိတက်ကြီးကို ကြံစည်စဉ်းစား ဆင်ခြင်ပြီးနောက် ရှစ်ခုမြောက်ဖြစ်သော မဟာပုရိသဝိတက်ကြီးကို ဆက်လက်၍ ကြံစည် ဆင်ခြင်ရန် ပင်ပန်းလျက် ရှိလေသည်။

ထိုအခါ ဘုရားရှင်သည် ထိုသို့ ပင်ပန်းနေကြောင်းကို သိရှိတော်မူသဖြင့် တန်ခိုးအဘိညာဏ်ဖြင့် တစ်-ခဏချင်းမှာပင် ကြွလာတော်မူကာ ရှစ်ခုမြောက် မဟာပုရိသဝိတက်ကိုပါ ဖြည့်စွက်တော်မူလျက် မဟာပုရိသ-ဝိတက်ကြီး (၈)မျိုးကို ဟောကြားပြသပေးတော်မူ၏။

ထိုနောင် ၏ မဟာပုရိသဝိတက်ကြီး ရှစ်မျိုးကို ကြံစည်စိတ်ကူးနေလျှင် လောကီ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကို အလွယ်တကူ ရယူဝင်စားနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ၏ မဟာပုရိသ-ဝိတက်ကြီး ရှစ်မျိုးကို ကြံစည်ကာ လောကီဈာန်လေးပါးတို့ကို အလွယ်တကူ ရယူဝင်စားနေလျှင် —

- ၁။ ရရသမျှသော ပုံသကူသင်္ကန်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း စီဝရသန္တောသ၊
- ၂။ ဆွမ်းခံဝတ်ဖြင့် ရရသမျှသော ဆွမ်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း ပိဏ္ဍပါတသန္တောသ၊
- ၃။ ရရသမျှသော သစ်ပင်ရင်းတည်းဟူသော ကျောင်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း သေနာသနသန္တောသ၊
- ၄။ ရရသမျှသော မြက်သစ်ရွက်အခင်းဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း သယနာသနသန္တောသ၊
- ၅။ ရရသမျှသော နွားကျင်ငယ်ပုပ်ဖြင့် စိမ်ထုံထားအပ်သော ဇီးဖြူသီး ဖန်ခါးသီးစသော ဆေးဖြင့် ရောင့်ရဲ-လွယ်ခြင်း ဘေသဇ္ဇသန္တောသ —

၏ သန္တောသတရား ငါးပါးတို့နှင့် ပြည့်စုံလာနိုင်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ ၏ မဟာပုရိသဝိတက်ကြီး ရှစ်မျိုးကို ကြံစည်စိတ်ကူးနေလျှင်၊ ရူပါဝစရဈာန်လေးပါးတို့ကို မငြိုမငြင် မပင်မပန်း လွယ်လွယ်ကူကူ ရယူဝင်-စားနိုင်လျှင်၊ ၏သန္တောသတရားငါးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံညီညွတ်နေလျှင် သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက်နှစ်ခြိုက်ခြင်း ဘာဝနာရာမတာ အရိယဝံသပဋိပဒါကိုလည်းကောင်း၊ ကိလေသာဟူ အပူခပ်သိမ်းမှ အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းရာဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကိုလည်းကောင်း အလွယ်တကူ ရယူနိုင်ကြောင်းတို့ကို အကျယ်တဝင့် ဟောကြားပေးတော်မူ၏။ ထိုနောင် ဘုရားရှင်သည် အရှင်အနုရုဒ္ဓါအား ပါစိနဝံသဒါယ အမည် ရသော ၏ အရှေ့ဝါးတောအရပ်၌ပင် နောက်နှစ် ဝါ၌ ဝါဆို ဝါကပ်လျက် ရဟန်းတရားများကို ပွားများအား-ထုတ်ရန် မိန့်မှာတော်မူပြီးနောက် ဘေသကဠာဝန ကျောင်းတိုက်သို့ ပြန်ကြွတော်မူ၏။ ဘုရားရှင်သည် ဘေသကဠာဝနကျောင်းတိုက်သို့ ပြန်လည်ဆိုက်ရောက်တော်မူလာသောအခါ ရဟန်းသံဃာတော်အပေါင်းအား **မဟာပုရိသဝိတက္က** အမည်ရသည့် **ယောက်ျားမြတ်တို့၏ အကြံ** (၈)မျိုးကို အကျဉ်း အကျယ် နှစ်သွယ် ပိုင်းခြား-လျက် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူလေသည်။ ၏၌ ယင်းအကြံ ရှစ်မျိုး၏ ဆိုလိုရင်းအချက်ကို ကောက်နုတ်၍ တင်ပြပေအံ့။ —

- ၁။ အပိစ္ဆဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော မဟိစ္ဆဿ။
- ၂။ သန္တုဋ္ဌဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော အသန္တုဋ္ဌဿ။
- ၃။ ပဝိဝိတ္တဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော သင်္ဂဏိကာရာမဿ။

- ၄။ အာရဒ္ဓဝီရိယဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော ကုသိတဿ။
၅။ ဥပဋ္ဌိတဿတိဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော မုဋ္ဌဿတိဿ။
၆။ သမာဟိတဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော အသမာဟိတဿ။
၇။ ပညဝတော အယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော ဒုပ္ပညဿ။
၈။ နိပ္ပပဉ္စာရာမဿာယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော နိပ္ပပဉ္စရတိနော၊ နာယံ ဓမ္မော ပပဉ္စာရာမဿ ပပဉ္စရတိနော။
(အံ-၃-၆၅။)

၁။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် အလိုနည်းပါးသော = လိုချင်မှု ကုက္ကုတ္တ တဏှာမရှိသော အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် အလိုရမ္မက်ကြီး-မားလှသော မဟိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅။)

ပစ္စည်းလေးပါးကို များများ လှူလျှင် နည်းနည်းသာ အလှူခံ၍၊ နည်းနည်း လှူလျှင်လည်း လှူသည့် အောက် ယုတ်လျော့၍ နည်းနည်းကိုသာ အလှူခံပြီးလျှင် အကုန်လုံးကို အလှူမခံသော ပစ္စည်းလေးပါး၌ အလိုနည်းသော ပစ္စယ အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိ မဂ်ဖိုလ်တရားထူး တရားမြတ်ရသည်ကို သူတစ်ပါးတို့အား အသိမပေးလိုဘဲ လျှို့ဝှက်ထားသော အဓိဂမ အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိ ပရိယတ် ဗဟုသုတ ပေါများတတ်ကျွမ်းသည်ကို သူတစ်ပါးတို့အား အသိမပေးလိုဘဲ လျှို့ဝှက်ထားသော ပရိယတ္တိ အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၊ မိမိစုတင်ဆောက်တည်ထား-သည်ကို သူတစ်ပါးတို့အား အသိမပေးလိုဘဲ လျှို့ဝှက်ထားသော စုတင် အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်ဟု အလိုနည်းပါးသော အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ် လေးမျိုး ရှိ၏။

ထို အလိုနည်းပါးသော အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်သည် အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သော်လည်း အလိုနည်းပါးသော အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ် ဟု သူတစ်ပါးတို့သိမှာကို အလိုမရှိ။ ရရသမျှသော ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်သူဖြစ်လျက် ရောင့်ရဲလွယ်သူ ဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ဝိဝေကတရား သုံးပါး၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူ ဖြစ်လျက် ဝိဝေကတရားသုံးပါး၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ထက်သန်သော လုံ့လဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်လျက် ထက်သန်သော လုံ့လဝီရိယရှိသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ထင်လင်းသော သတိရှိသူဖြစ်လျက် ထင်လင်းသော သတိရှိသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိရှိသူ ဖြစ်လျက် သမာဓိရှိသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ဝိပဿနာ ဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသူဖြစ်လျက် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံသူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ သံသရာကိုချဲ့ထွင်တတ်သည့် တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိတည်းဟူသော ပပဉ္စတရားကင်းရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူ ဖြစ်လျက် ပပဉ္စတရား ကင်းရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သူဟု သူတစ်ပါးတို့က သိမှာကို အလိုမရှိ။ ထိုမျှ အလိုနည်းပါးသူ ဖြစ်၏။ (အံ-၃-၆၆။)

၂။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ရရသမျှသော၊ မျှတရုံသာဖြစ်သော၊ ကြည်ညိုဖွယ်-ရုံမျှသာဖြစ်သော ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး ပစ္စည်းလေးပါးဖြင့် ရောင့်ရဲလွယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မရောင့်ရဲနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅။)

၃။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ဝိဝေကသုံးဖြာ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါအပေါင်းအဖော် ကိလေသာအပေါင်းအဖော်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅။)

ကာယဝိဝေက စိတ္တဝိဝေက ဥပဓိဝိဝေကဟု ဝိဝေကသုံးပါးရှိ၏။ ဂိုဏ်းအပေါင်းအဖော်ကို စွန့်လွှတ်၍ တစ်ယောက်ထီးတည်း သွားခြင်း ရပ်ခြင်း ထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်း စားခြင်းစသည်ဖြင့် တစ်ယောက်ထီးတည်း နေလေ့ ရှိခြင်းသည် ကာယဝိဝေကမည်၏။ ကာယဝိဝေကမျှနှင့်ကား လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မပြီးစီး မပြည့်စုံ နိုင်ရကား ကသိုဏ်းပရိကံများကို ပြု၍ သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့ကို ဖြစ်စေ၏။ ဤသမာပတ်ရှစ်ပါးသည် စိတ္တဝိဝေက မည်၏။ သမာပတ်ရှစ်ပါးမျှဖြင့်လည်း လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မပြီးစီး မပြည့်စုံနိုင်ရကား ယင်းဈာန် သမာပတ်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်လေသော် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်လေးပါးတို့နှင့် အတူတကွ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ဤအရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်သည်ကား ခပ်သိမ်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဥပဓိဝိဝေကမည်၏။ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် ကာမဂုဏ်တို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ကိလေသာတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ဘဝသစ်ကို ပြုပြင်တတ်သော အဘိသင်္ခါရတရားတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ခန္ဓာငါးပါးတို့မှလည်း ကင်းဆိတ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းနိဗ္ဗာန်သည် ဥပဓိဝိဝေက မည်၏။ ဤသို့ ဝိဝေကသုံးပါး၌ ဓမ္မလျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဆိုက်ရောက်လာသော ပရိသတ်အား ဝိဝေကသုံးဖြာ၌ ဓမ္မလျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ထားရှိရန် ဝိဝေကသုံးဖြာသို့ ညွှတ်ကိုင်းရှိုင်းသော စိတ်ဓာတ်ရှိရန် ညွှန်ကြားလျက် ပြန်လွှတ်ကာ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကိုသာ အားထုတ်လေသည်။

(အံ-၃-၆၆။ အံ-၄-၃-၂၆။)

၄။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပယ်နိုင်ရန် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြည့်စုံစေရန် သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်သော စွမ်းအားနှင့် ပြည့်စုံသော ထက်သန်မြဲမြံသော ဇွဲလုံ့လဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅။)

၅။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ အမည်ရသော ရုပ်နာမ်-ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၌ သိမ်းဆည်းတတ်သော ထင်လင်းသော သတိ၊ ယင်း ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ အမည်ရသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့၌ သိမ်းဆည်းတတ်သော ထင်လင်းသော သတိ၊ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်းရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့၌ သိမ်းဆည်းတတ်သော ထင်လင်းသော သတိ - ဤကဲ့သို့သော ထင်လင်းသော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ သတိ လွတ်ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅-၆၇။)

၆။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသောသမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဥပစာရ အပ္ပနာ နှစ်ဖြာသော သမာဓိ မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅။)

ဤ၌ သမာဓိအရ ပထမဈာန်သမာဓိ ဒုတိယဈာန်သမာဓိ တတိယဈာန်သမာဓိ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိတို့ကို ဆိုလိုကြောင်းကို ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က ထို အနုရုဒ္ဓမဟာဝိတက္ကသုတ္တန် (အံ-၃-၆၇။) တွင် ရှင်းလင်းဟောကြားထားတော်မူ၏။ အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်နေသော ဥပစာရသမာဓိဟူသော ကာမာဝစရသမာဓိ၊ ရူပါဝစရသမာဓိ၊ အရူပါဝစရသမာဓိဟု သမာဓိသုံးမျိုးရှိရာ အလယ်၌တည်ရှိသော ရူပါဝစရသမာဓိကို ယူသဖြင့် အစဖြစ်သော ကာမာဝစရသမာဓိ၊ အဆုံးဖြစ်သော အရူပါဝစရသမာဓိတို့ကိုလည်း သိမ်းကျုံးယူရသော မဇ္ဈေဒီပကနည်းအားဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ဥပစာရသမာဓိနှင့် တကွ သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့သည် **မိတ္တဝိသုဒ္ဓိ** မည်၏ဟူသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂။) အဆိုကို ထောက်ရှုပါ။

၇။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာ အရိယမဂ်ပညာ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာမဲ့သော အရိယမဂ်ပညာမဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။

၈။ ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် သံသရာကို ချဲ့ထွင်တတ်သည့် တဏှာ မာန ဒိဋ္ဌိ-တည်းဟူသော ပပစ္စတရားမှ ကင်းလွတ်ရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပပစ္စတရား၌ = ငါ-ငါဟာ-ငါ၏အတ္တ — ဟု စွဲလမ်းနေရမှု၌ မွေ့လျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ (အံ-၃-၆၅။)

ဤ (၈)ချက်တို့ကား လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော သူတော်ကောင်းတိုင်း သူတော်ကောင်းတိုင်း လိုက်နာပြုကျင့်ရမည့် အင်္ဂါရပ်တို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ဤ (၈)ပါးတို့တွင် အမှတ် (၅-၆-၇) ဖြစ်သည့် သတိ သမာဓိ ပညာတို့၏ အကြောင်းအရာကို အနည်းငယ်ထပ်မံ၍ ရှင်းလင်းတင်ပြပါရစေ။

သတိ — အယံ ပန ယသ္မာ သတိယာ အာရမ္မဏံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ ပညာယ အနုပဿတိ၊ န ဟိ သတိ-ဝိရဟိတဿ အနုပဿနာ နာမ အတ္ထိ။ (မ-၄-၁-၂၄၈။)

ဘုရားရှင်သည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင် သတိ၏တည်ရာ အာရုံတို့ကို ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မ ဟု လေးမျိုးခွဲခြား၍ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ထိုတွင် ကာယအရ၌ အာနာပါနဿတိသမာဓိစသည့် သမထ ရှုကွက်များလည်း ပါဝင်၏။ အာနာပါနဿတိသမာဓိကဲ့သို့သော သမာဓိတစ်ခုခုကို အောင်အောင်မြင်မြင် ထူထောင်ပြီးနောက် ရှေ့ဦးစွာ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မ အမည်ရသည့် ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုနောင် သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ၊ အကြောင်းတရားများ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့ ချုပ်ငြိမ်းပုံဖြစ်သည့် ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်းတရားအားဖြင့် ဖြစ်မှုပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ ခဏတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿန = အကြောင်း အကျိုး နှစ်ရပ်လုံးတို့၏ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဥဒယ-ဝယကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုနောင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ အပျက် သက်သက်ကို သိမ်းဆည်းရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ရှုသည့်အပိုင်းနှင့် အပျက်သက်သက်ကို ရှုသည့်အပိုင်းတို့၌ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသည့်အပိုင်းလည်း ပါဝင်ပေသည်။

ထိုသို့ သိမ်းဆည်း ရှုပွားရာ၌ သတိက ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့ကို သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက ယင်း ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့ ထင်ရှား ဖြစ်ပုံကို ထိုးထွင်း သိ၏။ သတိက အကြောင်းတရား ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက အကြောင်းတရား ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုး ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ယင်း ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စအချက်

ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်ကို လည်းကောင်း ထိုးထွင်းသိ၏။ သတိက အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ အပျက်သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်ကိုလည်း- ကောင်း သိမ်းဆည်း၏။ ပညာက ယင်းအကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ အပျက် သက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်ကိုလည်းကောင်း ထိုးထွင်းသိ၏။

ဤသို့လျှင် သတိက သမထအာရုံ ဝိပဿနာအာရုံကို သိမ်းဆည်းတတ်၍ ပညာက ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ရှုတတ်၏။ သတိကင်းသော အနုပဿနာ မည်သည် မရှိစကောင်းပေ။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့၌ ထင်လင်းသော သတိရှိသည့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် ပြည့်စုံနိုင်၏။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့၌ ထင်လင်းသော သတိမရှိသည့် သတိလွတ်ကင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် မပြည့်စုံနိုင်။ အကြောင်းမူ အမှတ် (၇) အဖြစ် ဟောကြားထားတော်မူသော ဝိပဿနာဉာဏ်သည် တစ်နည်း ကာယာနုပဿနာ ဝေဒနာနုပဿနာ စိတ္တာနုပဿနာ ဓမ္မာနုပဿနာသည် သတိနှင့်ကင်း၍ မဖြစ်နိုင်သော- ကြောင့်ပင် ဖြစ်၏။

သမာဓိ — သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ၊ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။
(သံ-၂-၁၂။ သံ-၃-၃၆၃။)

ရဟန်းတို့ . . . သမာဓိကို ပွားများကြပါ ထူထောင်ကြပါ။ ရဟန်းတို့ . . . သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ (သံ-၂-၁၂။ သံ-၃-၃၆၃။)

သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် ဤကား ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ ဤကား ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောတရားနှင့် ဖြစ်ခြင်း သဘောတရားဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ ဤကား ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်၏ ချုပ်ကြောင်းသဘောတရားနှင့် ချုပ်ခြင်းသဘောတရားဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြားသိ၏။ (သံ-၂-၁၂။)

သမာဓိရှိသော ရဟန်းသည် ဤကား ဒုက္ခအရိယသစ္စာတည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ ဤကား ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း သမုဒယအရိယသစ္စာတည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိရောဓအရိယသစ္စာတည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ ဤကား ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ် = မဂ္ဂအရိယသစ္စာတည်းဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိ၏။ (သံ-၃-၃၆၃။)

ဤပဋိတော်များ၌ ဘုရားရှင်ညွှန်ကြားထားတော်မူသည်နှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသည့် ဒုက္ခသစ္စာ အမည်ရသည့် ရုပ် ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါန- ကွန္ဓာငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေးအတွက်၊ သမုဒယသစ္စာ အမည်ရသည့် အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာငါးပါး ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေးအတွက်၊ လောကီနိရောဓသစ္စာ အမည်ရသည့် အကြောင်းတရား ချုပ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ခန္ဓာငါးပါး ချုပ်ငြိမ်းပုံကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေးအတွက်၊ လောကီမဂ္ဂသစ္စာ အမည်ရသည့် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ဥပါဒါန- ကွန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိသည့် ဝိပဿနာဉာဏ် ရရှိရေးအတွက်၊ အရိယမဂ်ဉာဏ် အရိယဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် လောကုတ္တရာ နိရောဓသစ္စာ လောကုတ္တရာ မဂ္ဂသစ္စာ အဝင်အပါဖြစ်သည့် အရိယသစ္စာလေးပါးလုံးကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရေးအတွက် ပထမဈာန်သမာဓိ ဒုတိယ-

ဈာန်သမာဓိ တတိယဈာန်သမာဓိ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိတို့ကို ထူထောင်ရတော့မည် ဖြစ်၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော နှစ်မျိုးသော သမာဓိတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော သမာဓိကို မလွဲမရှောင်သာ ထူထောင်ရတော့မည် ဖြစ်ပေသည်။ အကြောင်းမူ သမာဓိရှိပါမှ သိနိုင်သောတရားများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါအမည်ရှိသော ဤကျမ်း၌လည်း အာနာပါနဿတိသမာဓိပိုင်းတွင် အာနာပါန ကျင့်စဉ်မှ စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ဆိုက်အောင် သမာဓိကို ထူထောင်ပုံအပိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ သမထကမ္မဋ္ဌာန်း-ပိုင်းတွင် ကသိုဏ်းဆယ်ပါး သမာပတ်ရှစ်ပါးစသည့် သမာဓိထူထောင်ပုံ အပိုင်းများကိုလည်းကောင်း ရေးသား တင်ပြထားပေသည်။

ဒုက္ခခပ်သိမ်းမှ ပူပန်ခပ်သိမ်းမှ အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းရာ အအေးကြီး အေးရာ ဖြစ်သည့် မဟာအသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကြီးကို အရိယမဂ်ဉာဏ် အရိယဖိုလ်ဉာဏ်တို့ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုလိုသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် — “ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် သမာဓိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် သမာဓိမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်” ဟူသော ဘုရားရှင်၏ အဆုံးအမတော်ကို ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်သင့်လှပေသည်။

ပညာ — “ပညဝတော အယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော ဒုပ္ပညဿာ”တိ ဣတိ ခေါ ပနေတံ ဝုတ္တံ၊ ကိဉ္ဇေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ။ ဣဓ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ပညဝါ ဟောတိ ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ ပညာယ သမန္နာဂတော အရိယာယ နိဗ္ဗေဓိကာယ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ။ “ပညဝတော အယံ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မော၊ နာယံ ဓမ္မော ဒုပ္ပညဿာ”တိ ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ။ (အံ-၃-၆၇။)

“ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် (ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာဟူသော) ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် (ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်-ပညာဟူသော) ပညာမဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်” ဟု ဟောကြားအပ်သော ထိုစကားကို အဘယ်ကို အစွဲပြု၍ ဟောကြားအပ်ပါသနည်းဟူမူ — ရဟန်းတို့ . . . ဤသာသနာတော်၌ ယောဂါဝစရရဟန်းသည် (ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာဟူသော) ပညာ ရှိ၏။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဖောက်ခွဲ၍ သိမြင်နိုင်သော လောဘထုအစိုင်အခဲ ဒေါသထုအစိုင်အခဲ မောဟထု အစိုင်အခဲတို့ကို ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးနိုင်သော ဝဋ်ဆင်းရဲ၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ကောင်းစွာ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို သိစွမ်းနိုင်သော ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော (ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်-ပညာဟူသော) ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏။ “ရဟန်းတို့ . . . ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် (ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာဟူသော) ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် (ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာဟူသော) ပညာမဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်” — ဟု ဟောအပ်သော ထိုစကားကို ဤသည်ကိုပင် အစွဲပြု၍ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ (အံ-၃-၆၇။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော်၏ ဘာသာပြန်ကို အောက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်ကို မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသားထား-ပါသည်။

ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာတိ ပဉ္စန္ဒ ခန္ဓာနံ ဥဒယဝယဂါမိနိယာ ဥဒယဉ္စ ဝယဉ္စ ပဋိဝိဇ္ဇိတုံ သမတ္တာယ။ **အရိယာယာ**တိ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန စ သမုစ္ဆေဒဝသေန စ ကိလေသေဟိ အာရကာ ဌိတာယ ပရိသုဒ္ဓါယ။ **ပညာယ သမန္နာဂတော**တိ ဝိပဿနာပညာယ စေဝ မဂ္ဂပညာယ စ သမင်္ဂီဘူတော။ **နိဗ္ဗေဓိကာယာ**တိ သာယေဝ နိဗ္ဗိဇ္ဈနတော နိဗ္ဗေဓိကာတိ ဝုစ္စတိ၊ တာယ သမန္နာဂတောတိ အတ္ထော။ တတ္ထ မဂ္ဂပညာယ သမုစ္ဆေဒဝသေန

အနိဗ္ဗိဒ္ဓပုဗ္ဗံ အပဒါလိတပုဗ္ဗံ လောဘက္ခန္ဓံ ဒေါသက္ခန္ဓံ မောဟက္ခန္ဓံ နိဗ္ဗိဇ္ဈတိ ပဒါလေတိတိ နိဗ္ဗေမိကာ။
ဝိပဿနာပညာယ တဒဂ်ဝသေန နိဗ္ဗေမိကာယ မဂ္ဂပညာယ ပဋိလာဘသံဝတ္တနတော စာတိ ဝိပဿနာ
“နိဗ္ဗေမိကာ”တိ ဝတ္တံ၊ ဝဇ္ဇတိ။ **သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ**တိ ဣဓာပိ မဂ္ဂပညာ သမ္မာဟေတုနာ နယေန ဝဇ္ဇဒုက္ခံ
ခေပယမာနာ ဂစ္ဆတိတိ သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ နာမ။ ဝိပဿနာ တဒဂ်ဝသေန ဝဇ္ဇဒုက္ခံ ကိလေသဒုက္ခံ
ခေပယမာနာ ဂစ္ဆတိတိ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ။ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ ဝါ မဂ္ဂပညာယ ပဋိလာဘသံဝတ္တနတော ဧသာ
ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိတိ ဝေဒိတဗျာ။ (မ-ဋ-၃-၂၂။ အံ-ဋ-၃-၂၂။)

ဥဒယတ္ထဂါမိနိယာ — ဟူသည် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ဖျက်ခြင်း ဥဒယ ဝယ သဘောကို
ထိုးထွင်း သိမြင်ခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သောဟု ဆိုလို၏။ **အရိယာယ = ဖြူစင်မြင့်မြတ်သော** — ဟူသည် သမထပိုင်း၌
ကိလေသာတို့ကို တစ်နာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် ခပ်ကြာကြာ ခွာထားနိုင်သော ဝိက္ခမ္ဘနပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့်၊
အရိယမဂ်အစိုက်၌ ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်တောက်တတ်သော သမုစ္ဆေဒပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် ကိလေ-
သာတို့မှ ဝေးကွာသောအရပ်၌ တည်နေသဖြင့် ဖြူစင်မြင့်မြတ်သောဟု ဆိုလို၏။ **ပညာယ သမန္နာဂတော =**
ပညာနှင့် ပြည့်စုံ၏ — ဟူသည် ဝိပဿနာပညာနှင့်လည်းကောင်း အရိယမဂ်ပညာနှင့်လည်းကောင်း ပြည့်စုံ၏
ဟု ဆိုလို၏။ **နိဗ္ဗေမိကာယ = ဖောက်ခွဲနိုင်သော ပညာ**ဟူသည် ထို ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာကိုပင်လျှင်
ကိလေသာထုအစိုက်အခဲကို ဖောက်ခွဲနိုင်သောကြောင့် နိဗ္ဗေမိကာပညာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ထိုနိဗ္ဗေမိကာပညာနှင့်
ပြည့်စုံ၏ဟု ဆိုလို၏။ ထိုနိဗ္ဗေမိကာပညာအမည်ရသော ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာတို့တွင် အရိယမဂ်-
ပညာသည် အကြွင်းမဲ့ပယ်သတ်ခြင်း သမုစ္ဆေဒပဟာန်၏ အစွမ်းဖြင့် မထိုးဖောက်ဖူးသေးသော မဖောက်ခွဲဖူး-
သေးသော လောဘထုအစိုက်အခဲ ဒေါသထုအစိုက်အခဲ မောဟထုအစိုက်အခဲကို ထိုးဖောက်တတ်၏၊ ဖောက်ခွဲ-
တတ်၏။ ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗေမိကာပညာ မည်၏။ ဝိပဿနာပညာသည် တဒဂ် = ခဏခေတ္တပယ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်
လောဘထုအစိုက်အခဲ ဒေါသထုအစိုက်အခဲ မောဟထုအစိုက်အခဲကို ထိုးဖောက်တတ်၏၊ ဖောက်ခွဲတတ်၏။
ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗေမိကာပညာမည်၏။ တစ်ဖန် နိဗ္ဗေမိကာ အမည်ရသော အရိယမဂ်ပညာကို ရခြင်းကို ဖြစ်စေ-
တတ်သောကြောင့်လည်း ဝိပဿနာပညာကို နိဗ္ဗေမိကာဟူ၍ ဆိုခြင်းငှာ သင့်ပေ၏။ **သမ္မာ ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိယာ**
= ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ သံသာရဝဋ်ဒုက္ခ ကိလေသဝဋ်ဒုက္ခ၏ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သောပညာ
ဟူသည် — ဤ၌လည်း အရိယမဂ်ပညာသည် ကောင်းမွန်မှန်ကန်သော အကြောင်းတရားဖြင့် နည်းလမ်းဖြင့်
သံသာရဝဋ်ဒုက္ခ ကိလေသဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ သွားတတ်သောကြောင့် သမ္မာဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ
ပညာ မည်၏ = ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ သံသာရဝဋ်ဒုက္ခ ကိလေသ ဝဋ်ဒုက္ခ၏ ကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေ-
တတ်သော ပညာ မည်၏။ ဝိပဿနာပညာသည် တဒဂ်၏ အစွမ်းဖြင့် သံသာရဝဋ်ဒုက္ခကိုလည်းကောင်း ကိလေ-
သဝဋ်ဒုက္ခကိုလည်းကောင်း ကုန်စေလျက် နိဗ္ဗာန်သို့ ညွတ်တိုင်းရှိုင်းသောအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ဘက်သို့ သွားတတ်-
သောကြောင့် ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ ပညာ = ဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ပညာ မည်၏။ တစ်နည်း
သံသာရဝဋ်ဒုက္ခ ကိလေသဝဋ်ဒုက္ခကို ကုန်စေတတ်သော အရိယမဂ်ပညာကို ရရှိခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော-
ကြောင့် ဤဝိပဿနာပညာသည် ဒုက္ခက္ခယဂါမိနိ ပညာ = ဒုက္ခကုန်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော ပညာ
မည်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (မ-ဋ-၃-၂၂။ အံ-ဋ-၃-၂၂။)

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ အမည်ရှိသော ဤကျမ်းစာ၌လည်း သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခ ကိလေသာဝဋ်ဆင်းရဲ ဒုက္ခကို
ကုန်ခန်းစေတတ်သော ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာ ရရှိရေးအတွက် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ —

- ၁။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့တွင် အကျုံးဝင်သော ရူပက္ခန္ဓာ အမည်ရသော ရုပ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်-
အောင် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရှိရန် ရူပားပုံစနစ်များကို **ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း**တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။

- ၂။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့တွင် အကျုံးဝင်သော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး = နာမ်တရားတို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရှိရန် ရှုပွားပုံစနစ်များကို **နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း**တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။
- ၃။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါး ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိရှိရန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူတတ်ရန် သိမ်းဆည်းတတ်ရန် ရှုပွားပုံ သိမ်းဆည်းပုံစနစ် များကို **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း**တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရရှိရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ပစ္စယတော ဥဒယဗ္ဗယဒဿနဟူသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ထင်ရှား ဖြစ်ပုံ၊ အကြောင်းတရား ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား ချုပ်ငြိမ်းပုံ၊ အကြောင်းအကျိုး နှစ်ရပ်လုံး-တို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ရှုမြင်တတ်သော ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် သို့မဟုတ် ဝိပဿနာဉာဏ် ရရှိရေးအတွက် လည်းကောင်း အထူးရည်ညွှန်း၍ ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။
- ၄။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၌ အသိဉာဏ် သန့်ရှင်းသထက် သန့်ရှင်းရန် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ အဋ္ဌကထာကြီးများ၌ ညွှန်ကြားပြသထားသည့်အတိုင်း လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန် နည်းအားဖြင့် ယင်း ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံ စနစ်များကို **လက္ခဏာဒီဇနတ္ထပိုင်း**တွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့၏။
- ၅။ ယခုတစ်ဖန် အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်ခမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍လည်းကောင်း၊ အပျက်သက်သက်ကို အာရုံယူ၍လည်းကောင်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားပုံစနစ်များကို ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာ နှင့် ပြည့်စုံလာရေးအတွက် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ဤ **ဝိပဿနာပိုင်း**တွင် ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

တထာဂတ အမည်ရတော်မူခြင်း

သုံးလောကထွဋ်ထား သဗ္ဗညုသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်ကို တထာဂတဟူ၍ ခေါ်ဆိုခြင်း၌ အကြောင်း-တရားများ များစွာ ရှိနေ၏။ ထိုအကြောင်းတရား များစွာတို့အနက် အကြောင်းတရား တစ်မျိုးမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။

ယဉ္စ ဘိက္ခဝေ ရတ္ထိံ တထာဂတော အနုတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓတိ၊ ယဉ္စ ရတ္ထိံ အနုပါဒိသေ-သာယ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗာယတိ၊ ယံ ဧတသ္မိံ အန္တရေ ဘာသတိ လပတိ နိဒ္ဒိသတိ၊ သဗ္ဗံ တံ တထေဝ ဟောတိ နော အညထာ။ တသ္မာ “တထာဂတော”တိ ဝုစ္စတိ။ (ဒီ-၃-၁၁၁။ အံ-၁-၃၃၂။)

ရဟန်းတို့ . . . တထာဂတ အမည်ရတော်မူသော သင်တို့ဆရာ ငါဘုရားသည် အကြင်ညဉ်၌လည်း အတုမရှိ အမြတ်ဆုံးဖြစ်သည့် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကို ထိုးထွင်း၍ သိမြင်တော်မူ၏။ (မဟာသက္ကရာဇ် - ၁၀၃-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့ ည ဖြစ်၏။) အကြင်ညဉ်၌လည်း ဝိပါကကမ္မဇရုပ် အကြွင်း မရှိသော အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူ၏။ (မဟာသက္ကရာဇ် - ၁၄၈-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့်နေ့ ည ဖြစ်၏။) ထိုညဉ် နှစ်ညဉ်တို့၏ အတွင်း၌ လေးဆုံးငါးဝါ ကာလပတ်လုံး အကြင်တရားတော်ကို ဟောကြား-တော်မူ၏ မြွက်ဟတော်မူ၏ ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ထိုဟောပြောမြွက်ဟညွှန်ပြတော်မူအပ်သော တရားအလုံးစုံသည် ဟောကြားတော်မူသည့်အတိုင်း မြွက်ဟတော်မူသည့်အတိုင်း ညွှန်ပြတော်မူသည့်အတိုင်း မှန်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ မမှန်ဟူသော အခြားတစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် သင်တို့ဆရာ ငါဘုရားကို **တထာဂတ**ဟူ၍ ခေါ်ဆိုအပ်ပေသည်။ (ဒီ-၃-၁၁၁။ အံ-၁-၃၃၂။)

ဘုရားရှင်သည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကြီးကို ရရှိတော်မူသည့်နေ့မှ စ၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူသည့် နေ့အထိ လေးဆယ့်ငါးဝါ ကာလပတ်လုံး ဟောကြားညွှန်ပြ ဆိုဆုံးမထားတော်မူအပ်သော တရားတော် မှန် သမျှသည် ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူသည့်အတိုင်း မှန်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ မမှန်ဟူသော အခြား တစ်မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် မဖြစ်ပေ။ ထို့ကြောင့် -

“ဤလောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးသည် - အလိုနည်းပါးသော အပ္ပိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံ နိုင်၏။ အလိုရမ္မက်ကြီးမားသော မဟိစ္ဆပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ ရောင့်ရဲလွယ်သော သန္တုဋ္ဌိတရား ထင်ရှားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ရောင့်ရဲလွယ်သော သန္တုဋ္ဌိတရား ထင်ရှားမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ ဝိဝေကတရားသုံးပါး၌ ဓမ္မလျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ လူသူအပေါင်းအဖော် ကိလေသာအပေါင်းအဖော်၌ ဓမ္မလျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့ကို အပြင်းအထန်ကြိုးစားအားထုတ်သော လုံ့လ ဝီရိယရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပျင်းရိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ အကြောင်း တရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့၌ ထင်လင်း- သော သတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ မေ့လျော့တတ်သော ပျောက်ပျက်သော သတိ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော တစ်မျိုးမျိုးသော သမာဓိ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ သမာဓိမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ ဝိပဿနာ ပညာ အရိယမဂ်ပညာ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာ မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။ ပပဉ္စတရားသုံးပါး၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ ဓမ္မလျော် ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ဓာတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌သာလျှင် ပြည့်စုံနိုင်၏။ ပပဉ္စတရားသုံးပါး၌ ဓမ္မ- လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ဓာတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ မပြည့်စုံနိုင်။” -

ဤသို့ ဟောကြားပြသ ဆိုဆုံးမထားတော်မူသည့် - **မဟာပုရိသဝိတက္က = ယောကျ်ားမြတ်တို့၏ အကြံ** အမည်ရသော ဤတရားဒေသနာတော်သည်လည်း ဟောကြား မြွက်ဟ ညွှန်ပြတော်မူသည့်အတိုင်း မှန်သည်သာ လျှင် ဖြစ်၏။ မမှန် - ဟူသော အခြားတစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ပြောင်းလဲ၍ ဖြစ်ရိုး ဓမ္မတာ မရှိပေ။

ထို့ကြောင့် အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း လောကုတ္တရာတရား ကိုးပါးကို အလိုရှိခဲ့ပါမူ -

- ၁။ အလိုနည်းပါးခြင်း အပ္ပိစ္ဆတရားနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၂။ ရောင့်ရဲလွယ်ခြင်း သန္တုဋ္ဌိတရားနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၃။ ဝိဝေကတရား သုံးပါးနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၄။ သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့၌ အပြင်းအထန် ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်း လုံ့လဝီရိယနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၅။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ကာယ ဝေဒနာ စိတ္တ ဓမ္မတို့၌ ထင်လင်းသော သတိနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၆။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဟူသော တစ်မျိုးမျိုးသော သမာဓိနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၇။ ဝိပဿနာပညာ အရိယမဂ်ပညာနှင့် ပြည့်စုံအောင်၊
- ၈။ ပပဉ္စတရား သုံးပါး၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်၌ ဓမ္မလျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ခြိုက်သော စိတ်ထား နှင့် ပြည့်စုံအောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်လေရာသတည်း။

ဖားအောက်တောရဆရာတော်
ဖားအောက်တောရ - စိတ္တလတောင်ကျောင်း
၁၃၅၆ - ၃၊ ပြာသိုလဆန်း (၉) ရက်၊ တနင်္လာနေ့။

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ဝိပဿနာပိုင်း

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

ကလာပသမ္မသန ခေါ် နယဝိပဿနာ

တံ သမ္မာဒေတုကာမေန ကလာပသမ္မသနသင်္ခါတာယ နယဝိပဿနာယ တာဝ ယောဂေါ ကရဏီယော။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၁။)

ဝိပဿနာ၏ ညစ်ညူးကြောင်း ဥပက္ကိလေသ တရားများမှ လွတ်မြောက်သွားသော ဝိပဿနာလမ်းမှန် လမ်းရိုးအတိုင်း သွားနေသော ဝိပဿနာပညာသည် အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော လမ်းမှန်လမ်းရိုး ပုဗ္ဗဘာဂ-မဂ်တည်း။ ဩဘာသ = အရောင်အလင်းစသော ဥပက္ကိလေသတရားများသည်ကား အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော လမ်းမှန် လမ်းရိုး ပုဗ္ဗဘာဂမဂ် မဟုတ်။ ဤသို့လျှင် အရိယမဂ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော လမ်းမှန် လမ်းရိုး ဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ကိုလည်းကောင်း၊ လမ်းမှန် လမ်းရိုး မဟုတ်သော ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ကိုလည်းကောင်း မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း နားလည် ပိုင်းခြား ကောင်းစွာ မှတ်သား၍ တည်သော ဉာဏ်သည် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ = ဤကား လမ်းမှန် ဤကား လမ်းမှားဟု သိမြင်သည်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာအညစ်-အကြေးမှ ခင်ကြယ်သော ဉာဏ် မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၁။)

ထို မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ ဉာဏ်အမြင်ကို ပြည့်စုံစေလိုသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကလာပ သမ္မသန ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နယဝိပဿနာ၌ ရှေးဦးစွာ အစဉ်သဖြင့် အားထုတ်ခြင်းကို ပြုသင့်ပေသည်။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၁။)

အတိတာဒိဝသေန အနေကဘေဒဘိန္ဒေ ဓမ္မေ ကလာပတော သင်္ခိပိတွာ သမ္မသနံ ကလာပသမ္မသနံ၊ အယံ ကိရ ဇမ္ဗုဒီပဝါသီနံ အဘိလာပေါ။ “ယံ ကိဉ္စိ ရူပ”န္တိအာဒိနာ နယေန ဟိ ဓမ္မာနံ ဝိပဿနာ နယဝိပဿနာ၊ အယံ ကိရ တမ္ပပဏ္ဍိတိပဝါသီနံ အဘိလာပေါ။ (မဟာဋီ-၂-၃၈၆။)

ဣဓ အဂ္ဂိဝေဿန မမ သာဝကော ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ၊ သဗ္ဗံ ရူပံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ပဿတိ။ (မ-၁-၂၉၇။)

နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ သမနုပဿာမိတိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမနုပဿာမိ။ (မ-၄-၄-၂၃၂။ ဆန္ဒောဝါဒသုတ္တန်။)

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက ဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ကွဲပြားကုန်သော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ကလာပ = အပေါင်းအစု အားဖြင့် ခြုံငုံ၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟူသော လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်၍ ရူပာသုံးသပ်ခြင်းသည် ကလာပ သမ္မသနမည်၏။ ဤ ကလာပသမ္မသနဟူသော ဝေါဟာရကား ဇမ္ဗုဒိပ်ကျွန်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူကြကုန်သော မထေရ်မြတ်ကြီးတို့၏ အသုံးပြုသော ဝေါဟာရ ဖြစ်သည်။

ယင်း အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် စသည့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်ရှိကြကုန်သော အလုံးစုံသော ရုပ် (ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ်) တရားကို -

နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ — ဟု
= ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ငါ မဟုတ်၊ ငါ၏အတ္တ မဟုတ် — ဟု
= အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု

ဤသို့ ဝိပဿနာရှုခြင်းသည် နယဝိပဿနာ မည်၏။ ဤ နယဝိပဿနာဟူသော အမည်သည် သီဟိုဠ်-ကျွန်း၌ သီတင်းသုံးတော်မူကြကုန်သော မထေရ်မြတ်ကြီးတို့၏ အသုံးပြုသော ဝေါဟာရဖြစ်သည်။
(မဟာဋီ-၂-၃၈၆။)

ဤ ကလာပသမ္မသနဉာဏ်မည်သည် တစ်ခုခုသော ဝိသုဒ္ဓိကျင့်စဉ်၌သော်လည်း အကျိုးမဝင်ပေ။ အချို့သော ဆရာတို့သည်လည်း ထိုကလာပသမ္မသနကို မသုံးသပ်မူ၍သာလျှင် ဝိပဿနာစာရ = ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ကျက်စားမှုကို ဖွင့်ဆိုကုန်၏။ သို့သော်လည်း ထိုကလာပသမ္မသနကို ထိုထို သုတ္တန်တို့၌ (အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန် ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်စသော ထိုထို သုတ္တန်တို့၌) တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အကြွင်းမဲ့အားဖြင့်လည်းကောင်း ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော် (စာမျက်နှာ ၅၁-စသည်) ၌လည်း ဝိပဿနာကို အားသစ်စ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အဖို့ ကလာပသမ္မသန ရှုပွားနည်းမှာ နှလုံးသွင်းရ လွယ်ကူသည့်အတွက် ဝိပဿနာ၏ အစအဖြစ်ဖြင့် တည်ထားတော်မူအပ်၏။ ဝိပဿနာရှုနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်း ဩဘာသဟူသော ထူးကဲသော အရောင်အလင်းစသည်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်ကုန်သော် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ်= လောကုတ္တရာမဂ်ဉာဏ်၏ ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော လမ်းမှန်လမ်းမှားကို ပိုင်းခြားသိမြင်သည်ဖြစ်၍ ဝိပဿနာအညစ်အကြေးတို့မှ စင်ကြယ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်= ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏။ ဤသုံးမျိုးသော အကြောင်းကြောင့် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ်သမ္ပနနိသုဒ္ဓိကို ပြည့်စုံစေလိုသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှေးဦးစွာ ကလာပသမ္မသနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နယဝိပဿနာကို ကြိုးစားအားထုတ်သင့်ကြောင်းကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က စိစစ် တင်ပြနေခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

ယေဝိ စ သမ္မသနပဂါ၊ တေသု ယေ ယဿ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ သုဓေန ပရိဂ္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ၊ တေသု တေန သမ္မသနံ အာရဘိတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၄။)

ယေ ရှုပါရူပဓမ္မာ။ ယဿာတိ ယောဂီနော။ တေသု တေန သမ္မသနံ အာရဘိတဗ္ဗံ ယထာပါကဋ္ဌံ ဝိပဿနာဘိနိဝေသောတိ ကတွာ။ ပစ္ဆာ ပန အနုပဋ္ဌဟန္တေပိ ဥပါယေန ဥပဋ္ဌဟာပေတွာ အနဝသေသတောဝသမ္မသိတဗ္ဗာ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၁။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ သမ္မသနဉာဏ်ပိုင်းတွင် ပဋိသန္ဓိဒါမဂ်ပါဠိတော် (၅၁-၅၂-၅၅၊ ၆-၉။) သံယုတ်ပါဠိတော် အဘိညေယျသုတ္တန် (သံ-၂-၂၅၈။) စသည်တို့ကို ကိုးကား၍ သမ္မသနဉာဏ်စသော ဝိပဿနာဉာဏ်တို့ဖြင့် ရှုပွားသုံးသပ်ရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို နည်းအမျိုးမျိုးဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ရေးသားဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ —

- ၁။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိကတည်းဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅) ပါး၊
- ၂။ ဒွါရ အာရုံတို့နှင့် တကွ ဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော ပရမတ္ထဓမ္မများ၊
- ၃။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅) ပါး၊
- ၄။ ဒွါရ (၆) ပါး၊

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

- ၅။ အာရုံ (၆) ပါး၊
- ၆။ ဝိညာဏ် (၆) ပါး၊
- ၇။ ဖဿ (၆) ပါး၊
- ၈။ ဝေဒနာ (၆) ပါး၊
- ၉။ သညာ (၆) ပါး၊
- ၁၀။ စေတနာ (၆) ပါး၊
- ၁၁။ တဏှာ (၆) ပါး၊
- ၁၂။ ဝိတက် (၆) ပါး၊
- ၁၃။ ဝိစာရ (၆) ပါး၊
- ၁၄။ ဓာတ် (၆) ပါး (ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် အာကာသဓာတ် ဝိညာဏဓာတ်)
- ၁၅။ ကသိုဏ်း (၁၀) ပါး၊
- ၁၆။ (၃၂) ကောဋ္ဌာသ၊
- ၁၇။ အာယတန (၁၂) ပါး၊
- ၁၈။ ဓာတ် (၁၈) ပါး၊
- ၁၉။ ဣန္ဒြိယ (၂၂) ပါး၊
- ၂၀။ ဓာတ်သုံးပါး (ကာမဓာတ် ရူပဓာတ် အရူပဓာတ်)
- ၂၁။ ဘဝကြီး (၉) ပါး (ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝ ဧကဝေါကာရဘဝ စတုဝေါကာရဘဝ ပဉ္စဝေါကာရဘဝ သညီဘဝ အသညီဘဝ နေဝသညီနာသညီဘဝ)
- ၂၂။ ဈာန်လေးပါး (ရူပါဝစရဈာန် လေးပါး)
- ၂၃။ အပ္ပမညာတရား (၄) ပါး (မေတ္တာဈာန် ကရုဏာဈာန် မုဒိတာဈာန် ဥပေက္ခာဈာန်)
- ၂၄။ သမာပတ်လေးပါး (အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန် ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန် အာကိဉ္စညာယတနဈာန် နေဝသညာနာသညာယတနဈာန် ဟူသော အရူပဈာန်သမာပတ် လေးပါး)
- ၂၅။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂) ပါး —

ဤသို့ ရေတွက်ပြထားတော်မူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၂-၂၄၃-၂၄၄။)

ပရိဂ္ဂဟ (၅) မျိုးလုံး၌ တစ်ဘက်ကမ်းခပ်အောင် ပေါက်ရောက်ပြီးသော လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန် နည်းအားဖြင့် အကြောင်းတရားနှင့် တကွသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းထားပြီးသော အသင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်အဖို့ အထက်ပါ တရားတို့မှာ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော စိတ်+စေတသိက်+ရုပ် ပရမတ္ထတရားတို့သည်သာဖြစ်ကြကုန်၏ ဟူသောအချက်ကို သဘောပေါက်နိုင်လောက်ပေပြီ။ ယင်းတရားတို့မှာ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါး၊ ခန္ဓာငါးပါး၊ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါး၊ ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးတို့သာ ဖြစ်ကြသည်ကိုလည်း သဘောပေါက်ပြီး ဖြစ်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ သို့သော် မည်သို့သော အကြောင်းကြောင့် ဤသို့ (၂၅)မျိုး ခွဲ၍ ဖွင့်ဆိုထားရသည်ဟူသော အချက်နှင့် ပတ်သက်၍ မဟာဋီကာ (-၂-၃၈၉)တွင် ဤသို့ ရှင်းလင်း တင်ပြထား၏။ —

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်၌ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ကို ပိုင်းခြားမှတ်သားပုံကို ဤ ဆိုလတ္တံ့သော နည်းဖြင့် သိရှိပါလေ။ -

ဤပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်ကြီး၌ ဝိပဿနာကို အားသစ်စဖြစ်ကုန်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းခြင်း၌ ချမ်းသာလွယ်ကူပါစေခြင်း အကျိုးငှာ ရည်သန်တောင့်တတော်မူ၍ ရှေးဦးစွာ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ စသည်ဖြင့် (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်တည်နေသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကို အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် စသည်ကို ဝေဖန်ခြင်းကို ပဓာနပြုသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံအဖြစ် ယူထားအပ်ပေသည်။

ထိုခန္ဓာတို့သည်ကား ဒွါရအာရုံတို့နှင့် အတူတကွ ဒွါရ၌ဖြစ်သော တရားတို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဝေဖန်ခြင်းကို ရအပ်ကုန်၏။ (ရုပ်တရားတို့ကား ဒွါရတရား အာရုံတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ နာမ်တရားတို့ကား မနောဒွါရတရား၊ ဒွါရခြောက်ပါး၌ ဖြစ်သောတရား အာရုံတရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။) ထို့ကြောင့် ထိုခန္ဓာတို့၏ အခြားမဲ့၌ ဒွါရဆက္က စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဆယ်ပါးသော ဆက္ကတို့ကို = (ဒွါရ ၆-ပါးမှသည် ဝိစာရ ၆-ပါးသို့ တိုင်အောင် ဆက္က-၁၀-ပါးတို့ကို) ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဖွင့်ပြတော်မူအပ်ကုန်၏။

တစ်ဖန် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တို့တွင် အနတ္တလက္ခဏာကား ခဲခဲယဉ်းယဉ်း ခွဲခြားဝေဖန်၍ သိရသော သိနိုင်ခဲသော လက္ခဏာတစ်ခု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအနတ္တလက္ခဏာကို ထင်စွာပြခြင်းငှာ ပထဝီဓာတ် အာပေါဓာတ် တေဇောဓာတ် ဝါယောဓာတ် အာကာသဓာတ် ဝိညာဏဓာတ်ဟူသော ဓာတ်ခြောက်ပါးတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဟောကြားတော်မူအပ်၏။

ထို့နောင်မှ အကြင်ကသိုဏ်းတို့၌ ဤသာသနာတော်မှ အပြင်အပ၌ ဖြစ်ကြကုန်သော သာသနာတော်၏ ပြင်ပအယူအဆ ရှိကြကုန်သော တိတ္ထိတို့သည် အတ္တဟု နှလုံးသွင်းကြကုန်၏။ ယင်းတိတ္ထိတို့ သန္တာန်၌ ယင်း ကသိုဏ်းတို့ကို အတ္တဟု နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ဖြစ်နေ၏။ ထို ကသိုဏ်းတို့သည်ကား ဤဈာန်တို့၏ (ဤ ရူပါဝစရဈာန် အရူပါဝစရဈာန်တို့၏) အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့် ထင်သောအခြင်းအရာမျှတို့သည်သာတည်း။ ဤသို့ ထင်ရှား ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ ကသိုဏ်း (၁၀) ပါးတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံစာရင်းတွင် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုတော် မူခြင်းဖြစ်၏။ (ကသိုဏ်းပညတ်တို့ကား ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့ကား မဟုတ်ကြကုန်၊ ကသိုဏ်းပညတ်တို့ကိုအာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဈာန်သမာပတ်တရားတို့သည်သာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံ ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် သာသနာပ အယူအဆရှိသူ တိတ္ထိတို့က ယင်း ကသိုဏ်းတို့ကို အတ္တဟု နှလုံးသွင်း နေကြ၏။ ထိုအယူအဆကို တိုက်ဖျက်ရန် ကသိုဏ်းပညတ်တို့ကို ယူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်ဟူလို။)

ထို့နောင် ဒုက္ခာနုပဿနာ၏ အခြံအရံ၏ အဖြစ်ဖြင့် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလမနသိကာရ၏ အစွမ်းဖြင့် နှလုံးသွင်း ရှုပွားနိုင်ရန် ရည်သန် တောင့်တတော်မူ၍ (၃၂) ပါးသော ကောဠာသတို့ကို ယူ၍ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ [ဂိရိမာနန္ဒသုတ္တန် (အံ-၃-၃၄၃) ၌ ၃၂-ကောဠာသတို့ကို အသုဘသညာအနေဖြင့် ပွားများရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အသုဘာ ဘာဝေတဗ္ဗာ ရာဂဿ ပဟာနာယ။ (ဥဒါန်းပါဠိတော်-၁၂၀) မေယိယ သုတ္တန်၌ ရာဂကိုတိုက်ဖျက်ရန်အတွက် ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်း အသုဘဘာဝနာကို ပွားများရန် ညွှန်ကြားတော် မူခဲ့၏။ သဝိညာဏကအသုဘ၊ အဝိညာဏကအသုဘဟူသော အသုဘနှစ်မျိုးတို့တွင် သဝိညာဏကအသုဘ တည်း။ ယင်း အသုဘသညာကို သမထပိုင်းတွင် ပဋိကူလမနသိကာရဟု ခေါ်ဆို၍ ဝိပဿနာပိုင်းတွင် ဒုက္ခာနုပဿနာ၏ အခြံအရံ အသုဘသညာဟု ခေါ်ဆိုသည်။ သမထပိုင်း၌ (၃၂)ကောဠာသတို့၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကို အာရုံယူ၍ ပထမဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် နှလုံးသွင်းရ၏။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား ခန္ဓာ-

အိမ်၏ အပြစ်အာဒိနဝကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် အာဒိနဝါနုပဿနာအနေဖြင့် ဒုက္ခာနုပဿနာ၏ အခြံအရံအဖြစ် ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းဖြစ်၏။]

ရှေး၌ ခန္ဓာငါးပါးနည်း၏ အစွမ်းဖြင့် အကျဉ်းအားဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုထားအပ်ကုန်သော ပရမတ္ထတရားတို့ကိုပင် မကျယ်လွန်း မကျဉ်းလွန်းသော နည်းဖြင့်လည်းကောင်း အကျယ်-နည်းဖြင့်လည်းကောင်း ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုအပ်ကုန်၏ဟု ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှာ အာယတန (၁၂) ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတ် (၁၈) ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုအပ်ကုန်၏။

ထို ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ခန္ဓာ အာယတန ဓာတ် တရားတို့တွင် ဤ ဆိုလတ္တံ့သော ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားတို့သည် အတ္တမှ ဆိတ်သုဉ်းသည်၏အဖြစ်၊ အားထုတ်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်၊ ကြောင့်ကြဗျာပါရ ကင်းသည်၏အဖြစ်သည် ထင်ရှားရှိငြားသော်လည်း ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝအားဖြင့် သဟဇာတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း အမှီခံတရားတို့ကိုလည်းကောင်း အစိုးရသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကြကုန်၏ဟု အနတ္တလက္ခဏာကို ထင်ရှားစွာ ပြခြင်းအကျိုးငှာ ဣန္ဒြေတရားတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုအပ်ကုန်၏။ (ဝိပဿနာရှုကောင်းသော ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားတို့ကို အထူးရည်ညွှန်းထားပါသည်။)

ဤသို့လျှင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတို့မှာ နည်းအမျိုးမျိုး ကွဲပြားကုန်သော်လည်း ဤတရားတို့သည် ဘုံသုံးပါးအပေါင်း၌ အကျိုးဝင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဘုံသုံးပါးအပေါင်း၌သာ အကျိုးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သုံးပါးသာလျှင် အပြားရှိကုန်၏ဟု ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှာ ကာမဓာတ် ရူပဓာတ် အရူပဓာတ် ဟူသော ဓာတ်သုံးပါးတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုတော်မူပြန်သည်။

ဤမျှဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံဖြစ်သည့် သင်္ခါရနိမိတ်ကို ညွှန်ပြပြီး၍ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံဟူသောအကြောင်းတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ ဟူသော အကျိုးတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ပုံ ဟူသော ဥပါဒိန္နကပဝတ္တကို ညွှန်ပြခြင်း အကျိုးငှာ = အကြောင်း-တရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ရုပ်တရား + အကျိုး နာမ်တရား + အကျိုး ရုပ်နာမ်တရားတို့တည်းဟူသော ဘဝများ ထင်ရှားဖြစ်ပုံကို ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ ကာမဘဝစသော ဘဝကြီး (၉) ဘဝတို့ကို ယူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြန်ပေသည်။

ဤမျှသော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိထိုက်သော အထက်ပါ ပရမတ္ထဓမ္မတည်းဟူသော အဘိညေဃုတရားထူး၌ ဖြစ်ပေါ်နေသော ဝိပဿနာဘာဝနာ နှလုံးသွင်းမှု၌ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာမှုရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သိမ်မွေ့နူးညံ့ကုန်သော ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မိမိရရှိထားပြီးသော မဟဂ္ဂုတ် ဈာန်တရားတို့၌ ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းခြင်းကို ဖြစ်စေအပ်၏ဟု ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ - (၁) ရူပါဝစရဈာန် လေးပါး၊ (၂) ဗြဟ္မစိုရ်တရား = ဗြဟ္မဝိဟာရဈာန် လေးပါး၊ (၃) အရူပါဝစရဈာန် လေးပါးတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပြန်ပေသည်။

[မှတ်ချက် - ရှေးယခင်က များသောအားဖြင့် သမာပတ်ရှစ်ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ စတုရာရက္ခဟူသော အစောင့်ကမ္မဌာန်းလေးမျိုးတို့ကိုလည်းကောင်း ပွားများပြီးမှ သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဝိပဿနာသို့ ကူးလေ့ရှိကြ၏။ ထိုတွင် မေတ္တာဈာန်ကို အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်လျက် ပွားများနိုင်သော ဈာန်ဝင်စားနိုင်သော သူတော်ကောင်းတို့သည် ကရုဏာဈာန် မုဒိတာဈာန် ဥပေက္ခာဈာန်တို့ကိုလည်း

လွယ်လွယ်ကူကူပင် ဝင်စားတော်မူနိုင်ကြသဖြင့် ဗြဟ္မစိုရ်တရား လေးပါး = အပ္ပမညာတရား လေးပါးလုံးကိုပင် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံအဖြစ် ယူ၍ ဖွင့်ဆိုသွားခြင်း ဖြစ်ပေရာသည်။ သို့သော် — လာဘီနော ၈၀ ပန မဟဂ္ဂတစိတ္တာနိ သုပါကဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ = မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်တို့ကို ရရှိတော်မူကြသည့် သူတော်ကောင်းတို့၏ ဝိပဿနာဉာဏ်၌သာလျှင် မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်တရားတို့သည် ကောင်းကောင်းကြီး ထင်ရှားကြကုန်၏။ (မဟာဋီ-၂-၃၅၃။) ဤသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသောကြောင့် ဤဈာန်တရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုရန် ဖွင့်ဆိုချက်မှာ ယင်းဈာန်တို့ကို ရရှိတော်မူကြသည့် ဈာန်လာဘီ သမထယာနိက သူတော်ကောင်းတို့ အတွက်သာဟု မှတ်ပါ။]

အဋ္ဌကထာဆရာတော်သည် ကသိုဏ်း (၁၀)ပါးတို့ကို အထက်တွင် ရေးသားဖွင့်ဆိုထားတော်မူပြီး ဖြစ်သဖြင့် ကသိုဏ်းဈာန်တို့ကိုလည်း ဖွင့်ဆိုပြီးပင် ဖြစ်သွား၏။ ထို့ကြောင့် ယခုအကြိမ် ထပ်မံ၍ ဖွင့်ဆိုထားသော — စတ္တာရိ ဈာနာနိ၊ စတဿော အပ္ပမညာ၊ စတဿော သမာပတ္တိယော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၄၃။)၌ စတ္တာရိ ဈာနာနိ အရ အထက်တွင် ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီးသော ကသိုဏ်းစသည်လျှင် အာရုံရှိသော ဈာန်တို့မှ ကြွင်းသော အာနာပါနပဋိဘာဂ နိမိတ်စသော သမထနိမိတ်လျှင် အာရုံရှိသော ရူပါဝစရဈာန်တို့ပေတည်း။

အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်သောအားဖြင့် ဤအထက်ပါ ပရမတ္ထတရား မှန်သမျှတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ဝိပဿနာနှလုံးသွင်းအပ်ကုန်၏ဟု ဤသို့ ညွှန်ပြတော်မူခြင်းငှာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အင်္ဂါ (၁၂) ရပ်တို့ကိုယူ၍ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ် ဖွင့်ဆိုတော်မူအပ်ပေသည်။ မှန်ပေသည် — ပစ္စယကာရအမည်ရသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့၌ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် လက္ခဏာရေး သုံးပါး အပေါင်းကို ချမ်းချမ်းသာသာ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့်လည်းကောင်း အလွန်အလွန် ကောင်းမွန်စွာလည်းကောင်း ထင်ရှားစေ၏။ ထို့ကြောင့် နောက်ဆုံး၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံအဖြစ်ဖြင့် ယူအပ်ကုန်၏။ (မဟာဋီ-၂-၃၈၉။)

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကသိုဏ်း (၁၀)ပါး သမာပတ် (၈)ပါး ဗြဟ္မစိုရ်တရား (၄)ပါး တို့ကိုပါ ပွားများထားပြီးသူ ယင်း ဈာန်သမာပတ်တို့ကိုပါ ရရှိထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက အထက်ပါ (၂၅) မျိုးသော ရှုကွက်တို့မှာ ပရိဂ္ဂဟ (၅) မျိုးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူထားနိုင်ပြီးသော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ အခက်အခဲ မရှိနိုင်တော့ပြီ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ကသိုဏ်း (၁၀) ပါး သမာပတ် (၈) ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း ဗြဟ္မစိုရ်တရား (၄) ပါး တို့ကိုလည်းကောင်း မလေ့လာရသေးပါက အာနာပါနကျင့်စဉ်လမ်းမှ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကိုသာ ဝိပဿနာရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။ အကယ်၍ စတုရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်းများကို အသင် သူတော်ကောင်းသည် ပွားများထားပြီးဖြစ်ပါက ယင်း ဈာန်တရားများကိုလည်း ထည့်သွင်း၍ ဝိပဿနာရှုရမည် ဖြစ်ပါသည်။ — ဤတရားတို့မှာ ဝိပဿနာရှုရမည့် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံတရားတို့ ဖြစ်ကြသည်။ ထိုမျှ များပြားလှသော တရားတို့တွင် မည်သည့်တရားက စ၍ ဝိပဿနာ ရှုရမည်နည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏။

ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာက စပါ

ထိုသို့ ကလာပသမ္မုသနဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော နယဝိပဿနာကို စတင်၍ အားသစ်လိုသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် အထက်၌ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့က ညွှန်ကြားပြသ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသည့်အတိုင်း အကြင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း အနိစ္စဟုလည်းကောင်း ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း အနတ္တဟုလည်း-

ကောင်း လက္ခဏာရေးသုံးတန်သို့ တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းငှာ ထိုက်ကုန်၏။ ထိုရုပ်တရား နာမ်တရားတို့တွင် အကြင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် အကြင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားကုန်၏။ ချမ်းချမ်းသာသာ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ခြင်း သိမ်းဆည်းနိုင်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ ထိုသို့ ထင်ရှားရာ ချမ်းချမ်းသာသာ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ သိမ်းဆည်း၍ ရနိုင်ရာ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၌ ထိုယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း သမ္မသနအမှုကို ကြိုးစားအားထုတ်ထိုက်ပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၄။)

ဝိပဿနာကို စ၍ နှလုံးသွင်းခြင်းသည် ထင်ရှားရာက စ၍ နှလုံးသွင်း ရှုပွားသင့်၏ဟု နှလုံးပိုက်တော်မူ၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ထိုရုပ်နာမ်တို့တွင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားရာ ချမ်းချမ်းသာသာ လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူ၍ သိမ်းဆည်း၍ ရနိုင်ရာ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၌ ထိုယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်း သမ္မသနအမှုကို ကြိုးစားအား- ထုတ်ထိုက်၏ဟု ဖွင့်ဆိုတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ သို့သော် ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာ ရုပ်နာမ်တို့၌ ဝိပဿနာရှုပြီးရာ နောက်ပိုင်းကာလ၌ကား အသိဉာဏ်၌ မထင်လာ မမြင်လာသေးသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကိုလည်း အကြောင်း ဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် အသိဉာဏ်၌ ထင်လာမြင်လာစေ၍ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို အကြွင်းအကျန် မရှိ ကုန်စင်အောင်သာလျှင် လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ထိုက်ကုန်၏။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၁။)

သတိပြု၍ မှတ်သားပါ

အထက်ပါအဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့် ဋီကာအဖွင့် စကားရပ်တို့ကို အထူးသတိပြု၍ မှတ်သားပါ။ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာရုပ်နာမ်ကသာ စ၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားခြင်း ဖြစ်၏။ အသိဉာဏ်၌ မထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာ မရှုရဟု ဆိုလိုနေသည်ကား မဟုတ်။ တစ်ဖန် ပရိဂ္ဂဟငါးမျိုး ကမ်းတစ်ဘက်သို့ ပေါက်- ရောက်ပြီးသူ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ် နှစ်ပါးကို ရရှိပြီးသူ သူတော်ကောင်းတို့ကိုသာ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာ ရုပ်နာမ်ကစ၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူနေခြင်းဖြစ်၏။ ရုပ်- ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ်တရားကို ပရမတ္ထသို့ဆိုက်အောင် မသိသေးသော၊ နာမ်- ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နာမ်တရားကိုလည်း ပရမတ္ထသို့ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်း မရှုပွားတတ်သေးသော၊ အတိတ်အကြောင်းတရားကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံ၊ ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား ကြောင့် အနာဂတ်အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကိုလည်း သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် မသိမမြင်သေးသော — ဤသို့လျှင် မသိမှုတွေ တစ်ပုံကြီး ထမ်းလျက် ယခုမှ ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်း အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးကို ပညတ် ပရမတ် မခွဲဘဲ ပညတ် ပရမတ် မကွဲဘဲ များသော အားဖြင့် ပညတ် အတုံးအခဲများကို အာရုံယူ၍ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားလွယ်ကူရာ ပေါ်ရာကို ဝိပဿနာ ရှုရန် ညွှန်ကြားနေခြင်း မဟုတ်သည်ကိုကား အထူးသတိပြု၍ မှတ်သားလေရာသည်။

အကြောင်း ဥပါယ်တံမျဉ်

ဝိပဿနာကို စ၍ အားသစ်စ အားထုတ်စ ရှေ့ပိုင်း၌သာ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်ရှားရာ လွယ်ကူရာက စ၍ ဝိပဿနာရှုရန်သာ ညွှန်ကြားခြင်းဖြစ်၏။ နောက်ပိုင်း၌ကား အသိဉာဏ်၌ မထင်ရှားသော ရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း အကြောင်းဥပါယ်တံမျဉ်ဖြင့် ထင်ရှားအောင်ပြုလုပ်၍ အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင်

ဝိပဿနာရှုရန် (မဟာဋီ-၂-၃၉၁။)၌ ထပ်ဆင့်ညွှန်ကြားထားတော်မူသဖြင့် ယင်း အကြောင်းဥပါယ်တံမျဉ်များကို ဆက်လက်၍ ဆွေးနွေးတင်ပြအပ်ပါသည်။

သမာဓိံ ဘိက္ခဝေ ဘာဝေထ၊ သမာဟိတော ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု ယထာဘူတံ ပဇာနာတိ။

(သံ-၂-၁၂။ သံ-၃-၃၆၃။)

၁။ ဤအထက်ပါ သမာဓိသုတ္တန်များ၌ ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားထားတော်မူချက်နှင့် အညီ —

(က) ခန္ဓာငါးပါးကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပရမတ္ထသို့ ဆိုက်အောင် သိရှိရေး၊

(ခ) အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားများ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် အကျိုး ခန္ဓာ (၅) ပါး ထင်ရှားဖြစ်ပုံ၊

(ဂ) အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန် သင်္ခါရ ကံ စသော အကြောင်းတရားများ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အကျိုးခန္ဓာ (၅) ပါး ချုပ်ငြိမ်းပုံတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်ရေး၊

(ဃ) သစ္စာလေးပါးတို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်ရေး —

ဤသို့ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သိမြင်ရေးတို့အတွက် သမာဓိကို ထူထောင်ရန် အထူးလိုအပ်ပါသည်။ ဤကား အကြောင်း ဥပါယ်တံမျဉ် တစ်မျိုးတည်း။

ဣမေ စတ္တာရော မဟာဘူတေ ပရိဂ္ဂဏန္တဿ ဥပါဒါရူပံ ပါကဋ္ဌံ ဟောတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၁။)

၂။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း (၆)ဒွါရ၊ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်-တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူရာ သိမ်းဆည်းရာ၌ ဥပါဒါရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းဖို့ရန် အခက်အခဲ ကြုံခဲ့သော် ယင်း (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော မိမိသိမ်းဆည်းလိုသော ဥပါဒါရုပ်တို့၏ မှီရာ ကလာပ်တူ မဟာဘူတလေးပါးတို့ကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ သိမ်းဆည်းပါ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပါ။ ဥပါဒါရုပ်များသည် တစ်စတစ်စ ထင်ရှားလာမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ဤသည်မှာလည်း အကြောင်း ဥပါယ်တံမျဉ် တစ်မျိုးပင်တည်း။

သစေ ပနဿ တေန တေန မုခေန ရူပံ ပရိဂ္ဂဟေတွာ အရူပံ ပရိဂ္ဂဏတော သုခမတ္တာ အရူပံ န ဥပဋ္ဌာတိ။ တေန ဓုရနိက္ခေပံ အကတွာ ရူပမေဝ ပုနပ္ပုနံ သမ္ပသိတဗ္ဗံ မနသိကာတဗ္ဗံ ပရိဂ္ဂဟေတဗ္ဗံ ဝဝတ္ထု-ပေတဗ္ဗံ။ ယထာ ယထာ ဟိဿ ရူပံ သုဝိက္ခာလိတံ ဟောတိ နိဇ္ဇဋ္ဌံ သုပရိသုဒ္ဓံ၊ တထာ တထာ တဒါရမ္မဏာ အရူပဓမ္မာ သယမေဝ ပါကဋ္ဌာ ဟောန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၅။)

၃။ ထိုထို ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းကြောင်း ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူကြောင်း နည်းအမျိုးမျိုး (ခန္ဓာ ငါးပါးနည်း အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးနည်း စသော နည်းအမျိုးမျိုး) တို့ကို အဦးမူသဖြင့် ရုပ်တရားကို သိမ်းဆည်းပြီး၍ နာမ်တရားကို သိမ်းဆည်းသော ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အား သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နာမ်တရားသည် အသိဉာဏ်၌ အကယ်၍ မထင်လာ မမြင်လာသည် ဖြစ်ငြားအံ့။ ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ကမ္မဋ္ဌာန်းတာဝန် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးကြီးကို လုံ့လဝီရိယ လျှော့ချခြင်းကို လက်လွှတ်လိုက် စွန့်ပစ်လိုက်-ခြင်းကို မပြုမူ၍ ရုပ်တရားကိုပင်လျှင် အဖန်တလဲလဲ လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန် အားဖြင့် ကောင်းစွာ စူးစမ်းဆင်ခြင် သုံးသပ်အပ်၏။ နှလုံးသွင်းအပ်၏။ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူအပ်၏။ အချင်းချင်း မရောယှက်သော အားဖြင့် ရုပ်တရားတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝ လက္ခဏာ စသည်တို့ ကွဲပြားအောင် ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်၏။ အကျိုးထူးကား — အထက်ပါအတိုင်း ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းဖြင့် ထို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ရုပ်တရားသည် ကောင်းစွာ သုတ်သင်အပ်သည်၊ မရောယှက်သောအားဖြင့် ထင်ခြင်းကြောင့် အချင်းချင်း ရော-

ယှက်ရှုပ်ထွေးခြင်း ကင်းသည်၊ အလွန် ထက်ဝန်းကျင်မှ စင်ကြယ်သည် ဖြစ်၏။ ထိုထို အခြင်းအရာအားဖြင့် ထိုရုပ်တရားသာလျှင် အာရုံရှိကုန်သော နာမ်တရားတို့သည် မိမိပင်ကိုသဘာဝလက္ခဏာအတိုင်း အလိုလိုပင်လျှင် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ ထင်လာကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၂၅။)

ရူပပရိဂ္ဂဟော အရူပပရိဂ္ဂဟဿ ဥပါယော၊ ဥပတ္တဗ္ဘော စ။ (မဟာဇီ-၂-၃၅၅။)

ရုပ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်းသည် နာမ်တရားကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်း သိမ်းဆည်းခြင်း၏ အကြောင်းဥပါယ်တံမျဉ် တစ်မျိုးဖြစ်၏။ အထောက်အပံ့ တစ်မျိုးဖြစ်၏။ (မဟာဇီ-၂-၃၅၅။)

ဤသို့စသည့် အကြောင်းဥပါယ်တံမျဉ်တို့ကို လိုက်နာပြုကျင့်လျက် အသိဉာဏ်၌ မထင်လာ မမြင်လာသေးသော ရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း အသိဉာဏ်၌ ထင်လာမြင်လာအောင် ပြုလုပ်၍ ရုပ်နာမ် ပရမတ္ထ ဓာတ်သားတို့ကို အကြွင်းအကျန်မရှိ ကုန်စင်အောင် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည်ဟူသာ မုချပုံသေ မှတ်သား နာယူလေရာသည် နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိကြကုန်သော သူတော်ကောင်းအပေါင်းတို့ . . . ။

ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးနည်းအားဖြင့် ရှုနည်း

ဤအထက်ပါ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များအရ ပစ္စုပ္ပန် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့မှာ အသင်ယောဂီ သူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ်တွင် ပို၍ ထင်လွယ် မြင်လွယ် သိမ်းဆည်းလွယ်မည် ဖြစ်သဖြင့် ယင်း ပစ္စုပ္ပန် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ရုပ်တစ်စု နာမ်တစ်စုထား၍ ဝိပဿနာရှုပွားပုံစနစ်ကို စတင်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ အဇ္ဈတ္တက စ၍လည်းကောင်း ဗဟိဒ္ဓက စ၍လည်းကောင်း မိမိနှစ်သက်ရာက စ၍ ရှုနိုင်ပါသည်။ ဤကျမ်းတွင်ကား ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က အဇ္ဈတ္တရုပ်တရားက စ၍ သိမ်းဆည်းရှုပွားပုံကို ရေးသားတင်ပြခဲ့သဖြင့် ဤ ဝိပဿနာပိုင်း၌လည်း အဇ္ဈတ္တရုပ်တရားကပင် စတင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ပုံကို စတင်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ဤအချိန်မှစ၍ ရုပ်အတုများသာဖြစ်ကြသည့် အနိပ္ပန္နရုပ် (၁၀)မျိုးတို့ကို ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ စာရင်းမှ ထုတ်ပယ်ချန်လှပ်ထားပါ။ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာ မရှုကောင်းသော ရုပ်တရားများ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်အစစ်များကိုသာ ပဓာနထား၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်အစစ် အားလုံးတို့ကို ခြုံငုံ၍လည်း ဝိပဿနာရှုလိုက ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ဉာဏ်နုသူ ဖြစ်ခဲ့ပါမူ (၆)ဒွါရတို့တွင် ဒွါရတစ်ခုစီခွဲ၍လည်းကောင်း၊ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့တွင်လည်း ကောဋ္ဌာသ တစ်ခုစီခွဲ၍လည်းကောင်း ရုပ်တရားများကို ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာ ရှုလိုကလည်း ရှုနိုင်ပါသည်။

ဥပမာ — စက္ခုဒွါရ = စက္ခုဋ္ဌာန၌ ရှိကြသော (၅၄) မျိုးကုန်သော ရုပ်တို့ကို ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

လက္ခဏာရေး သုံးတန်

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၃၀၁) တွင် - သင်္ခါရတရားတို့ကို —

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာ သက်သက်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်၊

- ၂။ ဒုက္ခလက္ခဏာ သက်သက်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်၊
၃။ အနတ္တလက္ခဏာ သက်သက်တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုရုံမျှဖြင့်လည်း အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်၊
၄။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့ကို ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာ တင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၁။)

အချို့ ဆရာမြတ်တို့ကား ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌ လာရှိသော သမောတုအနိစ္စသုတ္တန် သမောတုဒုက္ခသုတ္တန် သမောတုအနတ္တသုတ္တန် (သံ-၂-၂၀။) သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌ လာရှိသော အဇ္ဈတ္တာနိစ္စသုတ္တန် အဇ္ဈတ္တဒုက္ခသုတ္တန် အဇ္ဈတ္တာနတ္တသုတ္တန် ဗာဟိရာနိစ္စသုတ္တန် ဗာဟိရဒုက္ခသုတ္တန် ဗာဟိရနတ္တသုတ္တန် (သံ-၂-၂၃၈။) - ဤသို့စသည့် သုတ္တန်အရပ်ရပ်တို့ကို ကိုးကား၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်လုံး ရှုဖို့ မလိုကြောင်း၊ လက္ခဏာတစ်ပါးရှုရုံမျှဖြင့် ကိစ္စပြီးနိုင်သည် အရိယမဂ်သို့ဆိုက်နိုင်သည်ဟု အယူရှိတော်မူကြ၏။ ဤပြဿနာ-ရပ် ပြေလည်ရန်အတွက် အောက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့် နှီးနှောကြည့်သင့်ပေသည်။

ဣတိ ဣဒံ သုတ္တံ ဆသု အဇ္ဈတ္တိကာယတနေသု တိဏိ လက္ခဏာနိ ဒဿေတွာ ကထိတေ ဗုဇ္ဈနကာနံ အဇ္ဈာသယေန ဝုတ္တံ။ (သံ-၄-၃-၂။)

ဒုတိယံ ဒွေ လက္ခဏာနိ၊ တတိယံ ဧကလက္ခဏံ ဒဿေတွာ ကထိတေ ဗုဇ္ဈနကာနံ အဇ္ဈာသယေန ဝုတ္တံ။ သေသာနိ ပန တေဟိ သလ္လက္ခိတာနိ ဝါ ဧတ္တကေန ဝါ သလ္လက္ခေဿန္တိတိ။ (သံ-၄-၃-၂။)

ဣဒမ္ပိ ဗာဟိရေသု ဆသု အာယတနေသု တိလက္ခဏံ ဒဿေတွာ ကထိတေ ဗုဇ္ဈနကာနံ ဝသေန ဝုတ္တံ။ ပဉ္စမေ ဆဋ္ဌေ စ ဒုတိယတတိယေသု ဝုတ္တသဒိသောဝ နယော။ (သံ-၄-၃-၂။)

သတ္တမာဒီနိ အတီတာနာဂတေသု စက္ခာဒီသု အနိစ္စလက္ခဏာဒီနိ သလ္လက္ခေတွာ ပစ္စုပ္ပန္နေသု ဗလဝဂါ-ဟေန ကိလမန္တာနံ ဝသေန ဝုတ္တာနိ။ (သံ-၄-၃-၃။)

သလ္လက္ခိတာနိတိ သမ္ပဒေဝ ဥပဓာရိတာနိ။ ဧတ္တကေနာတိ ဒွိန္ဒ ဧကဿေဝ ဝါ လက္ခဏဿ ကထနေန။ (သံ-၄-၂-၂၈၃။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏ ဖွင့်ဆိုချက်များ၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် — အဇ္ဈတ္တာနိစ္စသုတ္တန်တွင် လက္ခဏာရေးသုံးတန်၊ အဇ္ဈတ္တဒုက္ခသုတ္တန်တွင် ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာဟူသော လက္ခဏာရေး နှစ်တန်၊ အဇ္ဈတ္တာနတ္တသုတ္တန်တွင် အနတ္တလက္ခဏာတစ်ခုကို၊ ဗာဟိရာနိစ္စသုတ္တန်၊ ဗာဟိရဒုက္ခသုတ္တန်၊ ဗာဟိရနတ္တသုတ္တန် တို့တွင်လည်း အလားတူပင် လက္ခဏာရေး သုံးတန်၊ လက္ခဏာရေး နှစ်တန်၊ လက္ခဏာရေး တစ်တန်တို့ကို အသီးအသီး အစဉ်အတိုင်း ဟောကြားတော်မူ၏။

ထိုသို့ လက္ခဏာရေး သုံးတန်၊ နှစ်တန်၊ တစ်တန်တို့ကို ညွှန်ပြ၍ ဟောကြားတော်မူရာ၌ သစ္စာလေးပါးကို အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်းသိမြင်ထိုက်ကုန်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်နှင့် လျော်ညီစွာ ဟောကြားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။

- ၁။ သင်္ခါရတရားတို့ကို (အဇ္ဈတ္တ၌ဖြစ်စေ ဗဟိဒ္ဓ၌ဖြစ်စေ) လက္ခဏာရေးသုံးတန်လုံး တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ဖို့ရန် လိုနေသေးသော ရဟန်းတော်တို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်လုံးတင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားတော်မူ၏။ (အဇ္ဈတ္တာနိစ္စသုတ္တန် ဗာဟိရာနိစ္စသုတ္တန် — သံ-၂-၂၃၆-၂၃၇။)

၂။ ထိုရဟန်းတော်တို့တွင် အချို့ရဟန်းတို့သည် လက္ခဏာရေးသုံးတန်တို့တွင် အနိစ္စလက္ခဏာကို ထိုးထွင်းသိမြင်ပြီး ဖြစ်နေကြ၏။ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်မှာ အားကောင်းနေကြ၏။ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်တို့ကား အားပျော့နေကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုလိုအပ်နေသော လက္ခဏာနှစ်ပါးတို့ကို ရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဟောကြားပေးတော်မူလိုက်သည်ရှိသော် သစ္စာလေးပါးကို သိမြင်ကြပေလိမ့်မည်ဟု ဘုရားရှင်သည် ထိုဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယဓာတ်ကို သိတော်မူပြီး ဖြစ်နေ၏။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်တို့ကို ရင့်သန်အောင် ကြိုးပမ်းလိုက်ပါက အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်လည်း ရင့်သန်လာကာ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိလိမ့်မည်ဟု ဘုရားရှင်သည် သိတော်မူပြီး ဖြစ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခာနုပဿနာနှင့် အနတ္တာနုပဿနာနှစ်မျိုးကို ရှုရန် ဘုရားရှင်က (ဒုတိယအဇ္ဈတ္တဒုက္ခသုတ်၌) ညွှန်ကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ (ဗာဟိရဒုက္ခသုတ်၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။)

၃။ တစ်ဖန် အဇ္ဈတ္တနတ္တသုတ် (သံ-၂-၂၃၇။) ဗာဟိရနတ္တသုတ် (သံ-၂-၂၃၈။) တို့၌ အနတ္တလက္ခဏာကို ဦးစားပေး၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုရဟန်းတို့ကား အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်တို့ ရင့်ကျက်နေသူတို့ ဖြစ်ပြီးလျှင် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်က အားပျော့နေ၏။ အားပျော့နေသော အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ဦးစားပေး၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်လိုက်ပါက ထို ရဟန်းတော်တို့သည် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်လတ္တံ့ဟု ဘုရားရှင်က သိမြင်တော်မူနေ၏။ တစ်နည်းဆိုသော် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ဦးစားပေး၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်တို့ကိုလည်း ကောင်းစွာ မှတ်သားနိုင်ကြကုန်၍ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိမြင်ကုန်နိုင်လတ္တံ့ဟု ဘုရားရှင်သည် သိမြင်တော်မူပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ကို ဦးစားပေးရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။

ဤကား အထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာ အဖွင့်တို့၏ ဆိုလိုရင်း အနက်သဘောတည်း။ အကယ်၍ ထိုအဋ္ဌကထာ ဋီကာအဖွင့်တို့သည် ပါဠိတော်နှင့် မညီညွတ်ပါဟု အသင်သူတော်ကောင်းဘက်က အယူအဆ ရှိနေပါသေးလျှင် ယင်း မူရင်းပါဠိတော်များကိုပင် ဖတ်ရှုကြည့်ပါ။

၁။ စက္ခု ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၂၃၆။)

ရူပါ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စာ။ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၂၃၇။)

ရဟန်းတို့ . . . စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် အနိစ္စတည်း။ အနိစ္စဖြစ်သော ထို စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ဒုက္ခတည်း။ ဒုက္ခဖြစ်သော ထို စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် အနတ္တတည်း။ အနတ္တဖြစ်သော ထို စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ = ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါဟာ မဟုတ်၊ ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ မဟုတ်၊ ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်” — ဟု ဤသို့လျှင် ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ်ဖြင့် ရှုပါ။ (သံ-၂-၂၃၆။)

ရဟန်းတို့ . . . ရူပါရုံတို့သည် အနိစ္စတို့သာတည်း။ အနိစ္စဖြစ်သော ထို ရူပါရုံသည် ဒုက္ခတည်း။ ဒုက္ခဖြစ်သော ထိုရူပါရုံသည် အနတ္တတည်း။ အနတ္တဖြစ်သော ထိုရူပါရုံကို — “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ = ဤရူပါရုံသည် ငါဟာ မဟုတ်၊ ဤရူပါရုံသည် ငါ မဟုတ်၊ ဤရူပါရုံသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်”-

ဟု ဤသို့လျှင် ဤ ရူပါရုံကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲ ဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ်ဖြင့် ရူပါ။ (သံ-၂-၂၃၇။) ကြွင်းကျန်သော အတွင်းအာယတန အပြင်အာယတန တို့၌လည်း ပုံစံတူပင် ဟောကြားထားတော်မူပါသည်။

၂။ စက္ခု ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၂၃၇။)

ရူပါ ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၂၃၈။)

ရဟန်းတို့ . . . စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ဒုက္ခတည်း၊ ဒုက္ခဖြစ်သော စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် အနတ္တတည်း။ အနတ္တဖြစ်သော ထိုစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ = ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ မဟုတ်၊ ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်” — ဟု ဤသို့လျှင် ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ်ဖြင့် ရူပါ။ (သံ-၂-၂၃၇။)

ရဟန်းတို့ . . . ရူပါရုံတို့သည် ဒုက္ခတို့တည်း၊ ဒုက္ခဖြစ်သော ထိုရူပါရုံသည် အနတ္တတည်း၊ အနတ္တဖြစ်သော ထိုရူပါရုံကို — “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ = ဤရူပါရုံသည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤရူပါရုံသည် ငါ မဟုတ်၊ ဤရူပါရုံသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်” — ဟု ဤသို့လျှင် ဤရူပါရုံကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲ ဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ်ဖြင့် ရူပါ။ (သံ-၂-၂၃၈။) ကြွင်းကျန်သော အာယတနအားလုံးတို့၌လည်း ပုံစံတူပင် ဆက်လက် ဟောကြားထားတော်မူပါသည်။

၃။ စက္ခု ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၂၃၇။)

ရူပါ ဘိက္ခဝေ အနတ္တာ၊ ယဒနတ္တာ တံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၂၃၈။)

ရဟန်းတို့ . . . စက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် အနတ္တတည်း၊ အနတ္တဖြစ်သော ထိုစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို — “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ = ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ မဟုတ်၊ ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်သည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်” — ဟု ဤသို့လျှင် ဤစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲ ဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ်ဖြင့် ရူပါ။ (သံ-၂-၂၃၇။)

ရဟန်းတို့ . . . ရူပါရုံတို့သည် အနတ္တတို့တည်း၊ အနတ္တဖြစ်သော ထိုရူပါရုံကို — “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ = ဤရူပါရုံသည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤရူပါရုံသည် ငါ မဟုတ်၊ ဤရူပါရုံသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်” — ဟု ဤသို့လျှင် ဤရူပါရုံကို မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဓာတ်ဖြင့် ရူပါ။ (သံ-၂-၂၃၈။) ကြွင်းကျန်သော အာယတနအားလုံးတို့၌ ပုံစံတူပင် ဆက်လက်၍ ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။

ဤအထက်ပါ သုတ္တန်များ၌ အဇ္ဈတ္တာနိစ္စသုတ္တန် ဗာဟိရာနိစ္စသုတ္တန်တို့တွင် အတွင်းအာယတန (၆)ပါး၊ အပြင်အာယတန (၆)ပါးတည်းဟူသော အာယတန (၁၂)ပါး သင်္ခါတရားတို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်ကြောင်း

ဟောကြားတော်မူပြီးနောက် ယင်း သင်္ခါရတရားတို့ကို — “**နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ**” ဟု ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူ၏။

တစ်ဖန် အဇ္ဈတ္တဒုက္ခသုတ္တန် ဗာဟိရဒုက္ခသုတ္တန်တို့တွင် အတွင်းအာယတန (၆)ပါး အပြင်အာယတန (၆)ပါးတည်းဟူသော အာယတန (၁၂)ပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို ဒုက္ခ အနတ္တတရားတို့ ဖြစ်ကြောင်းကို ဟောကြားတော်မူပြီးနောက် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို — “**နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ**” — ဟု ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူပြန်၏။

တစ်ဖန် အဇ္ဈတ္တာနတ္တသုတ္တန် ဗာဟိရနတ္တသုတ္တန်တို့တွင် အတွင်းအာယတန (၆)ပါး အပြင်အာယတန (၆)ပါး တည်းဟူသော အာယတန (၁၂)ပါး သင်္ခါရတရားတို့ကို အနတ္တတရားတို့ ဖြစ်ကြောင်း ဟောကြားပြသတော်မူပြီးနောက် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကို — “**နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ**” ဟု ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူပြန်၏။

နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ သမနုပဿာမိတိ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာတိ သမနုပဿာမိ။ (မ-ဋ္ဌ-၄-၂၃၂။)

ဤအထက်ပါ ဆန္ဒောဝါဒသုတ္တန် အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ — **နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ** — ဟု ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းသည် သင်္ခါရတရားတို့ကို **အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း** ရှုပါဟု ညွှန်ကြားတော်မူခြင်းနှင့် အတူတူပင် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ထို့ကြောင့် အထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာ အဖွင့်များသည် ပါဠိတော်၌ ဘုရားရှင်၏ ဟောကြားတော်မူချက်နှင့် ဂင်္ဂါရေနှင့် ယမုနာရေ ရောသကဲ့သို့ တစ်သားတည်း ညီညွတ်လျက် ရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။ အလားတူပင် ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ် ပါဠိတော်၌ လာရှိသော အနိစ္စသုတ္တန် ဒုက္ခသုတ္တန် အနတ္တသုတ္တန် ယဒနိစ္စသုတ္တန် ယဒုက္ခသုတ္တန် ယဒနတ္တသုတ္တန် သဟေတုအနိစ္စသုတ္တန် သဟေတုဒုက္ခသုတ္တန် သဟေတုအနတ္တသုတ္တန် တို့၌လည်း ထိုထိုကျွတ်ထိုက်သည့် သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထွင်းသိထိုက်သည့်တို့၏ အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်နှင့် လျော်ညီစွာ တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူခြင်းသာ ဖြစ်ပေသည်။ လက္ခဏာရေး သုံးတန်လုံးကိုကား ရှုရမည်သာဟု မှတ်ပါ။

အနိစ္စဝဂ္ဂေ ပရိယောသာနသုတ္တံ ပုစ္ဆာဝသိကံ၊ သေသာနိ တထာ တထာ ဗုဇ္ဈနကာနဉ္စ ဝသေန ဒေသိတာနိတိ။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၂။)

အကျယ်ကို အရူပသတ္တက ရှုနည်းအပိုင်းတွင် ထပ်မံ၍ ရေးသားတင်ပြပါဦးမည်။ ဤအပိုင်းတွင် လက္ခဏာရေး သုံးတန်လုံးကို တစ်လှည့်စီ လှည့်၍ ဝိပဿနာရှုရမည်ဟူသော မှတ်သားထားနှင့်ပါဦး။

အနိစ္စလက္ခဏာက စ၍ ရှုပုံ

လက္ခဏာရေးသုံးတန်တွင် မိမိ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် ကြိုက်နှစ်သက်ရာ လက္ခဏာက စ၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၀ - ကို ကြည့်ပါ။) ဤကျမ်းတွင်ကား အနိစ္စလက္ခဏာက စ၍ ဝိပဿနာရှုပွားပုံကို ဦးစားပေး၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

ရှေးဦးစွာ စက္ခုဒွါရ၌ ရှိသော (၅၄)မျိုးသော ပရမတ်တရား (= ရုပ်အစစ်) တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်း ပရမတ်ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားသော သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ကုန်ကုန်သွားသော သဘော ပျောက်ပျောက်သွားသော သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယင်း ရုပ်တရားတို့၏

ဖြစ်ပျက်သဘောကား မြန်နေမည် ဖြစ်သည်။ မြန်သော်လည်း အနိစ္စဟူမှုမှာ ခပ်ဖြည်းဖြည်းသာ ရှုပါ။ ဖြစ်ပျက် မြန်သလောက် အနိစ္စဟူ ရှုမှုမှာ မြန်နေသော် မလိုက်နိုင်ဘဲ မောလာတတ်သည်။ ဖြစ်မှုပျက်မှု အကြိမ်မှာ အလွန် အရေအတွက်များသော် အနိစ္စဟူ ရှုမှုမှာ နှေးသော်လည်း အပြစ်မဖြစ်ပါ။ အကယ်၍ ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ယင်း ရုပ်ပရမတ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပျက်သဘောကို ခပ်နှေးနှေး ခပ်ဖြည်းဖြည်းသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေလျှင်လည်း ဖြစ်ပျက်သဘောတရားတို့ကို မြန်မြန်မြင်အောင် စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ၌ အောင်မြင်မှု ရရှိသောအခါ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံလျက် စက္ခုဒွါရ၌ ရှိသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်အစစ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟူ ရှုပါ။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၌ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ၌ သွက်အောင် ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓကို ရှုရာ၌ ရှေးဦးစွာ အနီးက စ၍ သာမန် ခြုံငုံရပါ။ နောက်ပိုင်း သွက်လာသောအခါ၌ တစ်စတစ်စ တိုးချဲ့၍ ရှုသွားပါ။ (၃၁)ဘုံအတွင်း၌တည်ရှိသော ရုပ်လောကအားလုံးကို ခြုံငုံ၍ ရှုနိုင်သည်အထိ ကြိုးပမ်းပါ။ အောင်မြင်မှု ကျေနပ်မှု ရရှိသောအခါ သောတဒွါရစသည်တို့၌လည်း နည်းမှီး၍ ရှုပါ။ ဥပမာ — သောတဒွါရ၌ (၅၄)မျိုးသောရုပ် ကာယဒွါရ၌ (၄၄)မျိုးသောရုပ် ဆံပင်၌ (၄၄)မျိုးသောရုပ် — ဤသို့စသည်ဖြင့် ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း ဒွါရတစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ကောဋ္ဌာသတစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ခြုံငုံ၍ ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စဟူသာ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် တွင်တွင်ရှုနေပါ။

သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်

ထိုသို့ ရှုရာ၌ သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်မှာ ရုပ်ကလာပ်များ၏ ပြုပြုပျက်ပျက်နေမှု သဘောကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟူ ရှုခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ရုပ်ကလာပ်တို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟူကား မရှုပါနှင့်။ ရုပ်-ကလာပ် ဟူသည် ရုပ်လောကဝယ် သမူဟယနစသည့် ရုပ်အတုံးအခဲများ မပြိုသေးသည့် အသေးဆုံး ရုပ်အဖွဲ့ အစည်း တစ်ခုမျှသာဖြစ်၏။ သမူဟပညတ် မကွာသေးသည့် ပညတ်အတုံးအခဲကလေးမျှသာ ဖြစ်၏။ ပညတ်ကို-ကား လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်တင်၍ ဝိပဿနာ မရှုကောင်း၊ ယင်းရုပ်ကလာပ် တစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိ-ကြသော (၈)မျိုး (၉)မျိုး (၁၀)မျိုး စသော ရုပ်ပရမတ်အစစ်တို့ကိုသာ ဝိပဿနာ ရှုကောင်းသည်။ သတိရှိစေ။

ထိုသို့ ပညတ်မှာ သောင်တင်၍ နေမည်စိုးသည်က တစ်ကြောင်း၊ ဝိပဿနာကို အားသစ်စတွင် ဉာဏ်က အလွန်ကြီးမထက်မြက် မစူးရှသေးသဖြင့် ရုပ်တရား အားလုံးကို အသိဉာဏ် သန့်သန့်ရှင်းရှင်းဖြင့် မမြီနိုင် မငုံနိုင် ဖြစ်တတ်သေးသည်က တစ်ကြောင်း ဤအကြောင်းနှစ်ချက်ကြောင့် (၆)ဒွါရတို့၌လည်း ဒွါရတစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်း ကောဋ္ဌာသ တစ်ခုစီ တစ်ခုစီ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရား တို့ကို ရှေးဦးစွာ ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာ ရှုခိုင်းခြင်း ဖြစ်ပါသည် ။

ထိုကဲ့သို့ ဒွါရတစ်ခုစီ၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရား၊ ကောဋ္ဌာသ တစ်ခုစီ၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရား တို့ကို ဒွါရတစ်ခုစီ ကောဋ္ဌာသတစ်ခုစီ ခွဲ၍ ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာ ရှုရာ၌ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ပင် အားရ ကျေနပ်မှုရှိလာသောအခါ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားအားလုံးကို ခြုံငုံ၍ ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ခြုံငုံ၍လည်း ရှုပါ။ တစ်စ တစ်စ (၃၁)ဘုံကို ခြုံငုံ၍ သို့မဟုတ် စကြဝဠာတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံ၍ ရှုနိုင်သည်အထိ တိုးချဲ့၍ ရှုပါ။

သတိပြုရန် — ဤ၌ သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်မှာ —

၁။ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ဒွါရ (၁)ခုစီ၌ ကောဋ္ဌာသ (၁)ခုစီ၌ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ရှုနည်း၊

၂။ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားအားလုံးကို ခြုံငုံ၍ရှုနည်းဟု ခြုံငုံ၍ရှုသော ကလာပသမ္မသနဟု ခေါ်သော နယဝိပဿနာ နှစ်မျိုးကို သတိပြု၍ မှတ်သားထားပါ။

သက်ရှိလောက၌ ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ အနိစ္စဟု တွင်တွင် ရှုနိုင်သော် ဗဟိဒ္ဓ သက်မဲ့လောက၌ ရှိသော ဥတုဇ ဩဇဗ္ဗမကရုပ် ဥတုဇ သဒ္ဓနဝကကလာပရုပ်တို့ကိုလည်း အနီးမှ စ၍ တဖြည်းဖြည်း စကြဝဠာ တစ်ခုလုံး ခြုံငုံမိအောင် တိုးချဲ့၍ အနိစ္စဟုရှုပါ။ ဤသက်မဲ့လောက၌လည်း ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်း၍ ယင်း ပရမတ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု တွင်တွင် ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပအမှုန်များ၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ မရှုပါနှင့်။

ထိုသို့ ရုပ်လောက၌ အနီးမှသည် အဝေးသို့တိုင်အောင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံးတို့၌ စကြဝဠာတစ်ခုလုံးကို ခြုံငုံ၍ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် တွင်တွင်ကြီး ရှုနိုင်သောအခါ မိမိဉာဏ်စွမ်းရှိသမျှ အနန္တစကြဝဠာသို့ တိုင်အောင် ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စဟု အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် တွင်တွင်ကြီး ရှုနေပါ။

ဒုက္ခလက္ခဏာ

အနိစ္စလက္ခဏာကို အထက်ပါအတိုင်း တွင်တွင်ကြီး ရှုနိုင်၍ အားရကျေနပ်မှု ရရှိလာသောအခါ အလား-တူပင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ဒွါရ (၁)ခုစီ ကောဋ္ဌာသ (၁)ခုစီ၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍လည်းကောင်း၊ (၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရား အားလုံးကို ခြုံငုံ၍လည်းကောင်း ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍လည်းကောင်း၊ ယင်း ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက် ခံရသည့်အတွက်ကြောင့် ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းသော အနက်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ လည်းကောင်း **ဒုက္ခ ဒုက္ခ**ဟု ရှုပါ။ သက်ရှိလောက၌ အဇ္ဈတ္တ တစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှု၍ ကျေနပ်မှု ရရှိသောအခါ သက်မဲ့လောက၌လည်း နည်းတူပင် အနိစ္စလက္ခဏာ ရှုကွက်၌ တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နည်းမှီ၍ ရှုပါ။ အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ နှစ်ပါး၌ အနန္တစကြဝဠာသို့ တိုင်အောင် ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ ရှုလာရာ၌ အားရကျေနပ်မှု ရသောအခါ အနတ္တလက္ခဏာသို့ ပြောင်း၍ ရှုနိုင်ပေပြီ။

အနတ္တလက္ခဏာ

(၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့၏ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘောများသည် ဉာဏ်၌ ပေါ်လောကြီး ပေါ်လာသောအခါ ယင်း ဖြစ်ပျက် နေသော ရုပ်တရား၊ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက် ခံနေရသော ရုပ်တရား ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခံနေရသည့် အတွက်ကြောင့် ကြောက်လန့်ဖွယ် ကြောက်မက်ဖွယ် ရုပ်သဘောတရားတို့၌ —

၁။ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် ခန္ဓာအိမ်အသစ်လဲသော်လည်း မပျက်စီးဘဲ တစ်ဘဝပြီးတစ်ဘဝ အမြဲတည်နေသော နိဝါသီအတ္တ၊

၂။ ပြုလုပ်ဖွယ် မှန်သမျှကို ပြုလုပ်တတ်သော ကာရကအတ္တ၊

၃။ ခံစားဖွယ် မှန်သမျှကို ခံစားတတ်သော ဝေဒကအတ္တ၊

- ၄။ မိမိအတ္တ၏ အလိုအတိုင်း ဖြစ်စေနိုင်သော သယံဝသီအတ္တ၊
- ၅။ ခန္ဓာအိမ်ကို ပိုင်ဆိုင်သော သာမိအတ္တ၊
- ၆။ ပြုလုပ်ဖွယ်မှန်သမျှကို စီမံခန့်ခွဲတတ်သော အဓိဋ္ဌာယကအတ္တ -

ဤသို့စသည့် သာသနာပအယူအဆရှိသူ အတ္တဝါဒသမားတို့ပြောဆိုလေ့ စွဲယူလေ့ရှိသော အတ္တ၏ မရှိမှု သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ - **အနတ္တ အနတ္တ** ဟု တွင်တွင် ရှုပါ။ အနိစ္စလက္ခဏာ၌ ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌လည်းကောင်း၊ သက်ရှိလောက သက်မဲ့လောက နှစ်မျိုးလုံး၌လည်းကောင်း အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်၍ ရှုပါ။

ရုပ်လောကဝယ် အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင် ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ ရုပ်တရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူကြည့်ရာဝယ် ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့် သဘောကိုသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်တွေ့နေသော အခါ ယင်းရုပ်လောက၌ ဖြစ်ပြီးနောက် မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တကို ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ရှာမတွေ့ဖြစ်နေ၏။ (နာမ်လောက၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။) ဤသို့လျှင် အနိစ္စသညာ ကောင်းစွာ တည်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်၏ သန္တာန်၌ အနတ္တသညာလည်း တည်လာနိုင်သဖြင့် -

အနိစ္စသညိနော ဟိ မေဃိယ အနတ္တသညာ သဏ္ဌာတိ။ (ဥဒါန်းပါဠိတော်-၁၂၀။)

ချစ်သား မေဃိယ . . . အနိစ္စသညာရှိသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အနတ္တသညာသည် ကောင်းစွာ တည်လာ၏။ (ဥဒါန်း-၁၂၀။)

ဤသို့ ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်၏။ ဥဒါန်းအဋ္ဌကထာကလည်း အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ -

အနိစ္စလက္ခဏေ ဟိ ဒိဋ္ဌေ အနတ္တလက္ခဏံ ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ တီသု ဟိ လက္ခဏေသု ဧကသ္မိံ ဒိဋ္ဌေ ဣတရဒ္ဓယံ ဒိဋ္ဌမေဝ ဟောတိ။ (ဥဒါန်း-ဋ္ဌ-၂၁၄။)

အနိစ္စလက္ခဏာကို ကောင်းစွာ မြင်သော် အနတ္တလက္ခဏာကိုလည်း ကောင်းစွာ မြင်နိုင်သည်သာလျှင် ဖြစ်၏။ မှန်ပေသည် - လက္ခဏာရေးသုံးတန်တို့တွင် လက္ခဏာတစ်ပါးကို မြင်က ကျန်လက္ခဏာ နှစ်ပါးကို မြင်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (ဥဒါန်း-ဋ္ဌ-၂၁၄။)

ဤအရာ၌ အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တို့တွင် တစ်ခုရှုလျှင်လည်း လိုရင်းကိစ္စ ပြီးသည်၊ မဂ်ဉာဏ်ကို ရနိုင်သည်ဟု ဆိုလိုရင်း မဟုတ်သည်ကိုကား သတိပြုစေလိုသည်။

- ၁။ သင်္ခါရတရားတို့ကို အနိစ္စဟု ရှုရာ၌လည်း ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေရမည်ဖြစ်၏။
- ၂။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကိုပင် ဒုက္ခဟု ရှုရာ၌လည်း ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံနေရသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေရမည် ဖြစ်၏။
- ၃။ ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ကိုပင် အနတ္တဟု ရှုရာ၌လည်း ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်နေသည့် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့၌ မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တ မရှိသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နေရမည် ဖြစ်၏။

သို့အတွက် လက္ခဏာရေး သုံးတန်တို့တွင် မည်သည့်လက္ခဏာကိုပင် ဖြစ်စေ တင်၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ရှုရာ၌ ယင်း သင်္ခါရတရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှု = ဖြစ်ပြီးသည်နှင့် ပျက်သွားမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေရမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် လက္ခဏာတစ်ပါးကို မြင်က ကျန်လက္ခဏာ နှစ်ပါးကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ရခြင်း တွေ့မြင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟုသာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ပေသည်။

နာမ်တရားများကို ဝိပဿနာ ရှုပုံ

နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က ယင်း နာမ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ အာယတနဒွါရအလိုက် သိမ်းဆည်းထားနိုင်သဖြင့် နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း အာယတနဒွါရအလိုက် ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုရန် အားသစ်စယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်များအတွက် စတင်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။

ရုပ်တရားများ၏ အနိစ္စသဘော ဒုက္ခသဘော အနတ္တသဘောတို့ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ကျေနပ်မှု ရအောင် ရှုပြီးသောအခါ သို့မဟုတ် သွက်သွက်လက်လက် ရှုနိုင်သောအခါ နာမ်တရားများကို ပြောင်း၍ တစ်လှည့် ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ပါသည်။ ရှေးဦးစွာ နာမ်တရားများကို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများအတိုင်း -

- ၁။ အသိစိတ် = ဝိညာဏ်က စ၍ ဖြစ်စေ၊
- ၂။ ဖဿက စ၍ ဖြစ်စေ၊
- ၃။ ဝေဒနာက စ၍ ဖြစ်စေ -

မိမိနှစ်သက်ရာကစ၍ အာယတနဒွါရအလိုက် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများအတိုင်း သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်သို့ တိုင်အောင်သော ဈာန်တရားများကို ရရှိထားပြီးသူဖြစ်သဖြင့် သို့မဟုတ် ဖြစ်နေပါက ယင်းဈာန်နာမ်တရားတို့ကစ၍ သိမ်းဆည်းနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ ဈာနသမာပတ္တိဝီရိယ ဇယားများအတိုင်း နာမ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်းပြီးနောက် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူပြီးနောက် ယင်း ဈာန်နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားမှု သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စ အနိစ္စ ဟု ရှုပါ။ ယင်းသို့ ရှုခြင်းကိုပင် အနိစ္စလက္ခဏာရေး တင်သည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ဖြစ်ပျက်ကား မြန်နိုင်သမျှ မြန်ပါစေ၊ အနိစ္စဟု ရှုမှုကား ခပ်ဖြည်းဖြည်းသာ ရှုပါ။ ပထမဈာနသမာပတ္တိဝီရိယ ဒုတိယဈာနသမာပတ္တိဝီရိယ တတိယဈာနသမာပတ္တိဝီရိယ စတုတ္ထဈာနသမာပတ္တိဝီရိယ နာမ်တရားတို့ကို တစ်ဝီရိယပြီး တစ်ဝီရိယ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကသိုဏ်း (၁၀)ပါး သမာပတ် (၈)ပါးတို့ကိုလည်းကောင်း စတုရာရက္ခကဲ့သို့သော အခြားအခြားသော ဈာန်တရားများကိုလည်းကောင်း ရရှိထားပြီးသူ ဖြစ်ပါက ယင်း ဈာန်နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ အားရကျေနပ်မှုရရှိသောအခါ ကြွင်းကျန်သော နာမ်တရားများကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်း၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က အာယတနဒွါရအလိုက် သိမ်းဆည်းခဲ့သဖြင့် ယခု ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်း အာယတနဒွါရအလိုက် ရှုခြင်းကပင် များသောအားဖြင့် ပို၍ အသိဉာဏ် သန့်ရှင်း တတ်ပေသည်။ ရှုပြီးသည့် နာမ်တရား၊ မရှုရသေးသည့် နာမ်တရားတို့ကိုလည်း အလွယ်တကူ သိနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြထားသည့်အတိုင်း တစ်တန်းပြီး တစ်တန်း တစ်တန်းစီ တစ်တန်းစီ ရှုပါလေ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ရှေးက စက္ခုဒွါရစသောပစ္စုဒ္ဓါရီထိ တစ်ကြိမ်ဖြစ်က နောက်က ယင်းရူပါရုံ စသည့် ပဇ္ဇာရုံကိုပင် ထိုက်သလို အာရုံပြုသည့် မနောဒွါရီထိများသည် ဝီရိယတစ်ခုနှင့် တစ်ခု အကြားတွင်

ဘဝင်များ ခြားလျက် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်သည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ဝီထိပေါင်းများစွာကို ခြုံငုံ၍ လက္ခဏာတစ်ချက်ပင် တင်ပါက လုံလောက်ပါသည်။ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း၊ ခန္ဓာငါးပါးနည်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။

ရူပါရုံလိုင်း သဒ္ဓါရုံလိုင်း ဂန္ဓာရုံလိုင်း ရသာရုံလိုင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း ဓမ္မာရုံလိုင်း ဟူသော (၆)လိုင်းလုံး၌ နာမ်တရားတို့ကို ကျွမ်းကျွမ်းကျင်ကျင် သိမ်းဆည်းနိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူနိုင်ပြီးသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ယခုကဲ့သို့ ဈာနသမာပတ္တိဝီထိများ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့ကို ကျေနပ်အောင် အားရအောင် အနိစ္စလက္ခဏာတင်၍ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်နိုင်သောအခါ ရူပါရုံလိုင်း နာမ်တရားတို့ကစ၍ (၆)လိုင်းလုံးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့ကို တစ်လိုင်း တစ်လိုင်း၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်း၍ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စအနိစ္စဟု တွင်တွင်ကြီး ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။ တဖြည်းဖြည်း ဗဟိဒ္ဓ၌ (၃၁)ဘုံကို ခြုံငုံ၍ ရှုနိုင်သည့်တိုင်အောင် ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ ကြိုးစားအားထုတ်ပြီး ဝိပဿနာရှုပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများအတိုင်း အတန်းလိုက် ရှုပါ။

ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ

ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းထားပြီးသော အသင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ အဇ္ဈတ္တမှသာစ၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်သည် မဟုတ်ပါ။ ဗဟိဒ္ဓကစ၍ ဝိပဿနာ နှလုံးသွင်းလိုက်လည်း နှလုံးသွင်းနိုင် ရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ အထက်ပါအတိုင်း အဇ္ဈတ္တကစ၍ ဝိပဿနာရှုပါက အဇ္ဈတ္တ၌ (၆)လိုင်းလုံးကို တစ်လိုင်းပြီး တစ်လိုင်း အနိစ္စလက္ခဏာတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးသောအခါ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ သွက်လာသောအခါ တစ်လိုင်း တစ်လိုင်းမှာပင် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် သွက်အောင် ရှုပါ။

ထိုသို့ရှုရာ၌ ရှေ့က စက္ခုဒွါရဝီထိစသော ပဉ္စဒွါရဝီထိများ တစ်ကြိမ်ဖြစ်လျှင် ယင်းရူပါရုံစသည့် ပဉ္စာရုံကိုပင် ထိုက်သလိုအာရုံယူကြသည့် နောက်လိုက် မနောဒွါရဝီထိစသော မနောဒွါရဝီထိများသည် တစ်ဝီထိနှင့် တစ်ဝီထိ အကြား၌ ဘဝင်များခြားလျက် အကြိမ်များစွာ ဖြစ်နိုင်ကြသည်ကို သို့မဟုတ် ဖြစ်နေကြသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စဟု တွင်တွင် ရှုနေပါ။ ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု ရှုရာတို့၌လည်း နည်းတူပင် မှတ်ပါ။

ရူပါရုံလိုင်း နာမ်တရားတို့ကို အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် အနိစ္စ အနိစ္စဟု ဝိပဿနာရှုရာ၌ သွက်လက်လာသောအခါ အလားတူပင် သဒ္ဓါရုံလိုင်း = အသံလိုင်းမှသည် ဓမ္မာရုံလိုင်းသို့တိုင်အောင် နာမ်တရားတို့ကိုလည်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ တစ်လှည့်စီ အနိစ္စဟု ရှုနေပါ။ တစ်စတစ်စ တိုးချဲ့၍ စကြဝဠာတစ်ခုလုံးကိုလည်းကောင်း အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ ယင်း နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စဟု တွင်တွင် ရှုပေးပါ။

ယောဂီအများစု၌ကား ဗဟိဒ္ဓဝယ် အနီးမှ စ၍ ရှုပါမှ အနိစ္စာနုပဿနာ စသော အနုပဿနာဉာဏ်များ အရှိန်အဝါ အားကောင်းတတ်သည်ကို တွေ့ရ၏။ အဝေးမှစ၍ ဗဟိဒ္ဓနာမ်တရားတို့ကို ရှုပါက ဉာဏ်မှာ မငုံမရှိတတ်၏။ မထင်မရှားသော်လည်း ရှိတတ်၏။

တသ္မာ သသန္တာနဂတေ သဗ္ဗဓမ္မေ၊ ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ သန္တာနဝိဘာဂံ အကတွာ ဗဟိဒ္ဓါဘာဝသာမညတော သမ္ပသနံ၊ အယံ သာဝကာနံ သမ္ပသနစာရေ။ (မ-ဇီ-၃-၂၇၄-၂၇၅။)

မိမိသန္တာန်၌ ရှိသော ရုပ်တရား နာမ်တရားအားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ ရှိသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကိုလည်း ထို ရုပ်နာမ်တို့ကို ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မည်သူမည်ဝါ စသည်ဖြင့် သန္တာန် ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို မပြုမူ၍ ဗဟိဒ္ဓာချင်း တူညီ၍ သာမညအားဖြင့် ပေါင်းစုခြုံငုံ၍လည်းကောင်း လက္ခဏာ- ရေးသုံးတန်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းသည်ကား သာဝကတို့၏ သမ္မသနစာရဓေတပင် ဖြစ်ပေသည်။
(မ-ဋီ-၃-၂၇၄-၂၇၅။)

ဤအထက်ပါ အနုပဒသုတ္တန်ဋီကာ ဖွင့်ဆိုချက်နှင့်အညီ ဗဟိဒ္ဓာကို ရှုရာ၌ ယောက်ျားမိန်းမ မည်သူမည်ဝါ စသည်ဖြင့် သန္တာန်ခွဲခြားဝေဖန်မှုကို မပြုဘဲ ဗဟိဒ္ဓာချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံ၍ ရှုခြင်းမျှသာ ဖြစ်သည်။ အနိစ္စလက္ခဏာကို တဖြည်းဖြည်း အနီးမှသည် အဝေးသို့ တိုးချဲ့၍ ရှုလာရာ၌ အနန္တစကြဝဠာသို့ တိုင်အောင် ခြုံငုံ၍ ဉာဏ်ကို ဖြန့်ကြက်၍ ရှုနိုင်သောအခါ ဒုက္ခလက္ခဏာသို့ ပြောင်း၍ ရှုပါ။

ဒုက္ခလက္ခဏာ — အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓာ နှစ်မျိုးလုံး၌ နာမ်တရားတို့၏ အနိစ္စသဘောကို ကျေကျေနပ်နပ် ရှုပြီး- သောအခါ ယင်း နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံရမှုသဘော၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်ပန်းနှိပ်စက်ခံနေရသည့်အတွက် ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်း- သောသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ **ဒုက္ခ ဒုက္ခ** ဟု ရှုပါ။ အနိစ္စနည်းတူ - (၆)လိုင်းလုံး၌ အကောင်း အုပ်စု မကောင်းအုပ်စု ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓာတစ်လှည့် ရှုပါ။ (၃၁)ဘုံပေါင်း များစွာ = စကြဝဠာပေါင်းများစွာကို ခြုံငုံ၍ ရှုနိုင်သည်တိုင်အောင် တစ်စတစ်စ တိုးချဲ့၍ ရှုသွားပါ။

အနတ္တလက္ခဏာ — ဒုက္ခလက္ခဏာသဘော ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းလာသောအခါ အနတ္တသဘောကို ဆက်လက်၍ ရှုပါ။ ထိုနာမ်တရားတို့၌ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း (သာမီ နိဝါသီ ကာရက ဝေဒက အဓိဋ္ဌာယက) ဟူသော မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အခိုင်အမာ အနှစ်သာရအားဖြင့် တည်နေသည့် အတ္တမရှိမှု သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ — **အနတ္တ အနတ္တ** — ဟုရှုပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရား မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။

ရံခါ အဇ္ဈတ္တ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓာ, ရံခါ ရုပ်တရား ရံခါ နာမ်တရား

သော ကာလေန အဇ္ဈတ္တံ သမ္မသတိ၊ ကာလေန ဗဟိဒ္ဓါ။ ပ ။ သော ကာလေန ရူပံ သမ္မသတိ၊ ကာလေန အရူပံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀-၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၀။)

ထိုသို့ လက္ခဏာရေးသုံးတန်ကို တစ်လှည့်စီ တင်၍ သင်္ခါရတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုရာ၌ အထက်ပါ အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ ညွှန်ကြားသတ်မှတ်ပေးတော်မူသည့်အတိုင်း —

- ၁။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ သင်္ခါရတရားကို၊
- ၂။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓာသင်္ခါရတရားကို — ထိုတွင်လည်း —
- ၃။ ရံခါ ရုပ်တရားကို၊
- ၄။ ရံခါ နာမ်တရားကို —
- ၅။ ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာတင်၍၊
- ၆။ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာတင်၍၊
- ၇။ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာတင်၍ —

ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဝိပဿနာရှုနေပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က

လည်းကောင်း၊ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်ကလည်းကောင်း အာယတနဒွါရအလိုက် သိမ်းဆည်းခဲ့သဖြင့် ယခု ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်း အာယတနဒွါရအလိုက် ရှုခြင်းကပင် ပို၍ အသိဉာဏ် သန့်ရှင်းပေသည်။ ရှုပြီးသည် မပြီးသည်ကိုလည်း အလွယ်တကူ သိနိုင်ပေသည်။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်ကလည်းကောင်း ရုပ်နာမ် ကို ပူးတွဲ သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်ကလည်းကောင်း ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ဓမ္မာရုံ တို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော နာမ်တရားတို့ကို ရူပါရုံလိုင်းစသည့် (၆)လိုင်းလုံး၌ တစ်လိုင်းတစ်လိုင်းတွင် အကောင်းအုပ်စု ဟု ခေါ်ဆိုသော ကုသိုလ်ဇောများ ပါဝင်သည့်ဇောဝီထိ၊ မကောင်းအုပ်စုဟု ခေါ်ဆိုသော အကုသိုလ်ဇောများ ပါဝင်သည့် ဇောဝီထိများကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းထားသကဲ့သို့ ဤဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်း ထိုသို့ သိမ်းဆည်းခဲ့သည့် ပုံစံအတိုင်း ရူပါရုံလိုင်းမှ စ၍ ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ဓမ္မာရုံလိုင်းမှ စ၍ ဖြစ်စေ တစ်လိုင်း တစ်လိုင်းတွင် အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ ဖြစ်မှုပျက်မှု သဘောတရားတို့ကို အလွန် လျင်လျင်မြန်မြန် မြင်အောင် ရှုပါ။ လက္ခဏာ တင်မှုကိုကား ခပ်ဖြည်းဖြည်းသာ တင်ပါ။ ဝီထိ စိတ္တက္ခဏာတိုင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော စိတ် စေတသိက်တို့ကို လုံးထွေးမနေပါစေနှင့်၊ တစ်လုံးစီ တစ်လုံးစီ ဉာဏ်၌ ကွဲပြားနေပါစေ။ ယနမပြိုပါက သမူဟပညတ်စသည့် ပညတ်တွင် သောင်တင်နေမည် ဖြစ်သည်။ ရုပ်ယန နာမ်ယန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ် ရုပ်နာမ်တို့၏ ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် ကြည့်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။ ဝီထိစိတ်များ အကြားအကြား၌ရှိသော ဘဝင်စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစု တို့ကိုလည်း အလားတူပင် ယနအသီးအသီး ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ခွဲခြားစိတ်ဖြာ၍ ယင်းဘဝင် နာမ်ပရမတ် တရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင်ကြည့်၍ လက္ခဏာယာဉ် သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝီထိ နာမ်တရားစုတို့နှင့်အတူ ရောနှော၍သာ ရှုပါ။

ထိုသို့ရှုရာ၌ အဇ္ဈတ္တက စ၍လည်းကောင်း ဗဟိဒ္ဓက စ၍လည်းကောင်း မိမိနှစ်ခြိုက်ရာ လွယ်ကူရာက စ၍ ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် —

- ၁။ အဇ္ဈတ္တသင်္ခါရတရား သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့်၊
- ၂။ ဗဟိဒ္ဓသင်္ခါရတရား သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့်၊
- ၃။ ရုပ်တရား သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့်၊
- ၄။ နာမ်တရား သက်သက်ကို ဝိပဿနာရှုနေရုံမျှဖြင့် —

အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်နိုင်ရကား —

- ၁။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ သင်္ခါရတရားကို၊
- ၂။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ သင်္ခါရတရားကို — ထိုတွင်လည်း —
- ၃။ ရံခါ ရုပ်တရားကို၊
- ၄။ ရံခါ နာမ်တရားကို —
- ၅။ ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာ တင်၍၊
- ၆။ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာတင်၍၊
- ၇။ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာတင်၍ —

တစ်လှည့်စီ လှည့်၍ ကား ဝိပဿနာ ရှုရမည်ဖြစ်သည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀-၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂- ၃၀၀။)

ဤစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်တို့ကား ဝိပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းကို စတင်၍ အားသစ်နေသော အသင် သူတော်ကောင်းအဖို့ ကျောက်ထီးတန္တုကဲ့သို့ အလွန်အလွန် အလေးဂရုပြုရမည့် ရိုသေစွာ လိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များပင် ဖြစ်ကြပေသည်။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံး နာမ်ခဲတည်းဟူသော ရုပ်ယန နာမ်ယနများကို ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် ပရမတ် ရုပ်နာမ်တို့ကိုသာ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်ရန် ကြိုးစားအားထုတ်ပါ။

သွက်သွက်လက်လက် ရှုနိုင်သောအခါ ရူပါရုံလိုင်းတစ်ခုကိုပင် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် အနိစ္စ တစ်လှည့် ဒုက္ခတစ်လှည့် အနတ္တတစ်လှည့် ရုပ်တစ်လှည့် (မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်) နာမ်တစ်လှည့် ဤသို့ လှည့်၍ ရှုနေပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ရုပ်တရားအရ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄) (၄၄) စသည်ဖြင့် တင်ပြခဲ့သည့် ရုပ်တရားများနှင့် ဆိုင်ရာ အာရုံရုပ်တရားတို့ကို ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများအတိုင်း တစ်တန်းပြီးတစ်တန်း အတန်းလိုက် ရုပ်တစ်လှည့် နာမ်တစ်လှည့် လှည့်၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ဝီထိများ၏ အကြားအကြား၌ တည်ရှိကြသော ဘဝင်နာမ်တရားများနှင့် ဘဝင်၏မှီရာဗဒယဝတ္ထုနှင့်တကွ (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ရုပ်ယန နာမ်ယန ပြုအောင် ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲလျက် ရောနှော၍သာ ဝိပဿနာရှုပါ။ အထူးသဖြင့် အာရုံ ရုပ်တရား- များကိုလည်း ရှုရာ၌ ယနပြုပါစေ၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါစေ။

သဒ္ဓနဝကကလာပ် = အသံလျှင် (၉)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်ကလာပ် — အသံသည် အာရုံ (၆)ပါးတွင် တစ်ပါး အပါအဝင်ဖြစ်၏။ အသက်ရှူသံစသည့် အဇ္ဈတ္တအသံကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓ အသံတစ်ခုခုကို သော်လည်းကောင်း အာရုံယူ၍ ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အသံသည် ရုပ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာအတိုင်း ရုပ်ကလာပ် အနေဖြင့်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိ၏။ ဤဝိပဿနာပိုင်းတွင်ကား ရုပ်အစစ်တို့ကိုသာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရမည် ဖြစ်သဖြင့် သဒ္ဓနဝကကလာပ်ရုပ်ကိုသာ ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။ အလားတူပင် ဝဏ္ဏဓာတ် = ရူပါရုံကို ရှုရာ၌လည်း မိမိ ဝိပဿနာရှုလိုက်သော ရူပါရုံသည် အဋ္ဌကလာပ်၌ ပါဝင်သော ရူပါရုံဖြစ်လျှင် ရူပါရုံနှင့်တကွ (၈)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို၊ ဇီဝိတနဝကကလာပ်ကဲ့သို့သော နဝကကလာပ်၌ ပါဝင်သော ရူပါရုံဖြစ်လျှင် (၉)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို၊ ကာယဒသကကလာပ် စသည်တို့ကဲ့သို့သော ဒသကကလာပ်၌ ပါဝင်သော ရုပ်တရားဖြစ်ခဲ့လျှင် (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို ယနပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုရန် သတိပြုပါ။ ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

သတိပဋ္ဌာန်လေးပါးသို့ ဝင်သွားပုံ

ထိုသို့ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ —

- ၁။ ရုပ်တရားကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်- လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။
- ၂။ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။
- ၃။ အသိစိတ်ကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်- လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွား သုံးသပ်ခဲ့သော် **စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။

၄။ ဖဿကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် **ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ သက်ဝင်၏။

အထူးသတိပြုရန်အချက်

ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ယင်းနာမ်တရားတို့၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံ ရုပ်တည်းဟူသော ဘူတရုပ် ဥပါဒါရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုရာ၌ မိမိရှုပွားနေသော နာမ်တရား- တို့၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော သုခဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် သောမနဿဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို အလေးဂရုပြု၍ ရှုပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများကို ပြန်ကြည့်ပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း (၆)လိုင်းလုံးအတွင်း၌ တည်- ရှိသော သုခဝေဒနာ၊ သောမနဿဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါမနဿဝေဒနာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို ကုန်စင်အောင်သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုနိုင်လျှင် —

- ၁။ ကာမဂုဏ်နှင့် စပ်သော သာမိသ သုခ ဒုက္ခ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊
- ၂။ ကာမဂုဏ်နှင့် မစပ်သော နိရာမိသ သုခ ဒုက္ခ ဥပေက္ခာဝေဒနာ —

ဤ ဝေဒနာရှုကွက်တို့သည်လည်း အကျုံးဝင်သွားပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ဒုက္ခ ဒုက္ခ အမည်ရသော ကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခ အမည်ရသော သုခဝေဒနာတို့သည်လည်း ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲ မပြတ် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသောကြောင့် သင်္ခါရဒုက္ခအတွင်းသို့ပင် အကျုံးဝင်သွားသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုသော် ယင်း ရုပ်တရား နာမ်တရား ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို —

- ၁။ (၅) ပုံ ပုံ၍ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းအားဖြင့်၊
- ၂။ (၁၂) ပုံ ပုံ၍ အာယတန (၁၂)ပါးနည်းအားဖြင့်၊
- ၃။ (၁၈) ပုံ ပုံ၍ ဓာတ် (၁၈)ပါးနည်းအားဖြင့်၊
- ၄။ ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ အနေဖြင့် (၂) ပုံ ပုံ၍ သစ္စာဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့် အသီးအသီး ဝိပဿနာ ရှုခဲ့လျှင်လည်း **ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်**သို့ပင် သက်ဝင်ပေသည်။

ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း ရှုကွက် စသည်ကို နောက်တွင် ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြပါမည်။ ယခုတစ်ဖန် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန် တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပုံကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၌ ဝိပဿနာရှုပုံ

ပစ္စုပ္ပန်၌ သင်္ခါရတရားတို့ကို အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရုပ်တစ်လှည့် နာမ်တစ်လှည့် အနိစ္စ တစ်လှည့် ဒုက္ခတစ်လှည့် အနတ္တတစ်လှည့် လှည့်လည်၍ လက္ခဏာယာဉ်တင်ကာ ဝိပဿနာရှုခြင်း လုပ်ငန်း- ရုပ်ဝယ် အတော်အသင့် အားရကျေနပ်မှု ရရှိလာသောအခါ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် ဟူသော ကာလသုံးပါး၏ အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကိုလည်း နည်းတူ ရှုနိုင်ပေသည်။

ရှေးဦးစွာ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်ပိုင်းတုန်းက မိမိသိမ်းဆည်းနိုင်သမျှသော အတိတ်ဘဝမှစ၍ အတိတ်ဘဝအဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်ဘဝဆုံးသည်တိုင်အောင် အနာဂတ်အဆက်ဆက်သို့ —

- ၁။ အဇ္ဈတ္တ၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း - ထိုတွင်လည်း —
- ၃။ ရုပ်တရားသက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ နာမ်တရားသက်သက်ကိုလည်းကောင်း၊
- ၅။ ရုပ်နာမ်ကိုလည်းကောင်း —

သိမ်းဆည်းခဲ့ပုံကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူထားပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းခဲ့သည့် ပုံစံအတိုင်း ယခုအခါ ဝိပဿနာ ရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။

မိမိသိမ်းဆည်းနိုင်သမျှ (၁၀-ခုမြောက် အတိတ်ဘဝ သို့မဟုတ် ၉-ခုမြောက် အတိတ်ဘဝစသည့်) ထိုထို အတိတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေမှစ၍ စုတိတိုင်အောင် ဘဝတစ်ခု တစ်ခု၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် = ဖြစ်-တည်-ပျက် သဘောကို တစ်နည်းဆိုရသော် ဖြစ်မှုပျက်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်နိုင်သမျှ မြင်အောင်ကြည့်၍ အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည် တိုင်အောင် အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် တိုးလျှိုပေါက် ရုပ်တရားသက်သက်ကို အနိစ္စ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ- ရုပ်တရား၌ ကာလသုံးပါးလုံး တိုးလျှိုပေါက် အနိစ္စဟု ရှုပြီးသောအခါ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အခေါက်ပေါင်းများစွာ ရှုပြီးသောအခါ ဗဟိဒ္ဓရုပ်တရားကိုလည်း ကာလသုံးပါးလုံး၌ တိုးလျှိုပေါက် အနိစ္စဟု နည်းတူ ရှုပါ။ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် အခေါက်ပေါင်းများစွာ ရှုပါ။ ခပ်စိပ်စိပ် ရှုပါ။ ကာလသုံးပါးလုံး၌ရှိသော ရှုလိုက်မိသော ရုပ်တရားတိုင်း၌ ယနအသီးအသီး ပြိုနေပါစေ။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်နေပါစေ။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို အနိစ္စဟု အဖန်ဖန် ရှုရာ၌ အနိစ္စာနုပဿနာ ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်းလာသောအခါ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်များ ဉာဏ်အမြင် သန့်ရှင်း- အောင် ဆက်လက်၍ နည်းတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။

ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့ကို တစ်စ တစ်စ တဖြည်းဖြည်း တိုးချဲ့၍ (၃၁)ဘုံသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း၊ အနန္တစကြဝဠာသို့တိုင်အောင်လည်းကောင်း ဖြန့်- ကြက်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းအမှု၌ အတော်အသင့် အားရ ကျေနပ်မှုကို ရရှိလာသောအခါ နာမ်တရားတို့ကိုလည်း အတိတ်အနာဂတ်ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ ပုံစံတူပင် လက္ခဏာရေးသုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ ကာလသုံးပါးလုံးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က ပုံစံအတိုင်း၊ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်း မိမိရှုနိုင်သမျှ အတိတ်ဘဝမှ စ၍ = (၁၀-ခုမြောက်ဘဝ၊ ၉-ခုမြောက်ဘဝ စသည့် မိမိ ရှုနိုင်သမျှ အတိတ်ဘဝမှစ၍) ထိုထိုဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင်သော ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း၌ ဖြစ်ခဲ့သမျှ ဖြစ်နေသမျှ ဖြစ်လတ္တံ့ မှန်သမျှ နာမ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ခပ်စိပ်စိပ် ရှုပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓ၌ကား အဇ္ဈတ္တ၌ ရှုသည့်ပုံစံအတိုင်း ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံ၍သာ တစ်စ တစ်စ တိုးချဲ့၍ (၃၁)ဘုံကို ခြုံငုံ၍ ရှုပါ။ စွမ်းနိုင်ပါက အနန္တစကြဝဠာသို့ တိုင်အောင် ဖြန့်ကြက်၍ ရှုပါ။

ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း၌ ဖြစ်ခဲ့သည့် ရုပ်နာမ်မှန်သမျှ၊ ဖြစ်ဆဲ ရုပ်နာမ်မှန်သမျှ၊ ဖြစ်လတ္တံ့ ရုပ်နာမ်မှန်သမျှကို ကုန်စင်အောင်ကား သာဝကတစ်ဦးသည် မရှုနိုင်၊ ယုတ်စွာအဆုံး တစ်နာရီအတွင်း၌ ဖြစ်ခဲ့သမျှ ရုပ်နာမ်မှန်သမျှကိုပင် ကုန်စင်အောင် ဝိပဿနာရှုဖို့ရန်မှာ အလွန်ဖြစ်နိုင်ခဲ့သော အရာဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ရှုနိုင်သမျှ ခပ်စိပ်စိပ် ခြုံငုံ၍သာ ဝိပဿနာရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။ **ကေဒေသ = တန်ခိတ်တန်ဒေသ** အယူ အဆပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။ မိမိ၏ အတိတ်ဘဝထိုထိုက ဆည်းပူးခဲ့ဖူးသော ပါရမီအပေါင်း- ကြောင့် ကောင်းစွာစုပေါင်း၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်၏ အာနုဘော်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်တွင် ပြုစုပျိုးထောင်ထားသော သမာဓိ၏ စွမ်းအားရှိန်စော် အာနုဘော်တို့အပေါ်၌ အခြေစိုက်၍ ခပ်များများ တစ်စိတ်တစ်ဒေသနှင့် ခပ်နည်းနည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ထိုက်သလို ဖြစ်နိုင်၏။ ဗဟိဒ္ဓကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ကား —

ယဒ္ဓိကောဋိယာ ဥဒ္ဓိဇ္ဈန္တော ဝိယ ကေဒေသမေဝ သမ္မသန္တော . . . (မ-ဋ္ဌ-၄-၅၈။)

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးတို့ကဲ့သို့သော သာဝကတို့သည် မြေကြီးကို တောင်ငွေ့စွန်းဖြင့် ထောက်သွားသကဲ့သို့ ဗဟိဒ္ဓတရားကို ရှုရာ၌ ရှုလိုက်နိုင်သော ဗဟိဒ္ဓတရားကား တောင်ငွေ့စွန်းထိပ်ဖြင့် ထိလိုက်- မိသော မြေကြီး ပမာဏလောက်သာရှိ၍ မရှုလိုက်မိသော မရှုလိုက်နိုင်သော ဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကား တောင်ငွေ့- စွန်းထိပ်ဖြင့် မထိလိုက်မိသော မြေကြီးထုပမာဏလောက် များပြားပေသည်။ အဇ္ဈတ္တ၌လည်း နည်းတူပင်မှတ်ပါ။ သို့သော် အမျိုးအစားကိုကား ကုန်စင်အောင် ဝိပဿနာ ရှုရပေမည်။

အထူးသဖြင့် သာဝက ပါရမီဉာဏ်အရာ၌ ဗဟိဒ္ဓကို ဝိပဿနာရှုရာဝယ် ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မည်သူမည်ဝါစသည်ဖြင့် သန္တာန်ခွဲခြား ဝေဖန်မှုမပြုဘဲ သာမန်ပေါင်းစုခြုံငုံ၍သာ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်း လျက် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်လျှင်လည်း မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်နိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

(မ-ဋီ-၃-၂၇၄-၂၇၅ - အနုပဒသုတ္တန်အဖွင့်တွင် ကြည့်ပါ။)

သို့သော် —

ထေရော ပန ဗဟိဒ္ဓါဓမ္မေပိ သန္တာနဝိဘာဂေန ကေစိ ကေစိ ဥဒ္ဓရိတွာ သမ္မသိ၊ တဉ္စ ခေါ ဉာဏေန ဖုဋ္ဌမတ္တံ ကတွာ။ (မ-ဋီ-၃-၂၇၅။)

အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည်ကား ဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကိုလည်း သန္တာန်ခွဲခြမ်း ဝေဖန်- ခြင်းဖြင့် အချို့အချို့သော ဗဟိဒ္ဓတရားကို သီးသန့်ထုတ်ဆောင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူ၏။ ထို သီးသန့်ထုတ်ဆောင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်အပ်သော ဗဟိဒ္ဓတရားတို့လည်း ဝိပဿနာဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် တွေ့ထိအပ်ကာမျှကိုသာ ပြု၍ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်တော်မူလေသည်။ (မ-ဋီ-၃-၂၇၅။)

ဤအထက်ပါ ကျမ်းဂန်များ၏ ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်အရ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဗဟိဒ္ဓတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်ရောင်ဖြင့် တွေ့ထိမိရာ သတ္တဝါတို့ကို ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံ၍လည်းကောင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိမိရာ အချို့အချို့သော သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ်တို့ကို သီးသန့်ထုတ်နှုတ်၍ မိမိ၏ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် တွေ့ထိအပ်ကာမျှ ပြု၍လည်းကောင်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် အချို့အချို့သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သီးသန့်ထုတ်ဆောင်၍ ဝိပဿနာ ရှုခြင်းမှာ အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးတို့ကဲ့သို့ အဘိညာဏ်ရသူ သူတော်ကောင်းကြီးများ အတွက်သာ ပို၍ လွယ်ကူဖွယ်ရာရှိပေသည်။

တသ္မာ သသန္တာနဂတေ သဗ္ဗဓမ္မေ၊ ပရသန္တာနဂတေ စ တေသံ သန္တာနဝိဘာဂံ အကတွာ ဗဟိဒ္ဓါ- ဘာဝသာမညတော သမ္မသနံ၊ အယံ သာဝကာနံ သမ္မသနစာရော။ (မ-ဋီ-၃-၂၇၄-၂၇၅။)

မိမိ၏သန္တာန်၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်အမျိုးအစား အားလုံးတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း ထို သူတစ်ပါးသန္တာန်၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ယောက်ျား မိန်းမ မည်သူ မည်ဝါ စသည်ဖြင့် သန္တာန်ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်းကို မပြုမူ၍ ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီသဖြင့် ဗဟိဒ္ဓအဖြစ် သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံ၍လည်းကောင်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းသည် သာဝကတို့၏ သမ္မသနစာရဓေတပင် ဖြစ်ပေသည်။
(မ-ဋီ-၃-၂၇၄-၂၇၅။)

ဤအထက်ပါ အနုပဒသုတ္တန်ဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဗဟိဒ္ဓ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ ယောက်ျားမိန်းမ မည်သူမည်ဝါစသည်ဖြင့် သန္တာန်ခွဲခြမ်းဝေဖန်ခြင်း မပြုမူ၍ ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ သဖြင့် ဗဟိဒ္ဓအဖြစ် သာမန်ပေါင်းစု ခြုံငုံ၍ဝိပဿနာရှုလျှင်လည်း အသင်သူတော်ကောင်းအတွက် လုံလောက်- သည်သာဖြစ်ပါသည်။ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။

ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံဖြစ်သည့် စိတ် + စေတသိက် + ရုပ်တည်းဟူသော ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့ကို ရုပ်တစ်ပုံ နာမ်တစ်ပုံ နှစ်ပုံခွဲ၍ ရုပ်+နာမ် နှစ်ပါးနည်းဖြင့် ဝိပဿနာရှု၍ အားရကျေနပ်မှု အတော်အသင့် ရသောအခါ လက္ခဏာရေး သုံးတန်တွင် သုံးတန်လုံးကိုလည်း အကွက်စေ့အောင် ရှုပြီးသောအခါ ယင်း လက္ခ- ဏာရေးသုံးတန်မှ မိမိကြိုက်နှစ်သက်ရာ လက္ခဏာတစ်ခုကို ဦးစားပေး၍လည်း ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနိုင်ပါသည်။ ယင်းသို့ ရှုနိုင်ခဲ့သော် — အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးလုံး၌ —

- ၁။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ (ရုပ်-နာမ်),
- ၂။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ (ရုပ်-နာမ်) - ထိုတွင်လည်း —
- ၃။ ရံခါ ရုပ်တရားတို့၏,
- ၄။ ရံခါ နာမ်တရားတို့၏ —
- ၅။ ရံခါ အနိစ္စသဘော,
- ၆။ ရံခါ ဒုက္ခသဘော,
- ၇။ ရံခါ အနတ္တသဘောတို့ကို —

ဝိပဿနာ ရှုပွားပြီး ဖြစ်သွားပေသည်။ ထိုသို့ ရှုပွားနိုင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ — “ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ထိုထိုခဏ ထိုထိုဘဝ၌သာ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားကြ၏။ ခဏတစ်ခုမှ ခဏတစ်ခုသို့ ဘဝတစ်ခုမှ ဘဝတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ မဖြစ်နိုင်” — ဟူသော ဉာဏ်အမြင်သည် သန့်ရှင်းလျက်ရှိနေမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းသဘောတရားများကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်နေမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဝိပဿနာကို အားသစ်စဖြစ်သော ဤကဲ့သို့သော သမ္မသနဉာဏ် အစပိုင်းတွင် ရုပ်နာမ် ပရမတ်တရားတို့၏ ဥပါဒ်-ဋီ-ဘင် ဟူသော ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင် မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်မှုမှာ အချို့အဝက်မျှသာ ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ ဆိုက်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မရှုလိုက်နိုင်သေးသော ပရမတ်ရုပ်နာမ်အချို့တို့သည်လည်း ရှိနေဦးမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ခန္ဓာ (၅) ပါး ရှုနည်း

ယခုတစ်ဖန် ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တွင် အကျုံးဝင်သော ခန္ဓာ(၅)ပါးရှုနည်းကို ဆက်လက်၍ ရေးသား တင်ပြအပ်ပါသည်။ အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံ အာရုံဖြစ်သော စိတ် + စေတသိက် + ရုပ် ပရမတ်တရားတို့ကို ရုပ်တစ်စု နာမ်တစ်စုပြု၍ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးနည်းဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပြီးသော အခါ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းသို့ ပြောင်း၍ ရှုလိုက ရှုနိုင်ပါသည်။

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ —

- ၁။ ယင်းစိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားစု၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်များကို တစ်ပုံ၊
- ၂။ စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော ဝေဒနာကို တစ်ပုံ၊
- ၃။ စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော သညာကို တစ်ပုံ၊
- ၄။ စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော ဝေဒနာ သညာမှ ကြွင်းသော စေတသိက် သင်္ခါရတရားစုတို့ကို တစ်ပုံ၊
- ၅။ စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို တစ်ပုံ —

ဤသို့လျှင် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ရုပ်တရားကို တစ်ပုံ နာမ်တရားကို (၄)ပုံ ပုံ၍ ဝိပဿနာရှုသော နည်းစနစ် ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ပညာထက်မြက်သူ တိက္ခပညဝါ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ဝိပဿနာရှုရမည့် ရှုကွက်လည်း ဖြစ်သည်။ ရုပ်တရား၌ အသိဉာဏ် သန့်ရှင်း၍ နာမ်တရား၌ အသိဉာဏ် မသန့်ရှင်းသူ တွေဝေသူ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ဝိပဿနာ ရှုကွက်လည်း ဖြစ်သည်။ ဝိပဿနာအရာဝယ် အကျဉ်းနည်းကိုသာ နှစ်ခြိုက်ကြသည့် = သံခိတ္တရူစိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက် ဝိပဿနာရှုကွက်လည်း ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ရှုရာ၌ ရှေးနာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အတန်းလိုက် တစ်တန်းပြီး တစ်တန်း ရှုခြင်းက ပိုကောင်းပါသည်။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများကို ပြန်ကြည့်ပါ။ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဉာဏ်ပီတိ နှစ်မျိုးလုံး ယှဉ်သည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိဖြစ်သည့် ဇယားပထမတန်းကို ပြန်အာရုံယူကြည့်ပါ။ ရှေးက စက္ခုဒွါရဝီထိ တစ်ဝီထိဖြစ်က နောက်က မနောဒွါရဝီထိပေါင်းများစွာ ဘဝင်ခြားလျက် ဖြစ်နိုင်သည်ကို သဘောပေါက်အောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။ ထိုသို့ တစ်တန်းတစ်တန်း၌ ရုပ်နှင့်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းရှုပွားနိုင်သော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ခန္ဓာငါးပါးနည်း ရှုကွက်ကို ရှုနိုင်ပေပြီ။ —

- ၁။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်များကို အာရုံပြု၍ တစ်တန်းလုံး တိုးလျှိုပေါက် ဝိပဿနာရှုပါ။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်ဖြစ်သည်။
- ၂။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော ဝေဒနာကိုအာရုံပြု၍ တစ်တန်းလုံး တိုးလျှိုပေါက် ဝိပဿနာရှုပါ။
- ၃။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော သညာကိုအာရုံပြု၍ တစ်တန်းလုံး တိုးလျှိုပေါက် ဝိပဿနာရှုပါ။
- ၄။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရကို အာရုံပြု၍ တစ်တန်းလုံး တိုးလျှိုပေါက် ဝိပဿနာရှုပါ။
- ၅။ စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိသော ဝိညာဏ်ကိုအာရုံပြု၍ တစ်တန်းလုံး တိုးလျှိုပေါက် ဝိပဿနာရှုပါ။

ပထမအတန်း၌ ကျေနပ်မှုရအောင် ဝိပဿနာ ရှုပြီးသောအခါ ဒုတိယအတန်း၌လည်း ပုံစံတူပင် ရှုပါ။ တတိယအတန်းစသည်တို့၌လည်း သဘောပေါက်နိုင်လောက်ပေပြီ။ (၆)လိုင်းလုံး ကုန်အောင် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန် နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ရှေးက စက္ခုဒွါရဝီထိစသော ပဉ္စဒွါရဝီထိ တစ်ကြိမ်ဖြစ်က နောက်က မနောဒွါရဝီထိများ ကြိမ်ဖန်များစွာ ဘဝင်များခြားလျက် ဖြစ်နိုင်သည်ကို သဘောပေါက်အောင် ရှုပါ။ ဝီထိပေါင်း မည်မျှပင်များစေကာမူ ယင်း ဝီထိပေါင်းများစွာကို ခြုံငုံ၍ လက္ခဏာယာဉ်တစ်ချက်မျှလောက် တင်မိလျှင်လည်း လုံလောက်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ်က — နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် တင်ပြ- ခဲ့သည့်အတိုင်း ဇယား တစ်တန်းစီ တစ်တန်းစီ၌ —

- ၁။ ရုပ်နာမ် နှစ်ပါးနည်း၊
- ၂။ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်း၊
- ၃။ အာယတန တစ်ဆယ့်နှစ်ပါးနည်း၊
- ၄။ ဓာတ် တစ်ဆယ့်ရှစ်ပါးနည်း —

ဤသို့စသော နည်းအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် သိမ်းဆည်းခဲ့၏။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းခဲ့သည့်အတိုင်း ဤဝိပဿနာပိုင်း-
၌လည်း လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက်ကို တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာ ရှုပါ။ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် ဘင်္ဂဉာဏ်စသည့်
အထက်ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ရှုကွက်တို့၌လည်း နည်းတူ သဘောပေါက်ပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ ပစ္စုပ္ပန်တွင် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း ခန္ဓာငါးပါးနည်း စသည်-
တို့ဖြင့် ဝိပဿနာရှု၍ ကျေနပ်မှု အထိုက်အလျောက် ရရှိသောအခါ အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်အနာဂတ် ဟူသည့် ကာလ
သုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း ခန္ဓာငါးပါးနည်း စသည်တို့ဖြင့်
ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာ ရှုနိုင်၏။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ကား — အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည်
အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် —

- ၁။ ရုပ်သက်သက်ကို တိုးလျှိုပေါက်၊
- ၂။ ဝေဒနာသက်သက်ကို တိုးလျှိုပေါက်၊
- ၃။ သညာသက်သက်ကို တိုးလျှိုပေါက်၊
- ၄။ သင်္ခါရသက်သက်ကို တိုးလျှိုပေါက်၊
- ၅။ ဝိညာဏ်သက်သက်ကို တိုးလျှိုပေါက် —

ခြုံငုံ၍သာ ဝိပဿနာရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရန် အောက်ပါဒေသနာတော်များက
ညွှန်ကြားလျက် ရှိ၏။ —

ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ
ယံ ဒူရေ သန္တိကေ ဝါ။ သဗ္ဗံ ရူပံ အနိစ္စတော ဝဝတ္ထပေတိ၊ ဧကံ သမ္မသနံ။ ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝဝတ္ထပေတိ၊
ဧကံ သမ္မသနန္တိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၄။)

ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ **အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။** (ပဋိသံ-၅၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။)

တသ္မာ ဧသ ယံ **အတိတံ** ရူပံ၊ တံ ယသ္မာ အတိတေယေဝ ခီဏံ၊ နယိမံ ဘဝံ သမ္ပတ္တန္တိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။
ယံ အနာဂတံ အနန္တရဘေဝ နိဗ္ဗတ္တိဿတိ၊ တမ္ပိ တတ္ထေဝ ခီယိဿတိ၊ န တတော ပရံ ဘဝံ ဂမိဿတိတိ အနိစ္စံ
ခယဋ္ဌေန။

ယံ **ပစ္စုပ္ပန္နံ** ရူပံ၊ တမ္ပိ ဣဓေဝ ခီယတိ၊ န ဣတော ဂစ္ဆတိတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။

ယံ **အဇ္ဈတ္တံ**၊ တမ္ပိ အဇ္ဈတ္တမေဝ ခီယတိ၊ န ဗဟိဒ္ဓါဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။

ယံ **ဗဟိဒ္ဓါ**၊ တမ္ပိ ဗဟိဒ္ဓါယေဝ ခီယတိ၊ န အဇ္ဈတ္တဘာဝံ ဂစ္ဆတိတိ အနိစ္စံ ခယဋ္ဌေန။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။)

ဤအထက်ပါ ပဋိသန္တိဒါမဂ္ဂပါဠိတော်ကြီး ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာကြီးတို့၏ ညွှန်ကြားသတ်မှတ်ချက်အရ
အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို
(၅)ပုံ ပုံ၍ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းဖြင့်လည်း ဝိပဿနာ ရှုနိုင်ပါသည်။ ရှေးဦးစွာ အဇ္ဈတ္တကစ၍ ရှုပုံကို ရေးသား
တင်ပြအပ်ပါသည်။

၁။ **ရူပက္ခန္ဓာ** — အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနည်း ရှုကွက်တွင် ရေးသား တင်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း အသင်သူတော်ကောင်း၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်တွင် အသင်သူတော်ကောင်း ကိုယ်တိုင်ရှု၍ ရနိုင်သမျှ-သော အတိတ်ဘဝအဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် တိုးလျှိုပေါက် ရုပ်တရား အားလုံးကို ခြုံငုံ၍ အနိစ္စ အနိစ္စ ဟူ၏။ ခပ်စိပ်စိပ် ရှုပါ။ ဒုက္ခ အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူ ဆက်ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း နည်းတူရှုပါ။

၂။ **ဝေဒနာက္ခန္ဓာ** — အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ၏ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်၌ အကျုံးဝင်သော ကာလ သုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော မိမိ သိမ်းဆည်းနိုင်သမျှ အဆုံးစွန်သော အတိတ်ဘဝမှစ၍ အနာဂတ်ဆုံးသည် တိုင်အောင် ထိုထို ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း၌ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်လတ္တံ့ဖြစ်သော ထိုထို စိတ္တက္ခန္ဓာ အသီးအသီး၏ နာမ်တရားစုမှ ဝေဒနာကို ရွေးထုတ်၍ ထိုဝေဒနာကို အနိစ္စဟု တွင်တွင်ရှုပါ။ မိမိ သိမ်းဆည်းနိုင်သမျှ အတိတ်မှ သည် အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် တိုးလျှိုပေါက် ရှုပါ။ ခပ်စိပ်စိပ် ရှုပါ။ ထိုထို ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း၌ ဖြစ်ဖြစ်သမျှ စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော ဝေဒနာတိုင်းကို ကုန်စင်အောင် မရှုနိုင်စေကာမူ ရှုနိုင်သမျှ ဝေဒနာတို့ကို မိမိဉာဏ်စွမ်းအား ရှိသလောက် ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ထိုထိုဘဝ ထိုထိုစိတ္တက္ခန္ဓာ အသီးအသီး၏ အတွင်း၌ တည်ရှိသော သုခဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခဝေဒနာ သို့မဟုတ် သောမနဿဝေဒနာ သို့မဟုတ် ဒေါမနဿဝေဒနာ သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့ကို အသီးအသီး ကွဲပြားအောင် ရှုပါ။ (မည်သည့် စိတ္တက္ခန္ဓာ၌ မည်သည့်ဝေဒနာ ယှဉ်သည်ကို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ ဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း သိပါလေ။)

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်၌ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှု၍ အတော်အသင့် အားရကျေနပ်မှု ရသော အခါ ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ်နှင့် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်များကို ရရှိအောင်လည်း နည်းတူပင် ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းပါ။ အဇ္ဈတ္တ၌ အောင်မြင်မှု ရရှိသောအခါ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ လှည့်၍ ရှုပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။

၃။ **သညာက္ခန္ဓာ** — သညာက္ခန္ဓာကို ဝိပဿနာ ရှုရာ၌လည်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုထိုဘဝ ထိုထိုစိတ္တက္ခန္ဓာ အတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားစုမှ သညာကို ရွေးထုတ်၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု ကြိမ်ဖန်များစွာရှုပါ။ ဒုက္ခ အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူပင်ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် နှစ်မျိုးလုံး၌ တစ်လှည့်စီ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ရူပသညာ သဒ္ဓသညာ ဂန္ဓသညာ ရသသညာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ ဓမ္မသညာဟူသော သညာ (၆)မျိုးကို ကွဲကွဲပြားပြား သိအောင် ရှုပါ။ ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း ထိုက်သည့် အားလျော်စွာဖြစ်ပေါ်သွားသော စက္ခုဒွါရဝီထိစသော ဝီထိ (၆)မျိုးနှင့် ပဋိသန္ဓေ ဘဝင် စုတိဟူသော ဝီထိမုတ်စိတ် တို့ကို ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်ဆဲအတိုင်း ဖြစ်လတ္တံ့အတိုင်း ဝီထိအမျိုးအစားများကို ကုန်စင်အောင် သိမ်း-ဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါက သညာ (၆)မျိုးတို့လည်း စုံလင်စွာ ပါဝင်သွားမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ သညာနှင့် ယှဉ်တွဲလျက်စိတ္တက္ခန္ဓာ တစ်ခုအတွင်းဝယ် အတူဖြစ် သွားကြသော ဝေဒနာ သင်္ခါရ ဝိညာဏ် နာမ်တရားစုတို့-သည်လည်း စုံလင်သွားကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

၄။ **သင်္ခါရက္ခန္ဓာ** — ဝေဒနာက္ခန္ဓာတွင် ရေးသား တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ထိုထိုဘဝ ထိုထိုစိတ္တက္ခန္ဓာ အသီး-အသီး၏ နာမ်တရားစုမှ ဝေဒနာသညာကို နှုတ်၍ ကြွင်းကျန်သော စေတသိက်တို့ကို တစ်စုတစ်ပုံထား၍ စေတနာ-ကို ပဓာနဦးတည်လျက် ဝိပဿနာရှုရမည့်အပိုင်း ဖြစ်သည်။ မိမိသိမ်းဆည်းနိုင်သမျှ အတိတ်ဘဝမှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည်တိုင်အောင် စိတ္တက္ခန္ဓာ အသီးအသီး၌ ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ စေတ-သိက်တရားစုတို့ကို ယင်းတရားတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားသည့် သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍

အနိစ္စ အနိစ္စဟု တွင်တွင်သာ ရှုနေပါ။ ဒုက္ခ အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူပင် ရှုနေပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုနေပါ။ ဝေဒနာ သညာတို့ နည်းတူ — အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန် နှစ်ပါး လုံး၌ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် ကာလသုံးပါးလုံးဝယ် တိုးလျှိုပေါက်အောင် ခပ်စိပ်စိပ် ဝိပဿနာရှုပါ။ ရူပသဉ္စေတနာ သဒ္ဓသဉ္စေတနာ ဂန္ဓသဉ္စေတနာ ရသသဉ္စေတနာ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ ဓမ္မသဉ္စေတနာဟူသော စေတနာ (၆)မျိုး ဦးဆောင်သည့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ တရားစုတို့ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိအောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပါ။

၅။ **ဝိညာဏက္ခန္ဓာ** — အထက်ပါ ဝေဒနာ သညာ သင်္ခါရအမည်ရသော စေတသိက်တရားစုတို့နှင့် စိတ္တက္ခန္ဓာ အသီးအသီး၌ အတူယှဉ်တွဲဖြစ်သည့် ကာလသုံးပါးလုံးအတွင်း၌ တည်ရှိသော စိတ္တက္ခန္ဓာ အသီးအသီး၌ ပါဝင် တည်ရှိသော အသိစိတ် ဝိညာဏ်ကို ရွေးထုတ်၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ အတိတ် ပစ္စုပ္ပန် အနာဂတ် ကာလသုံးပါး ဝယ် တိုးလျှိုပေါက် ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။ ဒုက္ခ အနတ္တတို့ကိုလည်း နည်းတူ ရှုပါ။

ဤသို့လျှင် ကာလသုံးပါးလုံး တိုးလျှိုပေါက်အောင် ခန္ဓာငါးပါးလုံးကို တစ်ခုစီခွဲ၍ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့် အနိစ္စတစ်လှည့် ဒုက္ခတစ်လှည့် အနတ္တတစ်လှည့် လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီတင်၍ အနိစ္စာ- နုပဿနာဉာဏ် ဒုက္ခာနုပဿနာဉာဏ် အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်ဟူသော ဝိပဿနာဉာဏ်အမြင်များ သန့်ရှင်း- အောင် ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းပါလေ။

ဤ ရေးသားတင်ပြထားသည့် အတိုင်း ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို စနစ်တကျ အဝါးဝစွာ ဝိပဿနာ ရှုနိုင်သောအခါ ယင်းသို့ ဖော်ပြထားသော —

- ၁။ အတိတ်ခန္ဓာ ငါးပါး၊
- ၂။ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ ငါးပါး၊
- ၃။ အနာဂတ်ခန္ဓာ ငါးပါး၊
- ၄။ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ ငါးပါး၊
- ၅။ ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာ ငါးပါးတို့၌ —
- ၆။ ဩဠာရိက = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၇။ သုခမ = သိမ်မွေ့နူးညံ့သော ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၈။ ဟိန = ယုတ်ညံ့သော ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၉။ ပဏီတ = မွန်မြတ်သော ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၀။ ဒူရ = ဝေးသော ခန္ဓာငါးပါး၊
- ၁၁။ သန္တိက = နီးသော ခန္ဓာငါးပါး —

ဤ (၆)မျိုးသော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်း အကျုံးဝင်သွားပေသည်။

ဩဠာရိကရုပ် - သုခမရုပ်

(၆)ဒွါရ (၄၂)ကောဠာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့ကို ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုရာ၌ ယင်းရုပ်တရား တို့တွင် — စက္ခုအကြည် သောတအကြည် ယာနအကြည် ဇိဝှါအကြည် ကာယအကြည်ဟူသော အကြည်ရုပ် = ပဿာဒရုပ် (၅)ပါး၊ ရူပါရုံ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ရသာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ (ပထဝီ တေဇော ဝါယော) ဟူသော အာရုံရုပ် = ဂေါစရရုပ် (၇)ပါး၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း (၁၂)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့သည် ဝိသယီ ဝိသယဖြစ်၍ ထိခိုက်သည်၏

အစွမ်းဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဩဠာရိက = ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသော ရုပ်မည်၏။ (ပဿာဒရုပ်ငါးခုတို့ကား ဝိသယီရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ အာရုံရုပ် ခုနစ်မျိုးတို့ကား ဝိသယရုပ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။ စက္ခုပဿာဒစသော ဆိုင်ရာ ဝိသယီရုပ်သို့ ရူပါရုံစသော ဆိုင်ရာဝိသယရုပ်က ရှေးရှု ထိခတ်သောအခါ ထိုသို့ ရှေးရှုထိခတ်သောအချိန်၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိ၏ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် “ဤကား စက္ခုပဿာဒ၊ ဤကား ရူပါရုံ” ဤသို့စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင်၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏အသိဉာဏ်၌ ထင်လွယ် မြင်လွယ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းရုပ် ၁၂-မျိုးတို့သည် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကရုပ် မည်ကုန်၏။)

အာပေါဓာတ်၊ ဘာဝရုပ် (= ကုတ္တိဘာဝရုပ် ပုရိသဘာဝရုပ်)၊ ဇီဝိတ၊ ဟဒယဝတ္ထု၊ ဩဇာ ဟူသော ဤ ရုပ်အစစ်တို့ကား ဝိသယီ ဝိသယဖြစ်၍ ထိခိုက်သည်၏ အစွမ်းဖြင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ယူရသော ရုပ်တရားများကား မဟုတ်ကြပေ။ မဟာကုသိုလ် (မဟာကြိယာ) မနောဒွါရိကဇောဝီထိ စိတ်အစဉ်- ဖြင့်သာ သို့မဟုတ် ယင်း ဇောဝီထိစိတ်အစဉ်တွင် အကျိုးဝင်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်သာ ပိုင်းခြား၍ ယူရသော ယူနိုင်သော ရုပ်တရားတို့ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း ရုပ်တရားတို့သည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ သိမိမေ့သော သုခုမရုပ်တို့မည်၏။ (အနိပ္ပန္နရုပ် ဆယ်မျိုးတို့သည်လည်း သုခုမရုပ်တို့ပင် ဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် ဝိပဿနာ မရှုကောင်းသော ရုပ်တရားများသာ ရုပ်အတူတို့သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ချန်လှပ်ထားပါသည်။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၈၁။)

ဟိနရုပ် - ပဏီတရုပ်

ဟိနရုပ် ပဏီတရုပ် အမျိုးအစားသည် —

- ၁။ ပရိယာယ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊
- ၂။ မုချအားဖြင့်လည်းကောင်း —

နှစ်မျိုးနှစ်စား ရှိကြောင်းကို သိသင့်ပေ၏။ ထိုတွင် အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်အောက် သုဒဿီဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်သည် ယုတ်ညံ့၏။ ထို သုဒဿီဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်သည်ပင်လျှင် သုဒဿာဗြဟ္မာတို့၏ ရုပ်ထက် မွန်မြတ်၏။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် ငရဲသားသတ္တဝါတို့၏ ရုပ်သို့တိုင်အောင် ပရိယာယ်အားဖြင့် အဆင့်ဆင့် ယုတ်ညံ့ပုံကို လည်းကောင်း အဆင့်ဆင့် မွန်မြတ်ပုံကိုလည်းကောင်း သိရှိပါလေ။

မုချအားဖြင့်ကား အကြင်ရုပ်တရား၌ အကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်သည် အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်သည် ယုတ်ညံ့၏။ အကြင် ရုပ်တရား၌ ကုသိုလ်ကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော ကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်သည် အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို ကုသလ- ဝိပါက်ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ရုပ်သည် မွန်မြတ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၃။)

ဤအပိုင်း၌ အသင်သူတော်ကောင်းသည် စက္ခုဒွါရဝီရိယစသော ဝီရိယစဉ်များကို ပြန်လည်၍ သတိပြုထားပါ။ ထိုဝီရိယ (၆)မျိုးတို့တွင် ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံ ဟူသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်များ ပါဝင်ကြ၏။ အကြင်ရုပ်တရားကို အာရုံပြု၍ ယင်း ဝိပါက်ဝိညာဏ်များသည် အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်များ ဖြစ်ကြငြားအံ့။ ထို အကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ထိုရုပ်သည် အနိဋ္ဌစင်စစ်ဖြစ်သောကြောင့် **ဟိနရုပ်** မည်၏။

အကြင်ရုပ်တရားကို အာရုံပြု၍ ပဉ္စဝိညာဏ် သမ္ပဋိစ္စိုင်း သန္တီရဏ တဒါရုံဟူသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်များ- သည် ကုသလဝိပါက်ဝိညာဏ်များ ဖြစ်ကြငြားအံ့။ ထိုရုပ်တရားသည် ကုသိုလ်ကံ၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာ- သော စင်စစ်အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သော ကုဋ္ဌရုပ်ဖြစ်သောကြောင့် **ပဏီတ** = **မွန်မြတ်သောရုပ်** မည်၏။

ယထာ ဟိ အကုသလဝိပါကော သယံ အနိဋ္ဌာ အနိဋ္ဌေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န ဣဋ္ဌေ၊ ဧဝံ ကုသလဝိပါကောပိ သယံ ဣဋ္ဌာ ဣဋ္ဌေ ဧဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ န အနိဋ္ဌေ။ တထာ ဟိ ဝုတ္တံ **အဋ္ဌကထာယံ** —

“အကုသလကမ္မဇဝသေန အနိဋ္ဌာ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ ဝိဘတ္တာ၊ ကုသလကမ္မဇံ ပန အနိဋ္ဌံ နာမ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗ ဣဋ္ဌမေဝ။ ကုသလကမ္မဇဝသေန ဣဋ္ဌာ ပဉ္စ ကာမဂုဏာ ဝိဘတ္တာ။ ကုသလကမ္မဇံ အနိဋ္ဌံ နာမ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗ ဣဋ္ဌမေဝ”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၁၅၆-၁၅၇။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၈။)

ထင်ရှားအောင် ဆိုရသော် ဤသို့ ဖြစ်၏။ — အကုသလဝိပါကံဝိညာဏ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်က အလိုမရှိ-အပ်သော အနိဋ္ဌတရားဖြစ်၍ အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌအာရုံ၌သာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့ အလိုရှိအပ် ကောင်း-မြတ်သော ဣဋ္ဌအာရုံ၌ မဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူ ကုသလဝိပါကံဝိညာဏ်သည်လည်း မိမိကိုယ်တိုင်က အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သော ဣဋ္ဌတရားဖြစ်၍ အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သော ဣဋ္ဌအာရုံ၌သာလျှင် ဖြစ်၏။ အလိုမရှိ အပ်သော အနိဋ္ဌအာရုံ၌ မဖြစ်ပေ။ မှန်ပေသည် — **သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ**၌ အောက်ပါအတိုင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။ —

“အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် အလိုမရှိအပ်ကုန်သော အနိဋ္ဌဖြစ်ကုန်သော အာရုံ(၅)ပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်-ကုန်၏။ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်သည်ကား အလိုမရှိအပ်သော အနိဋ္ဌာရုံမည်သည် မရှိ။ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်အားလုံးသည် အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သော ဣဋ္ဌအာရုံရုပ်ချည်း သာတည်းဟူလည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင် အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်ကုန်သော ဣဋ္ဌဖြစ်ကုန်သော အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတို့ကို ခွဲခြားဝေဖန်၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ကုန်၏။ မှန်ပေသည် — ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်သည် အလို မရှိအပ် မနှစ်သက်အပ်သော အနိဋ္ဌဖြစ်သော ရုပ်တရားမည်သည် မရှိစကောင်းပေ။ ကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကမ္မဇရုပ်အားလုံးသည် အလိုရှိအပ် ကောင်းမြတ်သော ဣဋ္ဌအာရုံရုပ်တရားချည်းသာတည်းဟူလည်း-ကောင်း” — ဤသို့လျှင် သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာကြီး၌ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူပေသည်။

(မဟာဋီ-၂-၁၅၆-၁၅၇။ အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၈-၉။)

ဒုရရုပ် - သန္တိကရုပ်

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော သိမ်မွေ့သော သုခုမရုပ်သည်ပင်လျှင် သိမ်မွေ့သည်ဖြစ်၍ ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်-ခဲသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှုနေသောအသိဉာဏ်နှင့် ဝေးရကား ဒုရရုပ် = ဒုရရုပ် မည်၏။ ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းသော ဩဠာရိကရုပ်သည် ရုန့်ရင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိလွယ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှုနေသောအသိဉာဏ်နှင့် နီးကပ်ရကား သန္တိကရုပ် = သန္တိကရုပ် မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၈၁။)

တစ်နည်း — အရပ်ဩကာသအားဖြင့်လည်း ဤ ဒုရဒုက်၌ အဆင့်ဆင့် ထောက်၍ထောက်၍ ဒုရ သန္တိက အဖြစ်ကို သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။)

ထိုစကားရပ်၌ အဘယ်မျှသော အရပ်မှစ၍ ရုပ်တရားသည် တည်ရာအရပ် ဩကာသ၏ အစွမ်းဖြင့် သန္တိကရုပ် = ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှုနေသောဉာဏ်နှင့် နီးသည် မည်သနည်း၊ တစ်ဖန် အဘယ်မျှသော အရပ်မှ စ၍ ရုပ်တရားသည် တည်ရာအရပ်ဩကာသ၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုရရုပ် = ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှုနေသောဉာဏ်နှင့် ဝေးသည် မည်သနည်း —

ပကတိသော စကားဖြင့် ပြောဆိုသောသူတို့၏ (၁၂)တောင်တို့သည် သဝနူပစာရမည်၏။ ထို သဝနူပ-
စာရ၏ အတွင်းဘက်၌ တည်ရှိသောရုပ်သည် သန္တိကေရုပ်၊ အပြင်ဘက်၌ တည်ရှိသောရုပ်သည် ဒူရေရုပ် မည်၏။

ထိုဒူရသန္တိက အရပ်နှစ်မျိုးတို့တွင် သုခုမရုပ်သည် သဝနူပစာရ (၁၂)တောင်အရပ်မှ ပြင်ဘက် ဝေးသော
အရပ်၌ ဖြစ်လတ်သော် လက္ခဏာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဩကာသ = တည်ရာအရပ်အားဖြင့်လည်းကောင်း
ဒူရရုပ်မည်သည် ဖြစ်၏။ ဝေးသောရုပ် မည်၏။ သဝနူပစာရဟူသော (၁၂)တောင် အတွင်း နီးသောအရပ်၌
ဖြစ်လတ်သော်ကား တည်ရာအရပ် ဩကာသအားဖြင့်သာလျှင် သန္တိကေရုပ် = နီးသော ရုပ်မည်၏။ လက္ခဏာ
အားဖြင့်ကား သန္တိကေရုပ် = နီးသောရုပ် မမည်။

ဩဠာရိကရုပ် = ရုန့်ရင်းသောရုပ်သည်ကား သဝနူပစာရဟူသော (၁၂)တောင်အတွင်း နီးသောအရပ်၌
ဖြစ်လတ်သော် လက္ခဏာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တည်ရာအရပ် ဩကာသအားဖြင့်လည်းကောင်း သန္တိကေရုပ်
= နီးသောရုပ် မည်၏။ (၁၂)တောင်ဟူသော သဝနူပစာရအရပ်၏ ပြင်ဘက် ဝေးသောအရပ်၌ ဖြစ်လတ်သော်
တည်ရာအရပ် ဩကာသအားဖြင့်သာလျှင် ဒူရေရုပ် = ဝေးသောရုပ် မည်၏။ လက္ခဏာအားဖြင့်ကား ဒူရေရုပ် =
ဝေးသောရုပ် မမည်။ (မဟာဋီ-၂-၁၅၈။)

တစ်ဖန် — ဥပါဒါယုပါဒါယ = ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ တည်ရာအရပ် ဩကာသအားဖြင့် ရုပ်တရား
၏ ဒူရသန္တိကဖြစ်ပုံကို သိရှိရန် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူသောကြောင့် မိမိ၏ ရုပ်သည်
သန္တိကေရုပ် = နီးသောရုပ် မည်၏။ မိမိ၏ဝမ်းတွင်း၌ (ကိုယ်ဝန်သားငယ် သို့မဟုတ် ပိုးလောက်သတ္တဝါ စသည်
အဖြစ်ဖြင့်) တည်ရှိငြားသော်လည်း သူတစ်ပါး၏ ရုပ်သည် ဒူရေရုပ် = ဝေးသောရုပ် မည်၏။

မိမိ၏ ဝမ်းတွင်း၌ တည်သော (ကိုယ်ဝန်သားငယ် သို့မဟုတ် ပိုးလောက်သတ္တဝါ စသော) သတ္တဝါ၏
ရုပ်သည် သန္တိကေရုပ် = နီးသောရုပ် မည်၏။ မိမိခန္ဓာအိမ်၏ ပြင်ပ၌ တည်ရှိသောရုပ်သည် ဒူရေရုပ် မည်၏။
ဝေးသောရုပ်မည်၏။ ဤသို့စသော နည်းဖြင့် —

- ၁။ တိုက်ခန်းအတွင်းအရပ်၊
- ၂။ ကျောင်းဦးမျက်နှာစာအရပ်၊
- ၃။ ပရိဝုဏ်အရပ် = ကျောင်းဆောင် တစ်ဆောင်၏ ပတ်ဝန်းကျင်အရပ်၊
- ၄။ သံဃာ့အာရမ်ခေါ်သော ကျောင်းတိုက် တစ်တိုက်လုံး = ဥပစာရသိမ်အရပ်၊
- ၅။ ရွာတစ်ရွာ၊
- ၆။ ဇနပုဒ်တစ်ခု (တိုင်းနှင့် ပြည်နယ်)،
- ၇။ တိုင်းပြည် တစ်ပြည် = နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ၊
- ၈။ သမုဒ္ဒရာ၊
- ၉။ စကြဝဠာတို့တွင် —

ထိုထိုသော အရပ်၏ အတွင်း၌ တည်သောရုပ်၊ အပ၌ တည်သောရုပ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဒူရရုပ် = ဝေးသော
ရုပ်၊ သန္တိကရုပ် = နီးသောရုပ် အဖြစ်ကို သိရှိပါလေ။ (မဟာဋီ-၂-၁၅၈။)

အတိတ် အနာဂတ်ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်၊ အဇ္ဈတ္တရုပ်၊ ဗဟိဒ္ဓရုပ်များ၏ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံ အခြင်းအရာကို အထက်တွင်
ရေးသားတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။ ဤအထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်များကို သဘောပေါက်ပြီးသော ဖတ်ရှုပြီးသော
အသင်သူတော်ကောင်းသည် အနတ္တလက္ခဏာသုတ္တန်စသော ထိုထိုသုတ္တန်တို့၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းဖြင့် သင်္ခါရ

တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ရန် ဘုရားရှင်၏ညွှန်ကြားတော်မူချက်များကို သဘောပေါက်နိုင်ပေလိမ့်မည်။ ပုံစံတစ်ခုကို အောက်တွင် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

တသ္မာ တိဟ ဘိက္ခဝေ ယံ ကိဉ္စိ ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နံ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ဩဠာရိကံ ဝါ သုခုမံ ဝါ ဟိနံ ဝါ ပဏီတံ ဝါ ယံဒူရေ သန္တိကေ ဝါ။ သဗ္ဗံ ရူပံ “နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ”တိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္ပပ္ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ (သံ-၂-၅၆-အနတ္တလက္ခဏသုတ်။)

ရဟန်းတို့ . . . ထိုသို့ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သင်ချစ်သားတို့သည် ဤ သာသနာတော်မြတ်အတွင်း၌ —

- ၁။ အတိတ်ရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၂။ အနာဂတ်ရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၃။ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၄။ အဇ္ဈတ္တရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၅။ ဗဟိဒ္ဓရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၆။ ရုန့်ရင်းသော ဩဠာရိကရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၇။ သိမ်မွေ့သော သုခုမရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၈။ ယုတ်ညံ့သော ဟိနရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၉။ မွန်မြတ်သော ပဏီတရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၁၀။ ဝေးသော ဒူရေရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း၊
- ၁၁။ နီးသော သန္တိကေရုပ်တရား အားလုံးသည်လည်းကောင်း ရှိ၏။

ဤ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ဤအလုံးစုံသော ရုပ်တရားကို —

နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာ။

= ဤရုပ်တရားသည် ငါ့ဟာ မဟုတ်၊ ဤရုပ်တရားသည် ငါ မဟုတ်၊ ဤရုပ်တရားသည် ငါ၏အတ္တ မဟုတ်ဟု

= အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တဟု —

မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဖြင့် ရှုပါ။ (သံ-၂-၅၆။)

ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ (၂၄၅)တွင် ဩဠာရိကရုပ်၊ သုခုမရုပ်၊ ဟိနရုပ်၊ ပဏီတရုပ်၊ ဒူရေရုပ်၊ သန္တိကေရုပ်တို့ကိုလည်း သီးသန့်ခွဲခြား၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားပေသည်။ ထို ညွှန်ကြားတော်မူသည့်အတိုင်း အသင်သူတော်ကောင်းသည် ခွဲရှုလိုကလည်း ရှုပါ။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားအားလုံးကို သိမ်းကျုံး၍ ခြုံငုံ၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါက ယင်း ရုပ်တရားတို့တွင် ဩဠာရိကရုပ်၊ သုခုမရုပ်၊ ဟိနရုပ်၊ ပဏီတရုပ်၊ ဒူရေရုပ်၊ သန္တိကေရုပ် အားလုံးတို့သည်လည်း အကျုံးဝင်သွားကြပြီးပင် ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း ရုပ်တရားတို့ကို သီးသန့်ခွဲခြား ရှုလိုကလည်း ရှုပါ။ ခြုံရှုလိုကလည်း ရှုပါ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသော နာမ်ခန္ဓာတို့၌လည်း ထိုနည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

(ပဋိသံ-ဋ္ဌ-၁-၂၃၃ - ကြည့်ပါ။)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသော နာမ်ခန္ဓာတို့၌ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်, အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံကို ရှေးပိုင်းတွင် ရှင်းလင်းတင်ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ယခုအခါတွင် ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက ခွဲခြား သတ်မှတ်ပုံကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ —

ဩဠာရိက ဝေဒနာ - သုခုမ ဝေဒနာ

အကုသလာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ၊ ကုသလာဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ။ (အဘိ-၂-၄။)

= အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက မည်၏။ ကုသိုလ် အဗျာကတဝေဒနာသည် သုခုမ မည်၏။ ဤသို့ စသော နည်းဖြင့် ဝိဘင်းပါဠိတော် (အဘိ-၂-၄)၌ ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော —

- ၁။ ဇာတိ = ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊
- ၂။ သဘာဝ = သဘာဝ၏အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊
- ၃။ ပုဂ္ဂလ = ပုဂ္ဂိုလ်၏အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း၊
- ၄။ လောကီ လောကုတ္တရာတို့၏ အစွမ်းဖြင့် လည်းကောင်း —

ဩဠာရိက, သုခုမဖြစ်ပုံကို သိသင့်ပေ၏။

၁။ ဇာတိ = ဇာတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံ

အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ပါဏာတိပါတ = သူ့အသက်ကို သတ်ခြင်းစသော ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ကိုပြုခြင်း၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း (ကြက်သား၊ ဝက်သားစသည်တို့၏ အရသာကို သုံးဆောင်ခံစားဖူးသော ယင်းအရသာ၌ တွယ်တာတပ်မက်တတ်သော ရသတဏှာနှင့် ယှဉ်တွဲနေသော အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် လှုံ့ဆော်အပ်သဖြင့် နောက်ထပ်စားလိုသောအခါ ယင်း ကြက် ဝက်တို့ကို ထပ်မံ၍ သတ်ခဲ့သော် ယင်း အကုသိုလ်ဝေဒနာမျိုးကို ဩဠာရိကဝေဒနာဟု ဆိုလိုသည်။)၊ ကိလေသာတည်းဟူသော မီးဖြင့် ပူလောင်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း အပူမငြိမ်းသော ဖြစ်ခြင်းရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ကိလေသာမီးဖြင့် မပူပန်ခြင်း ကိလေသာမီး၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသဘောရှိသော ကုသိုလ်ဝေဒနာအောက် ရုန့်ရင်း၏။

အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ လျောက်ပတ်သဖြင့် ကြောင့်ကြဗျာပါရနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ကမ္မသတ္တိထူးနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဂတိဝိပတ္တိ ဥပဓိဝိပတ္တိ၊ ကာလဝိပတ္တိ၊ ပယောဂဝိပတ္တိတည်းဟူသော အခြားအကြောင်းတရားတို့နှင့် ပေါင်းဆုံမိလတ်သော် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်နည်းဆိုရသော် — ကာယကံစသော ဗျာပါရ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇောတည်းဟူသော ဥဿာဟ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း ဥဿာဟ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌လည်း စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိရှိသည်၏အစွမ်းအားဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာတည်းဟူသော မီးဖြင့် ပူလောင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟ စသော အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော ဓမ္မ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဝိပါက် အဗျာကတ ဝေဒနာအောက် ရုန့်ရင်း၏။

အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌လည်း စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိရှိသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာတည်းဟူသော မီးဖြင့် ပူလောင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသဒုက္ခရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော ရာဂ ဒေါသ မောဟစသော အပြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော ဓမ္မ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ကိရိယာ အဗျာကတဝေဒနာအောက် ရုန့်ရင်း၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။)

ကုသိုလ်ဝေဒနာ အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် အပြစ်ကင်းသော အပြုအမူ၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာဟူသော ပူပန်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကိလေသာဟူသော ဆင်းရဲ၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း ငြိမ်းအေးသော ဖြစ်ခြင်း ရှိ၏။ ဤသို့ အကုသိုလ်ဝေဒနာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် အကုသိုလ်ဝေဒနာထက် သိမ်မွေ့ပုံ = သုခုမဖြစ်ပုံကို သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။ မဟာဋီ-၂-၁၅၉။)

ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာ နှစ်မျိုးလုံးတို့သည်လည်း ကာယကံစသော ဗျာပါရ ထင်ရှားရှိသည့် အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇောတည်းဟူသော အားထုတ်ခြင်း ဥဿာဟ၏အစွမ်းဖြင့် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လ ဥဿာဟ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌လည်း စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိရှိသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ယှဉ်သင့်သည့်အားလျော်စွာ ဝိပါက်အဗျာကတဝေဒနာ ကြိယာအဗျာကတဝေဒနာ ဟူသော အဗျာကတဝေဒနာနှစ်မျိုးအောက် ရုန့်ရင်းကုန်၏ = (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။)

ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့သည် ဝိပါက်အဗျာကတဝေဒနာအောက် အထက်ပါ အကြောင်း-တရား သုံးမျိုးလုံးတို့ကြောင့်ပင် (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။) ရုန့်ရင်းကုန်၏။ ကြိယာအဗျာကတဝေဒနာအောက်မူကား အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိရှိသည်၏ အစွမ်းအားဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။) ရုန့်ရင်းကုန်၏။ တစ်နည်း အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိရှိသော သဝိပါကတရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ကြိယာအဗျာကတဝေဒနာထက် ထူးကဲသော ကြောင့်ကြဗျာပါရ၊ အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၄။) ရုန့်ရင်းကုန်၏။ ဤသို့ သိရှိပါလေ။ (မဟာဋီ-၂-၁၅၉။)

ဝိပါက်အဗျာကတဝေဒနာသည် ကာယကံစသော ဗျာပါရ၏ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇောဟူသော အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ၏ အစွမ်းအားဖြင့် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိမရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိ၏ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့ထက် သိမ်မွေ့၏။ သုခုမ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။ မဟာဋီ-၂-၁၆၀။)

ကိရိယာအဗျာကတဝေဒနာသည်ကား အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်တည်းဟူသော သတ္တိမရှိသည်၏ အစွမ်းဖြင့် အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိ၏ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တစ်နည်း — အကျိုးဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်သည့် စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိ မရှိသော အဝိပါကတရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ထူးခြားသော ကာယကံစသော ဗျာပါရ၊ ဇောဟူသော အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ၏ အစွမ်းဖြင့် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာထက် သိမ်မွေ့၏။ ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာ၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသောနည်းမှ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ဝိပါက်အဗျာကတဝေဒနာ ကြိယာအဗျာကတဝေဒနာတို့သည် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့ထက် သုခုမဖြစ်ပုံ = သိမ်မွေ့ပုံကို

သိရှိပါလေ။ မှန်ပေသည် — ကံ၏အဟုန်သည် ပစ်ချအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကံ၏ ပုံတူသဘော ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း ကာယကံမှုစသည်တို့၌ ကြောင့်ကြဗျာပါရ ကင်းခြင်းကြောင့် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လ ဥဿာဟမရှိသော ဝိပါက်ဝေဒနာသည်လည်းကောင်း အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟရှိသော ကြိယာဝေဒနာ- သည်လည်းကောင်း အကျိုးပေးခြင်းသဘော မရှိသောကြောင့် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့ထက် သိမ်မွေ့၏။

[ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့သည်လည်း သီလစောင့်ထိန်းမှုတည်းဟူသော ကာယကံမှု ဝစီကံမှု၊ တရားဟောမှု စသော ဝစီကံမှု၊ သမထဝိပဿနာ ပွားများအားထုတ်မှုဟူသော မနောကံမှုများကို ပြုတော်မူကြ၏။ ထိုအမှုတို့ကို ပြုစဉ် ဇောများ စောကြသည်သာဖြစ်ကြ၏။ သို့သော် ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတို့သည်ကား ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်စွန့်ထားပြီး ဖြစ်တော်မူကြရကား ထိုဇောတို့မှာ ကြိယာဇောတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ကြိယာဇောတို့၌လည်း အကျိုးဝိပါက် တစ်စုံတစ်ရာကို ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သော ကမ္မသတ္တိကား မရှိပေ။ အထက်ပါ စကားရပ်များက ဤ သဘောတရားများကို ရည်ညွှန်းထားသည်ဟု မှတ်ပါ။]

မှန်ပေသည် — အကျိုးပေးခြင်းသဘောရှိသော ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့သည် အကျိုးတည်း ဟူသော ကိုယ်ဝန်ကို ဆောင်ကုန်ဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်ကုန်၍ ဩဠာရိက = ရုန့်ရင်းကုန်၏။
(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။ မဟာဋီ-၂-၁၆၀။)

အကုသလာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ၊ ကုသလာဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ။ ကုသလာကုသလာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ၊ အဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ။ (အဘိ-၂-၄။)

အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့သည် ကိလေသာဟူသော အပူနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း- ကောင်း၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌ အကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ဩဠာရိကာ = ရုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းကုန်၏။ (အဘိ-၄-၂-၁၃။)

ကုသိုလ်ဝေဒနာတို့သည် ကိလေသာဟူသော အပူမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ကောင်း- မြတ်သော ဣဋ္ဌ အကျိုးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုခုမာ = သိမ်မွေ့ကုန်၏။
(အဘိ-၄-၂-၁၃။)

အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ (= အကျိုးတရား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အား- ထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ) မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် = အကျိုးဝိပါက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုခုမာ = သိမ်မွေ့ကုန်၏။ (နိရုဿာဟဋ္ဌေန = အကျိုးတရားဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ဝိပါက်အဗျာကတဝေဒနာကို ပြ၏။ အဝိပါကဋ္ဌေန = အကျိုးဝိပါက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် — ဟူသော စကားရပ်ဖြင့် ကြိယာအဗျာကတဝေဒနာကို ပြသည်။) (အဘိ-၄-၂-၁၃။)

ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့သည် အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဇောတည်းဟူသော အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟနှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဝိပါက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော စွမ်းအင် ကမ္မသတ္တိနှင့် အတူတကွ ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ဩဠာ- ရိကာ = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၏။ (အဘိ-၄-၂-၁၃။)

အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း အကျိုးတရား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ခြင်း လုံ့လဥဿာဟ မရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အကျိုးဝိပါက်တရားကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော စွမ်းအင်ကမ္မသတ္တိ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုခုမာ = သိမ်မွေ့ကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃။)

ဤသို့လျှင် ကုသိုလ်ဇာတ်, အကုသိုလ်ဇာတ် , ဝိပါက် + ကြိယာဟူသော အဗျာကတဇာတ် — ဟူသော ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ရှေးဦးစွာ ဩဠာရိက-သုခုမ ဖြစ်ပုံကို သိရှိပါလေ။

၂။ သဘာဝ၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံ

ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ၊ သုခါ စ အဒုက္ခမသုခါ စ ဝေဒနာ သုခုမာ။ သုခဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဩဠာရိကာ၊ အဒုက္ခမသုခါ ဝေဒနာ သုခုမာ။ (အဘိ-၂-၄။)

သဘာဝလက္ခဏာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒုက္ခဝေဒနာသည် သာယာအပ်သော သဘောမရှိခြင်းကြောင့်လည်း- ကောင်း = သာယာအပ်သော သုခကိုပယ်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ တုန်လှုပ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း = မငြိမ်သက်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ချောက်ချားခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိတ်လန့်ဖွယ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ နှိပ်စက်လွှမ်းမိုးတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း သုခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့အောက် ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်း၏ ဩဠာရိကဖြစ်၏။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။)

သုခဝေဒနာ ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့သည် သာယာအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ငြိမ်သက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မွန်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ စိတ်နှလုံးကို ပွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လျစ်လျူရှုတတ် အလယ်အလတ်၌တည်သောသဘော ရှိတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း ယှဉ်သင့်သည်အားလျော်စွာ ဒုက္ခဝေဒနာထက် သိမ်မွေ့ကုန်၏ = သုခုမ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။) အာရုံကိုလျစ်လျူရှုတတ် အလယ်အလတ်ခံစားတတ်သော မဇ္ဈတ္တတာသဘောသည် သုခဝေဒနာ၌ မရှိ၊ သာယာအပ်သော သာတသဘောသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာ၌ မရှိ၊ ငြိမ်သက်မှုသဘော သန္တတာစသည်တို့ကား သုခ ဥပေက္ခာ နှစ်မျိုးလုံးတို့၌ ရအပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယထာယောဂံ = ယှဉ်သင့်သည့် အားလျော်စွာဟု ဆိုသည်။

(မဟာဋီ-၂-၁၆၀။)

တစ်ဖန် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာနှစ်မျိုးလုံးတို့သည် တုန်လှုပ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း = မငြိမ်သက်သောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ချောက်ချားခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း အဒုက္ခမသုခအမည်ရသော ဥပေက္ခာဝေဒနာအောက် ရုန့်ရင်း ကုန်၏ = ဩဠာရိကဖြစ်ကုန်၏။ ထိုအဒုက္ခမသုခ = ဥပေက္ခာဝေဒနာသည် ဆိုအပ်ပြီးသည်မှ ပြောင်းပြန်သော အားဖြင့် ထိုသုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာနှစ်မျိုးထက် သိမ်မွေ့၏ = သုခုမ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် သဘာဝလက္ခဏာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံကို သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။)

ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် မသာယာအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ခံစားအပ်ကုန်- သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း = အခံခက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မခံနိုင်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဩဠာရိကာ = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၏။ ။ သုခဝေဒနာတို့သည် သာယာအပ်ကုန်- သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ လွယ်ကူသဖြင့် ခံစားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုခုမာ = သိမ်မွေ့ကုန်၏။ ။ အဒုက္ခမသုခ = ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့သည် ငြိမ်သက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မွန်မြတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုခုမဖြစ်ကုန်၏ = သိမ်မွေ့ကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃။)

သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာတို့သည် လှုပ်ရှားစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း = ချောက်-
ချားစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဖြန့်တတ် = ပျံ့နှံ့စေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ဩဠာရိက ဖြစ်ကုန်၏ = ရုန့်ရင်းကြမ်းတမ်းကုန်၏။ မှန်ပေသည် သုခဝေဒနာသည်လည်း လှုပ်ရှား
စေတတ်၏ = ချောက်ချားစေတတ်၏။ ဖြန့်တတ်၏ = ပျံ့နှံ့စေတတ်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာသည်လည်း ထို့အတူပင်တည်း။
အကျယ်မှာ ဤသို့တည်း။ -

သုခဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် တစ်ကိုယ်လုံးကို လှုပ်ရှားစေလျက် ချောက်ချားစေလျက်
လည်းကောင်း၊ မွေ့နှောက်လျက်လည်းကောင်း၊ စိုစွတ်စေလျက်လည်းကောင်း၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါ၏ ဇိမ်ယစ်မှုကို
ပြုလျက်လည်းကောင်း၊ နှစ်သက်စေလျက် လွမ်းမိုးလျက်လည်းကောင်း၊ အေးမြသော ရေအိုးဖြင့် လောင်းလိုက်
သကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ။ ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဖြစ်ပေါ် လာလတ်သော် အလွန်ပူသော ထယ်သွားကို ခန္ဓာကိုယ်၏
အတွင်းသို့ သွင်းလိုက်ဘိသကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြက်မီးရှူးဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်၏ ပြင်ဘက်က လောင်မြိုက်ပေးလိုက်
သကဲ့သို့လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ။ အဒုက္ခမသုခ = ဥပေက္ခာဝေဒနာတို့သည် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း
ငြိမ်သက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ မွန်မြတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း သုခမ
ဖြစ်ကုန်၏ = သိမ်မွေ့ကုန်၏။

လှုပ်ရှားမှု - ချောက်ချားမှု

အဟိတ်ကုသလဝိပါက် သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ကာယိက သုခဝေဒနာသည်
တစ်နည်း ဆိုရသော် သုခဝေဒနာနှင့် တကွသော ယင်း သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် စိတ်စေတသိက် တရားစု-
သည် စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပေ။ သို့သော် -

ဥပဗြူဟိတာနံ ဓာတူနံ ပစ္စယဘာဝေန သုခါ ခေါဘေတိ ဝိဗာဓိတာနံ ပစ္စယဘာဝေန ဒုက္ခာ စ။
(မူလဋီ- ၂-၁၃။)

ကာယိကသုခဖြစ်သောအခါ နောက်နောက်စိတ်များက ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို တိုးပွားစေနိုင်၏ = များစွာ
ဖြစ်စေနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သုခဝေဒနာသည် ဓာတ်ကြီးလေးပါး တိုးပွားခြင်း၏ အရင်းခံဖြစ်သည်။ ထိုသုခကို
အကြောင်းပြု၍ စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်သော ဓာတ်ကြီးလေးပါး တိုးပွားလာသောအခါ ခန္ဓာကိုယ်ရှိ ရုပ်များသည် နဂိုအတိုင်း
မငြိမ်သက်ဘဲ လှုပ်ရှားလာရသည်။ ဥပမာ - ပရိသတ်အတွင်း၌ လူတိုးလာသောအခါ ပရိသတ် မငြိမ်သက်သ-
ကဲ့သို့တည်း။ ကာယိကဒုက္ခကို အကြောင်းပြု၍ နာကျင်သောအခါ၌လည်း စိတ္တဇရုပ်ဓာတ်များသည် နည်းတူပင်
မငြိမ်မသက် လှုပ်လှက်သည်ပင်တည်း။ (မူလဋီ- ၂-၁၃။)

၃။ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက သုခမ ဖြစ်ပုံ

တစ်ဖန် ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းဖြင့် သမာပတ်မဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာသည် အာရုံအမျိုးမျိုး၌ ပျံ့လွင့်-
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာအောက် ဩဠာရိကဖြစ်၏ = ရုန့်ရင်း၏။
ပြောင်းပြန်အားဖြင့် သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာသည် သမာပတ်မဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာ-
ထက် သုခမဖြစ်၏ = သိမ်မွေ့၏။ ဤသို့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက သုခမဖြစ်ပုံကို သိရှိပါလေ။
(ဝိသုဒ္ဓိ- ၂-၁၀၅။ အဘိ-ဋ္ဌ- ၂-၁၃-၁၄။)

သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာသည် လောကီဈာန်သမာပတ်ဖြစ်လျှင်လည်း မိမိ အာရုံပြုသည့်
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ သို့မဟုတ် ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံစသည့် အာရုံတစ်ခုတည်း၌သာ
လှည့်လည်ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ လောကုတ္တရာသမာပတ်ဖြစ်လျှင်လည်း အသင်္ခတဓာတ် အငြိမ်းဓာတ် နိဗ္ဗာန်တည်း

ဟူသော အာရုံတစ်ခုတည်း၌သာ လှည့်လည်ဖြစ်ပေါ်နေ၏။ ထို့ကြောင့်သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာသည် သမာပတ်မဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာထက် သုခုမဖြစ်၏ = သိမ်မွေ့၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၄။)

၄။ လောကီ လောကုတ္တရာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဇ္ဇာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံ

တစ်ဖန် လောကီ လောကုတ္တရာ၏အစွမ်းဖြင့် အာသဝေါတရားလေးပါးတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဝေဒနာသည် လောကီယမည်၏။ ထိုလောကီဝေဒနာသည် အာသဝေါတရား (လောဘ ဒိဋ္ဌိ မောဟ) ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဩယလေးပါးတို့သည် အာရုံပြု၍ လွှမ်းမိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ယောဂလေးပါးတို့သည် အာရုံပြု၍ လွှမ်းမိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာရုံ၏အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်တတ်သည်ဖြစ်၍ အာရုံနှင့်စိတ်ကို ထုံးဖွဲ့ထားတတ်ကုန်သော (လောဘ ဒိဋ္ဌိ ဒေါသ) ဂစ္ဆတရားတို့၏အစီးအပွား ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ နီဝရဏတရားတို့သည် အာရုံပြုသောအားဖြင့် မြွေးယှက် ပိတ်ဖုံးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း = နီဝရဏတရားတို့၏ အစီးအပွား ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဥပါဒါန်တရားတို့၏ အစီးအပွားဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော ကိလေသာကို ရခြင်းငှာ ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ပုထုဇန်ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ဆက်ဆံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း အနာသဝ ဝေဒနာအောက် ဩဇ္ဇာရိက ဖြစ်၏ = ရုန့်ရင်း၏။ အနာသဝဝေဒနာဟူသည် လောကုတ္တရာစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဝေဒနာတည်း။ ထိုအနာသဝဝေဒနာသည် ပြောင်းပြန်အားဖြင့် အာသဝဝေဒနာထက် သုခုမဖြစ်၏ = သိမ်မွေ့၏။ ဤသို့လျှင် လောကီ လောကုတ္တရာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဇ္ဇာရိက သုခုမ ဖြစ်ပုံကို သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။)

ရှောင်ရှားသင့်သော အချက်

ထိုဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဩဇ္ဇာရိက သုခုမအဖြစ်၌ ဇာတ်စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ရောယှက်ရှုပ်ထွေးမှုကို ရှောင်ရှားသင့်ပေသည်။ ထင်ရှားစေအံ့ -

အကုသလဝိပါက် ကာယဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဝိပါက်အဗျာကတတရား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် သုခုမဖြစ်သော်လည်း သဘာဝ ပုဂ္ဂလ လောကီယတို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဇ္ဇာရိက ဖြစ်ပြန်၏။ မှန်ပေသည် -

အဗျာကတာ ဝေဒနာ သုခုမာ၊ ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဩဇ္ဇာရိကာ၊ သမာပန္နဿ ဝေဒနာ သုခုမာ။ အသမာပန္နဿ ဝေဒနာ ဩဇ္ဇာရိကာ။ သာသဝါ ဝေဒနာ ဩဇ္ဇာရိကာ။ အနာသဝါ ဝေဒနာ သုခုမာ။ (အဘိ-၂-၄။)

အဗျာကတဝေဒနာသည် သုခုမ ဖြစ်၏။ ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဩဇ္ဇာရိက ဖြစ်၏။ သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာသည် သုခုမ ဖြစ်၏။ သမာပတ်မဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာသည် ဩဇ္ဇာရိက ဖြစ်၏။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံ ဖြစ်သော သာသဝဝေဒနာ = လောကီဝေဒနာသည် ဩဇ္ဇာရိက ဖြစ်၏။ အာသဝေါတရားတို့၏ အာရုံမဟုတ်သော အနာသဝဝေဒနာ = လောကုတ္တရာဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ (အဘိ-၂-၄။)

ဤသို့လျှင် ဤစကားတော်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ခဲ့လေပြီ။

တစ်ဖန် ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဇာတိ = ဇာတ်အားဖြင့် ဝိပါက်အဗျာကတဇာတ်ဖြစ်၍ သုခုမ ဖြစ်ငြားသော်လည်း သဘာဝစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဇ္ဇာရိကဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဤအတူ အကုသိုလ် သုခဝေဒနာ = သောမနဿဝေဒနာသည် အကုသိုလ်ဇာတ်ဖြစ်၍ ဇာတိ = ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဩဇ္ဇာရိကဖြစ်၏။ သဘာဝ၏ အစွမ်းဖြင့်ကား သုခုမဖြစ်၏။ ကုသိုလ်ဈာန်နှင့် အတူတကွဖြစ်သော သုခဝေဒနာ = သောမနဿဝေဒနာသည်

ကုသိုလ်ဇာတ်ဖြစ်၍ ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိကဖြစ်၏။ ဈာန်သမာပတ်ကို ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဈာန်သမာပတ်နှင့် ယှဉ်သောသုခ = သောမနဿဝေဒနာတို့ကား ပုဂ္ဂိုလ်၏အစွမ်းဖြင့် သုခမဖြစ်ကုန်၏။ ဤသို့လျှင် သုခ = သောမနဿစသော ဝေဒနာတို့သည်လည်း ဇာတ်၏ အစွမ်းဖြင့် ဩဠာရိက ဖြစ်ကုန်သော်လည်း သဘာဝ ပုဂ္ဂလစသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် သုခမဖြစ်ကုန်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅။ မဟာဋီ-၂-၁၆၀။)

ထို့ကြောင့် အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် ဇာတ်စသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့် ရောယှက်ရှုပ်ထွေးခြင်းသည် မဖြစ်၊ ထိုအခြင်းအရာအားဖြင့် ဝေဒနာတို့၏ ဩဠာရိက သုခမဖြစ်ကို သိရှိအပ်ပေ၏။ ဤ ရောယှက် ရှုပ်ထွေးခြင်း မဖြစ်သော အခြင်းအရာသည် အဘယ်နည်း။ —

အဗျာကတဝေဒနာသည် ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့ထက် သုခမဖြစ်၏။ ထိုအဗျာကတဝေဒနာသည် ဇာတ်၏အစွမ်းဖြင့် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာတို့ထက် သုခမဖြစ်၏ဟူသော စကားရပ်၌ —

- ၁။ အဘယ်အဗျာကတဝေဒနာနည်း၊
- ၂။ ဒုက္ခဝေဒနာလော၊
- ၃။ သုခဝေဒနာလော၊
- ၄။ သမာပတ်ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာလော၊
- ၅။ သမာပတ်မဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာလော၊
- ၆။ သာသဝ ဝေဒနာလော၊
- ၇။ အနာသဝ ဝေဒနာလော —

ဤသို့လျှင် ယင်း အဗျာကတဝေဒနာ၏ သဘာဝ ပုဂ္ဂလစသော အပြားကို = အမျိုးအစားကို မသုံးသပ်သင့်ပေ = မဆန်းစစ်သင့်ပေ။

- ၁။ ဇာတိ၊
- ၂။ သဘာဝ၊
- ၃။ ပုဂ္ဂလ၊
- ၄။ သာသဝ-အနာသဝ = လောကီယ-လောကုတ္တရာ —

ဤလေးမျိုးသောကောဋ္ဌာသတို့ကို အချင်းချင်း မရောနှော မရောယှက်သည်တို့ကိုသာလျှင် ပြု၍ ယူအပ်ကုန်၏။ ဤသို့သော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရောယှက်ခြင်းကို ရှောင်လွှဲခြင်းသည် ဖြစ်၏။ အခြားတစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ရှောင်လွှဲခြင်းသည် မဖြစ်။ ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ညွှန်ပြ၏။ အဗျာကတဝေဒနာကို အရင်းခံပြုသဖြင့် ညွှန်ပြထားသကဲ့သို့ အလားတူပင် ကုသိုလ်ဝေဒနာ အကုသိုလ်ဝေဒနာကို အဦးမူသဖြင့်လည်း ညွှန်ပြအပ်ပေ၏။ သည်မျှသာမကသေး ဇာတ်ကို အရင်းခံပြုသဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သကဲ့သို့ သဘာဝ ပုဂ္ဂလ စသည်တို့ကို အရင်းခံပြုသဖြင့်လည်း ညွှန်ပြသင့်ပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၅-၁၀၆။ မဟာဋီ-၂-၁၆၀-၁၆၁။)

အချင်းချင်း ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ ဩဠာရိက သုခမ ယူပုံ

တစ်နည်းလည်း ထိုထိုဝေဒနာကို ထောက်ဆ၍ ထောက်ဆ၍ ဝေဒနာကို ဩဠာရိကဖြစ်သည် သို့မဟုတ် သုခမဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားပါ။ ဤသို့ ဟောကြားတော်မူသောကြောင့် အကုသလဝေဒနာစသည်တို့တွင်လည်း လောဘနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော လောဘသဟဂုတ်ဝေဒနာအောက် ဒေါသနှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော ဒေါသ

သဟဂုတ်ဝေဒနာသည် မီးကဲ့သို့ မိမိ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုကို လောင်တတ်သောကြောင့် တစ်နည်းဆိုသော် မိမိ၏ မှီရာခန္ဓာကို လောင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဩဠာရိက မည်၏။ လောဘသဟဂုတ် ဝေဒနာသည် ဒေါသ သဟဂုတ်ဝေဒနာထက် သိမ်မွေ့၏ သုခုမ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

ဒေါသနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာသည်လည်း အမိကိုသတ်ခြင်း၊ အဖကိုသတ်ခြင်း၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်အား သတ်ခြင်း၊ ဘုရားရှင်အား သွေးစိမ်းတည်စေခြင်း၊ သံဃာသင်းခွဲခြင်းတည်းဟူသော သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်လေးဘုံ၌ အကျိုးပေးမြဲသော အလွန်လေးလံသော အာနန္တရိယကံအဖြစ်သို့ ရောက်သော မိစ္ဆတ္တနိယတဝေဒနာသည် ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ အနိယတဖြစ်သောအကျိုးပေး ကိန်းသေမမြဲသော ဒေါသသဟဂုတ် ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ အာနန္တရိယအဖြစ်သို့ ရောက်သော မိစ္ဆတ္တနိယတ ဒေါသသဟဂုတ် ဝေဒနာသည်လည်း ကမ္မာပတ်လုံး ငရဲ၌ တည်ကောင်းသော ဝိပါက်အကျိုးရှိသော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ ကမ္မာပတ်လုံး ငရဲ၌ တည်ကောင်းသော ဝိပါက်အကျိုးမရှိသော = ကပ္ပဋ္ဌိတိက မဟုတ်သော အာနန္တရိယကံအဖြစ်သို့ ရောက်သော မိစ္ဆတ္တနိယတ ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ (အရှင်ဒေဝဒတ်၏ အာနန္တရိယကံကား ကပ္ပဋ္ဌိတိက ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်၏။ အဇာတသတ်၏ အာနန္တရိယကံကား ကပ္ပဋ္ဌိတိကမဟုတ်သော ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာနှင့် ယှဉ်၏ — ဤသို့ စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါ။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

ကပ္ပဋ္ဌိတိက ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာတို့တွင်လည်း အသင်္ခါရိက ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ သသင်္ခါရိက ဒေါသသဟဂုတ်ဝေဒနာသည် သုခုမ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

တစ်ဖန် လောဘသဟဂုတ်ဝေဒနာသည် ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဖြစ်မှု ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပွယုတ် ဝေဒနာသည် သုခုမ ဖြစ်၏။ ထို ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဝေဒနာသည်လည်း နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဖြစ်အံ့၊ ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ မဖြစ်အံ့ (= နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့်မယှဉ်သော လောဘသဟဂုတ်ဝေဒနာ ဖြစ်အံ့) သုခုမ ဖြစ်၏။ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဝေဒနာသည်လည်း ကပ္ပဋ္ဌိတိကဝေဒနာသည် ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ ကပ္ပဋ္ဌိတိက မဟုတ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်ဝေဒနာသည် သုခုမ ဖြစ်၏။ ကပ္ပဋ္ဌိတိကဝေဒနာတို့တွင်လည်း အသင်္ခါရိကဝေဒနာသည် ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ သသင်္ခါရိကဝေဒနာသည် သုခုမ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

လောဘသဟဂုတ် ဒေါသသဟဂုတ်ဟု မခွဲဘဲ သာမန်အားဖြင့်ကား အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် များသော အကျိုးရှိမှု ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ အကျိုးနည်းမှု သုခုမ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် အကျိုးနည်းမှု ဩဠာရိက ဖြစ်၏။ အကျိုးများမှု သုခုမ ဖြစ်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

တစ်နည်း ဩဠာရိက သုခုမ ခွဲပုံ

တစ်နည်းလည်း ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိကဖြစ်၏။ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ ထို ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာထက် အရူပါဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ ထိုအရူပါဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာထက် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။

ဆက်၍ဆိုဦးအံ့။ — ဒါနဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိကဖြစ်၏။ သီလဖြစ်သော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ ထိုသီလဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ် ဝေဒနာထက် ဘာဝနာ ဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခုမဖြစ်၏။ ဘာဝနာဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ် ဝေဒနာသည်လည်း ဒွိဟိတ်ဖြစ်မှု ဩဠာရိကဖြစ်၏။ တိဟိတ်ဖြစ်မှု သုခုမဖြစ်၏။ ဘာဝနာဖြစ်သော တိဟိတ် ကာမာဝစရ ကုသိုလ်ဝေဒနာသည်လည်း သသင်္ခါရိကဖြစ်မှု ဩဠာရိကဖြစ်၏။ အသင်္ခါရိကဖြစ်မှု သုခုမဖြစ်၏။

တစ်ဖန် —

- ၁။ ပထမဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
ဒုတိယဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၂။ ဒုတိယဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
တတိယဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၃။ တတိယဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
စတုတ္ထဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၄။ စတုတ္ထဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
ပဉ္စမဈာန်၌ ယှဉ်သော ရူပါဝစရကုသိုလ်ဝေဒနာသည် သုခမတည်း။

တစ်ဖန် အရူပါဝစရဖြစ်သော —

- ၁။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၂။ ဝိညာဏဉ္စာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၃။ အာကိဉ္စညာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
နေဝသညာနာသညာယတနဈာန်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် သုခမတည်း။

တစ်ဖန် လောကုတ္တရာဖြစ်သော —

- ၁။ သောတပတ္တိမဂ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
သကဒါဂါမိမဂ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၂။ သကဒါဂါမိမဂ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
အနာဂါမိမဂ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် သုခမ၊
- ၃။ အနာဂါမိမဂ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိက၊
အရဟတ္တမဂ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာသည် သုခမတည်း။

ထိုထိုဘုံ၌ဖြစ်သော ဝိပါက်ဝေဒနာ ကြိယာဝေဒနာတို့၌လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခစသည်၊ အသမာပန္နစသည် (= သမာပတ်မဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဝေဒနာစသည်)၊ သာသဝစသည်တို့၏ ဖွင့်ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဝေဒနာတို့၌ လည်းကောင်း ဤနည်းကို မှတ်သားပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

ဩကာသ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်း ငရဲ၌ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် ဩဠာရိကဖြစ်၏။ တိရစ္ဆာန်ဘုံ၌ ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် သုခမဖြစ်၏။ ပ ။ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိ နတ်ဘုံတို့၌ ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် သုခမသာတည်း။ ။ ဒုက္ခဝေဒနာကို ယှဉ်အပ်သကဲ့သို့လည်း အလားတူပင် သုခဝေဒနာကိုလည်း အလုံးစုံသော ဘုံတို့၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ယှဉ်စေထိုက်၏။ ။ ဝေဒနာ၏ ဖြစ်ရာတည်ရာ အာရုံဖြစ်သော ဝတ္ထုအားဖြင့်လည်း ယုတ်သောဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော အမှတ်မရှိသော ဝေဒနာသည် ဩဠာရိကမည်၏။ မွန်မြတ်သော ဝတ္ထုကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော အမှတ်မရှိသော ဝေဒနာသည် သုခမ မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

ဟိန - ပဏီတ = အယုတ် - အမြတ်

ဟိန-ပဏီတ = အယုတ် အမြတ် ကွဲပြားမှု၌ အကြင် ဝေဒနာသည် သြဠာရိကဖြစ်၏။ ထို ဝေဒနာသည် ဟိနဖြစ်၏။ အကြင် ဝေဒနာသည်ကား သုခုမဖြစ်၏။ ထို ဝေဒနာသည်ကား ပဏီတဖြစ်၏။ မွန်မြတ်၏။ ဤသို့လျှင် ဟိန = အယုတ်, ပဏီတ = အမြတ် ဖြစ်ပုံကို မှတ်သားပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၆။)

ဒုရ - သန္တိက = အဝေး - အနီး

အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဇာတ်စသောအားဖြင့် မတူသော ကောဋ္ဌာသ = အဖို့အစုရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် လည်းကောင်း, ဆင်းရဲသော အကျိုးတရားကိုဖြစ်စေခြင်း စသောအားဖြင့် မတူသောကိစ္စရှိသည်၏အဖြစ်ဟူသော မနီးနှောသောအားဖြင့်လည်းကောင်း, မတူသောသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ကုသလဝေဒနာ, အဗျာကတဝေဒနာတို့မှ ဝေး၏။ ထို့အတူ ကုသိုလ်ဝေဒနာ အဗျာကတဝေဒနာတို့သည် အကုသိုလ်ဝေဒနာမှ ဝေးကုန်၏။ သြဠာရိက သုခုမကွဲပြားမှု၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော နည်းကိုမှီးသဖြင့် ဖွင့်ဆိုအပ်ကုန်သော ခပ်သိမ်း-သော ဝါရတို့၌ ကြွင်းသောနည်းကို သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၇။)

တစ်ဖန် — အကုသိုလ်ဝေဒနာသည် ဇာတ်စသောအားဖြင့် တူသော ကောဋ္ဌာသ = အဖို့အစုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း, ဆင်းရဲသော အကျိုးတရားကို ဖြစ်စေခြင်း စသောအားဖြင့် တူသောသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း အကုသိုလ်ဝေဒနာနှင့် သန္တိက = နီး၏။ ဤကား ဝေဒနာကွဲပြား၌ အတိတ် စသည်၏အဖြစ်ကို ဝေဖန်ရာ၌ အကျယ်စကားအမြွက်တည်း။

ထိုထို ဝေဒနာကွဲပြား၌ ယှဉ်ကုန်သော — သညာကွဲပြား, သင်္ခါရကွဲပြား, ဝိညာဏကွဲပြားတို့၏ အတိတ် စသည်ကို ခွဲခြားဝေဖန်ရာ၌ ဤဝေဒနာကွဲပြား၌ ဆိုခဲ့သော အကျယ်စကားအမြွက်အတိုင်းသာလျှင် သိရှိပါလေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၀၇။)

သင်္ခါရကွဲပြား

စေတနာတိ ဟေဋ္ဌိမကောဋီယာ ပဓာနသင်္ခါရဝသေန ဝုတ္တံ။ ဟေဋ္ဌိမကောဋီယာ ဟိ အန္တမသော စက္ခု-ဝိညာဏေန သဒ္ဓိံ ပါဠိယံ အာဂတာ စတ္တာရော သင်္ခါရာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ တေသု စေတနာ ပဓာနာ, အာယူဟနဋ္ဌေန ပါကဋ္ဌတ္တာ။ တသ္မာ အယမေဝ ဂဟိတာ။ တံသမ္ပယုတ္တသင်္ခါရာ ပန တာယ ဂဟိတာယ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၉။)

ဘုရားရှင်သည် ဝိဘင်းပါဠိတော်ဝယ် သင်္ခါရကွဲပြားကို ဝေဖန်ဟောကြားတော်မူရာ၌ စေတနာတစ်ခုကိုသာ ဝေဖန်ဟောကြားသွားတော်မူ၏။ ယင်းသို့ ဟောကြားတော်မူရာ၌ စေတနာဟူသော ပုဒ်ကို အောက်ထစ်ပိုင်းခြား အယုတ်ဆုံး စိတ္တုပ္ပါဒ် အပိုင်းအခြားအားဖြင့် ပဓာနဖြစ်သော သင်္ခါရတရားကို ပြတော်မူသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ အောက်ထစ်ဆုံး စိတ္တုပ္ပါဒ် အပိုင်းအခြားအားဖြင့် အောက်ထစ်ပိုင်းခြား အယုတ်ဆုံးအားဖြင့် စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် အတူအကွ မဗ္ဗသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်လာကုန်သော ဖဿ စေတနာ ဧကဂ္ဂတာ ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသော လေးမျိုးကုန်သော သင်္ခါရကွဲပြားတရားတို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။ (မနသိကာရသည် ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မလာ၊ ယေဝါပနက တရားအဖြစ်ဖြင့်သာလာသည်။ ဝေဒနာ သညာကား သီးခြား ခန္ဓာအဖြစ်ဖြင့် နှုတ်ပြီးတည်း။) ထိုသင်္ခါရကွဲပြားတရားစုတွင် စေတနာကား ပြဓာန်း၏ = ပဓာနဖြစ်၏။ အဘယ်-

ကြောင့်နည်း? — စေတနာ၏ အာယူဟနဌ = အားထုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောအားဖြင့် ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ထိုသို့ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ဤစေတနာကိုသာလျှင် စက္ခုသမ္မဿဇာ စေတနာစသည်ဖြင့် စေတနာကိုသာ ခေါင်းတပ်၍ သင်္ခါရက္ခန္ဓာအရာ၌ ယူတော်မူသည်။ ထိုသို့ပင် စေတနာကိုသာ ခေါင်းတပ်၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသော်လည်း ထိုစေတနာနှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော သင်္ခါရက္ခန္ဓာ စေတသိက် တရားစုတို့ကို ထိုစေတနာကို ယူအပ်ပြီးသော် ယူအပ်ပြီးသာ ဖြစ်ကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၉။)

အကျုံးဝင်နိုင်ပုံ

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်တို့ကို အတိတ်အဆက်ဆက်မှသည် ပစ္စုပ္ပန်၊ ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့် တိုင်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါမူ အထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်များအရ ဩဠာရိက-သုခုမ-ဟီန-ပဏီတ-ဒူရ-သန္တိက ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်လည်း အကျုံးဝင်သွားပြီဖြစ်သည်ကို လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာရှိပေသည်။ ဩဠာရိက-သုခုမ-ဟီန-ပဏီတ-ဒူရ-သန္တိက ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့ကား မရှိစကောင်းသည်သာတည်း။ ဤအကျုံးဝင်မှုကို လက်ခံနိုင်ပါလျှင် ယံ ကိစ္စံ ရူပံ အတိတာ-နာဂတပစ္စုပ္ပန် စသည်ဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူသော တေပရိဝဋ္ဋဓမ္မ ဒေသနာတော်များ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အောက်ပါအတိုင်းလည်း ယူဆနိုင်ပေသည်။ —

ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ (၅)ပါးသည် —

- ၁။ အတိတ်ပင် ဖြစ်စေ၊
- ၂။ အနာဂတ်ပင် ဖြစ်စေ၊
- ၃။ ပစ္စုပ္ပန်ပင် ဖြစ်စေ၊
- ၄။ အဇ္ဈတ္တပင် ဖြစ်စေ၊
- ၅။ ဗဟိဒ္ဓပင် ဖြစ်စေ၊
- ၆။ ဩဠာရိကပင် ဖြစ်စေ၊
- ၇။ သုခုမပင် ဖြစ်စေ၊
- ၈။ ဟီနပင် ဖြစ်စေ၊
- ၉။ ပဏီတပင် ဖြစ်စေ၊
- ၁၀။ ဒူရပင် ဖြစ်စေ၊
- ၁၁။ သန္တိကပင် ဖြစ်စေ —

ယင်းအလုံးစုံသော ရုပ်၊ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးအားလုံးကို —

- နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိံ၊ န မေသော အတ္တာ ဟု —
- = ငါဟာ မဟုတ်၊ ငါ မဟုတ်၊ ငါ၏အတ္တ မဟုတ် ဟု —
- = အနိစ္စဟု ဒုက္ခဟု အနတ္တ ဟု —

မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ရုပ်တုံးရုပ်ခဲ နာမ်တုံးနာမ်ခဲ ဖြိုခွဲဖောက်ထွင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အလင်းဖြင့် ရူပါ။ ဤသို့ ဆိုလိုရင်းဖြစ်သည်ကို သဘောကျလေရာသည်။

နာမ်ခန္ဓာ လေးပါး

တစ်ဖန် အထက်ပါ ဩဠာရိက သုခုမ ဟိန ပဏီတ ဒူရ သန္တိက ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံများကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ နာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ရာ၌ ကိရိယာအဗျာကတဇောများနှင့် လောကုတ္တရာဇောများလည်း ပါဝင်နေ၏။ ပုထုဇန် ယောဂီအဆင့်တွင်သာ ရှိနေသေးသော အသင်သူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်၌ ကြိယာအဗျာကတဇောများမှာ ဖြစ်နိုင်ခွင့်မရှိသေး၍ ချန်လှပ်ထားပါ။ လောကုတ္တရာဇောများမှာလည်း ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံ မဟုတ်၍ ချန်လှပ်ထားပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကုသိုလ်ဇောများ စောသည့် ဇောဝီထိများ၊ အကုသိုလ်ဇောများ စောသည့် ဇောဝီထိများကို (၆)လိုင်းလုံးဝယ် ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါက ဩဠာရိက-သုခုမ၊ ဟိန-ပဏီတ၊ ဒူရ-သန္တိက နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့လည်း အကျုံးဝင်သွားပြီး ဝိပဿနာရှုပွားပြီး ဖြစ်သည်ကိုလည်း သဘောကျလေရာသည်။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်လတ္တံ့ ရုပ်နာမ် မှန်သမျှကို ခြုံငုံ၍ (အမျိုးအစား ကုန်စင်အောင်) ခပ်စိပ်စိပ် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွား သုံးသပ်နိုင်လျှင်လည်း ဩဠာရိက-သုခုမ၊ ဟိန-ပဏီတ၊ ဒူရ-သန္တိက ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားအားလုံး အကျုံးဝင်သွားပြီး ဖြစ်သည်ကိုလည်း သဘောကျလေရာသည်။

ရူပက္ခန္ဓာ၌ ခွဲ၍ ရှုပုံ

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အဘိဓမ္မာအခြေခံပညာ၌ အတော်အသင့် ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူ ဆည်းပူးလေ့လာထားပြီးသူ ယောဂီသူတော်ကောင်းဖြစ်၍ ဩဠာရိက-သုခုမ၊ ဟိန-ပဏီတ၊ ဒူရ-သန္တိက ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ (၂-၂၄၄-၂၄၅။)စသော အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ သတ်မှတ်ချက်အတိုင်း ခန္ဓာတစ်ပါး တစ်ပါးစီ၌ (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဝိပဿနာ ရှုပွားလိုခဲ့သော် ရှုနိုင်ပါသည်။

၁။ အတိတ် —

အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် သိမ်းဆည်း၍ရနိုင်သမျှ အတိတ်ဘဝများစွာတို့တွင် အစွန်ဆုံးအတိတ် ဘဝမှစ၍ (ဥပမာ ၉-ခုမြောက်အတိတ်ဘဝ သို့မဟုတ် ၅-ခုမြောက်အတိတ်ဘဝမှစ၍) ရုပ်တရားများ၏ ထိုထို ခဏ ထိုထိုအတိတ်ဘဝမှာပင် ဖြစ်ပြီးနောက် ကုန်ကုန်ပျောက်ပျောက်သွားသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ထိုထိုရုပ်တရား၏ ထိုထိုခဏ ထိုထိုဘဝမှာပင် ဖြစ်ပြီးနောက် ကုန်ကုန် ပျောက်ပျောက်သွားမှု၊ ခဏတစ်ခုမှ ခဏတစ်ခုသို့ ဘဝတစ်ခုမှ ဘဝတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့ဖြစ်ရိုး မရှိမှု သဘောကိုကား အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဝိပဿနာဉာဏ်တွင် ထင်ထင်လင်းလင်းကြီး မြင်နေအောင် ကြိုးစား၍ ရှုပါ။ ဤအပိုင်းတွင်ကား ဘဝတစ်ခုမှ ရုပ်တရားများ ဘဝတစ်ခုသို့ ပြောင်းရွှေ့မှု မရှိပုံကို ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။

၂။ ပစ္စုပ္ပန် —

၃။ အနာဂတ်ရုပ်တို့၌ အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် နည်းတူရှုပါ။

၄။ အဇ္ဈတ္တရုပ် —

၅။ ဗဟိဒ္ဓရုပ်တရားတို့ကိုလည်း ထိုထိုခဏ ထိုထိုသန္တာန်၌သာ ဖြစ်ပြီးနောက် ကုန်ကုန်ပျောက်ပျောက် သွားသည့်သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်မှ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်သို့ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်မှ အဇ္ဈတ္တ သန္တာန်သို့ ပြောင်းရွှေ့မဖြစ်သည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓရှုရာ၌ အနီးမှသည် အဝေးသို့ တစ်စတစ်စ တိုးခဲ့၍ (၃၁)ဘုံကို စွမ်းနိုင်ပါက အနန္တစကြဝဠာကို ခြုံငုံ၍ ရှုနိုင်သည့်တိုင်အောင် လေ့ကျင့်ပါ။

- ၆။ သြဠာရိကရုပ်
- ၇။ သုခုမရုပ်
- ၈။ ဟီနရုပ်
- ၉။ ပဏီတရုပ်
- ၁၀။ ဒူရရုပ်
- ၁၁။ သန္တိကရုပ်တို့ကိုလည်း —

ကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ခွဲခြားသတ်မှတ်ပုံအတိုင်း သြဠာရိကရုပ်ကို တစ်ပုံ၊ သုခုမရုပ်ကို တစ်ပုံ ဤသို့စသည်ဖြင့် တစ်ပုံစီ တစ်ပုံစီ ပုံ၍ ထိုထို ရုပ်တရားတို့၏ ထိုထို ခဏ၌ ဖြစ်ပြီးနောက် ကုန်ကုန် ပျောက်ပျောက် သွားမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု တွင်တွင် ရှုနေပါ။ အနိစ္စလက္ခဏာယာဉ်တင်၍ ရှုသည့်ပုံစံအတိုင်း ဒုက္ခလက္ခဏာယာဉ်တင်၍လည်း ရှုပါ။ အနတ္တလက္ခဏာယာဉ်တင်၍လည်း ရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ အတိတ်ပစ္စုပ္ပန်အနာဂတ် ကာလသုံးပါးကို မူလထား၍ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ၊ သြဠာရိက၊ သုခုမ၊ ဟီန၊ ပဏီတ၊ ဒူရ၊ သန္တိကတို့ကို မူလီသွတ်၍ ရှုရန်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ —

အတိတ်ရုပ် = အတိတ်ရူပက္ခန္ဓာ၌လည်း —

- ၁။ အဇ္ဈတ္တရုပ်
- ၂။ ဗဟိဒ္ဓရုပ်
- ၃။ သြဠာရိကရုပ်
- ၄။ သုခုမရုပ်
- ၅။ ဟီနရုပ်
- ၆။ ပဏီတရုပ်
- ၇။ ဒူရရုပ်
- ၈။ သန္တိကရုပ်တို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ဖြစ်သည်။

တစ်ဖန် အတိတ် အဇ္ဈတ္တရုပ်၌လည်း —

- ၁။ သြဠာရိကရုပ်
- ၂။ သုခုမရုပ်
- ၃။ ဟီနရုပ်
- ၄။ ပဏီတရုပ်
- ၅။ ဒူရရုပ်
- ၆။ သန္တိကရုပ် ဟု (၆)မျိုး ခွဲ၍ ရှုပါ။

အလားတူပင် အတိတ်ဗဟိဒ္ဓရုပ်၌လည်း (၆)မျိုးပင်ခွဲ၍ ရှုပါ။ အတိတ်အဇ္ဈတ္တရုပ် အတိတ်ဗဟိဒ္ဓရုပ်၌ (၆)မျိုးစီ ခွဲရှုသကဲ့သို့ အလားတူပင် ပစ္စုပ္ပန်အဇ္ဈတ္တရုပ် ပစ္စုပ္ပန်ဗဟိဒ္ဓရုပ်၊ အနာဂတ်အဇ္ဈတ္တရုပ် အနာဂတ်ဗဟိဒ္ဓရုပ်တို့၌လည်း (၆)မျိုးစီပင် ခွဲ၍ ရှုပါ။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည့် နာမ်ခန္ဓာတို့၌လည်း နည်းမှီ၍ ပုံစံတူပင်ရှုပါ။

အတိတ်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ပစ္စုပ္ပန်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အနာဂတ်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အဇ္ဈတ္တပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဗဟိဒ္ဓပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သြဠာရိကပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သုခုမပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဟီနပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ပဏီတပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဒူရပဲဖြစ်ဖြစ်၊ သန္တိကပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဤ (၁၁)မျိုးသော

အခြင်းအရာအားဖြင့် တည်နေသော ရုပ်-ဝေဒနာ-သညာ-သင်္ခါရ-ဝိညာဏ်ဟူသော ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို ခန္ဓာတစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီ ခြုံငုံ၍ အတိတ်မှသည် အနာဂတ်ဆုံးသည့်တိုင်အောင် တိုးလျှိုပေါက် လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါကလည်း သာဝကပါရမီဉာဏ်အရာ၌ လုံလောက်သည်ပင် ဖြစ်သည်ဟု ဤကျမ်းက လက်ခံလျက်ပင် ရှိပါသည်။ ယံ ကိစ္ဆိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ = ဖြစ်သောတရား မှန်သမျှ အားလုံး ပျက်၏ဟု တေဘူမက သင်္ခါရတရားအားလုံးကို ခြုံရှုသော ရှုကွက်ကို ထောက်ပါ။ (သံ-၃-၃၉၇။) (ကိသုကောပမ သုတ္တန်။) တေဘူမက ကမ္မဋ္ဌာနိက ရဟန္တာမထေရ်မြတ်ကြီး၏ ရှုကွက် ဖြစ်သည်။

လက္ခဏဝဝတ္ထာန ဝါရ = အနိစ္စသမ္မသန, ဒုက္ခသမ္မသန, အနတ္တသမ္မသန

ဤသို့လျှင် အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်, အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ, ဩဠာရိက, သုခမ, ဟိန, ပဏီတ, ဒူရ, သန္တိကဟူသော (၁၁)မျိုးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ပြားသော ရုပ်တရားကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် သုံးသပ်ရှုပွားခြင်းကြောင့် (၁၁)မျိုးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ဤအလုံးစုံသော သမ္မသနသည် **အနိစ္စ ဓယဋ္ဌေန** = ယင်း ရုပ်တရား၏ ဖြစ်ပြီးနောက် ကုန်ကုန်ပျောက်ပျောက်သွားခြင်းကြောင့် **အနိစ္စ**ဟူသော တစ်ခုသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် ဖြစ်သော ဤသမ္မသန၏အစွမ်းဖြင့် အနိစ္စဟူသော တစ်ခုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တစ်ခုသော သမ္မသန မည်၏။ အနိစ္စဟု တစ်ခုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တစ်ခုသော သမ္မသန မည်သော်လည်း အတိတ်စသော တည်ရာ ဩကာသ အပြားအားဖြင့် (၁၁)မျိုး အပြားရှိပေသည်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။)

တစ်ဖန် အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်သော ထို (၁၁)မျိုး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ရုပ်သည် **ဘယဋ္ဌ** = ကြောက်အပ်သောသဘော ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဒုက္ခမည်၏ဟု သုံးသပ်ရှုပွား၏ = ဒုက္ခ ဒုက္ခဟု ရှု၏။ **ဘယဋ္ဌ**-ဟူသည်ကား ကြောက်အပ်သော အနက်သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ဟု ဆိုလို၏။ မှန်ပေသည် - အကြင်ရုပ်သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်တတ်သည့် မမြဲသော အနိစ္စသဘော ရှိ၏။ ထိုအနိစ္စဖြစ်သော ရုပ်သည် ကြောက်မက်ဖွယ်ဘေးကို ဆောင်တတ်၏။ အဘယ်သူတို့အား ကြောက်မက်ခြင်းကို ဖြစ်စေသကဲ့သို့နည်းဟူမူကား **သီဟောပမသုတ္တန်**ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်သည်ရှိသော် အသက်ရှည်ကြသော နတ်ဗြဟ္မာတို့အား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်ခြင်းသည် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ —

သီဟောပမသုတ္တန်

ရဟန်းတို့ . . . သားတို့သနင်း ကေသရာဇာခြင်္သေ့မင်းသည် ညချမ်းအခါ နေရာမှထွက်၍ စမ္ပယ်ပြီးလျှင် ထက်ဝန်းကျင်အရပ်လေးမျက်နှာတို့ကို ကြည့်၍ သုံးကြိမ်တိုင်တိုင် ခြင်္သေ့သံကို ဟောက်လျက် ကျက်စားရာ အရပ်သို့သွား၏။ ရဟန်းတို့ သားတို့သနင်း ခြင်္သေ့မင်း၏ဟောက်သံကို ကြားရသော တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါ အားလုံးတို့သည် များသောအားဖြင့် ထိတ်ခြင်း လန့်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ တွင်းနေသတ္တဝါတို့သည် တွင်းသို့ ဝင်ကုန်၏။ ရေနေသတ္တဝါတို့သည် ရေသို့ ဝင်ကုန်၏။ တောနေသတ္တဝါတို့သည် တောသို့ ဝင်ကုန်၏။ ငှက်တို့သည် ကောင်းကင်သို့ ပျံကုန်၏။ ရဟန်းတို့ ရွာနိဂုံးမင်းနေပြည်တို့၌ ခိုင်ခံ့သော ကြိုးတို့ဖြင့် ချည်ထားအပ်ကုန်သော မင်းတို့၏ ဆင်တို့သော်မှလည်း ထိုကြိုးတို့ကို ဖြတ်ကုန်လျက် ချိုးဖဲ့ပြီးလျှင် ကြောက်သဖြင့် ကျင်ငယ်ကျင်ကြီးတို့ကို စွန့်ကြကာ ထိုမှ ဤမှ ပြေးသွားကုန်၏။ ရဟန်းတို့ သားတို့သနင်း ခြင်္သေ့မင်းသည် တိရစ္ဆာန်သတ္တဝါတို့တွင် ဤသို့ တန်ခိုးကြီး၏။ ဤသို့ အစိုးရ၏။ ဤသို့ အာနုဘော်ကြီး၏။

ရဟန်းတို့ . . . ဤဥပမာအတူပင် အကြင်အခါ၌ လူနတ်ဗြဟ္မာသတ္တဝါတို့၏ မြတ်သောအလှူ ပူဇော်အထူးကို ခံယူတော်မူထိုက်သော အရဟံဂုဏ်တော်၊ အလုံးစုံသော တရားတို့ကို ကိုယ်တိုင်မှန်စွာ သိတော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်၊ အသိဉာဏ် = ဝိဇ္ဇာ၊ အကျင့် = စရဏနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော်၊ ကောင်းသောစကားကို ဆိုတော်မူတတ်သော သုဂတဂုဏ်တော်၊ လောကကိုသိတော်မူသော လောကဝိဒ္ဓဂုဏ်တော်၊ ဆုံးမထိုက်သူကို ဆုံးမတတ်သည့် အတုမဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်တော်မူသော အနုတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိဂုဏ်တော်၊ နတ်လူတို့၏ ဆရာဖြစ်တော်မူသော သတ္တာဒေဝမနုဿာနဂုဏ်တော်၊ ကျွတ်ထိုက်သည့် ဝေနေယျတို့အား သစ္စာလေးပါးတရားတို့ကို သိစေတော်မူတတ်သော ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်၊ ဘုန်းတန်ခိုး ကြီးမြတ်တော်မူသော ဘဂဝါဂုဏ်တော် — ဤသို့ ဂုဏ်တော် (၉)ပါးနှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည် လောက၌ ပွင့်ထွန်းပေါ်ပေါက်တော်မူလာ၏။ ထိုမြတ်စွာဘုရားသည် —

- ၁။ ဤကား ရုပ်တရားတည်း၊
- ၂။ ဤကား ရုပ်တရား၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောနှင့် ဖြစ်ခြင်းသဘောတည်း၊
- ၃။ ဤကား ရုပ်တရား၏ ချုပ်ကြောင်းသဘောနှင့် ချုပ်ခြင်းသဘောတည်း။
- ၁။ ဤကား ဝေဒနာတည်း၊
- ၂။ ဤကား ဝေဒနာ၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောနှင့် ဖြစ်ခြင်းသဘောတည်း၊
- ၃။ ဤကား ဝေဒနာ၏ ချုပ်ကြောင်းသဘောနှင့် ချုပ်ခြင်းသဘောတည်း။
- ၁။ ဤကား သညာတည်း၊
- ၂။ ဤကား သညာ၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောနှင့် ဖြစ်ခြင်းသဘောတည်း၊
- ၃။ ဤကား သညာ၏ ချုပ်ကြောင်းသဘောနှင့် ချုပ်ခြင်းသဘောတည်း။
- ၁။ ဤသည်တို့ကား သင်္ခါရတို့တည်း၊
- ၂။ ဤကား သင်္ခါရတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောနှင့် ဖြစ်ခြင်းသဘောတည်း၊
- ၃။ ဤကား သင်္ခါရတို့၏ ချုပ်ကြောင်းသဘောနှင့် ချုပ်ခြင်းသဘောတည်း။
- ၁။ ဤကား ဝိညာဏ်တည်း၊
- ၂။ ဤကား ဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ကြောင်းသဘောနှင့် ဖြစ်ခြင်းသဘောတည်း၊
- ၃။ ဤကား ဝိညာဏ်၏ ချုပ်ကြောင်းသဘောနှင့် ချုပ်ခြင်းသဘောတည်း။

ဤသို့လျှင် တရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူ၏။ ရဟန်းတို့ . . . ထိုအခါ အသက်ရှည်ကုန်သော အဆင်းလှကုန်သော ချမ်းသာများကုန်သော မြင့်သောဗိမာန်တို့၌ ကြာမြင့်စွာတည်ကုန်သော နတ်တို့သော်မှလည်း မြတ်စွာဘုရား၏ တရားသံကို ကြားနာရ၍ —

အချင်းတို့ . . . ငါတို့သည် မမြဲသူတို့သာ ဖြစ်ကုန်လျက် မြဲကြကုန်၏ဟု ထင်မိခဲ့ကုန်၏။ အချင်းတို့ ငါတို့သည် မခိုင်ခံ့သူတို့သာ ဖြစ်ကြကုန်လျက် ခိုင်ခံ့ကုန်၏ဟု ထင်မိခဲ့ကုန်၏။ အချင်းတို့ ငါတို့သည် မတည်တံ့သူတို့သာ ဖြစ်ကြကုန်လျက် တည်တံ့ကုန်၏ဟု ထင်မိခဲ့ကုန်၏။ အချင်းတို့ ငါတို့သည်လည်း မမြဲကြဘူးတဲ့ မခိုင်ခံ့ကြဘူးတဲ့ မတည်တံ့ကြဘူးတဲ့ သက္ကာယ၌ အကျုံးဝင်ကုန်သတဲ့ (= ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာငါးပါး၌ အကျုံးဝင်ကုန်သတဲ့)ဟု အများအားဖြင့် ကြောက်ခြင်း ထိတ်ခြင်း လန့်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်၏။ ရဟန်းတို့ . . . မြတ်စွာဘုရားသည် နတ်နှင့် တကွသော လောက၌ ဤသို့ တန်ခိုးကြီးတော်မူ၏။ ဤသို့ အစိုးရတော်မူ၏။ ဤသို့ အာနုဘော်ကြီးမြတ်တော်မူ၏။

(သံ-၂-၇၀။)

ဤသို့လျှင် အတိတ်စသောအားဖြင့် ပြားသောရုပ်ကို ဒုက္ခ ဒုက္ခဟု သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် (၁၁)မျိုး အပြား ရှိသည်လည်းဖြစ်သော ဤအလုံးစုံသော သမ္မသနသည်လည်း — **ဒုက္ခံ ဘယဇ္ဇေန** = ကြောက်လန့်ဖွယ် အနက် သဘောကြောင့် ဒုက္ခဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်သော ဤသမ္မသန၏ အစွမ်းဖြင့် ဒုက္ခဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တစ်ခုသော သမ္မသန မည်၏။ ထိုသို့ပင် မည်ပါသော်လည်း အတိတ်စသော တည်ရာ ဩကာသအားဖြင့် (၁၁)မျိုး ပြား၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။)

အလုံးစုံသောရုပ်သည် ဒုက္ခချည်းသာလျှင် ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤအတူ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော ထိုရုပ်သည် **အနတ္တာ အသာရကဇ္ဇေန** = အတ္တဟူသော အနှစ်သာရ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနတ္တမည်၏ = အနတ္တဟု သုံးသပ်၏။ **အသာရကဇ္ဇေန**-ဟူသည်ကား ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း၊ ထိုခန္ဓာငါးပါး၏ တစ်စိတ် တစ်ဒေသကိုသော်လည်းကောင်း၊ အတ္တဝါဒသမားတို့က အတ္တကောင်ဟု ကြံဆအပ်၏။ ထို အတ္တကောင်ဟု ကြံဆ- အပ်သော ထိုခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းသည်လည်း အနိစ္စသာ မှန်၏။ ဒုက္ခသာ မှန်၏။ သို့သော် အတ္တဝါဒသမားတို့က ယင်းခန္ဓာငါးပါး၏ အပေါင်းကို သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို —

- ၁။ အတ္တ = မပျက်စီးဘဲ အကျိတ်အခဲ အမြဲတည်နေသည့် အတ္တကောင်ဟု၊
- ၂။ နိဝါသီ = ခန္ဓာအိမ်ထဲ၌ အမြဲနေလေ့ရှိသည့် နိဝါသီ အတ္တဟု၊
- ၃။ ကာရက = ပြုလုပ်ဖွယ် မှန်သမျှကို ပြုလုပ်တတ်သော အတ္တဟု၊
- ၄။ ဝေဒက = ခံစားဖွယ် သုခဒုက္ခမှန်သမျှကို ခံစားတတ်သော အတ္တဟု၊
- ၅။ သယံဝသီ = ခန္ဓာအိမ်ကို မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါစေတတ်သော အတ္တဟု —

ကြံဆတတ်၏။ ဤသို့ အတ္တဝါဒသမားတို့က ကြံဆအပ်သော အတ္တဟူသော အနှစ်သာရ၏ မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အနိစ္စ ဒုက္ခဖြစ်သော ခန္ဓာအပေါင်းသည် အနတ္တမည်၏။ မှန်ပေသည် — အကြင် ရုပ်တရားသည် အနိစ္စဖြစ်၏။ ထိုရုပ်တရားသည် ဒုက္ခသာတည်း။ ထို အနိစ္စ ဒုက္ခဖြစ်သော ရုပ်သည် မိမိရုပ်တရား၏သော်လည်း အနိစ္စ၏အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ဒုက္ခ၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း တားမြစ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင် ဖြစ်ရတုံသေး၏။ ထိုအနိစ္စဖြစ်သော ရုပ်တရား၏ ပြုစီရင်တတ်သူ ကာရကအစရှိသော အဖြစ်သည် အဘယ်မှာလျှင် ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် ဤသို့ ဟောကြား ထားတော်မူ၏။ —

ရူပဉ္စ ဟိဒံ ဘိက္ခဝေ အတ္တာ အဘဝိဿ၊ နယိဒံ ရူပံ အာဗာဓာယ သံဝတ္ထေယျ။

(သံ-၂-၅၅ — အနတ္တလက္ခဏသုတ်။)

ရဟန်းတို့ . . . ဤရုပ်တရားသည်ကား အကယ်၍ အတ္တသာ (နိဝါသီ ကာရက ဝေဒက သယံဝသီ အတ္တသာ) ဖြစ်ဘိပါမူကား ဤရုပ်တရားသည် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်းငှာ မဖြစ်လေရာ။ (သံ-၂-၅၅။)

ဤသို့လျှင် အတိတ်စသောအားဖြင့် ပြားသောရုပ်တရားကို အနတ္တဟု သုံးသပ်ခြင်းကြောင့် (၁၁)ပါး အပြား ရှိသည်လည်းဖြစ်သော ဤသမ္မသနသည်လည်း — **အနတ္တာ အသာရကဇ္ဇေန** = အတ္တဟူသော အနှစ်သာရ မရှိခြင်းကြောင့် အနတ္တဟု တစ်ခုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်သော ဤသမ္မသန၏ အစွမ်းဖြင့် အနတ္တဟု တစ်ခုသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်ခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ တစ်ခုသော သမ္မသန မည်၏။ ထိုသို့ပင် ဖြစ်သော်လည်း အတိတ်စသော တည်ရာ ဩကာသ အပြားအားဖြင့် (၁၁)မျိုး ပြား၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသော နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၌ ဤရူပက္ခန္ဓာ၌ ဆိုအပ်သောနည်းကို ဆောင်အပ်ပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၆။)

သင်္ခါရဒုက္ခသည်သာ လိုရင်းဖြစ်သည်

- ၁။ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်နှင့်ယှဉ်သော ကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါသနှင့်ယှဉ်သော ဒေါမနဿ = စေတသိကဝေဒနာသည် သဘာဝအားဖြင့်လည်းကောင်း အမည်နာမအားဖြင့်လည်းကောင်း ဒုက္ခအစစ် ဖြစ်သောကြောင့် **ဒုက္ခဒုက္ခ** မည်၏။
- ၂။ သုခဝေဒနာသည် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဖြင့် ဒုက္ခဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် **ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခ** မည်၏။
- ၃။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်လည်းကောင်း၊ ဝေဒနာသုံးမျိုးမှ ကြွင်းကုန်သော တေဘူမက = ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ ရှိသော သင်္ခါရတရားမှန်သမျှသည်လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်း နှိပ်စက်ခံရတတ်သည့် အတွက်ကြောင့် **သင်္ခါရဒုက္ခ** မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၃၀။)

တီသု ဒုက္ခတာသု သင်္ခါရဒုက္ခတာဝ ဗျာပိနီ, “ယဒနိစ္စံ၊ တံ ဒုက္ခ”န္တိ စ အဓိပ္ပေတာတိ ဝုတ္တံ “**အနိစ္စတံ ဝါ ဥဒယဗ္ဗယပဋိပိဋနံ ဝါ**”တိ။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၂။)

ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ၊ သင်္ခါရဒုက္ခဟူသော ယင်းဒုက္ခတာသုံးမျိုးတွင် သင်္ခါရဒုက္ခဟူသော သင်္ခါရ ဒုက္ခလက္ခဏာသည်သာလျှင် ဒုက္ခသုံးမျိုးလုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍တည်၏။ (ဆိုလိုသည်မှာ ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ တို့သည်လည်း ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရသည်သာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်း ဒုက္ခနှစ်မျိုးတို့သည်လည်း သင်္ခါရဒုက္ခဟူသော အမည်ကို ရရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ သို့သော် ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခဟူသော အမည်ထူးကို ရရှိထားသောကြောင့်သာ သင်္ခါရဒုက္ခဟု မဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ သင်္ခါရဒုက္ခ မဟုတ်၍ သင်္ခါရဒုက္ခဟု မဆိုသည်ကား မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရဒုက္ခဟူသော သင်္ခါရဒုက္ခလက္ခဏာသည်သာလျှင် ဒုက္ခသုံးမျိုးလုံးသို့ ပျံ့နှံ့၍ တည်ပေ၏ ဟူလိုသည်။) ယဒနိစ္စံ၊ တံ ဒုက္ခံ = အကြင်တရားသည် အနိစ္စတည်း၊ ထိုတရားသည် ဒုက္ခတည်း - ဤသို့လည်း အလိုရှိအပ်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် -

အနိစ္စတံ ဝါ ဥဒယဗ္ဗယပိဋနံ ဝါ ဝါရေတုံ န သက္ကောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၄၅။)

အကြင်ရုပ်တရားသည် အနိစ္စဖြစ်၏။ ထိုရုပ်တရားသည် ဒုက္ခသာတည်း၊ ထိုအနိစ္စဒုက္ခဖြစ်သော ရုပ်သည် မိမိရုပ်တရား၏သော်လည်း အနိစ္စ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ဒုက္ခ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ တားမြစ်ခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်ဖြစ်တုံသေး၏။ ထိုအနိစ္စဖြစ်သော ရုပ်တရား၏ ပြုစီရင်တတ်သူ ကာရကအစရှိသော အဖြစ်သည် အဘယ်မှာလျှင် ရှိနိုင်ပါအံ့နည်း - ဤသို့ စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၂။)

သမ္ပသနအပြား

ရူပက္ခန္ဓာ၌ အတိတ်အနာဂတ် စသည်ဖြင့် ခွဲခြားကွဲပြားမှုကို မပြုဘဲ အနိစ္စဟု သုံးသပ်မှု၊ ဒုက္ခဟု သုံးသပ်မှု၊ အနတ္တဟု သုံးသပ်မှုကိုသာ ယူခဲ့သော် အဘေဒအားဖြင့် သမ္ပသနသုံးမျိုး ပြား၏။ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်စသော အနုပဿနာဉာဏ်တို့၏ တည်ရာဩကာသ အပြားအားဖြင့်ကား အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်၌ (၁၁)မျိုး၊ ဒုက္ခာ-နုပဿနာဉာဏ်၌ (၁၁)မျိုး၊ အနတ္တာနုပဿနာဉာဏ်၌ (၁၁)မျိုးစီ ပြားရကား ရူပက္ခန္ဓာ၌ အတိတ်အနာဂတ် စသော အပြားအားဖြင့် = ဘေဒအားဖြင့် (၃၃)မျိုး ပြား၏။

- ၁။ ရူပက္ခန္ဓာ၌ အဘေဒအားဖြင့် (၃) မျိုး၊ ဘေဒအားဖြင့် (၃၃) မျိုး ပြားသကဲ့သို့ အလားတူပင် -

- ၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အဘေဒအားဖြင့် (၃) မျိုး၊ ဘေဒအားဖြင့် (၃၃) မျိုး၊
- ၃။ သညာက္ခန္ဓာ၌ အဘေဒအားဖြင့် (၃) မျိုး၊ ဘေဒအားဖြင့် (၃၃) မျိုး၊
- ၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အဘေဒအားဖြင့် (၃) မျိုး၊ ဘေဒအားဖြင့် (၃၃) မျိုး၊
- ၅။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ အဘေဒအားဖြင့် (၃) မျိုး၊ ဘေဒအားဖြင့် (၃၃) မျိုး -

ဤသို့ အသီးအသီး ပြားသည်ဟု မှတ်ပါ။ အားလုံးပေါင်းသော် သမ္မသနဝါရပေါင်း (၁၆၅)ဝါရတို့ကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ညွှန်ပြအပ်ကုန်၏။ ဒွါရ-ဆက္က စသည်တို့၌လည်း နည်းမှီး၍ သိလေ။

(မဟာဋီ-၂-၃၉၂-၃၉၄။)

အနိစ္စာနုပဿနာ ပရိယာယ်

တစ်ဖန် အကြင်ရုပ်တရားသည် အနိစ္စတည်း။ ထိုအနိစ္စဖြစ်သော ရုပ်သည် ကိန်းသေဧကန်မြဲသော နိယမသဘောအားဖြင့် သင်္ခတအဖြစ်စသော ထူးခြားမှု ဝိသေသ ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအနိစ္စ၏ ပရိယာယ်ကို ပြခြင်းငှာ လည်းကောင်း၊ အထူးထူးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အနိစ္စအဖြစ် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကို တိုးပွားစေသော နှလုံးသွင်းမှု၏ ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာကို ညွှန်ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း -

ရူပံ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန် အနိစ္စံ သင်္ခတံ ပဋိစ္စသမုပ္ပန်ံ ခယဓမ္မံ ဝယဓမ္မံ ဝိရာဂဓမ္မံ နိရောဓဓမ္မံ။

ဤသို့ စသော ပါဠိတော်ကို တစ်ဖန်ဟောတော်မူအပ်၏။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်တို့၌လည်း ဤနည်းကို ဆောင်ထိုက်ပေ၏။

- ၁။ အနိစ္စံ = ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်ခြင်းသဘော = မရှိခြင်းသဘော၊
 - ၂။ သင်္ခတံ = အကြောင်းတရားတို့သည် ပေါင်းစု၍ ပြုပြင်မှ ဖြစ်ပေါ်လာရသောသဘော၊
 - ၃။ ပဋိစ္စသမုပ္ပန်ံ = အကြောင်းတရားတို့ကို စွဲမှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရသောသဘော၊
 - ၄။ ခယဓမ္မံ = ကုန်တတ်သောသဘော၊
 - ၅။ ဝယဓမ္မံ = ပျက်တတ်သောသဘော၊
 - ၆။ ဝိရာဂဓမ္မံ = သင်္ခါရတို့၏ ခဏအားဖြင့် ပျက်ခြင်းသဘော၊
- (ခယဓိရာဂေါတိ သင်္ခါရာနံ ဘင်္ဂေါ။) (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၈၂။)
- ၇။ နိရောဓဓမ္မံ = သင်္ခါရတို့၏ ခဏအားဖြင့် ချုပ်ခြင်းသဘော -

ယင်း (၇)ပုဒ်တို့တွင် - ခယဓမ္မ၊ ဝယဓမ္မ၊ ဝိရာဂဓမ္မ၊ နိရောဓဓမ္မ ဟူသော (၄)ပုဒ်တို့ကား အနိစ္စ၏ ပရိယာယ်တို့တည်း။ အမှတ် (၁) ဖြစ်သော အနိစ္စကား အနိစ္စ၏ ပရိယာယ်မဟုတ်၊ အနိစ္စသည်ပင် အနိစ္စ၏ ပရိယာယ်မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။ အမှတ် (၂) သင်္ခတပုဒ်၊ အမှတ် (၃) ပဋိစ္စသမုပ္ပန်ပုဒ်တို့လည်း အနိစ္စ၏ ပရိယာယ်ပုဒ်တို့ မဟုတ်ကုန်။ အဘယ်ကြောင့်နည်းဟူမူ အနိစ္စပုဒ်က ဖြစ်ပြီးနောက် မရှိခြင်း အနက်သဘောကို ပြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သင်္ခတပုဒ် ပဋိစ္စသမုပ္ပန်ပုဒ်တို့က အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် မပြု-အပ်သေးမီ၊ အကြောင်းမညီညွတ်သေးမီ ရှေးမဆွက မရှိသေးခြင်း အနက်သဘောကိုသာ ပြခြင်းကြောင့်တည်း။ စင်စစ်မှာမူ ရှေးမဆွက မရှိသေးခြင်းကို ပြသဖြင့် အနိစ္စအဖြစ်ကို ပြီးစေသောအဖို့၌ကား တည်ကုန်၏။ မှန်ပေ-သည် ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ခပ်သိမ်းကုန်သော (၇)ပုဒ်လုံးတို့၏ အနိစ္စ၏ ပရိယာယ်အဖြစ်၏ မဟုတ်ခြင်း မရှိခြင်း ကြောင့် နာနာကာရေဟိ ဝါတိ = အထူးထူးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အနိစ္စအဖြစ် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကို တိုးပွားစေသော နှလုံးသွင်းမှု၏ ဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို ညွှန်ပြခြင်းငှာလည်းကောင်း ဟု ရည်ရွယ်ချက်တစ်မျိုးကို ထပ်မံ၍ အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မဟာဋီ-၂-၃၉၃။)

ရှုပုံခန့်

- ၁။ (၆)ဒွါရ၊ (၄၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်အစစ်အားလုံးတို့၏ ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားမှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စ-အနိစ္စဟု ရှုပါ။ (နာမ်ခန္ဓာတို့၌လည်း နည်းတူ ရှုပါ။)
- ၂။ (က) ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်တို့ကို ကံနှင့် အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် သင်္ခတ-သင်္ခတ ဟု ရှုပါ = ကံကြောင့် ကမ္မဇရုပ်ဖြစ်ပုံကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သင်္ခတ-သင်္ခတ ဟု ရှုပါ။
 - (ခ) စိတ်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်ဖြစ်ပုံကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သင်္ခတ-သင်္ခတ ဟု ရှုပါ။
 - (ဂ) ဥတုကြောင့် ဥတုဇရုပ်ဖြစ်ပုံကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သင်္ခတ-သင်္ခတ ဟု ရှုပါ။
 - (ဃ) အာဟာရကြောင့် အာဟာရဇရုပ်ဖြစ်ပုံကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သင်္ခတ-သင်္ခတ ဟု ရှုပါ။

[ဝေဒနာက္ခန္ဓာ စသော နာမ်ခန္ဓာတို့၌လည်း ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတို့က ပြုပြင်ပေးပါမှ ယင်း အကျိုးတရားတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာရပုံကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သင်္ခတ-သင်္ခတ ဟု ရှုပါ။]

- ၃။ အလားတူပင် ယင်း ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့ကို အစွဲပြု၍ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကျိုးတရားတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရပုံကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န-ပဋိစ္စသမုပ္ပန္န ဟု ရှုပါ။
- ၄။ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်တို့၏) ဘင်ကာလ၌ ကုန်ကုန်သွားမှု သဘောကို ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ခယဓမ္မ-ခယဓမ္မ ဟု ရှုပါ။
- ၅။ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်တို့၏) ဘင်ကာလ၌ ပြိုပြိုပျက်ပျက်သွားမှု သဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ ဝယဓမ္မ-ဝယဓမ္မ ဟု ရှုပါ။
- ၆။ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်တို့၏) ဘင်ကာလ၌ ကင်းပျောက်သွားမှုသဘောကို ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင်ကြည့်၍ ဝိရောဂဓမ္မ-ဝိရောဂဓမ္မ ဟု ရှုပါ။
- ၇။ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ (ဝေဒနာက္ခန္ဓာစသည်တို့၏) ဘင်ကာလတိုင်း၌ ခဏမစဲ တသဲသဲ ချုပ်ဆုံးသွားမှုသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ နိရောဓဓမ္မ-နိရောဓဓမ္မ ဟု ရှုပါ။

ခန္ဓာငါးပါးလုံး၌ ခန္ဓာတစ်ပါးစီ တစ်ပါးစီခွဲ၍ ပုံစံတူ ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ဗဟိဒ္ဓ၌လည်းကောင်း အတိတ်အနာဂတ်၌လည်းကောင်း ခန္ဓာငါးပါးနည်းဖြင့် ပုံစံတူပင် ရှုပါ။

အာယတန (၁၂) ပါးနည်း, ဓာတ် (၁၈) ပါးနည်း

နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အာယတန (၄) ပါးစီ ဓာတ် (၄) ပါးစီခွဲ၍ အာယတန (၁၂) ပါးနည်း, ဓာတ် (၁၈) ပါးနည်းတို့ဖြင့်လည်း ဝိပဿနာရှုလိုက် ဆက်လက်ရှုနိုင်ပါသည်။

ရှုကွက်ပုံစံတစ်ခုကို ထုတ်ဆိုရသော် (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၆၈။)စသောအဋ္ဌကထာတို့၌ ဤသို့ ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။

စက္ခုဝိညာဏ် စိတ္တက္ခဏ အနိုက်၌ -

- ၁။ စက္ခုပသာဒ = စက္ခုအကြည်သည် = စက္ခာယတန = စက္ခုဓာတ်,
- ၂။ ရူပါရုံသည် = ရူပါယတန = ရူပဓာတ်,

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

၃။ စက္ခုဝိညာဏ်သည် = မနာယတန = စက္ခုဝိညာဏဓာတ်၊

၄။ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်ဖက်စေတသိက် (၇) လုံးတို့သည် = ဓမ္မာယတန = ဓမ္မဓာတ် —

ဤသို့လျှင် အာယတန (၄) ပါး၊ ဓာတ် (၄) ပါး ရှိကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသည့်အတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ အာယတန ဓာတ်တို့ကို ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ဖွဲ့၍ ယင်း အာယတနဓာတ် ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်း လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်နိုင်ပါသည်။

သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ရှုကွက်များ

ဘုရားရှင်သည် သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်တွင် အာယတနဒေသနာနည်းရှုကွက်၊ ဓာတုဒေသနာနည်းရှုကွက်များကို များစွာ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ဤတွင် သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် အာဒိတ္ထ-ပရိယာယသုတ္တန်၌လာသော ရှုကွက်တစ်မျိုးကို ဆက်လက်၍ ရေးသားတင်ပြအပ်ပါသည်။ ယင်း ရှုကွက်မှာ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌လာရှိသော ရှုကွက်အားလုံးကို ခြုံမိ ငုံမိသော ရှုကွက်လည်း ဖြစ်ပေသည်။

ဣတိ စက္ခု အနိစ္စံ၊ ရူပါ အနိစ္စံ၊ စက္ခုဝိညာဏံ အနိစ္စံ၊ စက္ခုသမ္ပဿော အနိစ္စော၊ ယမ္ပိဒံ စက္ခုသမ္ပဿ-ပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ၊ တမ္ပိ အနိစ္စံ။ (သံ-၂-၃၇၈။)

အထက်ပါ ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်း ရှုကွက်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏။

၁။ စက္ခုပသာဒ = စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၂။ ရူပါရုံကို အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၃။ စက္ခုဝိညာဏ်ကို အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၄။ စက္ခုသမ္ပဿကို အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၅။ စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော သုခဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် ဒုက္ခဝေဒနာ၊ သို့မဟုတ် ဥပေက္ခာဝေဒနာကို အနိစ္စဟု ရှုပါ။

ဤကား အထက်ပါ ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။ ဤအရာတွင် အမှတ် (၅) ဖြစ်သည့် စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သုခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာကိုလည်းကောင်း၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုလည်းကောင်း ဤသုံးမျိုးသော ဝေဒနာတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာရှုရန် ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားတော်မူချက်မှာ ဝေဒနာတစ်ခုတည်းကိုသာ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည်ကား မဟုတ်၊ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်နှင့်အညီ စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟူသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားအားလုံးကိုပင် ဝိပဿနာရှုရမည်ဟု မှတ်သားပါ။

ယမ္ပိဒံ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒနာဂတံ သညာဂတံ သင်္ခါရဂတံ ဝိညာဏဂတံ . . .

(မ-၃-၃၂၅။ သံ-၂-၃၂၄။) (စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်)

ဤ စူဠရာဟုလောဝါဒသုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဝေဒနာ၊ သညာ၊ သင်္ခါရ၊ ဝိညာဏ် ဟူသော နာမ်ခန္ဓာလေးပါးကို ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ စက္ခုသမ္ပဿကို အကြောင်းခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်ခန္ဓာတို့မှာ —

၁။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါး၊

၂။ စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါး၊

- ၃။ သမ္ပုဋ္ဌိစ္ဆိုင်း နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါး၊
၄။ သန္တိရဏ နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါး၊
၅။ ဝုဠော နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါး၊
၆။ ဇော အသီးအသီး၌ နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါးစီ၊
၇။ တဒါရုံ အသီးအသီး၌ နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါးစီ၊

* (ဘဝင်နာမ်ခန္ဓာများ)

- ၈။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါး၊
၉။ ဇော အသီးအသီး၌ နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါးစီ၊
၁၀။ တဒါရုံ အသီးအသီး၌ နာမ်ခန္ဓာ (၄) ပါးစီ —

ဤသို့စသည့် နာမ်ခန္ဓာ အသီးအသီးတို့ ဖြစ်၏။ စက္ခုဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားများနှင့် မနောဒွါရဝီရိယံ နာမ်တရားများ၏ အကြားအကြား၌ တည်ရှိကြသော ဘဝင်နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့မှာ စက္ခုသမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် နာမ်ခန္ဓာတို့ မဟုတ်ကြသော်လည်း ဝိပဿနာရှုရာ၌ ရောနှော၍ကား ရှုနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ရှုကောင်းသည်သာ ဖြစ်၏။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်ခန္ဓာလေးပါးတို့ကိုလည်း မကင်းစကောင်းသော အဝိနာဘာဝနည်းအရ ဝိပဿနာရှုခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

သတိပဋ္ဌာန်ကျင့်ထုံး ဥပဒေသများ

ထိုသို့ နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရာ၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် နာမ်ခန္ဓာလေးပါးလုံးကို ကုန်စင်အောင် ဝိပဿနာရှုစေလိုလျှင် အဘယ်ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် —

- ၁။ စက္ခုဝိညာဏ်စသည့် ဝိညာဏ်၊
၂။ စက္ခုသမ္ပဿစသည့် ဖဿ၊
၃။ စက္ခုသမ္ပဿပစ္စယာ ဝေဒနာစသည့် ဝေဒနာ —

ဤ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာသုံးမျိုးတို့ကိုသာ ရွေးထုတ်၍ ဟောတော်မူရပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ အဖြေကား နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားရာ၌ —

- ၁။ ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုနည်း၊
၂။ ဖဿကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုနည်း၊
၃။ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုနည်း —

ဤသို့လျှင် နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားပုံ နည်းဥပဒေသ သုံးမျိုး ရှိကြောင်းကို ညွှန်ကြားပြသ ဆိုဆုံးမတော်မူလိုသည်ဖြစ်၍ ဘုရားရှင်သည် နာမ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားပြသတော်မူရာ၌ ဝိညာဏ်၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာသုံးမျိုးတို့ကို နာမ်တရားအပေါင်းမှ ရွေးထုတ်၍ ညွှန်ကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤညွှန်ကြားချက်များကို ဦးထိပ်ရွက်ပန်ဆင်လျက် အဋ္ဌကထာကြီးများကလည်း နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း၌ သိမ်းဆည်းပုံ ရှုပွားပုံ သုံးနည်းရှိကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုရေးသားတော်မူခြင်း ဖြစ်ကြသည်။ (အကျယ်ကို နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ပြန်ကြည့်ပါ။)

ထိုသို့ နာမ်တရားများကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားရာ၌ ရွေးဦးစွာ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် အထူးသဖြင့် ကာမာဝစရ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားလိုခဲ့သော် ပရိဂ္ဂဟိတေ ရူပကမ္မ-

ဌာနေ (မ-ဋ-၁-၂၈၀။) စသည့် အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ ညွှန်ကြားချက်များအတိုင်း ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကို = ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းထားပြီး သိမ်းဆည်းနိုင်ပြီး ဖြစ်ရပေမည်။ ထိုရုပ်တရားများကို သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော် ရှုကွက်အရ သို့မဟုတ် သဠာယတန ရှုကွက်အရ —

၁။ ဝတ္ထုရုပ် = မှီရာဝတ္ထုရုပ်၊

၂။ အာရုံရုပ် = ရူပါရုံစသည့် အာရုံရုပ်ဟု

ရုပ်တရားတို့ကို နှစ်မျိုးခွဲ၍ ဝိပဿနာ ရှုရမည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ဝိပဿနာရှုရာ၌ —

၁။ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် အာရုံရုပ်တို့ကို အဦးမူ၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် ကာယာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။

၂။ ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။

၃။ ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် စိတ္တာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။

၄။ ဖဿကိုအဦးမူ၍ နာမ်ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ခဲ့သော် ဓမ္မာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်သို့ သက်ဝင်၏။

သို့အတွက် ဤ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၌ လာရုံသော ဒေသနာတော်များနှင့် အညီ ဝေဒနာ-နုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်စသည့် သတိပဋ္ဌာန်တရားတို့ကို ရှုပွားလိုသော် အောက်ပါအတိုင်း ဝိပဿနာရှုပါ။ —

ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

၁။ ဝတ္ထု . . . အနိစ္စ၊

၂။ အာရုံ . . . အနိစ္စ၊

၃။ ဝေဒနာ . . . အနိစ္စ၊

ရှင်းလင်းချက်များ

၁။ ဝတ္ထု — ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းမှစ၍ ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ဤသုံးချက်ရှုနိုင်သည်။ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းသည် တစ်နည်းပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် ယှဉ်သော ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွသော ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရားစုသည် ဟဒယ-ဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍ ဖြစ်သဖြင့် ဝတ္ထုအရ ယင်းနာမ်တရားစု၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းဟဒယ-ဝတ္ထုရုပ်၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ သို့သော် ယန အသီးအသီး ပြုရေးပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုင်ရရေးအတွက် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုဦးတည်၍ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်နှင့်တကွ နှလုံး၌ တည်ရှိသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားများကိုပင် ခြုံငုံ၍ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၂။ အာရုံ — အာရုံအရ ရူပါရုံလိုင်းဖြစ်လျှင် ရူပါရုံ၊ သဒ္ဓါရုံလိုင်းဖြစ်လျှင် သဒ္ဓါရုံ ဤသို့စသည့် အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို ကောက်ယူပါ။ အကယ်၍ အာရုံမှာ ရူပါရုံဖြစ်လျှင် ယင်းရူပါရုံမှာလည်း ရုပ်ကလာပ်အနေဖြင့်သာ ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာရှိသဖြင့် မိမိဝိပဿနာရှုသည့် ရူပါရုံသည် သို့မဟုတ် ဝိပဿနာရှုမည့် ရူပါရုံသည် အဋ္ဌကကလာပ်ရုပ်တို့၌ အကျုံးဝင်သော ရူပါရုံဖြစ်လျှင် ရူပါရုံနှင့်တကွ (၈)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို၊ နဝကကလာပ်၌ အကျိုး

ဝင်သော ရူပါရုံဖြစ်လျှင် ရူပါရုံနှင့်တကွ (၉)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို၊ ဒသကကလာပ်၌ အကျုံးဝင်သော ရူပါရုံ ဖြစ်လျှင် ရူပါရုံနှင့်တကွ (၁၀)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်လျက် အနိစ္စဟု ရူပါ။ ရူပါရုံအများစုကို ခြုံငုံ၍ ရှုရာ၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါလေ။ ထိုသို့ ရှုနိုင်ပါမှသာလျှင် ယနုပ္ပါမည်၊ ယနုပ္ပါမှသာလျှင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မည်။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်မှသာလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ် အစစ်အမှန် ဖြစ်နိုင်မည်။ စစ်မှန်သော ဝိပဿနာဉာဏ်- ကသာလျှင် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်အား အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်မည်ဖြစ်- ပေသည်။ သဒ္ဓါရုံစသည့် အာရုံတို့၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။ သဒ္ဓါရုံမှာ သဒ္ဓနဝကကလာပ်အနေဖြင့် ဖြစ်ရိုးဓမ္မတာ ရှိရကား ဝိပဿနာအရာဝယ် ယင်း (၉)မျိုးသော ရုပ်တို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရူပါ။

၃။ ဝေဒနာ — ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ဥပေက္ခာဝေဒနာယှဉ်သဖြင့် ယင်းဥပေက္ခာဝေဒနာကို အဦးမူလျက် ဥပေ- က္ခာဝေဒနာနှင့် တကွ (၁၁)လုံးသော ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ် နာမ်တရားစုအားလုံးကို ဉာဏ်ဖြင့် သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းနာမ်တရားစု၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အနိစ္စဟု တွင်တွင်ရှုပါ။

ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝေဒနာဟု (၃)ချက်ခွဲ၍ ဝိပဿနာရှုသကဲ့သို့ အလားတူပင် စက္ခုဝိညာဏ် စသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်း (၃)ချက်ခွဲ၍ပင် အသီးအသီး ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါသည်။ အသင်ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်သူမြတ်သည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူထားပါ။

ထို စက္ခုဒွါရဝိတိနာမ်တရားစုနှင့် ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံယူသည့် မနောဒွါရဝိတိနာမ်တရားစု တို့တွင် စက္ခုဝိညာဏ် နာမ်တရားစုမှလွဲ၍ ကြွင်းကျန်သော ဝိတိစိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော နာမ်- တရားစုဟူသမျှသည် ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုသာ မှီ၍ဖြစ်ကြ၏။ စက္ခုဝိညာဏ်နှင့်တကွသော နာမ်တရားစုတို့ကား စက္ခုဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်ကြ၏။ ထိုတွင် စက္ခုဝတ္ထုအရ စက္ခုဝတ္ထုရုပ်နှင့်တကွ စက္ခု = မျက်စိ၌ တည်ရှိသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်တရားတို့ကိုပင် သိမ်းဆည်း၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ဤနည်းအတိုင်း အာရုံ (၆)မျိုးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ဝိတိတို့၏ စိတ္တက္ခဏ- တိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ (၁) ဝတ္ထု၊ (၂) အာရုံ၊ (၃) ဝေဒနာဟု သုံးမျိုးစီ ခွဲ၍ ခွဲ၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်ကာ ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပါလေ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ တစ်လိုင်းတစ်လိုင်းဝယ် အကောင်းအုပ်စု၊ မကောင်းအုပ်စု ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။ အလားတူပင် ဝိတိစိတ်တို့၏ အကြားအကြား၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြကုန်သော ဘဝင် စိတ္တက္ခဏတို့၌လည်း (၁) ဝတ္ထု၊ (၂) ဆိုင်ရာအာရုံ = ဘဝင်၏ အာရုံ၊ (၃) ဝေဒနာဟု (၃)မျိုးစီ ခွဲ၍ ယင်းဘဝင် အခိုက် နာမ်ရုပ်တို့ကိုလည်း လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

လွယ်ကူသော စနစ်တစ်ခု

ထိုသို့ဝိပဿနာရှုရာ၌ ပို၍လွယ်ကူသော စနစ်တစ်ခုမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏။ —

၁။ အသင်သူတော်ကောင်းသည် နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူထားပါ။ စက္ခုဒွါရဝိတိ နာမ်တရားစုနှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝိတိ နာမ်တရားစုတို့တွင် စက္ခုဝိညာဏ်သည် စက္ခုဝတ္ထုရုပ်ကိုမှီ၍ ကြွင်းကျန်သော ဝိတိစိတ်အားလုံးတို့မှာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကိုချည်း မှီ၍ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်မှ စ၍ ဝိတိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၏ မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ဝိတိ အကြားအကြား၌ တည်ရှိကြသော ဘဝင်၏မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တို့ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်မှသည် တဒနုဝတ္ထက မနောဒွါရဝိတိစသော ရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံယူကြသော

မနောဒွါရဝိထိတို့၏ ဒုတိယတဒါရုံ၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုရုပ်သို့ တိုင်အောင်သော ရုပ်တရားတို့ကို (= ၅၄-၅၄ စသော ရုပ်တရားတို့ကို) ခြုံငုံ၍ ယင်းရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၂။ ယင်းစက္ခုဒွါရဝိထိ၏ အာရုံနှင့် ရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝိထိတို့၏ အာရုံမှာ ရူပါရုံ-ပင်ဖြစ်၏။ ဝိထိ အကြားအကြား၌ တည်ရှိသော ဘဝင်၏အာရုံမှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် အာရုံ (၃)မျိုးတို့တွင် ထိုက်သလို တစ်မျိုးမျိုး ဖြစ်၏။ ယင်း ရူပါရုံကို ယနပြုအောင်၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းလျက်၊ ဘဝင်၏အာရုံမှာ ပရမတ်ဖြစ်လျှင်လည်း ယင်းပရမတ်တရားတို့ကိုပါ သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းစက္ခုဒွါရဝိထိ၊ မနောဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့၏ အာရုံဖြစ်သည့် ရူပါရုံနှင့် ဘဝင်၏ အာရုံဖြစ်သည့် ပရမတ်အာရုံတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းပရမတ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို အာရုံပြု၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု ရှုပါ။

၃။ ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်းကောင်း၊ ဘဝင်စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်းကောင်း ဝေဒနာကို အဦးမူ၍ နာမ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းနာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှုပျက်မှုကို အာရုံယူ၍ အနိစ္စ အနိစ္စဟု ရှုပါ။ ယနပြုပါစေ။ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်ပါစေ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ မျက်စိတစ်မှိတ် လျှပ်တစ်ပြက်၊ လက်ဖျစ်တစ်တွက်ဟူသော အချိန်ကာလအတွင်းဝယ် အကြိမ်ကုဋေတစ်သိန်းခန့် ဖြစ်ပျက်သွားကြသော နာမ်တရားစုတို့တွင် ဝိပဿနာ ရှုလိုက်နိုင်သော ရှုလိုက်မိသော နာမ်တရားစုတို့လည်း ရှိလေရာ၏။ ဝိပဿနာ မရှုလိုက်နိုင်သော မရှုလိုက်မိသော နာမ်တရားအချို့တို့လည်း ရှိလေရာ၏။ ဝိပဿနာရှုလိုက်နိုင်သော ဝိထိနာမ်တရားစု ဘဝင်နာမ်တရားစုတို့၌ သန္တတိယန သမူဟယန ကိစ္စယနဟူသော ယန အသီးအသီး ပြုအောင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာရှုပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများတွင် တင်ပြထားသည့် အတန်းတိုင်း အတန်းတိုင်းတွင် ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝေဒနာ ဟု သုံးချက်စီ သုံးချက်စီ ဝိပဿနာရှုပါ။ ကုသိုလ်ဇောဝိထိများ၊ အကုသိုလ်ဇောဝိထိများကို ကုန်စင်အောင်ရှုပါ။ ဒုက္ခနှင့် အနတ္တတို့၌လည်း နည်းတူပင် ရှုပါ။

စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

- ၁။ ဝတ္ထု . . . အနိစ္စ၊
- ၂။ အာရုံ . . . အနိစ္စ၊
- ၃။ ဝိညာဏ် . . . အနိစ္စ၊

ဤရှုကွက်၌ ဝတ္ထုနှင့်အာရုံရှုကွက်မှာ အထက်ပါအတိုင်း နည်းတူပင်ဖြစ်သည်။ ဝိညာဏ်အရ ဝိညာဏ်ကို အဦးမူ၍ ဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်ဖက် နာမ်တရားစုအားလုံးကို သိမ်းဆည်းလျက် ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်တွင် ရေးသားခဲ့သည်အတိုင်း ရှုပါ။ ဒုက္ခ၊ အနတ္တတို့ကိုလည်း ရှုပါ။

ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာန်

- ၁။ ဝတ္ထု . . . အနိစ္စ၊
- ၂။ အာရုံ . . . အနိစ္စ၊
- ၃။ ဖဿ . . . အနိစ္စ၊

ဝတ္ထုနှင့် အာရုံတို့မှာ အထက်ပါအတိုင်း နည်းတူမှတ်ပါ။ ဖဿအရ ဖဿကို အဦးမူ၍ ဖဿနှင့်တကွ ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရား အားလုံးကို ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်းကောင်း၊ ဝိထိများ အကြား၌ တည်ရှိသော ဘဝင်စိတ္တက္ခဏတို့၌လည်းကောင်း သိမ်းဆည်းလျက် လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။

ဝေဒနာနုပဿနာသတိပဋ္ဌာန်၌ ရေးသားခဲ့သည့်အတိုင်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ ကုသိုလ်ဇောဝီထိ၊ အကုသိုလ်ဇောဝီထိများကို ကုန်စင်အောင် ရှုပါ။

အဇ္ဈတ္တ-ဗဟိဒ္ဓ — အဇ္ဈတ္တ၌ ဝိပဿနာရှုသည့် ပုံစံအတိုင်း ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း ပုံစံတူပင် ဝိပဿနာရှုပါ။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တ၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တွင်လည်း ရံခါ အနိစ္စ၊ ရံခါ ဒုက္ခ၊ ရံခါ အနတ္တ — ဤသို့ လှည့်၍ တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။

အတိတ်, အနာဂတ်, ပစ္စုပ္ပန်

ပစ္စုပ္ပန်၌ ရှုကွက်အသားကျ၍ အားရမှု ကျေနပ်မှု အသင့်အတင့် ရရှိသောအခါ အတိတ်အဆက်ဆက်မှ-
သည် ပစ္စုပ္ပန်, ပစ္စုပ္ပန်မှသည် အနာဂတ်အဆက်ဆက် ဆုံးသည့်တိုင်အောင် တိုးလျှိုပေါက် နည်းတူပင် ဝိပဿနာ
ရှုပါလေ။ ဤသို့ ရှုရာ၌လည်း အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့်, အနိစ္စတစ်လှည့် ဒုက္ခတစ်လှည့် အနတ္တတစ်-
လှည့် လှည့်၍ ဝိပဿနာရှုပါလေ။

အသုဘ ဘာဝနာ

အသုဘ ဘာဝေတဗ္ဗာ ရာဂဿ ပဟာနာယ။ (ဥဒါန-၁၂၀။)

= ရာဂကို ပယ်ရှားရန်အတွက် အသုဘဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်ပါဟု ဘုရားရှင်သည် မေဃိယသုတ္တန်
(ဥဒါန-၁၂၀။) ၌ တိုက်တွန်းထားတော်မူ၏။

သမထပိုင်း အသုဘဘာဝနာ, ဝိပဿနာပိုင်း အသုဘဘာဝနာဟု အသုဘဘာဝနာကို ပွားများအားထုတ်ပုံ
နှစ်မျိုးရှိ၏။ သမထပိုင်း အသုဘဘာဝနာ၌လည်း —

၁။ ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကို အာရုံယူ၍ အသုဘဘာဝနာ ရှုနည်း၊

၂။ (၃၂)ကောဠာသတို့ကို အာရုံယူ၍ အသုဘဘာဝနာ ရှုနည်း —

ဤသို့ ရှုနည်း နှစ်မျိုးလာရှိ၏။ သမထပိုင်း၌ ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကို အာရုံယူ၍ အသုဘဘာဝနာကို ပွားများ-
ခဲ့သော် ပထမဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်၏။ ရှုပွားပုံကို သမထကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ကြည့်ပါ။

တစ်ဖန် (၃၂)ကောဠာသတို့ကို ပဋိကူလမနသိကာရအဖြစ်ဖြင့် နှလုံးသွင်းရန် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင်
(မ-၁-၇၂။) ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားထားတော်မူခဲ့၏။ ယင်းညွှန်ကြားထားတော်မူချက်မှာ (၃၂)ကောဠာသ-
တို့ကို အပ္ပနာဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် ရှုပွားရန် အပ္ပနာကမ္မဋ္ဌာန်းအဖြစ် ဟောကြားထားတော်မူကြောင်းကို
မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်အဋ္ဌကထာ (မ-ဋ္ဌ-၁-၃၀၅။)တွင် ဖွင့်ဆိုထားတော်မူ၏။

သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာနှင့် မူလဋီကာ အပွင့်

ဧတ္ထ ပန အတ္တနော ဇီဝမာနကသရီရေ ပဋိကူလန္တိ ပရိကမ္ပံ ကရောန္တဿ အပ္ပနာပိ ဥပစာရမ္ပိ ဇာယတိ။
ပရဿ ဇီဝမာနက သရီရေ ပဋိကူလန္တိ မနသိကရောန္တဿ နေဝ အပ္ပနာ ဇာယတိ။ န ဥပစာရံ။ နနု စ ဒသသု
အသုဘေသု ဥဘယမ္ပေတံ ဇာယတိတိ။ အာမ ဇာယတိ။ တာနိ ဟိ အနုပါဒိန္နကပက္ခေ ဌိတာနိ၊ တသ္မာ တတ္ထ
အပ္ပနာပိ ဥပစာရမ္ပိ ဇာယတိ။ ဣဒံ ပန ဥပါဒိန္နကပက္ခေ ဌိတံ၊ တေနေဝတ္ထ ဥဘယမ္ပေတံ န ဇာယတိ။
အသုဘာနုပဿနာသင်္ခါတာ ပန ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟောတိတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ဣမသ္မိံ ပဗ္ဗေ ကိံ ကထိတန္တိ၊
သမထဝိပဿနာ ကထိတာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၈။)

အနုပါဒိန္ဒကပက္ခေ ဌိတာနီတိ ဧတေန စေတိယပဗ္ဗတဝါသီ မဟာတိဿတ္ထေရော ဝိယ၊ သံဃရက္ခိတ-
တ္ထေရုပဋ္ဌာကသာမဏေရော ဝိယ စ အနုပါဒိန္ဒကပက္ခေ ဌပေတွာ ဂဟေတုံ သက္ကောန္တဿ ဒသဝိဓသုဘဝသေန
ဇီဝမာနကသရီရေပိ ဥပဋ္ဌိတေ ဥပစာရပုတ္တိ ဒဿိတာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ “အတ္ထိဿ ကာယေ”တိ ပန
သတ္တဝသေန ကေသာဒီသု ဂယုမာနေသု ယထာ “ဣမသ္မိ ကာယေ”တိ သတ္တ-ဂဟဏရဟိတေ အဟံကာရဝတ္ထုမြဲ
ဝိဒ္ဓတ္တာဟံကာရေ သဒါ သန္တိဟိတေ ပါကဋေ စ အတ္တနော ကာယေ ဥပဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ န တထာ တတ္ထာတိ
အပ္ပနံ အပ္ပတ္တာ အာဒိနဝါနုပဿနာဝ တတ္ထ ဟောတီတိ အဓိပ္ပါယေနာဟ “**အသုဘဘာဝနာသင်္ခါတာ ပန
ဝိပဿနာဘာဝနာ ဟောတီတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ**”တိ။ (မူလဋီ-၂-၁၅၆။)

သတ္တဂဟဏရဟိတေတိ သတ္တပညတ္တိမ္ပိ အနာမသိတွာ ဒေသိတတ္တာ ဝုတ္တံ။ သသန္တာနတာယ အဟံ-
ကာရဝတ္ထုမြဲ အပ္ပဟိနမာနဿ ပဟိနာကာရံ သန္ဓာယာဟ “**ဝိဒ္ဓတ္တာဟံကာရေ**”တိ။ (အနုဋီ-၂-၁၅၇။)

ဤ မိမိ၏ကိုယ် သူတစ်ပါး၏ကိုယ်တို့တွင် မိမိ၏ အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ကိုယ်၌ “**ပဋိကူလ = ရွှံ့ရှာ-
ခက်ဆုပ်ပွယ်**”— ဟူ၍ စီးဖြန်းခြင်း ပရိကမ်ကို ပြသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ အပ္ပနာဈာန်သည်လည်းကောင်း၊
ဥပစာရဈာန်သည်လည်းကောင်း ဖြစ်နိုင်၏။ သူတစ်ပါး၏ အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ကိုယ်၌ “**ပဋိကူလ = ရွှံ့ရှာ-
ခက်ဆုပ်ပွယ်**” ဟူ၍ စီးဖြန်းခြင်း ပရိကမ်ကို ပြသော ထိုသို့ နှလုံးသွင်းသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌
အပ္ပနာဈာန်သည်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ဥပစာရဈာန်သည်လည်း မဖြစ်နိုင်။ ယင်းသို့ ဖြစ်သော် အသုဘ (= ဗဟိဒ္ဓ
အသုဘ)ဆယ်မျိုးတို့၌ ဤ အပ္ပနာဈာန်၊ ဥပစာရဈာန် နှစ်မျိုးလုံးသည်လည်း ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်ပါလောဟု
မေးရန်ရှိ၏။ ဖြစ်နိုင်သည်ကား မှန်၏။ သို့သော် ထိုအသုဘ (၁၀)မျိုးတို့သည် တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်-
အပ်သောကံသည် “ငါ၏ အကျိုး”ဟု အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် မစွဲယူအပ်သော သက်မဲ့လောကအဖို့အစ၌ တည်-
ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုအသုဘ (၁၀)ပါးတို့၌ အပ္ပနာဈာန်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပစာရဈာန်သည်လည်းကောင်း
ဖြစ်နိုင်၏။ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို ပဋိကူလသဘောအားဖြင့် ရှုသည့် ဤအပိုင်း၌ကား ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော ဤ
သူတစ်ပါး၏ (၃၂)ကောဋ္ဌာသသည် “ငါ-ငါ့ဥစ္စာ”ဟု တဏှာဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် စွဲလမ်းအပ်သော သက်ရှိ ဥပါဒိန္ဒက အဖို့
အစ၌ တည်နေ၏။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဤ သူတစ်ပါးကိုယ်၌ အကျိုးဝင်သော (၃၂)ကောဋ္ဌာသ၌ အပ္ပနာဈာန်
ဥပစာရဈာန် နှစ်မျိုးလုံးသည်လည်း မဖြစ်နိုင်။ သို့သော် **အသုဘဘာဝနာ**ဟု ဆိုအပ်သော **ဝိပဿနာဘာဝနာ**
ကား ဖြစ်နိုင်၏ဟု သိရှိပါလေ။ ဤကာယာနုပဿနာအပိုင်းအခန်း၌ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့နှင့် ပတ်သက်၍
မည်ကဲ့သို့သော ရှုပုံစနစ်ကို ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်းဟူမူ သမထရှုနည်း ဝိပဿနာ
ရှုနည်း နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် ဟောတော်မူအပ်၏ဟု ဖြေဆိုလေရာ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၈။)

အနုပါဒိန္ဒက ပက္ခေ

အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော အသုဘ (၁၀)မျိုးတို့၌ အပ္ပနာဈာန် ဥပစာရဈာန် နှစ်မျိုးလုံး
ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူ၏။ ထိုအသုဘ (၁၀)မျိုးတို့သည် အနုပါဒိန္ဒကပက္ခေ = တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည်
ကပ်ရောက်အပ်သော ကံသည် “ငါ၏ အကျိုး”ဟု အကျိုး၏အဖြစ်ဖြင့် မစွဲယူအပ်သော သက်မဲ့လောကအဖို့
အစ၌ တည်သောကြောင့် အပ္ပနာဈာန် ဥပစာရဈာန် နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်နိုင်ကြောင်းကိုလည်း ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူ၏။
ထိုအသုဘ (၁၀)မျိုးတို့တွင် အဋ္ဌိက = အရိုးစုလည်း ပါဝင်လျက် ရှိ၏။

တသွာ အဋ္ဌိကန္တိ ပဋိက္ကုလဝသေနဝ ဩလောကေတဗ္ဗံ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၈၆။)

“အဋ္ဌိကပဋိက္ကုလံ အဋ္ဌိကပဋိက္ကုလံ”န္တိ မနသိကာရော ပဝတ္တေတဗ္ဗော။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၁၈၆-၁၈၇။)

ယင်း အရိုးစုအသုဘ၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကိုပင် အာရုံယူ၍ “အဋ္ဌက-ပဋိက္ကလ = အရိုးစု-ရွံစရာ” ဟု ရှုခဲ့သော်အပ္ပနာဈာန်၊ ဥပစာရဈာန်များကို ရနိုင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထား၏။

ဗဟိဒ္ဓသက်ရှိသတ္တဝါတို့၏ (၃၂)ကောဋ္ဌာသ အစုအဝေး၌လည်း အရိုးကောဋ္ဌာသ = အရိုးအစုအပုံ ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ယင်းအရိုးစုကား ဥပါဒိန္နကပက္ခ = တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်ရောက်အပ်သောကံသည် “ငါ၏ အကျိုး”ဟု အကျိုး၏ အဖြစ်ဖြင့် စွဲယူအပ်သော သက်ရှိအဖို့အစဉ် တည်နေ၏။ ကြွင်းကောဋ္ဌာသတို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။

အထက်ပါ အနုပါဒိန္နကပက္ခ = သက်မဲ့အဖို့အစဉ်တည်နေသော အရိုးတို့၌ အပ္ပနာဈာန် ဥပစာရဈာန်များ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုထားသော ထိုစကားရပ်ဖြင့် စေတိယတောင်၌ သီတင်းသုံးတော်မူသော **မဟာတိဿ မထေရ်မြတ်**ကြီးကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သံဃရက္ခိတမထေရ်မြတ်ကြီး၏ အလုပ်အကျွေးဖြစ်သော သာမဏေကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဥပါဒိန္နကပက္ခအဖို့အစဉ် တည်နေသော သက်ရှိအရိုးစုကို အနုပါဒိန္နကပက္ခ သက်မဲ့အရိုးစု အဖို့အစဉ် ထား၍ = သက်မဲ့အရိုးစုအရာထား၍ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားယူခြင်းငှာ စွမ်းနိုင်သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်အဖို့ (၁၀)မျိုးအပြားရှိသော အသုဘ၏အဖြစ်ဖြင့် အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ကိုယ်၌လည်း ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိက္ကလ သဘော = အသုဘသဘောသည် ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၌ ထင်လာလတ်သော် ဥပစာရဈာန်သို့ ရောက်ခြင်း-ကို ညွှန်ပြအပ်၏ဟု သိထိုက်ပေ၏။ တစ်ဖန် —

“အတ္ထိဿ ကာယေ”ဟူ၍ သတ္တဝါ၏အဖြစ်ဖြင့် ဆံပင်အစရှိသည်တို့ကို ယူအပ်ကုန်လတ်သော် “ဣမသ္မိ” ကာယေ = ဤကိုယ်”ဟူ၍ သတ္တဝါဟု စွဲယူခြင်းမှကင်းသော၊ ငါဟု ပြုအပ်သော ကိုယ်၌ ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ငါဟု နှလုံးသွင်းခြင်းရှိသော (= ငါ၏ကိုယ်ဟု မဆိုသောကြောင့် ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော ငါဟု ပြုခြင်းကင်းသော = ငါဟု နှလုံးသွင်းခြင်း ကင်းသော)၊ အခါခပ်သိမ်း မိမိယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ ဉာဏ်၏အနီး၌ ကောင်းစွာ စုဝေး တည်နေသော၊ ထင်ရှားသည်လည်းဖြစ်သော၊ မိမိကာယ၌ ထင်လာခြင်းကဲ့သို့ ထို့အတူ ထိုသူတစ်ပါး၏ ကိုယ်-ကာယ၌ ထင်လာခြင်းသည် မဖြစ်ရကား အပ္ပနာဈာန်သို့ မရောက်သော **အာဒိနဝါနုပဿနာ** = ခန္ဓာအိမ်၏ အပြစ်အာဒိနဝကို အဖန်ဖန် ရှုတတ်သော အာဒိနဝါနုပဿနာဉာဏ်သည်သာလျှင် ထိုသူတစ်ပါး၏ ကိုယ်ကာယ၌ ဖြစ်နိုင်၏။ — ဤသို့သော အဓိပ္ပါယ်သဘောအားဖြင့် “အသုဘာနုပဿနာဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ဝိပဿနာ ဘာဝနာသည်ကား ဖြစ်နိုင်၏ဟု သိရှိပါလေ”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ (မူလဋီ-၂-၁၅၅-၁၅၆။)

စေတိယပဗ္ဗတဝါသီ မဟာတိဿထေရ်

မဟာတိဿ မထေရ်မြတ်ကြီးသည် မိမိ သီတင်းသုံးတော်မူရာ စေတိယတောင်ကျောင်းမှ အနုရာဓမြို့တွင်း-သို့ ဆွမ်းခံကြွဝင်တော်မူလာ၏။ မထင်ရှားသော အမျိုးသမီးတစ်ဦးသည် အိမ်ရှင်ယောက်ျားနှင့်အတူ စကား များပြီးနောက် နတ်သမီးကဲ့သို့ ကောင်းစွာ ဖီးလိမ်းပြုပြင် တန်ဆာဆင်ယင်ကာ ခပ်စောစောပင်လျှင် အနုရာဓမြို့မှ ထွက်ခဲ့၍ မိမိ၏ အမျိုးအိမ် = မိဘအိမ်သို့ ပြန်လာခဲ့၏။ လမ်းခုလတ်တစ်နေရာ၌ စေတိယတောင်ကျောင်းမှ အနုရာဓမြို့သို့ ဆွမ်းအလို့ငှာ ကြွလာတော်မူသော မဟာတိဿမထေရ်မြတ်ကြီးကို တွေ့မြင်လေသော် မထေရ်-မြတ်ကြီး၏ အပေါ်၌ ရာဂဖြင့် ဖောက်ပြန်သော စိတ်ထားရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုအမျိုးသမီးက အသံထွက်အောင် ရယ်မောလိုက်၏။ ထိုအချိန်တွင် မဟာတိဿမထေရ်မြတ်ကြီးကား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းလျက် ကြွလာတော် မူခိုက်ဖြစ်၏။ ပထမဈာန်၏ ရှေးအဖို့၌ဖြစ်သော ပထမဈာန်သို့ ရောက်ကြောင်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းခြင်း ပုဗ္ဗဘာဂမနသိကာရကား အသံနှင့် ထိပ်တိုက် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၏။ အသံသည် ဆူးငြောင့်ခလုတ် ဖြစ်၏။

မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ - သမ္မသနဉာဏ်ခန်း

ထို့ကြောင့် အသံသို့ အစဉ်လိုက်ခါ ဤတခါခါရယ်မောသော အသံကား အဘယ်အသံနည်းဟု ကြည့်လတ်သော် အသံထွက်အောင် ပြုံးရယ်နေသော ထိုအမျိုးသမီး၏ သွားရိုး၌ အဋ္ဌကကမ္မဋ္ဌာန်းကို ရရှိတော်မူ၏။

အဋ္ဌကကမ္မဋ္ဌာန် ဟိ ထေရော တဒါ ပရိဟရတိ။ (မဟာဋီ-၁-၄၈။)

ထိုအချိန်အခါ၌ မထေရ်မြတ်ကြီးသည် အဋ္ဌကကမ္မဋ္ဌာန်း = အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်းကို ဆောင်လျက် ဆွမ်းခံကြွလာတော်မူခဲ့ဖြစ်၏။ (မဟာဋီ-၁-၄၈။)

မထေရ်မြတ်ကြီးသည် အဋ္ဌက အသုဘသညာကို ရရှိသည်ဖြစ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့က ဤသို့ မိန့်ဆိုတော်မူကြ၏။

တဿာ ဒန္တဌိကံ ဒိသွာ၊ ပုဗ္ဗသညံ အနုဿရိ။

တတ္ထေဝ သော ဌိတော ထေရော၊ အရဟတ္တံ အပါပုဏိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၀။)

မဟာတိဿမထေရ်မြတ်ကြီးသည် ထိုအမျိုးသမီး၏ သွားရိုးကို မြင်တော်မူသည်ဖြစ်၍ ရှေး၌ရအပ်ဖူးသော အဋ္ဌကသညာကို နှလုံးသွင်းတော်မူ၏။ ထိုနေရာ၌ပင်လျှင် ရပ်တော်မူလျက် ထိုမထေရ်ကြီးသည် အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူခဲ့ပြီ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၀။)

အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူပုံ

အရဟတ္တံ ပါပုဏိတိ ထေရော ကိရ တဿာ ဟသန္တိယာ ဒန္တဌိဒဿနေနေဝ ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာယ သုဘာဝိတတ္တာ ပဋိဘာဂနိမိတ္တံ၊ သာတိသယဉ္စ ဥပစာရဇ္ဈာနံ လဘိတွာ ယထာဌိတောဝ တတ္ထ ပထမဇ္ဈာနံ အဓိဂန္ဓာ တံ ပါဒကံ ကတွာ ဝိပဿနံ ဝနေတွာ မဂ္ဂပရမ္ပရာယ အာသဝက္ခယံ ပါပုဏိ၊ ပုဗ္ဗသညံ အနုဿရိတိ ပုဗ္ဗကံ ယထာရန္တံ ကာလေန ကာလံ အနုယုဉ္ဇိယမာနံ အဋ္ဌကကမ္မဋ္ဌာန် အနုဿရိ သမန္နာဟရိ။

(မဟာဋီ-၁-၄၈-၄၉။)

မဟာတိဿမထေရ်မြတ်ကြီးကား အဋ္ဌကသညာ အသုဘဘာဝနာကို ပွားများ အားထုတ်နေကျ ဖြစ်၏။ ထို အဋ္ဌကသညာ = အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ပထမဈာန်သမာဓိသို့ ဆိုက်အောင် သမာဓိကို ထူထောင်တော်မူလျက် ထို ပထမဈာန်သမာဓိကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြု၍ ဝိပဿနာသို့ ကူးနေကျလည်း ဖြစ်တော်မူ၏။ မထေရ်မြတ်ကြီးသည် ယခုအကြိမ်တွင်လည်း ပြုံးရယ်လိုက်သော ထိုအမျိုးသမီး၏ သွားရိုးကို မြင်တွေ့လိုက်ရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင်လျှင် အရိုးစုကမ္မဋ္ဌာန်း၌ ဆွမ်းခံလမ်းတစ်လျှောက်လုံး၌လည်းကောင်း၊ ရှေးယခင်က လည်းကောင်း၊ ပထမဈာန်၏ ရှေးအဖို့ဖြစ်သော ပုဗ္ဗဘာဂဘာဝနာကို ကောင်းစွာ ပွားများထားအပ်ပြီးသည့် အတွက်ကြောင့် ပဋိဘာဂနိမိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အလွန်အကဲနှင့်တကွ ဥပစာရဈာန်ကိုလည်းကောင်း ရရှိတော်မူခဲ့၏။ အမျိုးသမီး၏ သွားရိုးကို မြင်လိုက်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင်လျှင် မထေရ်မြတ်ကြီး၏ ဘာဝနာဉာဏ်၌ ထိုအမျိုးသမီး၏ တစ်ကိုယ်လုံးသည် အရိုးစုတို့၏ အပေါင်းအစုအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာ၏။ ထိုအခါ ထိုအရိုးစု၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိက္ခလသဘောကို ဆက်လက်၍ အားထုတ်တော်မူရာ ပဋိဘာဂနိမိတ်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ဥပစာရဈာန် ဥပစာရသမာဓိသို့လည်း ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ တစ်ဖန် အဇ္ဈတ္တအရိုးစုသို့ ပြောင်း၍ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိက္ခလသဘောကို နှလုံးသွင်းတော်မူရာ ပထမဈာန်သို့ ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ ထိုပထမဈာန်ကို ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒက ပြု၍ ဝိပဿနာဉာဏ်များကို တိုးပွားအောင် ပြုတော်မူရာ မဂ်ဉာဏ် အစဉ်အတိုင်း အရဟတ္တဖိုလ်သို့တိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်တော်မူ၏။ (မဟာဋီ-၁-၄၈-၄၉။)

အိမ်ရှင်ယောက်ျားကလည်း ခရီးစဉ်အတိုင်း နောက်ကလိုက်လာခဲ့သော် မထေရ်မြတ်ကြီးကို မြင်၍

“အရှင်ဘုရား . . . အမျိုးသမီးတစ်ဦးကို တွေ့မြင်လိုက်ပါသလား”ဟု လျှောက်ထား၏။ မထေရ်မြတ်ကြီးက ဤသို့ မိန့်တော်မူလိုက်၏။

နာဘိဇာနာမိ ဣတ္ထိ ဝါ၊ ပုရိသော ဝါ ဣတော ဂတော။
အဝိစ အဋ္ဌိသယံာဋေ၊ ဂစ္ဆတေ သ မဟာပထေ။

သူတော်ကောင်း . . . ဤမှသွားသသူသည် အမျိုးသမီးဟူ၍လည်းကောင်း၊ အမျိုးသားဟူ၍လည်းကောင်း ငါ မသိပေ၊ စင်စစ်မူကား ဤအရိုးစုသည် ခရီးလမ်းမကြီးပေါ်၌ သွားနေပေ၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၀-၂၁။)

အသုဘသညာ — အင်္ဂုတ္တရနိကာယ် ဒသကနိပါတ် ဂိရိမာနန္ဒသုတ္တန်တွင် (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို ရွံရှာ စက်ဆုပ်ဖွယ် = ပဋိက္ကုလ အနေဖြင့် နှလုံးသွင်းခြင်းကို အသုဘသညာဟု ဟောကြားတော်မူခဲ့၏။
(အံ-၃-၃၄၃။)

သဝိညာဏကအသုဘ - အဝိညာဏကအသုဘ

သုတ္တနိပါတ်ပါဠိတော် (၃၀၇-၃၀၈) ဝိဇယသုတ္တန်တွင် သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘ၊ အဝိညာဏက အသုဘ = သေအသုဘဟု အသုဘဘာဝနာ (၂)မျိုးခွဲခြား၍ ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘဟူသည်မှာ သက်ရှိ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကို အာရုံယူ၍ ရှုခြင်းတည်း။ အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘဟူသည်မှာ အလောင်းကောင်၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘ သဘောကို အာရုံယူ၍ ရှုခြင်းတည်း။

သမထနှင့် ဝိပဿနာ

သမထပိုင်းတွင် သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘကို ရှုရာ၌ အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း အပ္ပနာဈာန်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပစာရဈာန်ကိုလည်းကောင်း အလိုရှိခဲ့သော် မိမိ၏ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့၏ ရွံရှာ စက်ဆုပ်ဖွယ် = ပဋိက္ကုလသဘောကို အာရုံယူ၍ ရှုပါ။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ (၃၂)ကောဋ္ဌာသလုံးကို ခြုံ၍ ဖြစ်စေ၊ ကောဋ္ဌာသတစ်ခုခုကို အာရုံယူ၍ဖြစ်စေ ရှုနိုင်၏။

ဟတ္ထေဂဟိတပဉ္စဝတ္ထု = လက်ကိုကိုင်၍ ပြောပြသော ဝတ္ထု

မလ္လကမထေရ်သည် သက်တော်ရှည် ဒီဃနိကာယ်ဆောင် ဒီဃဘာဏက အဘယမထေရ်ကို လက်၌ ဆွဲကိုင်၍ “ငါ့ရှင် အဘယ . . . ရှေးဦးစွာ ဤပြဿနာကို သင်ယူပါ”ဟု ဆို၍ ဤသို့ မိန့်ဆိုတော်မူ၏။ — “မလ္လကမထေရ်သည် (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့၌ (၃၂)မျိုးသော ပထမဈာန်ကို ရလေ့ရှိ၏။ ညဉ့်၌ တစ်ခုသောဈာန်ကို နေ့၌ တစ်ခုသောဈာန်ကို အကယ်၍ ဝင်စားငြားအံ့၊ လခွဲကို လွန်သဖြင့် တစ်ဖန် စပ်မိ၏။ သို့မဟုတ် နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း ဈာန်တစ်ခုတစ်ခုကို အကယ်၍ ဝင်စားငြားအံ့၊ တစ်လကိုလွန်သဖြင့် တစ်ဖန် စပ်မိ၏။” ဤသို့ မိန့်ဆိုဖူးလေသတတ်။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၅၇။) ဤသို့ ရှုခြင်းကို ပဋိကူလမနသိကာရ = (ပဋိက္ကုလမနသိကာရ) ဟု ခေါ်ဆိုပေသည်။

သဘာဂ - ဝိသဘာဂ

တစ်ဖန် ဗဟိဒ္ဓ (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့၏ ပဋိကူလသဘောကို အာရုံယူ၍ ရှုရာ၌ကား အထက်တွင် ရှင်းပြ- ခဲ့သည့်အတိုင်း ဥပစာရဈာန် = ဥပစာရသမာဓိသို့ကား ဆိုက်နိုင်၏။

တစ်ဖန် အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘအလောင်းကို အာရုံယူ၍ ပထမဈာန်သမာဓိကို အလိုရှိ၍ ရှုလိုခဲ့သော် အမျိုးသားယောဂီသည် အမျိုးသားအလောင်းကောင်ကို၊ အမျိုးသမီးယောဂီသည် အမျိုးသမီးအလောင်းကောင်ကိုသာ ရှုရ၏။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုရန်မလိုပါ။ ဤကား သမထပိုင်းအတွက်-တည်း။

ဝိပဿနာပိုင်း၌ကား သဝိညာဏကအသုဘ၊ အဝိညာဏကအသုဘ နှစ်မျိုးလုံး၌ သဘာဂ ဝိသဘာဂ = လိင်တူ လိင်မတူ ခွဲရန် မလိုပေ။ ဝိဇယသုတ္တန်တွင် သိရိမာ၏ အလောင်းကောင်တစ်ခုကိုပင် —

- ၁။ ရဟန်းယောက်ျား ပရိသတ်၊
- ၂။ ရဟန်းမိန်းမ ပရိသတ်၊
- ၃။ လူယောက်ျား ပရိသတ်၊
- ၄။ လူမိန်းမ ပရိသတ် ဟူသော —

ပရိသတ် (၄)မျိုးတို့အား ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အာဒိနဝါနုပဿနာ = မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားတို့၏ ခန္ဓာအိမ်အပြစ်ကို မြင်အောင်ရှုရန် ညွှန်ကြားတော်မူသော အနုပဿနာ ဖြစ်၏။ သဝိညာဏက အသုဘ = ရှင်အသုဘ၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။ သမထပိုင်း၌ ဈာန်ကို ရရှိရန် ဦးတည်ချက်ရှိ၏။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ အပြစ်အာဒိနဝါနုကို ရှုမြင်ရန် ဦးတည်ချက်ရှိ၏။ သမထပိုင်း၌ကား အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုရန်မလို။ ဝိပဿနာပိုင်း၌ သဝိညာဏကအသုဘ၊ အဝိညာဏကအသုဘ နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့်ရှုရန် ဘုရားရှင်သည် ဝိဇယသုတ္တန်တွင် ဤသို့ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ —

ယထာ ဣဒံ တထာ ဧတံ၊ ယထာ ဧတံ တထာ ဣဒံ။
အဇ္ဈတ္တဉ္စ ဗဟိဒ္ဓါ စ၊ ကာယေ ဆန္တံ ဝိရာဇယေ။

ဤ သက်ရှိ သဝိညာဏက အသုဘကောင်သည် —

- ၁။ အာယု = အသက်ဟူသော ရုပ်ဇီဝိတ၊
- ၂။ ဥသ္မာ = ကိုယ်ငွေ့ဟူသော ကမ္မဇေတဇောဓာတ်၊
- ၃။ ဝိညာဏ်ဟူသော အသိစိတ် —

ဤသုံးပါးကုန်သော တရားတို့၏ မကင်းမကွာသေး မချုပ်ငြိမ်းသေးခြင်းကြောင့် သွား၊ရပ်၊ထိုင်၊လျောင်း သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ယခု သုသာန်၌ လျောင်းစက်နေသည့် သက်မဲ့ အဝိညာဏက အသုဘအလောင်းကောင်-သည်လည်း မသေမီ ရှေးအခါက အာယု-ဥသ္မာ-ဝိညာဏ်ဟူသော ထိုတရားသုံးမျိုးတို့၏ မကင်းကွာသေး မချုပ်-ငြိမ်းသေးခြင်းကြောင့် သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်းခြင်း သဘောရှိသည် ဖြစ်ခဲ့လေပြီ။

ယခုသေနေသော ထို အဝိညာဏက အသုဘအလောင်းကောင်သည် အာယု၊ ဥသ္မာ၊ ဝိညာဏ်ဟူသော ထိုတရားသုံးမျိုးတို့၏ ချုပ်စဲပြတ်ကင်းခြင်းကြောင့် သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်းခြင်းသဘော မရှိသကဲ့သို့ ထို့အတူ ဤသဝိညာဏက အသုဘကောင်သည်လည်း အာယု-ဥသ္မာ-ဝိညာဏ်ဟူသော ထိုတရားသုံးမျိုးတို့၏ ချုပ်စဲ-ပြတ်ကင်းခြင်းကြောင့် သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်းခြင်း သဘော မရှိသည် ဖြစ်ပေလတ္တံ့။

ဤသို့ ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် ပွားများ အားထုတ်လျက်ရှိသော သံသရာဘေး ခန္ဓာရေးကို ထောက်တွေး မြော်မြင် ပညာရှင်သည် မိမိ၏ အတွင်းအဇ္ဈတ္တ ကိုယ်ကာယ၌လည်းကောင်း၊ အပြင်ဗဟိဒ္ဓ သူတစ်ပါး၏ ကိုယ်-ကာယ၌လည်းကောင်း တွယ်တာငြိကပ် တက်မက်ခြင်း ဆန္ဒရာဂဓာတ်ကို လေးပါးမဂ်ဉာဏ် သမုစ္ဆေဒပဟာန်ဖြင့် ကင်းကွာစေနိုင်ရ၏။ (သုတ္တနိပါတ-၃၀၈။)

အာယု ဥသွာ ၁ ဝိညာဏန္တိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ကမ္မဇေတဇောဓာတု၊ စိတ္တံ . . . (မ-ဋ-၂-၂၅၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်အညီ အာယုအရ ရူပဇီဝိတိန္ဒြေကို = ရုပ်ဇီဝိတကို ကောက်ယူပါ။ နာမ်ဇီဝိတကား ဝိညာဏံ၌ ပူးတွဲ ပါဝင်သွားပေသည်။

ဤဂါထာ၌ ဆိုလိုရင်းသဘောကို ဤသို့ မှတ်သားပါ။ —

ယထာ ဣဒံ တထာ ဇေတံ = ဤသက်ရှိ သဝိညာဏက ငါ၏ကိုယ်ကဲ့သို့ပင် ထိုသက်မဲ့အဝိညာဏက အသုဘကောင်သည်လည်း ရှေးကဖြစ်ခဲ့ဖူးလေပြီဟု မိမိနှင့် သေသော သူကောင်ကို ထပ်မျှပြုကာ ဝိပဿနာ-ဉာဏ်ဖြင့် ရှုကြည့်ခြင်းဖြင့် အပြင်ဗဟိဒ္ဓ ကိုယ်ကာယ၌ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဒေါသကိလေသာကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။

ယထာ ဇေတံ တထာ ဣဒံ = ထို သေသော အဝိညာဏက သူသေကောင်ကဲ့သို့ပင် ဤ ငါ၏ သက်ရှိ သဝိညာဏက ကိုယ်ကောင်သည်လည်း နောင်တစ်ချိန်၌ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု သေသော အဝိညာဏက သူသေ-ကောင်နှင့် မိမိကို ထပ်မျှပြုကာ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုကြည့်ခြင်းဖြင့် မိမိ၏ အတွင်းအဇ္ဈတ္တ ကိုယ်ကာယအပေါ်၌ ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ရာဂကိလေသာကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။

အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ ကိုယ်ကာယနှစ်မျိုးလုံးကို တစ်နည်း သက်ရှိသက်မဲ့ ကိုယ်ကာယနှစ်မျိုးလုံးကို ထပ်မျှ ပြုကာ ဝိပဿနာဉာဏ်ပညာဖြင့် ကြည့်ရှုနိုင်၏။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သက်ရှိသက်မဲ့ ကိုယ်ကာယနှစ်မျိုးလုံး၏ အသုဘ အခြင်းအရာကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ကွဲကွဲပြားပြားသိခဲ့သော် ထိုကိုယ်ကာယနှစ်မျိုးလုံး၌ အသုဘအခြင်းအရာ သဘောသွားမှန်ကို မသိခြင်း = မောဟကိလေသာကို ပယ်စွန့်နိုင်၏။

ဤသို့လျှင် ရှေ့ပိုင်း ဝိပဿနာဉာဏ်အခိုက်၌ပင် အမှန်အတိုင်း သိမြင်သဖြင့် လောဘ ဒေါသ မောဟ တည်းဟူသော အကုသလ မူလတရားသုံးပါးကို တဒင်္ဂပဟာန်ဖြင့် ပယ်ရှားနိုင်ပြီးလျှင် ထိုဝိပဿနာဉာဏ်မှ အထက်၌ မဂ်လေးပါးအစဉ်ဖြင့် အလုံးစုံသော ဆန္ဒရာဂကို သမုစ္ဆေဒပဟာန်အနေအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်စွန့်-နိုင်လေသည်ဟု ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပာယ်ကို သိမှတ်လေရာ၏။ (သုတ္တနိပါတ-ဋ-၂၄၂။)

ဤအထက်ပါ အရပ်ရပ်သော ညွှန်ကြားတော်မူချက်များနှင့်အညီ ယခုအခါ၌ ဝိပဿနာပိုင်း အဝိညာဏက အသုဘ၊ သဝိညာဏက အသုဘ ရှုကွက်များကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ သမထပိုင်း၌ကား အပ္ပနာဈာန် ဥပစာရဈာန်ကိုရအောင် ရှုပွားရသဖြင့် အသုဘအခြင်းအရာကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ ရှုရန်မလို။ ဝိပဿ-နာပိုင်း၌ကား မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံးတို့၏ ခန္ဓာအိမ်၏ အပြစ်ကို မြင်အောင် ရှုရသော အာဒိနဝါနုပဿနာ-ပိုင်း ဖြစ်သဖြင့် အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့်စီ ရှုရ၏။ ဤ လိုရင်းအချက်ကို ကြိုတင်၍ မှတ်သားထားပါ။

ဝိပဿနာပိုင်း အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘ ရှုကွက်

ပုန စပရံ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခု သေယျထာပိ ပဿေယျ သရီရံ သိဝထိကာယ ဆဒ္ဓိတံ ဧကာဟမတံ ဝါ ဒွိဟမတံ ဝါ တိဟမတံ ဝါ ဥဒ္ဓါမာတကံ ဝိနီလကံ ဝိပုဗ္ဗကဇာတံ။ သော ဣမမေဝ ကာယံ ဥပသံဟရတိ “အယမ္ပိ ခေါ ကာယော ဧဝံ ဓမ္မော ဧဝံ ဘာဝီ ဧဝံ အနတီတော”တိ။ (မ-၁-၇၃။)

ရဟန်းတို့ . . . တစ်ဖန် ထို့ပြင်လည်း ရဟန်းသည် —

- ၁။ သေပြီး၍ တစ်ရက်ရှိသော သူသေကောင်၊
- ၂။ သေပြီး၍ နှစ်ရက်ရှိသော သူသေကောင်၊
- ၃။ သေပြီး၍ သုံးရက်ရှိသော သူသေကောင်၊

၄။ ဖူးဖူးရောင်ကြွ ပုပ်ပွလျက်ရှိသော သူသေကောင်၊

၅။ ရုပ်ဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းနေသော သူသေကောင်၊

၆။ ပြည်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် အပုပ်ရည်ယိုစီးသော သင်းချိုင်း၌ စွန့်ပစ်ထားအပ်သော သူသေကောင် —

ဤ သူသေကောင်ကို တွေ့မြင်ရာသကဲ့သို့ = တွေ့မြင်ရာ၏။ ထိုသို့ တွေ့မြင်သော ရဟန်းသည် “ဤငါ၏ ရုပ်အပေါင်းဖြစ်သော ရူပကာယ = ကိုယ်သည်လည်း ဤသို့သော သဘောရှိ၏။ ဤသို့ မချွတ်ဧကန် ဖြစ်ပေလတ္တံ့၊ ဤသို့သော သဘောကို မလွန်ဆန်နိုင်”ဟု ဤ မိမိ၏ ရူပကာယ = ကိုယ်ကိုပင် ဉာဏ်ဖြင့် (= ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်) ကပ်ဆောင်၍ ရှု၏။ (မ-၁-၇၃။)

ဒီဃဘာဏကမဟာသီဝတ္ထေရာ ပန “နဝသီဝထိကာ အာဒိနဝါနုပဿနာဝသေန ဝုတ္တာ”တိ အာဟ။
(မ-၅-၁-၃၀၅။)

ဒီဃဘာဏက မဟာသီဝမထေရ်မြတ်ကြီး၏ အယူအဆအားဖြင့် အထက်ပါ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်၌ လာရှိသော အသုဘဘာဝနာရှုကွက်မှာ အာဒိနဝါနုပဿနာဟူသော မိမိ သူတစ်ပါး နှစ်ဦးသားလုံးတို့၏ ရူပကာယ = ကိုယ်၏ အပြစ်အာဒိနဝကို မြင်အောင် ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုရန် ဘုရားရှင်၏ ညွှန်ကြားတော်မူချက် ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်း ညွှန်ကြားတော်မူချက်များအတိုင်း အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘကို ဝိပဿနာပိုင်း၌ ရှုပွားလိုခဲ့သော် အောက်ပါအတိုင်း ရှုပါ။ —

ဤအပိုင်းတွင် အသင်သူတော်ကောင်းသည် ကာလသုံးပါး သန္တာန်နှစ်ပါး အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော သင်္ခါရတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်သော အဆင့်သို့ ရောက်ရှိနေပြီး ဖြစ်၏။ ဤအချိန်တွင် အသုဘဘာဝနာကို အာဒိနဝါနုပဿနာအနေဖြင့် ထပ်ဆင့်၍ ပွားတော့မည့် အချိန် ဖြစ်ပေသည်။ သို့အတွက် အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိရရှိထားပြီးသည့် အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့ တိုင်အောင်၊ သို့မဟုတ် ဩဒါတကသိုဏ်း စတုတ္ထဈာန်သမာဓိသို့တိုင်အောင်သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ ထိုစတုတ္ထဈာန်သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့် လင်းရောင်ခြည်များသည် ပြီးပြီးပြတ် တလက်လက် တောက်-ပလာသောအခါ ထိုလင်းရောင်ခြည် အကူအညီဖြင့် မိမိမြင်ဖူးသည့် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အကောင်းဆုံး အသုဘ အလောင်းကောင်တစ်ခုကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ထိုအလောင်းကောင်မှာ လိင်တူအလောင်းကောင် သော်လည်းကောင်း၊ လိင်မတူ အလောင်းကောင်သော်လည်းကောင်း နှစ်မျိုးလုံး ရနိုင်၏။

ထိုအလောင်းကောင်၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အကောင်းဆုံးအနေအထား၌ မိမိ၏ ဘာဝနာစိတ်ကို ငြိမ်ဝပ်စွာ ကပ်ထား၍ အသုဘ-အသုဘဟု ရှုနေပါ။ အသုဘအခြင်းအရာသည် ဉာဏ်၌ ပေါလောပေါ်လာသောအခါ မိမိ၏ ရူပကာယ = ကိုယ်ကောင်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို ရှေးရှုကပ်ဆောင်၍ “ငါ၏ကိုယ်သည်လည်း ဤသို့ သဘော ရှိ၏။ ဤသို့ မချွတ်ဧကန် ဖြစ်ပေလတ္တံ့၊ ဤသို့သော သဘောကို မလွန်ဆန်နိုင်”ဟု ရှုကြည့်ပါ။ မိမိသေ၍ ပုပ်ပွနေသော မိမိ၏ အလောင်းကောင်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ကပ်ဆောင်၍ ကြည့်ပါ။ တွေ့မြင်လျှင်ကား ကောင်း၏။ အကယ်၍ မတွေ့မြင်သေးပါက ဗဟိဒ္ဓ အဝိညာဏကအလောင်းကောင်ကိုပင် တစ်ဖန်ပြန်၍ ရှုပါ။ ထို့နောင် မိမိ၏ အလောင်းကောင်ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ရှုပါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ လေ့ကျင့်ပါက မိမိ၏ အလောင်းကောင်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထိုသို့ တွေ့မြင်ပါက ပုပ်ပွနေသော မိမိ၏ အလောင်းကောင်-ကိုလည်း အသုဘ-အသုဘဟု ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တအလောင်းကောင်ကို တစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကောင်ကို တစ်လှည့် ကြိမ်ဖန်များစွာ ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် ရွေးချယ်၍ အသုဘဘာဝနာ ရှုပွားနေသော ဗဟိဒ္ဓ အလောင်းကောင်မှာ လွန်ခဲ့သော နှစ်အနည်းငယ်ခန့်က အလောင်းကောင်ဖြစ်ခဲ့သော် ထိုအလောင်းကောင်မှာ

ယခုကဲ့သို့ အသုဘ ဘာဝနာရှုနေသောအချိန်၌ အရိုးများ မှန်မှန်ညက်ညက် ကြေနေသော အဆင့်သို့လည်း ရောက်ကောင်းရောက်နေနိုင်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့သော် ထိုအလောင်းကောင်၏ မိမိမြင်ခဲ့ဖူးသော ပုပ်ပွနေသော အခြေအနေမှသည် အရိုးများ မှန်မှန်ညက်ညက် ကြေနေသော အချိန်သို့တိုင်အောင် ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ထို အလောင်းကောင်ကို တစ်စတစ်စ ရှုကြည့်လာပါက အလောင်းကောင်၏ အနေအထားမှာ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲ လာ၍ နောက်ဆုံး အရိုးစု၏ မှန်မှန်ညက်ညက် ကြေနေသည့် အဆင့်သို့ တိုင်အောင် ဉာဏ်ဆိုက်ရောက်သွား နိုင်၏။ ဤသို့ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲသွားရာ၌လည်း အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှိပါ။

အကယ်၍ မိမိမြင်ဖူးသော အလောင်းကောင်မှာ သို့မဟုတ် မိမိ အသုဘဘာဝနာရှုရန် ရွေးချယ်ထားသော အလောင်းကောင်မှာ မကြာမီ ရက်ပိုင်းအတွင်းက အလောင်းကောင်ဖြစ်ခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ အသုဘဘာဝနာ ရှုမည့်နေ့မှ လောလောလတ်လတ် တွေ့မြင်ရသော အလောင်းကောင်ဖြစ်သော်လည်းကောင်း၊ ထိုအလောင်း ကောင်မှာ လောလောဆယ် မှန်မှန်ညက်ညက် ကြေနေသည့် အရိုးမှန်အဆင့်သို့ကား မရောက်နိုင်သေးပေ။ ထိုသို့ မရောက်နိုင်သေးသော်လည်း (အနာဂတ် ရုပ်နာမ်တို့ကိုပင် ဝိပဿနာရှုနိုင်ပြီး ဖြစ်နေသော အသင်သူ တော်ကောင်းအဖို့) ထိုအလောင်းကောင်၏ အနာဂတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ တစ်စတစ်စ တိုး၍ တိုး၍ ရှုလိုက်ပါက ထိုအလောင်းကောင်၏ အနေအထားမှာ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲသွားကာ နောက်ဆုံး မှန်မှန်ညက် ညက် ကြေနေသည့် အရိုးအမှန် အစုအပုံအဆင့်သို့ တိုင်အောင် ဆိုက်ရောက်သွားနိုင်ပါသည်။ ဤအဆင့်များ တွင်လည်း အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် တစ်လှည့်စီ အသုဘဘာဝနာကို ပွားများပါလေ။

သူသေကောင် (၉) မျိုး

ဤတွင် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင် လာရှိသော အာဒိနဝါနုပဿနာ = ခန္ဓာကိုယ်၏ အပြစ်အာဒိနဝကို မြင်အောင် ရှုပွားရမည့် ဝိပဿနာပိုင်းဆိုင်ရာ အရှုခံအာရုံဖြစ်သည့် သူသေကောင် (၉)မျိုးကို ဆက်လက်၍ တင်ပြအပ်ပါသည်။ -

- ၁။ (က) သေပြီး၍ တစ်ရက်ရှိသော သူသေကောင်၊
- (ခ) သေပြီး၍ နှစ်ရက်ရှိသော သူသေကောင်၊
- (ဂ) သေပြီး၍ သုံးရက်ရှိသော သူသေကောင်၊
- (ဃ) ဖူးဖူးရောင်ကြွ ပုပ်ပွလျက်ရှိသော သူသေကောင်၊
- (င) ရုပ်ဆင်းပျက်လျက် ညိုမည်းနေသော သူသေကောင်၊
- (စ) ပြည်ကဲ့သို့ စက်ဆုပ်ဖွယ် အပုပ်ရည်ယိုစီးသော သူသေကောင်၊
- ၂။ (က) ကျီးတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (ခ) စွန်ရဲတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (ဂ) လင်းတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (ဃ) ဘုံမတီးငှက်တို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (င) ခွေးတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (စ) ကျားတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (ဆ) သစ်တို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (ဇ) မြေခွေးတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊
- (ဈ) ပိုးအမျိုးမျိုးတို့မူလည်း ခဲစားအပ်သော သူသေကောင်၊

- ၃။ အသားအသွေးရှိသေးသော အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထားသော အရိုးဆက်လျက်ရှိသေးသော သူသေကောင်၊
- ၄။ အသားကင်း၍ (= အသားမရှိတော့ဘဲ) သွေးတို့ဖြင့် ပေကျံလျက် အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်လျက်ရှိသော အရိုးဆက်လျက်ရှိသေးသော သူသေကောင်၊
- ၅။ အသားအသွေးကင်းလျက် အကြောတို့ဖြင့် ဖွဲ့စပ်ထားသော သူသေကောင်၊
- ၆။ တစ်နေရာ၌ လက်ရိုး၊ တစ်နေရာ၌ ခြေရိုး၊ တစ်နေရာ၌ ခြေဖျက်ရိုး၊ တစ်နေရာ၌ မြင်းခေါင်းရိုး၊ တစ်နေရာ၌ ပေါင်ရိုး တစ်နေရာ၌ ခါးရိုး၊ တစ်နေရာ၌ နံရိုး၊ တစ်နေရာ၌ ကျောက်ကုန်းရိုး၊ တစ်နေရာ၌ ပခုံးရိုး၊ တစ်နေရာ၌ လည်ပင်းရိုး၊ တစ်နေရာ၌ မေးရိုး၊ တစ်နေရာ၌ သွားရိုး၊ တစ်နေရာ၌ ဦးခေါင်းခွံ အားဖြင့် ဖွဲ့ခြင်းကင်းကုန်လျက် ထိုထိုအရပ်တို့၌ ပြန့်ကြဲနေကုန်သော အရိုးစုသူသေကောင်၊
- ၇။ ခရုသင်းအဆင်းနှင့်အတူ ဖွေးဖွေးဖြူကုန်သော အရိုးစုသူသေကောင်၊
- ၈။ နှစ်လွန်လျက် စုပ်နေသော အရိုးစုသူသေကောင်၊
- ၉။ ဆွေးမြည့်လျက် အမှုန်ဖြစ်ကုန်သော အရိုးစုသူသေကောင် —

ဤသူသေကောင် (၉)မျိုးတို့ကား အသုဘဘာဝနာရှုပွားရန် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်တွင် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူသော သူသေကောင် (၉)မျိုးတို့ ဖြစ်ကြသည်။ သုသာန်သင်းချိုင်း၌ စွန့်ပစ်ထားအပ် ကုန်သော သူသေကောင်တို့ချည်းသာတည်း။ (မ-၁-၇၃-၇၄။မ-၅-၁-၂၇၈။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် အထက်ပါ သူသေကောင် (၉)မျိုးလုံးကိုပင် ဖြစ်စေ၊ အချို့ကို ဖြစ်စေ အာဒိနဝါနုပဿနာအနေဖြင့် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။

လက္ခဏာယာဉ် တင်ပါ

ကာလသုံးပါး၊ သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ခန္ဓာငါးပါး = ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ နိုင်နိုင်နင်းနင်း ဝိပဿနာ ရှုပွားသုံးသပ်ပြီးပါမှ အသုဘဘာဝနာကို ဆက်လက် ကြိုးပမ်းလာသော အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ ထိုသို့အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓနှစ်ဌာနတို့၌ အသုဘသဘောကို အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ရှုနေရင်းဖြင့် ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်လာတတ်၏။ အကယ်၍ အားရ ကျေနပ်မှု ရရှိသည့်တိုင်အောင် အသုဘသဘောကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ ရှုနေသော်လည်း ရုပ်ကလာပ် အမှုန်များကို မတွေ့ပါက ယင်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကောင်တို့၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို စိုက်၍ ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ယင်း ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို ယနပြုအောင်၊ ပရမတ်သို့ ဉာဏ် အမြင်ဆိုက်အောင် ဉာဏ်ဖြင့်ပိုင်းခြားယူလျက် သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာရှုပါ။ ယင်း အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘ၌ ဥတုဇဩဇဋ္ဌမက- ရုပ်တို့ကိုသာ (ယေဘုယျအားဖြင့်) တွေ့ရှိမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်တို့ကား မကြည်ပေ။ ဓာတ်ခွဲ- လိုက်သော် ရုပ်ကလာပ်တစ်ခုတစ်ခု၌ ပရမတ်ရုပ်သဘောတရား (၈)မျိုးစီ ရှိ၏။

ခြွင်းချက် အနည်းငယ်

အချို့သော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော ယင်းသေအသုဘအလောင်းကောင်၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို စိုက်၍ ရှုလိုက်သောအခါဝယ် ကြည်သော ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုလည်း မကြည်သော ရုပ်ကလာပ်တို့နှင့် ရောနှော၍တွေ့နေတတ်၏။ ထိုသို့တွေ့ရှိရခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ထိုအလောင်းကောင်၌

ထိုအချိန်တွင် အသက်ရှင်နေဆဲ ပိုးလောက်များ ထကြွသောင်းကျန်းနေပါက ထိုပိုးလောက်တို့၌ ကာယအကြည်-ဓာတ်စသော အကြည်ဓာတ်များ ထိုက်သလိုပါရှိသော ရုပ်ကလာပ်တို့ကိုပါ ရောထွေး၍ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်က ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်လိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမှန်မှာမူ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော သေအသုဘအလောင်း-ကောင် နှစ်မျိုးလုံး၌ကား ဥတုဩဇဋ္ဌမကရုပ် = ဥတုကြောင့်ဖြစ်သော ဩဇာလျှင် (၈)ခုမြောက်ရှိသော ရုပ်တရားများသာ ရှိပေသည်။

အခက်အခဲတစ်ရပ်

ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကောင်၏ အသုဘသဘောကို ရှုပြီးသောအခါ အဇ္ဈတ္တဝယ် သေအသုဘသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့်ရှေးရှု ကပ်ဆောင်၍ ရှုရာ၌ အချို့ယောဂီများ၌ မိမိ၏ သေအသုဘသဘောကို လွယ်လွယ်ကူကူဖြင့် မတွေ့နိုင် ဖြစ်နေတတ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့သော် မိမိ၏ ဤဘဝ အနာဂတ်စုတိဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ယခုအချိန်မှစ၍ ဤဘဝစုတိသို့တိုင်အောင် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို တစ်စတစ်စ သိမ်းဆည်းသွားပါ။ နောက်ဆုံး စုတိအခိုက်သို့ ဆိုက်ရောက်သွားသောအခါ မိမိ၏ သေအသုဘသဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ထိုအခါတွင် အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဗဟိဒ္ဓအလောင်းကောင်၏ အနာဂတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရှုလိုက်မိသဖြင့် ထိုဗဟိဒ္ဓအသုဘအလောင်းကောင်၏ ပုပ်ရာမှ ပွလာပြီးလျှင် အပုပ်ရည်များ ယိုစီးကျလာပုံ၊ ညိုမည်းကွဲအက်လာပုံ၊ ပိုးလောက်များ ထကြွလာပုံ၊ အရိုးစုဖြစ်သွားပုံ၊ အရိုးစုမှ အမှုန့်ဖြစ်သွားပုံ စသည့်ပြောင်းလဲမှု အဆင့်ဆင့်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ပါက ထိုသို့ တွေ့မြင်တိုင်း တွေ့မြင်တိုင်း အဇ္ဈတ္တအလောင်းကောင်သို့ လည်း ဉာဏ်ကို ရှေ့ရှုဆောင်ယူ၍ အသုဘသဘောကို မြင်အောင်ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ ရှုပါ။

ရာဂကို တိုက်ဖျက်ရေး

ထိုသို့ အဇ္ဈတ္တနှင့် ဗဟိဒ္ဓကို တစ်လှည့်စီလှည့်၍ သေအသုဘသဘောကို ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ရှုခြင်းသည် ရာဂကိုတိုက်ဖျက်ရာ၌ လက်နက်ကောင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဤမျှဖြင့် ရပ်နားမနေသေးဘဲ ဗဟိဒ္ဓသို့ တဖြည်းဖြည်း ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ တိုးချဲ့ရှုပါ။ ဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အလင်းရောင်နှင့် တွေ့ထိမိရာ အရပ်၌ တွေ့သမျှသတ္တဝါတို့၏ သေအသုဘသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဆက်လက်ရှုပါ။ ဉာဏ်-ရောင်ဖြင့် တွေ့ထိမိရာ သတ္တဝါတိုင်း၏ အသုဘသဘောကို မြင်တွေ့သောအခါ အဇ္ဈတ္တ၏ အသုဘသဘောကိုလည်း ရံခါ ပြန်၍ ရှုပေးပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ ရုပ်ကလာပ်အမှုန့်များကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်သော် ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်-ပရမတ်တရားများကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်ကာ ဝိပဿနာ ပြန်၍ရှုပါ။ အကယ်၍ ထိုသို့ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓတို့၌ အသုဘသဘောကို အားရကျေနပ်သည့် တိုင်အောင် ရှုပြီးသော်လည်း ရုပ်ကလာပ်အမှုန့်များကို လွယ်လွယ်ကူကူ မတွေ့မြင်ပါက ယင်းအသုဘအလောင်းကောင်၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို စိုက်၍ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန့်များကို တွေ့သောအခါ ရုပ်ကလာပ်များကို ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်ပရမတ်တရားများကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာ ဆက်ရှုပါ။ အထူးသဖြင့် မိမိရာဂဖြစ်တတ်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါများကို ခပ်များများ ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။

သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘ ရှုကွက်

ဤ သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘပိုင်း၌ —

၁။ (၃၂)ကောဠာသတို့၏ အသုဘသဘော၊

၂။ ပိုးလောက်တို့နှင့် ပြည့်နေသော ခန္ဓာအိမ်၏ အသုဘသဘော၊

၃။ ရုပ်ပရမတ်တို့၏ အသုဘသဘော —

ဤသို့လျှင် အသုဘသဘောကို သုံးမျိုးခွဲ၍ ရှုပါ။

၁။ (၃၂)ကောဠာသတို့၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အသုဘ၊ အသုဘဟု ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။ ဗဟိဒ္ဓတွင်လည်း တိုးချဲ့၍ တစ်စတစ်စ ရှုပါ။ ရာဂဖြစ်-နေကျ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါများကို ဦးစားပေး၍ ရှုပါ။ သက်ရှိလောကတစ်ခုလုံးကို ငုံ့နိုင်သမျှ ငုံ့မိအောင် တိုးချဲ့၍ ရှုပါ။

ထိုသို့ ရှုရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤအဆင့်တွင် အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ (၃၂) ကောဠာသ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ် သုံးချက်သို့ တင်၍ တွင်တွင်ကြီး အဝါးဝစွာ ဝိပဿနာ ရှုထားပြီးဖြစ်သောကြောင့် ယင်း (၃၂) ကောဠာသတို့မှာ “အသုဘ၊ အသုဘ”ဟု ရှုရင်း ရှုရင်းဖြင့် တဖြည်းဖြည်း ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များ ဖြစ်သွားတတ်ပေသည်။ အကယ်၍ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များ ဖြစ်မလာခဲ့သော် ယင်း (၃၂) ကောဠာသတို့၏ အသုဘအခြင်းအရာကို ရှု၍ အားရကျေနပ်မှု ရရှိလာသောအခါ ယင်းကောဠာသတို့ကို ခြုံ၍ ဖြစ်စေ၊ ကောဠာသတစ်ခုစီ ခွဲ၍ ဖြစ်စေ၊ ယင်းကောဠာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို စိုက်၍ ရှုလိုက်ပါက ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသား တင်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဓာတ်ခွဲလျက် ယင်းရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန် တစ်လှည့်စီတင်၍ ဝိပဿနာဆက်ရှုပါ။

၂။ ဤရူပကာယခန္ဓာအိမ်ကြီး၌ အမျိုးအစားအားဖြင့် ပိုးအမျိုးပေါင်း (၈၀)တို့ မှီတင်းနေထိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုခန္ဓာအိမ်ကြီးသည် ထိုပိုးအမျိုးမျိုးတို့၏အိမ်ထောင်ရာ၊ သားမွေးရာ အိမ်လည်းဖြစ်၏။ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ၊ ကျင်ငယ် စွန့်ရာ အိမ်လည်းဖြစ်၏။ ဖျားနာရာ ဖျားနာဆောင်လည်းဖြစ်၏။ သေလျှင် အသုဘချရာ သုသာန်သင်းချိုင်းလည်း ဖြစ်၏။ ထိုပိုးလောက်တို့သည် ဤခန္ဓာအိမ်မှ ပြင်ပတစ်နေရာ၌သွား၍ သားမွေးခြင်း၊ ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်း၊ ကျင်ငယ် စွန့်ခြင်း၊ ဆေးကုခြင်း၊ အသုဘချခြင်းစသည်တို့ကို ပြုလုပ်ကြသည်ကား မဟုတ်ကုန်။ (သံ-ဋ္ဌ-၂-၂၉၄။) ထို့ကြောင့် ထိုပိုးလောက်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော ဤခန္ဓာအိမ်ကြီးသည် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောသာ ဧကန်ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အသုဘ-အသုဘ ဟု ရှုပါ။ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုပါ။ ထိုသို့ရှုရာ၌ ပိုးလောက်တို့ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့်မြင်တွေ့ပါစေ၊ ပိုးလောက်တို့နှင့် ပြည့်နှက်နေသည့်ခန္ဓာအိမ်၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် မြင်တွေ့နေပါစေ။ ဤအပိုင်းတွင်လည်း အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် ရှုဖန်များလာသောအခါ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကို မကြာမီ တွေ့ရှိတတ်ပါသည်။ မတွေ့ပါကလည်း ပိုးလောက်တို့နှင့် ပြည့်နှက်နေသော ခန္ဓာအိမ်၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မြင်အောင် စိုက်ရှုလိုက်ပါက (ရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ရေးသားခဲ့သည့်အတိုင်း) ရုပ်ကလာပ်များကို တဖြည်းဖြည်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ယင်းရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဓာတ်ခွဲလျက် ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကို လက္ခဏာယာဉ်သုံးချက် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာ ဆက်ရှုပါ။

၃။ ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်း အသုဘရှုပုံ

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓါ ဝါ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ-၁-၇၃-၇၄။ နဝသိဝထိကပဗ္ဗ။)

ဣတိ အဇ္ဈတ္တံ ဝါတိ ဧဝံ ဥဒ္ဓါမာတာဒိပရိဂ္ဂဟဏေန အတ္တနော ဝါ ကာယေ၊ ပရဿ ဝါ ကာယေ ကာလေန ဝါ အတ္တနော၊ ကာလေန ဝါ ပရဿ ကာယေ ကာယာနုပဿီ ဝိဟရတိ။ (မ-၄-၁-၂၇၇။)

သမုဒယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ၊ သမုဒယဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ။ (မ-၁-၇၃-၇၄။ နဝသိဝထိကပဗ္ဗ။)

ဤအထက်ပါ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အထက်တွင် ရေးသားခဲ့သည့်အတိုင်း အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘကိုလည်းကောင်း၊ သဝိညာဏက အသုဘ = ရှင်အသုဘကိုလည်းကောင်း ရှုပြီးသောအခါ —

- ၁။ အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘ၌ တည်ရှိသော ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ (၃၂)ကောဠာသဟူသော သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘ၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ပိုးလောက်တို့ဖြင့် ပြည့်နှက်နေသော ခန္ဓာအိမ်၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ယင်းရုပ်တရားတို့ကို မှီ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း —

ဤ ရူပကာယ = ရုပ်တရားအပေါင်း၊ နာမကာယ = နာမ်တရားအပေါင်းတို့ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်မျိုးလုံး၌ သိမ်းဆည်း၍၊ ယင်းရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို ရှာဖွေပြီးလျှင် အကြောင်းတရားနှင့်တကွ ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ဘုရားရှင်သည် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် နဝသိဝထိကပဗ္ဗ = သူသေကောင် (၉)မျိုးကို ရှုသည့်အပိုင်းတွင် ဆက်လက်ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ အကြောင်းတရားနှင့်တကွသော ထို ရုပ်နာမ် = သင်္ခါရတရားတို့ကို ဆက်လက်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့်အတွက် အထက်တွင် အဝိညာဏကအသုဘ = သေအသုဘအလောင်းကောင်း၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရား၊ သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘ = (၃၂)ကောဠာသတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်တရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုရန် ရေးသားတင်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

(၃၂)ကောဠာသဟူသော ကောဠာသပညတ်နှင့် အသုဘအလောင်းကောင်ဟူသော အသုဘပညတ်တို့ကို အာရုံယူ၍ ရှင်အသုဘ၊ သေအသုဘရှုကွက်ကို ရှုရသကဲ့သို့ အလားတူပင် ရုပ်ပရမတ်တရားတို့၏ အသုဘသဘောကိုလည်း အာရုံယူ၍ ရုပ်ပရမတ်အစစ်တို့ကိုလည်း အသုဘဟုရှုရန် ဖေဏပိဏ္ဍာပမသုတ္တန် (သံ-၂-၁၀၄။) အာသီဝိသောပမသုတ္တန် (သံ-၂-၃၈၁။)စသော ထိုထိုသုတ္တန် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့၌ အောက်ပါအတိုင်း လာရှိပေသည်။ —

ဧဝံ ရူပမ္ပိ နိစ္စန္တိ ဝါ ခုဏ်တိ ဝါ အဟန္တိ ဝါ မမန္တိ ဝါ ဂဟေတုံ န သက္ကာ၊ ဂဟိတမ္ပိ န တထာ တိဋ္ဌတိ၊ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ အနတ္တာ အသုဘဥပေ ဟောတီတိ ဧဝံ ဖေဏပိဏ္ဍာသဒိသမေဝ ဟောတိ။ (သံ-၄-၂-၂၉၄။)

ဒုက္ခန္တံ အသုစိံ ဗျာဓိံ၊ ဇရံ မရဏပဉ္စမံ။
အနတ္တာ ဟောန္တိ ပဉ္စေတေ၊ မိဠုလိတ္တေဝ ပန္နဂေ။ (သံ-၄-၃-၅၉။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာတို့၌ ညွှန်ကြားသတ်မှတ်ထားသည်နှင့်အညီ ရုပ်ပရမတ်တရားတို့ကိုလည်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုနိုင်ရုံသာမက အသုဘဟုလည်း ရှုနိုင်ပေသည်။ မည်သို့သော အသုဘနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။ ယင်း ရုပ်တရားတို့၌ -

- ၁။ ဒုဂ္ဂန္ဓ = မကောင်းသော အနံ့ရှိခြင်း၊
- ၂။ အသုစိ = မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောရှိခြင်း၊
- ၃။ ဗျာဓိ = နာမှုသဘောရှိခြင်း၊
- ၄။ ဇရာ = အိုမှုသဘော = ငြိသဘောရှိခြင်း၊
- ၅။ မရဏ = သေမှုသဘော = ပျက်မှုသဘော = ဘင်သဘောရှိခြင်း -

ဤသဘောတရားတို့ကား ရုပ်တရားတို့၏ အသုဘအခြင်းအရာသဘောများပင် ဖြစ်ကြသည်။ ရုပ်ကလာပ် အသီးအသီး၌ တည်ရှိသော ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးတို့သည် ယင်း ဒုဂ္ဂန္ဓ အသုစိ ဗျာဓိ ဇရာ မရဏဟူသော အကျိုးမဲ့ တရား (၅)မျိုးကို ယူဆောင်လျက်သာ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏။ ရုပ်တရားတို့၌ တည်ရှိသော ယင်းသဘောတရားများကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ဉာဏ်ဖြင့် အာရုံယူ၍ ယင်းရုပ်ပရမတ်တို့ကို အသုဘ-အသုဘ ဟူ၍လည်း ရှုနိုင်ပေသည်။ ဤသို့လျှင် ရုပ်တရား၌ သို့မဟုတ် ကာယာနုပဿနာပိုင်း၌ ပညတ်ကို အသုဘရှုနည်း ရုပ်ပရမတ်ကို အသုဘရှုနည်းဟု နှစ်မျိုးရှိသည်ကို မှတ်သားပါလေ။

အာဒိနဝါနုပဿနာ

ယံ ရူပံ အနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ၊ အယံ ရူပဿ အာဒိနဝေါ။ (သံ-၂-၅၁။ သတ္တဋ္ဌာနသုတ်။)

အကြင်ရုပ်တရားသည် အနိစ္စလည်း ဖြစ်၏၊ ဒုက္ခလည်း ဖြစ်၏၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သော ဝိပရိဏာမဓမ္မလည်း ဖြစ်၏။ ဤ အနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မသဘောသည် ရုပ်တရား၏ အပြစ်အာဒိနဝင်တည်း။ ယင်း အပြစ်အာဒိနဝ်ကို ရှုခြင်းသည် အာဒိနဝါနုပဿနာပင်တည်း။ ယင်းအာဒိနဝါနုပဿနာကိုပင် အထက်၌ ဖော်ပြထားသော သံယုတ်အဋ္ဌကထာ (သံ-ဋ္ဌ-၃-၅၉)က အသုဘဘာဝနာအဖြစ် ဖွင့်ဆိုခြင်းပင်ဖြစ်ပေသည်။ ဝေဒနာ စသည့် နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့၌လည်း နည်းတူပင် ဟောကြားထားတော်မူပေသည်။ (သံ-၂-၅၁ - ကြည့်။)

သမထနှင့်ဝိပဿနာ

(၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့၏ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ်သဘောကို အာရုံယူ၍ အဇ္ဈတ္တ၊ ဗဟိဒ္ဓ တစ်လှည့်စီ ရှုပွားသုံးသပ်ခြင်းကို အထက်တွင် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း ဝိဇယသုတ္တန်တွင် သဝိညာဏကအသုဘ = ရှင်အသုဘဟု လည်းကောင်း၊ ဂိရိမာနန္ဒသုတ္တန်တွင် အသုဘသညာဟုလည်းကောင်း ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ အပြစ် အာဒိနဝ်ကို မြင်အောင်ရှုသော အာဒိနဝါနုပဿနာ တစ်မျိုးပင်ဖြစ်သည်။ ယင်း (၃၂)ကောဋ္ဌာသတို့ကို ရှုရာ၌ လမ်းသုံးသွယ် ရှိပေသည်။ -

အာကင်္ခမာနဿ ဝဏ္ဏတော၊ အာကင်္ခမာနဿ ပဋိကူလတော၊ အာကင်္ခမာနဿ သုညတော ကမ္မဋ္ဌာနံ ဥပဋ္ဌဟိဿတိယေဝ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၃။)

- ၁။ အလိုရှိသသူအား ဝဏ္ဏကသိုဏ်း = အရောင်ကသိုဏ်းအားဖြင့်၊
- ၂။ အလိုရှိသသူအား ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောအားဖြင့်၊
- ၃။ အလိုရှိသသူအား သုညတ = ဓာတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းသဘောအားဖြင့် -

ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ထင်ရှားလာလိမ့်မည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၃။)

(၃၂)ကောဠာသတို့ကို အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးလုံး၌ နိုင်နိုင်နင်းနင်း အဝါးဝစွာ လေ့လာထားနိုင်သော သူ-
တော်ကောင်းသည် ယင်း (၃၂)ကောဠာသတို့၌ ဝဏ္ဏကသိုဏ်းလမ်း၊ ပဋိကူလမနသိကာရလမ်း၊ သုညတဓာတ်က
မ္မဋ္ဌာန်းလမ်းဟူသော လမ်းသုံးသွယ်တို့တွင် ကြိုက်နှစ်သက်ရာလမ်းသို့ လိုက်၍ ရွေးချယ်၍ ရှုနိုင်သည်သာဖြစ်သည်။

ဣဒဉ္စိ မဟာသတိပဋ္ဌာနေ ပဋိကူလဝသေနော ကထိတံ၊ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမ မဟာရာဟုလောဝါဒ
ဓာတုဝိဘင်္ဂေသု ဓာတုဝသေန ကထိတံ။ ကာယဂတာသတိသုတ္တေ ပန ယဿ ဝဏ္ဏတော ဥပဋ္ဌာတိ၊ တံ သန္ဓာယ
စတ္တာရိ ဈာနာနိ ဝိဘတ္တာနိ။ တတ္ထ ဓာတုဝသေန ကထိတံ ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာနံ ဟောတိ၊ ပဋိကူလဝသေန
ကထိတံ သမထကမ္မဋ္ဌာနံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၃၅။)

ဤ (၃၂)ကောဠာသကို မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ္တန် (ဒီ-၂-၂၃၃။) ၌ ပဋိကူလမနသိကာရ၏ အစွမ်းဖြင့်
ဟောကြားထားတော်မူ၏။ မဟာဟတ္ထိပဒေါပမသုတ္တန် (မ-၁-၂၄၂။) မဟာရာဟုလောဝါဒသုတ္တန် (မ-၂-၈၄။)
ဓာတုဝိဘင်္ဂသုတ္တန် (မ-၃-၂၈၃။)တို့၌ ဓာတုမနသိကာရ၏အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ကာယဂတာ-
သတိသုတ္တန် (မ-၃-၁၃၂။)၌ကား အကြင်ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ အသိဉာဏ်၌ အရောင်အဆင်း = ဝဏ္ဏအားဖြင့်
ထင်လာ၏။ ထိုဝဏ္ဏကို = ဝဏ္ဏကသိုဏ်းကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ ဈာန်လေးပါးတို့ကို ဝေဖန်ဟောကြားထားတော်
မူ၏။ ထိုတွင် ဓာတုမနသိကာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် ဝိပဿနာ
ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်သည်။ ပဋိကူလမနသိကာရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည် သမထ
ကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၁၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၁-၂၃၅။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာများ၌ (၃၂)ကောဠာသတို့၌ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောအားဖြင့် နှလုံး-
သွင်းခြင်းကို သမထကမ္မဋ္ဌာန်းဖြစ်ကြောင်း ဖွင့်ဆိုချက်မှာ အပ္ပနာဈာန်၊ ဥပစာရဈာန်တို့ကို အလိုရှိသော သူတော်-
ကောင်းတို့အဖို့ အပ္ပနာဈာန်၊ ဥပစာရဈာန်တို့ကိုရအောင် အားထုတ်ပုံစနစ်ကို ရည်ညွှန်းထားတော်မူခြင်းဖြစ်၏။
ဝိဇယသုတ္တန်၊ ဂိရိမာနန္ဒသုတ္တန် စသည်တို့၌ ညွှန်ကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း ယင်း (၃၂)ကောဠာသတို့ကို
အာဒိနဝါနုပဿနာအနေဖြင့် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ပဋိကူလသဘောကို အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့် ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့်
ရှုပါကလည်း ယင်း အာဒိနဝါနုပဿနာမှာ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ သက်ဝင်သည်သာဟု မှတ်ပါ။ ဒုက္ခာနုပဿနာ၏
အခြံအရံတည်း။ (မဟာဋီ-၂-၃၈၉။)

နာမ်တရားတို့၏ အသုဘသဘော

အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သော သတ္တဋ္ဌာနကုသလသုတ္တန် (သံ-၂-၅၁။)၌ ဟောကြားထားတော်မူသည့်အတိုင်း
နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးတို့၌လည်း အနိစ္စဖြစ်ချက်ကြီး၊ ဒုက္ခဖြစ်ချက်ကြီး၊ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးတတ်သော ဝိပရိဏာမဓမ္မ
ဖြစ်ချက်ကြီးများ ရှိကြသည်သာ ဖြစ်၏။ ယင်း ဖြစ်ချက်ကြီးတို့ကား နာမ်တရားတို့၏ နာမူ အိုမှု သေမှုများပင်
ဖြစ်ကြ၏။ ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းသဘောကို အာရုံယူ နှလုံးသွင်း၍ နာမ်ခန္ဓာ
(၄)ပါးတို့ကိုလည်း အသုဘ-အသုဘဟု ရှုပါ။

ကိလေသာသုစိပဉ္စရဏတာယ စ။ ပ ။ အသုဘာကာရာနုပဿီ။ (မ-ဋီ-၁-၃၄၆။)

အကုသိုလ်ဇောနာမ်တရားစုတို့ကား မိမိအကုသိုလ်နာမ်တရားစုမှ မစင်မကြယ် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် ကိလေ-
သာအပုပ်ရည်များ တစီစီ စီးကျ ယိုစီး စိမ့်ထွက်နေသဖြင့် ရွံရှာစက်ဆုပ်ဖွယ် အသုဘသဘောတရားတို့သာ
ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းအကုသိုလ်ဇောများ စောကြသည့် မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့ကိုလည်း- ကိလေ
သာ အပုပ်ရည်များ ယိုစီးစိမ့်ထွက်လာမှုကို အာရုံယူ၍ အသုဘ-အသုဘဟု ရှုပါ။

တစ်ဖန် အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ ကုသိုလ်ဇောများစောသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိစသော ဝီထိ (၆)မျိုးတို့ ထိုက်သလို ဖြစ်ပေါ်လာကြရာ ယင်းကုသိုလ်ဇောနာမ်တရားတို့ကို အကြောင်းပြု၍ လောဘ-ဒေါသ-မောဟ-မာန်မာန-ဣဿာ-မစ္ဆရိယစသော ကိလေသာ အပုပ်ရည်များ စီးကျလာသည်ဖြစ်အံ့။ ဤကဲ့သို့သော သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာတို့အပေါ်၌ သာယာမှု နိကန္တိ ဖြစ်နေခြင်းအံ့။ သို့မဟုတ် သမထဝိပဿနာကုသိုလ်တို့ အပေါ်၌ စိတ်တိုင်းမကျသဖြင့် ဒေါသဖြစ်နေအံ့။ ငါမို့ ဤသို့ရှုရတာ။ သင်းတို့ ဘယ်ရှုလို့ရနိုင်မတုန်း စသည်ဖြင့် တစ်ဖက်သားအပေါ်၌ အသာယူလိုသည့် ထောင်လွှားမှု မာန်မာနတရားတွေ ဖြစ်လာခြင်းအံ့။ ကိုယ့်ထက်သာ မနာလိုသည့် ဣဿာတရား၊ မိမိတရားကို အထိမခံနိုင်သည့် မစ္ဆရိယတရားတို့ ဖြစ်လာခြင်းအံ့။ ဤသမထဝိပဿနာ ဘာဝနာကုသိုလ် အဟုန်ကြောင့် လူတော်လူကောင်း၊ နတ်ကောင်းနတ်မြတ်၊ နတ်ထက်နတ်၊ ဗြဟ္မာထက်ဗြဟ္မာ ဖြစ်ရပါလို၏ဟူသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ဥပါဒါန်တရားတို့ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည် ဖြစ်ခြင်းအံ့။ ယင်းသို့ဖြစ်သော် ကုသိုလ်ဇော အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားစုမှ ကိလေသာအပုပ်ရည်များ ယိုစီးစိမ့်ထွက်လာခြင်းပင်ဖြစ်၏။ ယင်း သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားများကိုလည်း အာယတနဒွါရအလိုက် အသုဘ-အသုဘဟု ရှုပါ။ (ကိလေသာသုစိပဋ္ဌရဏတာယ စ ။ ပ ။ အသုဘာကာရာနုပဿီ။ မ-ဋီ-၁-၃၄၆။) အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ သန္တာန်နှစ်ပါးလုံး၌ နည်းတူ ရှုပါ။ ဤသို့ ရှုနိုင်ခဲ့သော် အောက်ပါအဋ္ဌကထာကြီးများ၏ သတ်မှတ်ချက် ဘောင်အတွင်းသို့ ဝင်သွားပြီ ဖြစ်ပေသည်။

အဋ္ဌကထာကြီးများ၏ သတ်မှတ်ချက်

သော ကာလေန အဇ္ဈတ္တံ သမ္မသတိ၊ ကာလေန ဗဟိဒ္ဓါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၀။)

သော ကာလေန ရူပံ သမ္မသတိ၊ ကာလေန အရူပံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁-၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၃၀၀။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာနှင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာတို့က ရံခါ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါး၊ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓ ခန္ဓာငါးပါး၊ ထိုတွင်လည်း ရံခါ ရုပ်တရား၊ ရံခါ နာမ်တရားတို့ကို ရံခါ အနိစ္စလက္ခဏာ၊ ရံခါ ဒုက္ခလက္ခဏာ၊ ရံခါ အနတ္တလက္ခဏာ၊ ရံခါ အသုဘလက္ခဏာတို့ကို တင်၍ ဝိပဿနာရှုရန် ညွှန်ကြားထားတော်မူ၏။ ထိုညွှန်ကြား-တော်မူချက်များနှင့်အညီ အသင်သူတော်ကောင်းသည် —

- ၁။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တရုပ်တရားတို့၏ ရံခါ အနိစ္စသဘော၊ ရံခါ ဒုက္ခသဘော၊ ရံခါ အနတ္တသဘော၊ ရံခါ အသုဘသဘောတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓရုပ်တရားတို့၏ ရံခါ အနိစ္စသဘော၊ ရံခါ ဒုက္ခသဘော၊ ရံခါ အနတ္တသဘော၊ ရံခါ အသုဘသဘောတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ ရံခါ အဇ္ဈတ္တနာမ်တရားတို့၏ ရံခါ အနိစ္စသဘော၊ ရံခါ ဒုက္ခသဘော၊ ရံခါ အနတ္တသဘော၊ ရံခါ အသုဘသဘောတို့ကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ ရံခါ ဗဟိဒ္ဓနာမ်တရားတို့၏ ရံခါ အနိစ္စသဘော၊ ရံခါ ဒုက္ခသဘော၊ ရံခါ အနတ္တသဘော၊ ရံခါ အသုဘသဘောတို့ကို လည်းကောင်း —

ဤသဘောတို့ကို တစ်လှည့်စီ လှည့်၍ ရှုပါ။ အတိတ်၌လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း၊ အနာဂတ်၌လည်း ထိုနည်းလည်းကောင်း ရှုပါ။ ဝိပဿနာအရာ၌ ဤသို့ရှုရသော ရှုကွက်မှာ ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိဝိပဿနာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ရှင်းလင်းတင်ပြ ဖွင့်ဆိုထားကြသော၊ သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရှင်ရဟန်းတို့သည် ကျောက်ထီးတန္တူ အလွန်အလေးဂရု ပြုထိုက်သော အထိကရ သာသနာ့မှတ်တိုင်ကြီးများ ဖြစ်ကြသော အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ စာမျက်နှာ-၂၇၀-၂၇၁။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဒုတိယတွဲ စာမျက်နှာ-၃၀၀-၃၀၁ တို့၌လာရှိသော ညွှန်ကြားချက်များပင် ဖြစ်ကြသည်။